

ANTIBOLSEVIZMUS, IRREDENTIZMUS, ANTISZEMITIZMUS, TERRORIZMUS A KOVÁCS TESTVÉREK IRREDENTA INDÍTTATÁSÚ BŰNCSELEKMÉNYEI ÉS ELLENTMONDÁSOS KAPCSOLATUK A MAGYAR ÁLLAMI SZERVEKKEL, 1923-1925

PESTI NAPLÓ

1923 június 23. 3

Tizennyolc kilogram ekrazitot találtak Czigány Ferenc pötvárosatyja lakásán

**A Kovács-testvérek terhes vádjukat tetők több elkövető állandó ember élén
Az esti órákban több helyen nagymennyiségű ekrazitot foglalt le a rendőrség**

(Sajtó tudósítástól.) A rendőrszervek egyben a főkapitányságon nagy diszkrecióval folytatták a nyomozást. Az egyik szervezethez ügyét, amelyet legitimista szervezethez tartottak fel, a rendőrség nyomában már tisztázta. A másik szervezethez egyben a helyhatóságok között vannak a Kovács-testvérek is a másik kapcsolatban kiterjesztik a nyomozást az elhunyt több bűncselekményeire is, amelyek eddig kiderítetlenül maradtak.

A nyomás során újabb és újabb érdekes adatok merültek fel, **előző és újabb sorok**, amelyekből világos az eddigi ügyeket is kapcsolatban állottak. Így az előzőekkel **Major Gáspár** főhadnagy neve az egyik ügyrel kapcsolatban, aki be a hoztak a főkapitányságra és **öröslő reflex**. A kihallgatás során azokat az **Czigány Ferenc** pótvárosatyjának a neve, úgyhogy a pitekre virradó **őszök** a de-
tektilvek utóközön ki is mentek lakására. Köhánnyár, hogy ott hákerítást tartanak. Czigány újít az ágyban találtak a miköz bebeszélését kértek, mellet-
lombodni kezdett és nem akarta a detektívek laká-
sába bemeneni. Csak akkor volt hajlandó a detek-
tívek felhívásának eljött irani, amikor azok eljér-
kezés ösztöne **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom**
kiállítás. A detektívek ezután hozzá is fogtak a házkutatáshoz, amely megtrépt eredménnyel jár.
Czigány agra előtt, **szótartalom**, **szótartalom**, **szótartalom**, **szótartalom**
szótartalom **szótartalom** **szótartalom**. Amikor ezek
eredményt megkérdezték, azt válaszolta, hogy néhány
napot ezelőtt egy **szótartalom** **szótartalom** a lakására
és arra kérte a feleségét, hogy **szótartalom** meg ezt a
csomagot. Ok nem tudták, hogy ki küldte, azt sem,
hogy mi van benne, mégis megörézték azt és az
ágy alá tették. A detektívek az ekrazitot behozták
a főkapitányságra és olyan **szótartalom** tette, ahol sem-
miféle kért nem okozhat.

Ezután a főkapitányságon megkezdtek az őri-
sághoz vét Kovács-testvérek és **szótartalom** a li-
háltságiát, az ekrazit eredetéről vonatkozóan, mert
az eddigi nyomás során felmerült adatokból vá-
lasztások látszik, hogy **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom**
az ekrazis eredetéről. A kihallgatások során elhunyt
vállalások hangzottak el, így a vállalások
egyik része azt állítja, hogy az ekrazit a Kovács-
testvérektől származik, a vállalások másik része
pedig azt állítja, hogy a Kovács-testvéreknek en-

nyel még nagyon sok ekrazitot van, **szótartalom** egy
szótartalom **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom**
előzetlenül tartották. Kiderült az is, hogy az az ekra-
zit nagyon sok **szótartalom** **szótartalom**. Többek között
egy nő is átvette és továbbadta az ekrazitot. Czi-
gány Ferencnek ma délután kihallgatására rendeltek
be a főkapitányságra. Délutáni kihallgatásra során,
előző ószaka miniatör éberetés magatartásából so-
kat vezetett, azonban semmivel sem akart tihud
tudni az ekrazitot, mint amennyit előzően mondott.
Czigányt el is engedték a főkapitányságról.

Az ügyben a nyomozás tovább folyik és mint
említettük, kiterjeszkedik az elhunyt több kiterjeszté-
sű maradt bűncselekményeire is. Ezek között tisz-
táknai szervezeten az **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom**
bombarompolyt ügyét is. Ennek során **szótartalom**
vették a Kovács-testvérektől is, az ő bűncselekmé-
nyükben azonban nem sikerült fel kimutatni adata,
amelyek **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom**
ellen hangzókat el **szótartalom**. **szótartalom** **szótartalom**
szótartalom **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom**
adott meg a rendőrség, amelyeknek az alapján **szótartalom**
szótartalom **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom**

Kétszáz kétszáz jelentő tudósított, hogy a rendő-
rségnek elszűlt az **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom**
szótartalom. Ezeknek az **szótartalom** a birtokában
az esti órákban, **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom**. Az ekra-
zit megtalálása után ugyanis kiderült, hogy a Ko-
vács-testvéreknek még nagyobb mennyiségű ro-
bbanóanyagot is van. A detektívek Új közlem
há-
kutatást tartottak és ennek az eredményeképpen a
Bőváros több helyen, a Vlach utcában, a Török kirá-
dión, ahol az **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom**
tartani és **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom**
ekrazitot és **szótartalom** **szótartalom**. A főkapitányságon
ma este a kihallgatásokon befejezték és az ügy re-
szere az északon órákban véletlen jelelték dolgo-
zókat ki, amelynek alapján **szótartalom** a mindezt
előzőek és a belügyminiszternek.

szótartalom **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom**
nők, aki a politikai osztály vezetője is, **szótartalom**
szótartalom **szótartalom** azt a választ adta, hogy az **szótartalom**
szótartalom van, hogy **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom**
szótartalom **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom** **szótartalom**
hats a **szótartalom** **szótartalom**. Holnap délután, mintha
illetékes felettes hatóságunk jelentést tett az ügy-
ről, akkorhozant módjában lesz tájékoztatást adni.

szerkesztette
KÁNTÁS BALÁZS

**ANTIBOLSEVIZMUS, IRREDENTIZMUS,
ANTISZEMITIZMUS, TERRORIZMUS
A KOVÁCS TESTVÉREK IRREDENTA
INDÍTTATÁSÚ BŰNCSELEKMÉNYEI ÉS
ELLENTMONDÁSOS KAPCSOLATUK A MAGYAR
ÁLLAMI SZERVEKKEL, 1923–1925**

**A forrásokat közreadja, jegyzetekkel ellátta, a magyar és az
angol nyelvű kísérőtanulmányokat írta:**

Kántás Balázs

Szakmai lektor: Prof. Dr. Zinner Tibor

A címlapon a Pesti Napló című napilap 1923. június 23-ai cikke
látható a Kovács testvérek összeesküvéséről.

ISBN 978-615-6250-27-8

**HORTHY-KORSZAK TÖRTÉNETÉNEK KUTATÁSÁÉRT
TÁRSASÁG
MAGYAR ELEKTRONIKUS KÖNYVTÁR
BUDAPEST, 2021**

TARTALOM

A KOVÁCS TESTVÉREK IRREDENTA INDÍTTATÁSÚ
BŰNCSELEKMÉNYEI ÉS SAJÁTOS, ELLENTMONDÁSOS
KAPCSOLATUK A MAGYAR ÁLLAMI SZERVEKKEL,
1923–1925.....5

FORRÁSOK.....56

ANTIBOLSHEVISM, IRREDENTISM, ANTISEMITISM,
TERRORISM. THE CONTROVERSIAL ACTIVITY OF THE
KOVÁCS BROTHERS AND ITS BROADER POLITICAL
CONTEXT, THAT IS, RADICAL RIGHT-WING, QUASI-
STATE PARAMILITARY ORGANISATIONS IN HUNGARY,
1920–1924.....233

FELHASZNÁLT FORRÁSOK ÉS IRODALOM.....275

A KOVÁCS TESTVÉREK IRREDENTA INDÍTTATÁSÚ BŰNCSELEKMÉNYEI ÉS SAJÁTOS, ELLENTMONDÁSOS KAPCSOLATUK A MAGYAR ÁLLAMI SZERVEKKEL, 1923–1925

Titkos és féltitkos paramilitáris szervezetek a Horthy-korszak első éveiben

A trianoni békediktátum 1920. június 4-ei aláírásával Magyarország korábbi területének és lakosságának majdnem kétharmadát veszítette el, és körülbelül 3,3 millió magyar anyanyelvű ember rekedt az országhatárokon kívül. Noha a Magyar Királyság ezeréves történelme során mindig multinacionális állam volt, és az elcsatolt területeken élők többsége nem volt magyar nemzetiségű, a békeszerződés során az országhatárok megvonása egyáltalán nem követte a nyelvi és etnikai határokat, és számos esetben egységes tömbben élő magyar lakosságú területek is a szomszédos államokhoz kerültek. Az államhatáron kívül rekedt magyarok a szomszédos országok többségében semmiféle kisebbségi jogokkal nem rendelkeztek, aki pedig tehette (elsősorban erdélyi magyarok), optánsként, többnyire teljesen elszegényedve költözött át a megcsonkított anyaország területére. Az első világháborút, forradalmakat és polgárháborút, végül jelentős területi veszteségeket és ezek nyomán iszonyú gazdasági és szociális krízist elszenvedő Magyarország kormányzatának és társadalmának érthető módon tehát a trianoni békediktátum revíziója lett az egyik vezéreszméje.¹

¹ Legfrissebben lásd például: ABLONCZY Balázs, *Az ismeretlen Trianon*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2020.

A Horthy-korszak első néhány éve tehát a magyar történelem azon viharos időszakai közé tartozott, mely bővelkedett elsősorban jobboldali, irredenta eszmék mentén szerveződő titkos társadalmi egyesületekben, társaságokban, szövetségekben, melyek a politikai életre is bizonyos fokú befolyással rendelkeztek. E titokban működő szervezeteknek olykor volt legális fedőszervezete (a legálisan bejegyzett egyesületek egyébként pártpolitikai tevékenységet nem folytathattak) valamilyen társadalmi egyesület formájában, olykor informális keretek között, csupán a tagok közti szóbeli megbeszélések és utasítások alapján fejtették ki a tevékenységüket. Miként azt Mester Miklós történész, országgyűlési képviselő és kultúrpolitikus, a Horthy-korszak egyik nagy történelmi tanúja, aki maga is számos ilyen titkos szervezetben tag volt, írja érzékletesen emlékirataiban:

„Létezett egy tucatnyi titkos, féltitkos és igen zárt, exkluzív tagsággal rendelkező társaság, melyek berkeiben dőlt el lényegében, hogy a vezető pozíciókat kikkel töltik be, hogyan állítják össze a kormányzópártot, kik indulhatnak képviselőként, kik lesznek az ispánok, alispánok, szolgabírók, csendőrpáncsnokok, kik kerülhetnek be a kormányzó szűk tanácsadói körébe.”²

A magyar jobboldali titkos társaságok tagságát nagy arányban alkották katonaviselt férfiak, ez pedig paramilitáris jelleget kölcsönzött nekik. A paramilitarizmust, paramilitáris tevékenységet és szer-

² OSZK 1956-os Intézet OHA–45. sz. 53. Mester Miklós–interjú. Készítette Gyurgyák János–Varga Tamás 1986-ban. Idézi: SZEKÉR Nóra, *Titkos társaság. A Magyar Testvéri Közösség Története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2017, 78.

vezeteket, melyek az első világháború utáni években különböző intenzitással Európa szinte minden államában jelen voltak, a téma nemzetközi szakirodalmában többnyire úgy szokta definiálni, mint olyan katonai vagy kvázi katonai szervezeteket és cselekményeket, amelyek kiegészítették a konvencionális katonai alakulatok működését, vagy egyenesen azok helyébe léptek.³ Erre némely esetben az állam kereteinek átmeneti vagy akár tartós felbomlása adott lehetőséget, más esetekben az állam maga használta fel az ilyen alakulatokat, megint másutt a paramilitáris formációk a fennálló állam ellenében léptek fel.⁴

A paramilitarizmus tehát az első világháború utáni Magyarországon is természetes jelenség volt, reprezentánsai elsődlegesen továbbra is aktív katonák vagy katonaviselt férfiak, esetleg egyéb fegyveres testületek tagjai voltak, és az ilyen jellegű formációk nem meglepő módon szorosán összefonódtak az új magyar állammal, kormánnyal, illetve a vesztes államokat sújtó fegyverkezési korlátozások következtében igen korlátozott keretek között működő – ráadásul részben egykori paramilitáris alakulatokból (újra)szervezett – hadsereggel is. A Kettőskereszt Vérszövetség (rövidítve: KKV vagy KKVSz) nevű katonai titkos társaság / irreguláris katonai alakulat az ilyen titkos szervezetek közül is kiemelkedik, mert esetében jó eséllyel nem csupán valamiféle önszerveződő paramilitáris mozgalomról, hanem inkább titokban működő állami, vagy

³ Robert GERWARTH–John HORNE, *Paramilitarizmus az első világháború után*, ford. VÁRADY Péter, in *Háború béke idején. Paramilitáris erőszak Európában az első világháború után*, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017, 13–32, 13–14.

⁴ Robert GERWARTH–John HORNE, i. m. 14.

legalábbis kvázi-állami szervezetről beszélhetünk. A Kettőskereszt Vérszövetség alapvetően – ha ugyan hihetünk a forrásoknak és azoknak az információknak, amelyek a köztudatban róla elterjedtek – nem volt más, mint az Etelközi Szövetség nevű, nagy befolyással rendelkező, a politikai és katonai elit tagjaiból szerveződő titkos társaság egyik alszervezete, annak egyfajta katonai-félkatonai szárnya. Az Etelközi Szövetségről, a korszak kiterjedt befolyással rendelkező, a szabadkőművesség ellenében alakult, annak fehér/nacionalista változataként funkcionáló titkos társaságáról – Zadravec István tábori püspök emlékiratának,⁵ Prónay Pál alezredes feljegyzésének,⁶ illetve Shvoy Kálmán tábornok napló-memoárjának,⁷ e három, a Kádár-korszakban könyv formában is publikált alapdokumentumnak és más forrásoknak köszönhetően – titkossága és titokzatossága ellenére viszonylag sokat tudunk.⁸

⁵ ZADRAVECZ István, *Páter Zadravec titkos naplója*, forráskiad. BORSÁNYI György, Kossuth Könyvkiadó, 1967. Az eredeti forrás ma az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található: HU-ÁBTL-A-719.

⁶ PRÓRAY Pál, *A határban a halál kaszája. Fejezetek Prónay Pál naplójából*, forráskiad. PAMLÉNYI Ervin–SZABÓ Ágnes, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1963. A könyv formában 1963-ban csak részben közreadott, eredeti forrás ma is a Politikatörténeti Intézet Levéltárában található: HU-PIL-IV-973.

⁷ SHVOY Kálmán, *Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1920–1945*, forráskiad. PERNEKI Mihály Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1983. Az eredeti forrás a Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltárában található: HU-MNL-CSML-XIV-12.

⁸ Az Etelközi Szövetség történetéről összefoglaló tanulmányt írt többek között Fodor Miklós Zoltán. Vö. FODOR Miklós Zoltán, *Az Etelközi Szövetség története*, Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve, 2007/XXXI,

Az Etelközi Szövetség (rövidítve: EX, ET vagy X) a magyar irredenta, fajvédő legális és illegális egyesületek többségét valamilyen módon irányította, vagy legalábbis irányítani igyekezett, így azok egyfajta ernyőszervezetének is tekinthető. Tagjai a fenti rövidítéseket konspirációs okokból felváltva használták. A szervezet valószínűleg 1919 novemberében alakult Szegeden,⁹ az ellenforradalmi kormány közvetlen környezetében, és a későbbiekben kb. 5000 tagot számláló társaságot a Vezéri Tanács vagy Nagytanács nevű, 7–12 fős vezető testület 1944. október 16-áig többnyire a Magyar Országos Véderő Egylettel (MOVE)¹⁰ szoros együttműkö-

118–156. Mindazonáltal Fodor Miklós Zoltán összefoglaló tanulmánya is szórványos forrásbázison és a témában eddig megjelent szekunder szakirodalmon alapul, így megállapításai vállaltan igen nagyrészt feltételezések.

⁹ Az Etelközi Szövetség érthető módon a katonai vezetésre és a hadseregére is nagy befolyást gyakorolt, alapító tagjai között főtiszteket is találunk. Ily módon nem meglepő az sem, hogy a KKVSz valószínűleg az EX közvetlen irányítása alá tartozott. Vö. ERDEŐS László, *A magyar honvédelem egy negyedszázada 1919-1944*, szerk. BABUCS Zoltán, Gödöllő, Attraktor Kiadó, 2007, 115–117.

¹⁰ A Magyar Országos Véderő Egylet 1918 novemberében, félkatonai-ellenforradalmi egyesületként alakult, és fokozatosan vált a Horthy-rendszer a rendszer egyik legnagyobb tömegbázisú szervezetévé, tagsága nagy részét katonatisztek adták. Egyik alapítója és korai elnöke Gömbös Gyula későbbi miniszterelnök volt. Az 1920-as években az Ébredő Magyarok Egyesületével együtt korszak egyik meghatározó antiszemita-revizionista egyesülete, a vezetésben az 1930-as évek második felétől kezdve a nyilasok és más szélsőjobboldali pártok képviselő kerültek többségbe (pl. Bánkúti László, Baross Gábor, Endre László, Feilitzsch Berthold, stb.). 1942-től vezetőisége a magyar szélsőjobboldali szerve-

désben irányította, annak lefoglalt budapesti székházában tartotta összejöveteleit.¹¹ Az EX rítusaiban, külsőségeiben az általa gyűlölt, hazafiatlannak és nemzetrombolónak tartott szabadkőművességre¹² kívánt hasonlítani, ironikus módon székhelyét is a betiltott Magyarországi Symbolikus Nagypáholy lefoglalt Podmaniczky utcai székházában rendezte be, ahol a MOVE is működött. Kapcsolatrendszerén keresztül jelentős hatást gyakorolt a korszak politikai életére, befolyását pedig jól mutatja, hogy tagjai voltak többek között Bethlen István, Teleki Pál, Károlyi Gyula, Bánffy Miklós, vagy éppenséggel Eckhardt Tibor, aki 1923 decemberétől az Ébredő

zetek összefogására mozgósított, tagjai pedig nagy arányban adták a Nyilaskeresztes Párt párhadseregét. 1944 elején 144 fiókegyesülettel rendelkezett, melyek egyenként átlagosan 200 tagot számláltak. Csaknem mindegyikhez tartoztak fiatalokat tömörítő lövészklubok. A német megszállás után belügyminiszteri rendelettel a kisebb fasiszta jellegű egyesületeket is a MOVE-be olvasztották. Az egyesület töredékesen fennmaradt iratanyaga kutatható a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában: HU-MNL-OL-P 1360. Történetéről lásd: DÓSA Rudolfné, *A MOVE. Egy jellegzetesen magyar fasiszta szervezet*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972.

¹¹ Vö. L. NAGY Zsuzsa, *Szabadkőművesek*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1988, 68.

¹² Dömötör Mihály belügyminiszter 1920. május 18-ai 1550/res. számú rendeletével betiltotta a szabadkőművesség működését a Magyar Királyság egész területén. Az belügyminiszteri rendelet indokolása szerint a szabadkőműves páholyok az „*alapszabályaikban kitűzött, kormányhatóságilag is törvényesen elismert céljaik és feladataik megvalósítása helyett a politikai élet irányítására és a tényleges hatalomnak a kezükben ragadására terelték át egyleti tevékenységüket*”.

Magyarok Egyesületének,¹³ a korszak legbefolyásosabb nacionalista tömegszervezetének¹⁴ elnöki tisztét is betöltötte. A szövetségbe meghívás alapján felvételüket kérők e célra kidolgozott misztikus szertartás keretében életre-halálra szóló fogadalmat tettek az

¹³ Az Ébredő Magyarok Egyesülete az első világháború és a forradalmak utáni Magyarország legbefolyásosabb nacionalista társadalmi egyesülete volt, mely az 1920-as évek elején saját segédrendőri milíciákat, karhatalmi alakulatokat tartott fenn, és határozottan befolyásolta a pártpolitikát is. Tagjai számos hírhedt, antiszemita és irredenta indíttatású bűncselekményt, kisebb-nagyobb terrorcselekményt követtek el. Alapítói és vezetőségi tagjai között számos politikust és befolyásos katonatisztet találunk, pl. Prónay Pált, Héjjas Ivánt, vagy Gömbös Gyula későbbi miniszterelnököt. Működése csúcspontján tagsága több százezresre volt tehető, elnökei az 1920-as évek elején Szmrecsányi György, Eckhardt Tibor és Buday Dezső nemzetgyűlési képviselők voltak. Jelentősége 1923 után, a kormánypártból kiváló Magyar Nemzeti Függetlenségi Párt (Fajvédő Párt) megjelenésével fokozatosan, majd komolyan az 1930-as években létrejövő, részben az egyesület tagjaiból szerveződő, nyugati mintájú magyar fasiszta és nemzetiszocialista pártok megalakulásával csökkent. Az ÉME a különböző radikális jobboldali politikai pártok mellett ezzel együtt egészen 1945-ig működött. Történetének első éveiről lásd: ZINNER Tibor, *Az ébredők fénykora, 1919–1923*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989.; valamint: ZINNER Tibor, *Adatok az Ébredő Magyarok Egyesületének 1918. november–1920. március közötti történetéhez*, Budapest Főváros Levéltára Közleményei, 1978/1, 251–284.

¹⁴ Zeidler Miklós szerint a Magyar Országos Véderő Egylet, az Ébredő Magyarok Egyesülete, az Etelközi Szövetség, a Kettőskereszt Vérszövetség és más nacionalista társaságok alapján határozták meg az ellenforradalom ideológiáját és káderállományát. Vö. ZEIDLER Miklós, *A revíziós gondolat*, Pozsony, Kalligram, 2009, 105.

irredenta és fajvédő célok szolgálatára.¹⁵ A Vezéri Tanács az ország sorsát érintő csaknem minden fontos kérdést megtárgyalt. Az EX fedőegyesülete a Magyar Tudományos Fajvédő Egyesület volt, azonban ez jóval később, 1923-ban alakult csak meg és hagyták jóvá alapszabályát. 1936-ban bekövetkezett haláláig az EX informális vezetője lényegében Gömbös Gyula honvédelmi miniszter, majd miniszterelnök volt,¹⁶ és igen alaposan feltételezhető, hogy mind a MOVE-hez, mind az ÉME-hez kötődő radikális jobboldali paramilitáris alakulatok és titkos-féltitkos szervezetekben is vezető szerepet játszott, noha hivatalos pozíciót a MOVE elnökségén kívül jellemzően nem viselt.¹⁷ Arra is számos jel mutat, hogy Gömbös nem csupán a korabeli radikális jobboldali szervezetek informális vezetője volt, de tudhatott a különböző paramilitáris alakulatok által eltervezett és végrehajtott bűncselekményekről, és adott esetben támogatta is azokat,¹⁸ az Etelközi Szövetség pedig a jobboldali mozgalmak egyfajta irányító szerveként működött.¹⁹ 1923 után a kormánypártból kilépő fajvédő frakciót, majd a Magyar Nemzeti Függetlenségi (Fajvédő) Pártot megalapító Gömbös igen aktív kapcsolatot ápolt Héjjas Ivánnal és az Ébredő Magyarok Egyesülete alföldi fiókszervezeteivel, 1924 novemberétől

¹⁵ Az EX történetének az egyik alapító, Zadravecz István tábori püspök emlékiratában egész fejezetet szentelt. ZADRAVECZ, i. m. 129–150.

¹⁶ GERGELY Jenő, *Gömbös Gyula. Politikai pályakép*, Budapest, Vince Kiadó, 2001, 208.; valamint SHVOY, i. m. 74.

¹⁷ VONYÓ József, *Gömbös Gyula*, Budapest, 2012, Napvilág Kiadó, 100–101.

¹⁸ VONYÓ, i. m. 101.

¹⁹ Erről Zadravecz István tábori püspök is ír emlékiratában: ZADRAVECZ, i. m. 148–149.

pedig a Fajvédő Párt vidéki gyűléseit az ÉME helyi szervezetei koordinálták, így kevésbé tűnik valószínűnek, hogy Gömbös ne tudott volna az 1923 során az ÉME tagjaihoz és Héjjas Iván paramilitáris csoportjaihoz köthető elkövetett erőszakos bűncselekményekről.²⁰ Gömbös Gyula halála után, a II. világháború ideje alatt az Etelközi Szövetség is fokozatosan a szélsőjobboldal felé tolódott,²¹ és báró Feilitzsch Berthold, a dualizmus kori magyar politika *grand old man*je, a Horthy-korszakban még mindig befolyásos politikus, az EX egyik alapítója és hosszú időn keresztül a Vezéri Tanács elnöke a nyilasok felé orientálódott²² és fokozatosan magához ragadta az – amúgy egyre csökkenő jelentőségű – szervezet teljes irányítását.²³ Ezzel együtt megemlítendő az is, hogy a szövet-

²⁰ VONYÓ József, *Gömbös Gyula és a hatalom. Egy politikussá lett katonatiszt*, Pécs, Kairosz Kiadó, 2013, 169–170.

²¹ Vö. Ismeretlen forrásból származó beadvány a magyar belpolitikai helyzetről, a nyilasok növekvő befolyásáról, a kormánypropaganda fogytékosságairól és erélyes kormányintézkedések szükségességéről, in *Horthy Miklós titkos iratai*, forráskiad. SZINAI Miklós, SZŰCS László, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1965, 252–260, 257.

²² Feilitzsch Berthold báró, az EK SZ vezérintézője az 1944. októberi nyilas hatalomátvétel után az új nyilas törvényhozó testület, a Törvényhozók Nemzeti Szövetségének elnöke lett. Vö. KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945. Egyetemi ifjúság és jobboldali radikalizmus a Horthy-korszakban*, Máriabesenyő, Attraktor Kiadó, 2012, 177.

²³ Vö. SERFŐZŐ Lajos, *A titkos társaságok és a konszolidáció 1922–1926-ban*, Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica, Tomus LVII, 1976, 3–60, 22–24. Az EX kétoldalas alkotmánya fennmaradt továbbá dr. Minich József népbírói perének iratanyagában: HU-BFL-XXVI-2-b-8311/1947. Idézi: ZINNER Tibor, *Adatok a*

ség egy másik, sokkal inkább mérsékelt és németellenes, elsősorban Bethlen István és Kállay Miklós nevével fémjelezhető szárnya a kormányzót támogatta a sikertelen kiugrási kísérlet során.²⁴

Az Etelközi Szövetségről tehát, ha szórványosan is, de összességében igen sok minden tudható, az annak elvileg (fél)katonai szárnyát / paramilitáris alszervezetét²⁵ képező Kettőskereszt Vér-szövetség esetében azonban sokkal rosszabb a helyzet. Amennyiben lehet hinni az egyébként igen ellentmondásos forrásoknak, úgy a szervezet az EX-hez hasonlóan minden valószínűség szerint 1919 őszén jött létre az ellenforradalom védelmére, a kommunista és más baloldali erők elleni harcra, valamint az irredentizmus céljaira. Elsőszámú vezetője, parancsnoka Siménfalvy Tihamér²⁶

szélsőjobboldali szervezetek megalakulásának körülményeihez, Történelmi Szemle, 1979/3-4, 562–576, 564. A szervezet működéséről fennmaradt még egy mindössze egyoldalas, 1945-ös keltezésű, kritikával kezelendő jelentés a Magyar Kommunista Párt fegyveres erők, karhatalmi osztályának iratai között: HU-MNL-OL-M-KS 274-f-11. cs.-44. őrzési egység, Jelentés az Etelközi Szövetség működéséről, 1945. május 29. Az EX működéséről kellő forráskritikával olvasandó továbbá az egyik legfontosabb forrás, Zadrevecz István tábori püspök, a szervezet egyik alapítójának és vezetőjének emlékirata. Vö. ZADRAVECZ, i. m. 129–150.

²⁴ SZEKÉR, i. m. 81,

²⁵ Komoróczy Géza az Etelközi Szövetséget is a paramilitáris társaság jelzővel illeti. Vö. KOMORÓCZY Géza, *A zsidók története Magyarországon II. 1849-től a jelenkorig*, Pozsony, Kalligram, 2012, 380.

²⁶ Vö. SERFŐZŐ Lajos, *A titkos társaságok és a róluk folytatott parlamenti viták 1922–1924-ben*, Párttörténeti Közlemények, 79–80. Siménfalvy Tihamér ezredes, később tábornok leginkább a Vitézi Rend egyik törzskapitányaként ismert, titkosszolgálati tevékenységéről jóval kevesebb forrás maradt

honvéd ezredes, később tábornok volt, aki az 1920-as évek elején külföldi szélsőjobboldali szervezetekkel, különösen az osztrák és a német nacionalista mozgalmakkal is élénken kereste a kapcsolatot. A szervezet vidéki vezetője elvileg Makai / Makkay Imre százados volt (nevének több írásmódjával is találkozhatunk), továbbá vezető szerepet töltöttek be benne a fehérterror²⁷ olyan hírhedt alakjai, mint Héjjas István és Prónay Pál különítményparancsnokok, a későbbi miniszterelnök, Gömbös Gyula illetve Endre László, Prohászka Ottokár püspök, Zadravec István táborigazgató, Klebersberg Kunó belügy-, majd közoktatási miniszter, Habsburg Albrecht főherceg, valamint Görgey György ezredes, a kormányzói testőrség parancsnoka. A Kettőskereszt Vérszövetség alakulását tehát a Szegeden szerveződő ellenkormány Horthy Miklós vezette fegyveres erejéhez és a fővezér²⁸ közvetlen környezetéhez szokás

fenn. Az általa vezetett titkosszolgálati szerv megfigyelte többek között az emigrációba távozott Károlyi Mihályt is. Vö. Siménfalvy Tihamér vszkt. ezredes felterjesztése a Kormányzó Katonai Irodájához Károlyi Mihály szabadkai tartózkodásáról, Budapest, 1924. október 1., in *Megfigyelés alatt. Dokumentumok a horthysta titkosrendőrség működéséről 1920–1944*, forráskiad. BERÁNNÉ NEMES Éva, HOLLÓS Ervin, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1977, 100–101. Az irat ma is fellelhető a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában. Jelzete: HU-MNL-OL-K 149-1924-1-2042.

²⁷ A fehérterrorról lásd részletesebben például Bődök Gergely hiánypótló PhD-értekezését: BÖDÖK Gergely, *Vörös- és fehérterror Magyarországon, 1919–1921*, PhD-értekezés, Eger, Esterházy Károly Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2018.

²⁸ Pölöskei Ferenc egyenesen azt írja, hogy nem csupán a tisztikülönítmények, de az Ébredő Magyarok Egyesülete, a Magyar Országos Véderő Egyet és a Kettőskereszt Vérszövetség fegyveres, paramilitáris alakulatai

visszavezetni,²⁹ alapításában pedig olyan, később befolyásos katonatisztek és politikusok vettek részt, akiknek egy részétől a Tanácsköztársaság bukása utáni időkben nem állt messze a katonai diktatúra bevezetésének gondolata sem. Az elképzelésre e bizonytalan, kaotikus időkben még minden valószínűség szerint Horthy Miklós, Magyarország nem sokkal később megválasztott régens államfője is hajlott, és csak fokozatosan, az Antant és Bethlen István mérsékeltebb környezetének nyomására mondott le a hadsereg által vezetett állam gondolatáról, és tért vissza az alkotmányos, parlamentáris keretekhez.³⁰ Horthy maga egyébként valószínűleg sem a

már 1919-ben a Nemzeti Hadsereg és annak fővezére, Horthy Miklós közvetlen irányítása alatt álltak. Habár kétségtelenül voltak átfedések az irredenta egyesületek tagsága és a Nemzeti Hadsereg személyi állománya között, illetve a szegedi ellenforradalmi kormány éppen a Kettőskereszt Vérszövetség égisze alatt igyekezett a különböző fegyveres csoportokat valamiféle egységes irányítás alá vonni, az antibolsevizmus eszméje pedig szinte minden ekkoriban működő fegyveres formációt összekötött, ez így igen erős leegyszerűsítésnek hangzik. Vö. PÖLÖSKEI Ferenc, *Hungary After Two Revolutions 1919–1922*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1980, 15.

²⁹ Erről többek között Mester Miklós (1906–1989) történész és politikus, aki a Horthy-korszakban maga is számos titkos társaság tagja volt, számol be egy vele időskorában készült interjúban: OSZK 1956-os Intézet OHA–45. sz. 53. Mester Miklós–interjú. Készítette Gyurgyák János–Varga Tamás 1986-ban. Idézi: SZEKÉR Nóra, *A Magyar Közösség története*, PhD-értekezés, Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2009, 75.

³⁰ TURBUCZ Dávid, *Horthy Miklós*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2011, 66–92.

KKVSz-nek, sem az EX-nek nem volt tagja formálisan,³¹ nem vett részt e társaságok beavatási szertartásain, és esküjüket sem tette le, mivel pragmatikus, mondhatni kissé földhözragadt katonatisztként és politikusként nem vonzotta különösebben a titkosság, a titokzatlanság és a miszticizmus. Ezzel együtt azonban valószínűleg mindkét, egymással szoros személyi átfedéseket sejtető társaság informálisan a vezetőjeként ismerte el,³² és befolyását bizalmasain keresztül mindkettőben érvényesíteni tudta, csak úgy, mint a hozzájuk igen szorosan kötődő, nyíltan működő nacionalista egyesületekben.³³

A Kettőskereszt Vérszövetség katonailag szervezett egységeinek tagjait igen szigorú eskü kötötte, mely állítólag az alábbi módon hangzott:

„Én, XY esküszöm a mindenható Istenre, és fogadom mindenre, ami előttem szent, hogy az országfelforgató vörös elemek, azoknak izgatása és mozgolódása ellen, ha kell, fegyverrel a kezért is harcolok, és ezeréves magyar Hazám elrablott területeinek visszaszerzése érdekében, ha kell, életemet is feláldozom. Vezéreimnek és általuk kinevezett előjáróimnak parancsait a leghívebben

³¹ ORMOS Mária, *Mussolinától Hitlerig*, in *Akik nyomot hagytak a 20. századon. Diktátorok – diktatúrák*, szerk. ERÉNYI Tibor, Budapest, Napvilág Kiadó, 1997, 27–47, 31.

³² Az Etelközi Szövetség fővezéri székét a vezetőségi tagok elvileg Horthy Miklós kormányzónak szánták, aki ezt azonban nem fogadta el, ám a tagok ettől függetlenül őt tekintették a szervezet valódi vezetőjének. Erről többek között Prónay Pál, Shvoy Kálmán és Zadravecz István is beszámol a visszaemlékezéseiben több helyen. Vö. PRÓNAY, i. m. passim.; SHVOY, i. m. passim.; ZADRAVECZ, i. m. 130–132.

³³ UNGVÁRY, i. m. 98–99.

teljesítem. Ha ezen eskümet megszegném, alávetem magam a Kettőskereszt Vérszövetség vérbíráskodás-ítéleteinek. Isten engem úgy segéljen!”⁸⁴

Az esküszöveg fennmaradt egy másik változatban is:

„Én, XY esküszöm a mindenható Istenre, és fogadom mindenre, ami szent előttem, hogy vezéreimnek és az általuk kinevezett előjáróimnak parancsait a leghűségesebben teljesítem, és a Kettőskereszt Vérszövetségben történeteket a legszigorúbban titokban tartom. Esküszöm, hogy semmiféle más irredenta szervezetnek kötelezve nem vagyok, és hogy ilyen parancsokat csakis Kettőskereszt Vérszövetségi előjáróimtól fogadok el. A Kettőskereszt Vérszövetség keretén belül sem politikai, sem királykérdéssel nem foglalkozom, és amennyiben ilyen esetről tudomást szerzek, előjáróimnak azonnal jelentem. Ha ezen eskümet megszegném, jogosnak ismerem el a Kettőskereszt Vérszövetség vérbíráskodását.”⁸⁵

Noha a szervezet alapszabálya eddig nem került elő levéltári dokumentumok közül, az esküszöveg és annak változatai alapján is lehet

³⁴ ZINNER, i. m. 568. Az eskü szövege dr. Kiss Gábor Jenő büntetőperének iratanyagában maradt meg, aki az ÉME Tiszamarosszögi Nemzetvédelmi Osztályának parancsnoka volt, amely a Kettőskereszt Vérszövetség és a Héjjas Iván parancsnoksága alatt álló Alföldi Brigádhoz tartozott. Az Ébredő Magyarok Egyesülete, különösen annak nemzetvédelmi osztályai, az Alföldi Brigád és a KKV Sz. működése nyilván nem elválasztható egymástól. HU-BFL-VII-5-c-198/1940.

³⁵ Az esküszöveg e változata Fábíán Béla liberális ellenzéki parlamenti képviselőhöz jutott el valahogyan, aki a sajtóban tette azt közzé. Vö. [SZERZŐ NÉLKÜL], *A Kettőskereszt Vérszövetség eskümintája*, Az Est, 1926. 05. 07., 3.

következtetni a KKVSz nacionalista-irredenta, antibolsevista, ettől szinte elválaszthatatlanul antiszemita, illetve a katonák/katonaviselt férfiak felülreprezentáltsága és az organizáció paramilitáris felépítése okán pedig egyértelműen militarista szellemiségére. A két esküváltozat közötti apró különbségek sem meglepőek, mivel a szervezet 1919-ben valószínűleg antibolsevista céllal alakult, az irredentizmus pedig érthető módon csak később, a trianoni békeszerződés 1920-as aláírása után lett az organizáció vezéreszméje. Az apolitikusság kötelme sem meglepő, ugyanis az irredentizmus és a területi revízió eszméje az 1920-as évek Magyarországon egyébként nagyon különböző gondolkodású embereket kötött össze, így e titkos szervezetben is megférhettek egymással a legitimisták, a szabad királyválasztók, vagy éppenséggel az autoritárius, katonai államberendezkedést elképzelő köztársaságpártiak. Az Umlauf Szigfrid százados vezetése alatt álló budapesti zászlóalj egyik tagja, Kürthy Endre később arról számolt be, hogy ő maga mintegy háromszáz tagot szerzett az egyesületnek. A szövetség tagjai gyűléseit a Nyár utca 9. szám alatti iskola tornatermében tartották, amelyet a főváros bocsátott rendelkezésükre, amennyiben lehet hinni a forrásoknak. A KKVSz (egyik) legális fedőszerve a Nemzeti Múltunk Kulturális Egyesület volt, mely azonban jóval később alakult meg, mint a titkos társaság maga, alapszabályát azonban csak 1922-ben hagyták jóvá.³⁶ Egy, a szervezetről Budapest Fővárosi Levéltárában fennmaradt, 1946-os, kései rendőrségi jelentés szerint:

³⁶ SERFŐZŐ, i. m. 79.; A Budapesti Főkapitányság 10 326/1923. főkapitányi jelentése szerint 234 791/1922-BM.VII. sz. alatt hagyta jóvá a belügyminiszter a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Egyesület alapsza-

„A Szövetség területi szempontból budapesti és vidéki főosztályokra oszlott. Minden főosztálynak vezérmegfigyelői, főmegfigyelői és megfigyelői voltak. Ezek havi jelentésekben számoltak be a körzetükben lejátszódó baloldali megmozdulásokról. Ha bárkiről bármilyen adatra volt szükség, úgy ezek a megfigyelők kötelesek voltak azokat azonnal beszerezni. A tagok politikai meggyőződése a jobboldali antiszemita és antibolsevista karakteren belül nem volt korlátozóva. Így tagjai között Horthy-pártiakat, legitimistákat, fajvédőket és nemzetiszocialistákat is lehetett találni.

Céljuk nemcsak a baloldal figyelemmel kísérése volt, hanem a megbízható jobboldali elemek összetartása és felfegyverzése is. Fegyveres terrorkülönítményei leginkább a Nagy-Alföldön dolgoztak.

Antibolsevista célkitűzéseik révén meglehetősen politikai súlyuk volt, ez azonban a Bethlen-éra alatt kezdett eltűnni, mint ahogy az egész Vérszövetség jelentősége is a harmincas években, különösen egyéb korszerű jobboldali megmozdulások miatt, erősen csökkent. Leginkább az Etelközi Szövetség vette át a helyüket.”³⁷

Az idézett – valószínűleg jórészt spekulatív, illetve a szervezet múltbéli szerepét eltúlozni igyekvő politikai rendőrségi jelentés szerint Horthy Miklós kormányzó tagsága ugyancsak nem állapítható meg a szervezetben, de befolyását kétségtelenül érvényesítette

bályát. Lásd: HU-BFL-IV-1407-b-XI. üo.-151/1922. Idézi: ZINNER, i. m. 564.

³⁷ HU-BFL-VI-15-c-205/1945 – A Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányság Államrendészeti Osztálya jelentése a Kettőskereszt Vérszövetség feloszlott egyesület adatai tárgyában Budapest főváros főpolgármesteréhez, Budapest, 1945. december 03.

benne. A KKVSz vezetőségi tagjai között pedig olyan prominens személyeket találunk, mint: Than Károly báró, Kárpáthi Kamilló tábornok, vitéz Jánky Kocsárd tábornok, ifj. Horthy István, Erdélyi Lóránt vármegyei főjegyző, Héjjas Iván, Szigetváry alezredes, Teleki Mihály és Teleki Béla grófok, Vass grófné, dr. Petrányi Rezső, Teleki Tibor gróf, képviselő, Ernst Vilmos főjegyző, Ferentzy Kálmán iskolaigazgató, Hatvany Lajos báró, Helle százados, vitéz Kemény János vármegyei főjegyző, Klebersberg Kunó, Prónay Pál, Prohászka Ottokár püspök, stb.³⁸ Ebből a – jórészt jobboldali történelmi személyiségeket tömörítő, ám egyúttal véletlenszerűnek is ható – névsorból talán az asszimilálódott zsidó polgárcsaládból származó, horthyizmussal, túlhajtott nacionalizmussal vagy antiszemitizmussal nehezen vádolható Hatvany Lajos báró személye a legérdekesebb, és mutat rá arra a legjobban, hogy ezt a forrást is alapos kritikával érdemes kezelni.

Ungváry Krisztián szerint a szervezet KKVSz titkos megbeszéléseit a Nádor laktanyában (a Prónay-különítmény egyik székhelyén, ez tehát a Prónay Pál paramilitáris alakulatával való szoros személyi átfedésekre utal) tartotta, tagjai pedig elsősorban csendőr- és katonatisztek, valamint földbirtokosok és közigazgatási tisztviselők voltak. A budapesti központon kívül minden nagyobb városban, megyeszékhelyen működött egy-egy alszervezet, a KKVSZ tagjai pedig, behálózva a magyar államapparátust, elsősorban a kommunistagyanús egyének és szervezkedések feltérképezésével és megakadályozásával foglalkoztak.³⁹

³⁸ Uo.

³⁹ UNGVÁRY, i. m. 98–99. Ungváry Krisztián azonban nem ad meg forrást monográfiájában.

Egy meglehetősen gyakran, számos szakpublikációban idézett lexikonszócikk így ír a szervezetről:

„A Kettőskereszt Vészövetség (KKVSz) az Etelközi Szövetség közvetlen alárendeltségébe tartozó titkos hírszerzési és terroriszervezet. Az 1919. júliusában alakult szövetség álcázott orgyilkosságokkal, a környező országok magyarlakta területein diverziós akciókat végrehajtó szabadcsapatok szervezésével és hírszerző tevékenységgel támogatta a magyar vezetés irredenta és fajvédő politikáját. (Pl. 1938-ban a tagjai is részt vettek a Rongyos Gárda kárpátaljai akcióiban.) Az egyenként titokban feleσκüdüött tagok egy része a BM állományában, Főrtartalék fedőnével, külön titkos katonai egységet képezett. A szervezet vezetése sohasem volt egységes. A II. világháború alatt ez különösen élesen megmutatkozott, amikor a KKVSz legitimista csoportja Kettőskereszt Szövetség néven a Magyar Frontba tömörült pártokhoz, egy másik csoportja a nyilasokhoz csatlakozott.”⁴⁰

E közkézen forgó információhalmazzal egybevágnak Ujszászy István tábornok, a katonai titkosszolgálat és a későbbi Államvédelmi Központ vezetőjének az ÁVH fogságában, 1948-ban írott feljegyzései, melyek között találhatunk egy igen érdekes doku-

⁴⁰ Vö. *Magyarország a második világháborúban. Lexikon A-Zs*, főszerk. SIPOS Péter, Budapest, Petit Real Könyvkiadó–Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete–Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum–Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem–Magyar Hadtudományi Társaság, 1997. Vö. a nyilasokhoz valójában az Etelközi Szövetség egyik szárnya csatlakozott, illetve az államigazgatásban, illetve a honvéd vezérkarban tevékenykedő magas rangú tagjai révén az EX kiugrási kísérlet megghiúsításában is jelentős szerepet játszhatott. Vö. SZEKÉR Nóra, *Titkos társaság*, 80–81.

mentumot. E dokumentum tanúsága szerint az 1920-as években a honvédségen belül félig-meddig illegalitásban, de természetesen a kormány és a kormányzó tudtával és beleegyezésével működött egy – elsősorban irredenta indíttatású – külföldi szabotázs-, diverzáns- és terrorakciókat kidolgozó és kivitelező, titkosszolgálati jellegű csoport, melynek a vezetője ugyancsak Siménfalvy Tihámér ezredes, a KKVSz igazgatója, később pedig Papp Dezső alezredes volt. A Siménfalvy-csoport a Várban, a külügyminisztérium épületében működött, tevékenysége elsősorban a kisantant államokra terjedt ki, középtávú célja pedig a magyarlakta területek esetleges visszafoglalásának előkészítése volt. Ujszászy feljegyzése szerint Héjjas Iván különítményei, majd 1932-től az úgynevezett (második) Rongyos Gárda is ugyanennek a csoportnak voltak informálisan alárendelve, 1936-ban pedig ebből a titkos katonai csoportból nőtt ki a honvéd vezérkar 5. számú, sajtó- és propagandaosztálya, immár Homlok Sándor ezredes irányítása alatt. Ez az osztály nevével ellentétben nem csupán a magyar honvédség propagandacéljait szolgálta, hanem a korábbi titkos csoporthoz hasonlóan kisantant államokban szabotázs- és diverzánsakciókat is előkészített és végrehajtott, és tette mindezt a miniszterelnökséggel és a külügyminisztériummal szoros együttműködésben.⁴¹

A Siménfalvy-, később Papp-csoport, majd végül a Homlok Sándor ezredes vezetése alatt álló 5. vkf. osztály kétségkívül

⁴¹ UJSZÁSZY István, *Vallomások a boltak házából. Ujszászy István vezérőrnagynak, a 2. vkf. osztály és az Államvédelmi Központ vezetőjének az ÁVH fogságában írott feljegyzései*, forráskiad. HARASZTI György, KOVÁCS Zoltán András, SZITA Szabolcs, Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Corvina Kiadó, 2007, 356–359.

létezett, és tevékenységükből, valamint Siménfalvy Tihamér szervezői tevékenységéből (1929-ben bekövetkezett haláláig) akár a Kettőskereszt Vérszövetséggel való szoros átfedésekre is következtethetünk.⁴² A külügyminisztérium és a honvédelmi minisztérium közös irányítása alatt álló titkos katonai csoport tervezett létrehozásáról 1920-ból egy rövid, levéltárban fennmaradt feljegyzés is beszámol:

„Megállapodás az elszakadt részekben folytatandó irredenta szervezéséről: Az irredenta legfelsőbb vezetésére egy a kormány ingerenciája alatt álló titkos szerv létesítetik egy polgári és egy katonai egyén vezetése alatt. Ezen szerv politikai kérdésekben a külügyminisztérium, katonai kérdésekben a katonai vezetőségtől kapja az általános irányelvekre vonatkozó utasításait, úgy azonban, hogy politikai tekintetben a nemzeti kisebbségek miniszterével egyetértően jár el. Ezen központi titkos szerv végrehajtó orgánumaiként társadalmi szerve-

⁴² Többek között a kalandos életű, számos különítményt, irreguláris katonai alakulatot és gyakorlatilag minden két világháború között működő szélsőjobboldali egyesületet és pártot megjárt, a nyilasokból kiábránduló és végül 1944-45-ben ellenállóként és zsidómentőként ismertté váló Zsabka Kálmán alhadnagy, amúgy civilben költő, színész és filmproducer élete is rámutat a különböző paramilitáris alakulatok, irredenta társadalmi szervezetek, illetve az állami szervek, így a titkosszolgálatok szoros kapcsolatára. Zsabka Kálmán altisztként történő leszerelése után titkos tiszti állományban a Siménfalvy-csoport, majd a VKF-5 tagja is volt, korábban pedig az ÉME Nemzetvédelmi Főosztályához és Prónay-különítményhez fűzték szoros szálak, így tagsága a Kettőskereszt Vérszövetségben is erősen valószínűsíthető. Vö. BARTHA Ákos, PÓCS Nándor, SZÉCSÉNYI András, *Egy bosszan „ébredő” túlélőművész. Zsabka Kálmán pályarajza (1897–1971) I. rész*, Múltunk, 2019/2, 138–180, 159–160.

*zetek (ligák) létesítendőek külön-külön az egyes nemzetiségi csoportok részére. Anyagi támogatás az irredenta céljaira a kormány illetőleg egyes reszortok részéről kizárólag a központi titkos szerv útján folyósíthatók.*⁴³

Erre a fajta katonai tevékenységre a kelet-európai terminológiában általában a *diverzió* kifejezés használatos.⁴⁴ A diverzió amúgy katonai értelemben leginkább elterelő hadművelet, mely jellemzően kisebb, reguláris vagy irreguláris fegyveres csoportok tevékenységét jelenti a front mögötti ellenséges területeken, illetve az ellenfél hátszágában azzal a céllal, hogy zavarják az ellenség háborús tevékenységét, ám egymással feszült viszonyban álló államok között – Magyarország és a kisantant államok viszonya pedig a trianoni békediktátum aláírása utáni időkben érthetően ilyen volt – békeidőben is elképzelhető. A diverziós tevékenység célja lehet többek között az ellenfél hadvezetésének bénítása, gyengítése, a hadsereg ellátásnak akadályozása, illetve a katonák és a polgári lakosság nyugalmanak megzavarása, félelem és elégedetlenség keltése. A diverziós tevékenységet végző, általában különlegesen kiképzett katonai személy elnevezése a diverzáns. Megemlítendő amúgy, hogy míg a diverzió kifejezés elsősorban az szovjet-orosz és kelet-

⁴³ HU-MNL-OL-MOL-K 64-1920-2-60. Cím és aláírás nélkül, 1920. 04. 06. Idézi: ANGYAL Béla, *Érdekvédelem és önszerveződés. Fejezetek a csehszlovákiai magyar pártpolitika történetéből*, Fórum Intézet–Lilium Aurum Kiadó, Dunaszerdahely, 2002, 50. A felvidéken működő magyar titkosszolgálati sejtek tevékenysége kapcsán ugyanerre az iratra hivatkozik jóval korábban Boros Ferenc is: BOROS Ferenc, *Magyar-csehszlovák kapcsolatok 1918-1921-ben*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1970, 231.

⁴⁴ *Hadtudományi Lexikon*, főszerk. SZABÓ József, Budapest, Magyar Hadtudományi Társaság, 1995, 213.

európai hadászati szakirodalomban terjedt el, általában negatív konnotációval, addig a nyugati, főként angolszász katonai szakirodalom ugyanerre a tevékenységre leginkább a *különleges hadművelet* (*special operation*) vagy *fekete* (értsd: a hivatalos politikába nem illeszkedő, a nyilvánosság előtt be nem bevallott) *hadművelet* (*black operation*), illetve a *szubverzión* (felforgatás) kifejezéseket használja, sokkal pozitívabb, de legalábbis semlegesebb kontextusban, a katonai szakma szükségszerű részének tekintve az ilyen tevékenységet.

A rendelkezésre álló forrásokat nem árt alapos kritikával kezelnünk, ugyanis egyrészt Ujszászy a saját feljegyzéseit az ÁVH fogságában, legalább részben jó eséllyel kényszer hatása alatt írhatta, másrészt hiába az esetleges személyi átfedések, de egyik, a Siménfalvy-csoportról szóló primer forrás nem nevezi meg magát a Kettőskereszt Vérszövetséget.⁴⁵

Nándori Pál jogtörténész ugyanakkor az I. Sándor jugoszláv király és Barthou francia külügyminiszter elleni, halálos kimenetelű marseille-i merénylet⁴⁶ nemzetközi jogi vonatkozásait vizsgáló

⁴⁵ UJSZÁSZY, i. m. 354–359.

⁴⁶ 1934. október 9-én Marseille-ben I. Sándor jugoszláv király és Louis Barthou francia külügyminiszter a király franciaországi diplomáciai látogatása alkalmával közös limuzinban utazott. Az autóra hirtelen többször rálóttek, és a merényletben mind a jugoszláv király, mind a francia külügyminiszter életét veszttette. A gyilkosságot horvát usztrasák és macedón terroristák követték el, akiket nagy valószínűséggel Magyarországon, a Zala megyei Jankapusztán képeztek ki a magyar katonai titkosszolgálatok és Héjjas Iván különítményének tagjai. Vö. SÓREGI Zoltán, *Adalékok a marseille-i merénylet*hez, Archívnet, 2013/4.
https://archivnet.hu/hadtortenet/adalekok_a_marseillei_merenylet_hatterehez.html

monográfiájában egyértelműen le merete írni, hogy a Siménfalvy-csoport lényegében azonos a KKVSz-szel.⁴⁷ Nándori – első-sorban külügyminisztériumi levéltári forrásokra hivatkozva – állítja, hogy a KKVSz a kezdetektől fogva kormányzati irányítás alatt állt, nem önszerveződő titkos társaság, hanem állami szerv, titkos katonai alakulat volt, melynek elsődleges célja valóban a kisantant államok elleni terrorcselekmények, szabotázs- és diverzánshatások, középtávon pedig a magyarlakta területeken zavargások kirobbantása és a területi revízió előkészítése volt.⁴⁸ Egy általa idézett külügyminisztériumi tervezet szerint a szerv katonai parancsnoka valóban Siménfalvy Tihamér ezredes, politikai vezetője pedig Kánya Kálmán diplomata, későbbi külügyminiszter volt, a diverziós tevékenység pedig a tervek szerint elsősorban Csehszlovákia, Románia, illetve kiemelten a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság / Jugoszlávia ellen irányult. Egy másik, a külügyminiszter számára készült előterjesztés mély részletekbe menően ecseteli a határon túl elkövetendő diverziós, szabotázs- és terrorcselekmények mikéntjét, Nándori Pál pedig annak tartalmait összefoglalóját is nyújtja, így érdemes könyvéből egy terjedelmesebb részt idéznünk:

„A tervezet bevezetőjében megállapítja: „A megszállt területen a magyar irredentizmus sikerét a megszálló életét és vagyonbiztonságát rendszeresen támadó aknamunka nagyban elősegítené, mert a lelkeket a félelem könnyen

⁴⁷ NÁNDORI Pál, *A Marseille-i gyilkosság nemzetközi jogi vonatkozásai*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972, 24.

⁴⁸ HU-MNL-OL-K 64-1921-41-187. Feljegyzés az elcsatolt területeken folytatandó diverziós tevékenységről, 1921. Idézi: NÁNDORI, i. m. uo.

megszállja, és ebbeli állapotában gyávasága szembetűnően mutatkozik. A jól megválasztott időben és módon alkalmazott fellépés mindig eredményre vezet.”

A terrorista akciók végrehajtására a megszállt területeken, a magyar kormány pénzügyi támogatásával szintén titokban létrehozott irredenta szervezetek voltak kiszemelve. Az akciók végrehajtásának sikerét a tervzet az alábbi pontokban jelöli meg:

1. A terrorcselekményeket úgy kell alkalmazni és végrehajtani, hogy ezzel az elcsatolt területeken élő magyarság élet- és vagyonbiztonsága ne veszélyeztessék. /A magyar kormány tartott attól, hogy a terrorakciók végrehajtása nyomán a román, a csehszlovák és a jugoszláv kormányok a magyar kisebbséggel szemben majd retorziót fognak alkalmazni./

2. A terrorista cselekmények útján a személyi és tárgyi áldozatok gondos kiszemelése, /itt felsorolja a tervzet, hogy kiket kell meggyilkolni: intranzigens nacionalista politikusokat, államférfiakat, vezető személyeket, veszedelmes rendőrségi és detektívtestületi tagokat, politikai szónokokat stb. Továbbá katonai lőszer- és anyagraktárak, laktanyák, pénzintézetek, hadiüzemek, közlekedési vonalak, hidak, műépítmények, közületek stb. felrobbantását írja elő./ Meggyilkolni tehát minden olyan személyt, akinek politikai magatartása, befolyása az elcsatolt területek visszaszerzése tekintetében számottevő akadályt jelentett.

3. A gyilkosság és a szabotázs időpontjának a megválasztása. A tervzet külön kihangsúlyozza, hogy nagyon fontos a kül- és belpolitikai momentumok kihasználása a gyilkosság és a rombolás eredményes végrehajtásának szempontjából.

4. Az akcióhoz szükséges anyagi költségek biztosítása a kormányzat részéről.

5. A terrorcselekmények végrehajtásához szükséges eszközök beszerzése /pisztoly, bomba, mérge, robbanóanyag, pokolgép, szérum stb./.

6. Végezetül a végrehajtó személyek kiválasztása. Az aknamunka sikere esetére a tervzet gondol arra, hogy elkerülhetetlen lesz a „Magyarország elleni

kegyetlen retorzió”, és azt úgy kívánják elkerülni, ha a terrorista cselekmények végrehajtását „más irányú szocialista, kommunista, parasztforgóás, bukovinai vagy besszarábiai irredenta mozgalom kereteibe illesztjük be, vagy legalábbis a végrehajtásnál oly áruló nyomokat hagyunk hátra, amelyekből a fent említett más irányú mozgalom valamelyikére lehet következtetni”. Továbbá a „végrehajtó közegek oly irányú lekötése /pénz, hozzátartozók javadalma-zása, pozíció biztosítása stb./, hogy felfedezés esetén a vallatás során az előbb említett más irányú mozgalmak szolgálatában állónak vallják magukat”.

E cél elérése érdekében a megszállt területen működő titkos irredenta vezető embereinek a hozzájárulását is kellett az akcióhoz biztosítani, a lokális viszonyok ismerete és a tanácsadói szerepük miatt. Ha e hozzájárulás és biztosíték – az elaborátum szerint – megvan, a tervezett akció alapjait a következők képeznék:

- a) megszervezendő egy végrehajtó terrorista csoport, „elszánt, bosszúvágyó vagy pénzért kapható, testi ügyességgel bíró, szófukar, esetleg tényleg elszánt nők”. Ezeket a személyeket elméletileg és gyakorlatilag speciális tanfolyamon tanítják meg a terrorcselekmények végrehajtására;
- b) a megszállt területeken a „komoly intranzigens gondolkozású és széles látókörű férfiak előzetes bemondása alapján, összeállítandó a kiszemelt személyi és tárgyi áldozatok jegyzéke, és az itteni /a magyar kormányról van szó – N. P./ megítélés szerinti időpontban azok valamelyike vagy több ellen az aknamunka kezdetét venné”;
- c) az akció végrehajtásához szükséges terroristáknak a helyszínre való küldése, már jóval a cselekmény megkezdése előtt;
- d) a gyilkossághoz és a szabotázsához szükséges eszközöket Magyarországon kell beszerezni és innen a tett színbélyére elszállítani;
- e) a terroristák „pénzzel való ellátása és siker esetén bőséges megjutalmazása és szökésük előkészítése”.

A tervezet végezetül bejelenti: a terrorista cselekmények és a velük kapcsolatos precízebb végrehajtási módszereket egy részletesebb javaslat fogja ismertetni.”⁴⁹

A Kettőskereszt Vérszövetség / Siménfalvy-csoport a források tanúsága szerint továbbá nem csupán a kisantant államok területén készített elő diverzánsakciókat és terrorcselekményeket, de élénken kereste a kapcsolatot a német és osztrák szélsőjobboldali szervezetekkel is, illetve 1921-ben egy grazi tárgyaláson felmerült az is, hogy egy esetleges későbbi háború kitörése esetén a magyar és az német fél közös erővel foglalná el Csehszlovákiát.⁵⁰ Ezenkívül nem csupán a diverzánsakciók kivitelezése, de az első világháború vesztes államait sújtó fegyverkezési korlátozások kijátszása is célja lehetett a KKV Sz-nek,⁵¹ hiszen rajta keresztül nagyszámú embert lehetett titkos katonai állományba sorolni és kiképezni.⁵² Ebben az értelemben a Kettőskereszt Vérszövetség akár hasonló lehetett a

⁴⁹ HU-MNL-OL-K 64-1920-41-515. Előterjesztés a külügyminiszter részére az elcsatolt területeken megvalósítandó diverziós és terrorcselekményekről, 1920. Idézi: NÁNDORI, i. m. 24–25; 88.

⁵⁰ HU-MNL-OL-K 64-1921-41-221. Jelentés a német ORKA és Orgesch irredenta szervezetekkel való tárgyalásról, 1921.; HU-MNL-OL-K-64-1921-41-199. Schitler vezérkari alezredes feljegyzése a német és a magyar irredenta szervezetek közötti együttműködés tárgyában, 1921. Idézi: NÁNDORI, i. m. uo.

⁵¹ A magyar hadsereg 1920-as évekbeli titkos felfegyverzésének kísérleteiről lásd többek között ugyancsak Nándori Pál politikailag elfogult, de adattartalmában nagyon is jól használható tanulmányát: NÁNDORI Pál, *A birtenbergi fegyverszállítás*, Hadtörténelmi Közlemények, 1968/4, 636–657.

⁵² NÁNDORI, *A Marseille-i gyilkosság nemzetközi jogi vonatkozásai*, uo.

német Fekete Hadsereghez (Shwarze Reichswehr) is.⁵³ Mindazonáltal azt Nándori Pál monográfiája is elismeri, hogy az irredenta titkos katonai alakulatok⁵⁴ forrásbázisa meglehetősen szűkös, így tényleges tevékenységükre a fennmaradt források tükrében is inkább csak következtethetünk, mint biztos állításokat tehetünk róla.⁵⁵ Ugyanakkor nekünk is el kell ismernünk, hogy Nándori Pál

⁵³ A Schwarze Reichswehr (Fekete Hadsereg) a német haderőn belüli titkos szervezet volt, mely az első világháborút elvesztett Németország súlyos fegyverkezési korlátozások alá eső haderejének titkos újrafelfegyverzését tűzte ki célul. Az állami hadsereg, a Reichswehr az 1920-as években hallgatólagosan támogatta a különböző nacionalista milíciák, Freikorpsok működését, és lényegében félhivatalos tartalékos egységekként tekintett rájuk.

⁵⁴ Nándori Pál felsorol még néhány titkos, paramilitáris elvek szerint működő nacionalista társaságot és egyesületet: Árpád Fiai, Árpadosok, Ifjú Gárda, Felvidéki Egyesületek Szövetsége, Délvidéki Szövetség, Mefhosz, EMKE, Turáni Vadászok, Alföldi Vadászok, valamint ide sorolja az egyetemistákat tömörítő Turul Szövetséget és a Leventemozgalmat is. Állítása szerint Gömbös Gyula miniszterelnöksége alatt ezeket a korábban polgári formációkként működő organizációkat a kormány teljes mértékben titkos katonai felügyelet alá helyezte, és a Honvédelmi Minisztérium egy titkos szervezeti egysége irányítása alá vonta. Minden szervezetnek feladata volt, hogy tagjaiban az irredenta szellemet táplálja, és hogy kapcsolatokat teremtsen az elcsatolt területeken hasonló célokkal működő titkos szervezetek vezetőivel. Ennek alátámasztása céljából egy, a Nemzetek Szövetsége Levéltára őrizetében lévő dokumentumra hivatkozik: S. d. N. C. 518.M. 234. VH. Requête du Gouvernement Yougoslave en vertu de l'article paragraphe 2, du Pacte. Communication du Gouvernement Yougoslave, 34–41. 1. Idézi: NÁNDORI, i. m. 88.

⁵⁵ NÁNDORI, i. m. 88–89.

bármennyire is a Kádár-korszak kutatója volt, és a Horthy-korszak kapcsán bármennyire is negatív irányban elfogult, átpolitizált véleményt fogalmazott meg, az általa hivatkozott levéltári iratok a mai napig léteznek, tartalmuk pedig ellenőrizhető, így állításainak adhatunk némi hitelt.

Az antibolsevista és diverziós tevékenységen túl 1920-as évek első felében a Kettőskereszt Vérszövetséghez kötődő, nem egy esetben aktív és tartalékos katonai állományban lévő személyek számos súlyos, nagy nyilvánosságot kapott bűncselekményt követtek el. Ezekben az ügyekben három fivér, Kovács Kornél, Árpád és Tivadar, három fiatal magánhivatalnok neve újra és újra feltűnik lehetséges közreműködőként. Tevékenységük remek esettanulmánya a szervezet működésének, melyről amúgy viszonylag keveset tudunk, így talán érdemes a legfontosabb ügyeket, melyben szerepet játszhattak, sorra vennünk.

Az erzsébetvárosi bombamerénylet és a hozzá kapcsolódó, tervezett és végrehajtott egyéb terrorcselekmények

1922-ben a titokban működő radikális jobboldali szerveződésekkel kapcsolatba hozható félelmetes eseménysorozat zavarta meg a nemzetgyűlési választási küzdelmet, mely egyúttal újabb lehetőséget is adott a végrehajtó hatalomnak a szélsőségekkel szembeni erőteljesebb fellépésre, noha a nyomozó hatóságok csak 1924-re tudták felderíteni azt. A kormánynak a különböző fegyveres csoportok felszámolására több lépcsőben tett intézkedései ellenére az Ébredő Magyarok Egyesülete ekkor még mindig működtetett felfegyverzett és gyakorlatilag tényleges állami ellenőrzés nélkül tevékenykedő félkatonai egységeket. Az ÉME IX. kerületi Nemzetvédelmi Osztályának tagjai 1922 tavaszán elhatározták, hogy a

Vázsonyi Vilmos vezette Erzsébetvárosi Demokrata Kör liberális politikai-társadalmi szervezet Dohány utca 76. szám alatti székházában egy nagy létszámú rendezvény alkalmával bombamerényletet követnek majd el, ezáltal számos, általuk a nemzet ellenségeinek tartott embert megölnék.

A merénylet, majd a feltételezett elkövetők bírósági tárgyalássorozata az 1920-as évek egyik legnagyobb megrázkóztató és sajtónyilvánosságot kiváltott eseménye volt, a korabeli sajtótermékekben jórészt *bombaper*, illetve Márffy József elsőrendű vádlott után *Márffy-per* néven szerepel.⁵⁶ Az Erzsébetvárosi Demokrata Kör összejövételén 1922. április 2-án robbant fel a bomba, mely nyolc ember életét oltotta ki, és huszonhármat sebesített meg. Az idő tájt egyre-másra követtek el a zsidóság, illetve az antantbarát-(nak vélt) személyekkel és intézményekkel szembeni merényleteket. Mind mögött felsejlett az Ébredő Magyarok Egyesülete, a korszak egyik legnagyobb létszámú és legnagyobb politikai befolyással bíró szélsőjobboldali társadalmi szervezete, valamint egészen konkrétan Héjjas Iván és Prónay Pál paramilitáris vezetők alakja. Az erzsébetvárosi robbantás ügyét már nem egyedül tárgyalta a bíróság, hanem a vádiratot végül hármas csoportosításban nyújtották be azt egyéb antiszemita és antantellenes bűncselekményekkel együtt. Az Erzsébetvárosi Demokrata Kör elleni merényletet összevonták egy, az újpesti zsinagóga ellen tervezett pogromkísérlettel, melyet végül nem hajtottak végre. A Koháry utcai törvényszéki palota, valamint a francia követség ellen ugyancsak bombamerényletet kíséreltek

⁵⁶ Az erzsébetvárosi bombamerénylet és a hozzá kapcsolódó egyéb terrorcselekmények peranyaga fennmaradt Budapest Főváros Levéltárában: HU-BFL-VII-5-c-25646/1924. Márffy József és társai pere.

meg, a csehszlovák követség ellen pedig hasonló merényletet terveztek, és csupán a szerencsén múlt, hogy ezek a bombák nem robbantak fel. Miklós Andor liberális hírlapíró, laptulajdonos és Rassay Károly liberális politikus, nemzetgyűlési képviselő, a korszak ismert ellenzéki politikai szereplői csomagot kaptak, benne bontásra robbanó kézigránáttal, és szintén csak a szerencsén és a jelenlévők éberségén múlt, hogy ezek a csomagok sem robbantak fel. Ezzel párhuzamosan a Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányságára, a nemzetgyűlési elnökéhez, illetve a francia követségre is érkezett egy-egy életveszélyes fenyegető levél, melyet valakik „101-es bizottság” néven írtak alá. A rendőrség által az ÉME-től lefoglalt iratok nyomán a Budapesti Királyi Ügyészség azzal vádolta a fiatal nemzetvédelmi milicistákat, hogy azok „eltértek a központi nemzetvédelmi céloktól, társadalomellenes támadásokat készítettek elő, az izraelita vallást követő állampolgárok Magyarországon való megmaradását pedig ún. zsidóverések és bombamerényletek útján akarták lehetetlenné tenni.” Márffy Józsefet és társait továbbá úgynevezett vérbíróság megszervezésével is vádolták, mely a szervezet belső, önkényes bíraskodási szerve volt, és a tagok engedetlensége, kilépése, árulásnak minősített cselekménye esetén halálos ítélet kiszabására, azaz gyilkosságra is feljogosítva érezte magát, Márffy József pedig ebből kifolyólag megfélemlítéssel és életveszélyes fenyegetéssel vette rá tettestársait, hogy a merényletek megszervezésében és végrehajtásában közreműködjenek.

Az ügy politikai súlyát jól mutatja, hogy az elsőfokú fő tárgyaláson tanúként hallgatták ki gróf Csáky Károly honvédelmi minisztert és gróf Bethlen István miniszterelnököt. Miként azt Csáky Károly tanúvallomásában elmondta, a tanácsköztársaság

bukása utáni polgárháborús időkben az országnak nem volt egységes, reguláris hadereje, a Horthy Miklósék által szervezett, ugyancsak félig-meddig irreguláris Nemzeti Hadsereg mellett ellenben csak Budapesten körülbelül ötven polgári milícia működött. Ilyen szervezetek voltak többek között az Ébredő Magyarok Egyesületének nemzetvédelmi osztályai is, melyek a már említett Kettőskereszt Vérszövetség nevű titkos katonai alakulat irányítása alá tartoztak. A kaotikus helyzetben megszilárduló új magyar kormánynak szüksége volt ezekre az irreguláris, felfegyverzett félkatonai alakulatokra a rend fenntartása érdekében, a vezérkari főnök pedig 1919–20-ban igyekezett ezeket a milíciákat valamennyire a hadsereg ellenőrzése alá vonni. Így jött létre a KKVSz mint a különböző nemzetvédelmi alakulatokat tömörítő afféle ernyőszervezet, jórészt a honvédség irányítása alatt. A honvédség becsületének megóvása érdekében a honvédelmi miniszter tanúvallomásában azt is hangsúlyozta, hogy bár a különböző milíciák egyfajta katonai kontroll alatt működtek, személyi kérdésekbe, így az ÉME nemzetvédelmi osztályainak összetételébe a hadseregnek már nem volt beleszólása, a tagok a honvédség részéről komolyabban kiképezve és felfegyverezve nem lettek, inkább tartalékos katonai karhatalmi alakulatoknak tekintették őket, amelyek szükség esetén az igen törekeny rend helyreállítása érdekében bevethetők voltak. A két királypuccs után azonban a honvédelmi tárcának a különböző irreguláris alakulatokra már nem volt szüksége, a tanácsköztársaság restaurációja 1922-re már nem volt valós veszély, így a konszolidálódó Horthy–Bethlen kormányzat, és általában a trianoni békeszerződés után a külfölddel való viszonyait rendezni kívánó Magyar Királyság számára feleslegessé váltak az ÉME nemzetvédelmi milíciáihoz hasonló, radikális fegyveres alakulatok. A Kettőskereszt

Vérszöveget éppen azért kellett a kormánynak formálisan feloszlatnia 1923-ban, mert egyes tagjai súlyos bűncselekményeket követtek el.⁵⁷ A Márffy József-féle IX. kerületi Nemzetvédelmi Osztály az erzsébetvárosi merénylet elkövetése idején már mindenféle komolyabb állami kontroll és utasítás nélkül működött tovább, és amit tettek, azt saját elhatározásukból tették.

Bethlen István miniszterelnök kevésbé az ügy politikai vonatkozásai miatt, mint inkább saját magát, mint magánszemélyt tisztázandó jelent meg tanúként a bíróság előtt, Márffy ugyanis azt állította, személyes jó ismeretséget ápol a hivatalban lévő miniszterelnökkel és családjával, illetve a miniszterelnök autójában is gyakran utazott. Bethlen ezzel szemben a bíróságon határozottan tagadta, hogy akár ő, akár bármely családtagja akár csak felületesen is ismerné Márffyt.⁵⁸

A Márffy-pert minden bizonnyal elsősorban a külföldi nyomás tette szükségessé, hogy a magyar állam demonstrálja az Antant államok, főként Franciaország felé, hogy az I. világháborút követő forradalmi-polgárháborús idők véget értek, a politikai-társadalmi rend helyreállt, a kormányzat elfogadta a trianoni békeszerződés által rögzített területi veszteségeket, és végre megindult a konszolidáció folyamata.⁵⁹

⁵⁷ HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – Márffy József és társai büntetőpere – Az elsőfokú főtárgyalás jegyzőkönyve – Csáky Károly honvédelmi miniszter vallomása.

⁵⁸ HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – Az elsőfokú főtárgyalás jegyzőkönyve – Bethlen István miniszterelnök vallomása.

⁵⁹ ZINNER, *Az ébredők fénykora*, 172.

Ezzel együtt nem állíthatjuk, hogy az Erzsébetvárosi Demokrata Kör elleni merényletet ne Márffy József és az ÉME IX. kerületi Nemzetvédelmi Osztályának tagjai hajtották volna végre, hiszen ez ügyben számos meggyőző közvetett és közvetlen bizonyíték felmerült. Az azonban igen valószínűnek tűnik, hogy a többi, számlájukra írt bűncselekményt a rendőrség, az ügyészség és a bíróság önkényesen és politikai motivációtól hajtva igyekezett a Márffy és társai által valóban elkövetett bombamerénylettel összekapcsolni.

Ugyan Márffy Józsefet első fokon halálra ítélték, de végül sem őt, sem ugyancsak halálraítélt társait nem végezték ki. A per másodfokon a Budapesti Királyi Ítéltáblán, harmadfokon pedig a Magyar Királyi Kúrián folytatódott, és jóval enyhébb ítéletekkel zárult. Az Ébredő Magyarok Egyesületének fegyveres alakulatait ezek után végleg lefegyverezték, az egyesület zavaros, polgárháborús időkre visszavezethető hatásági jellegű jogköreit megszüntették.

Apor Viktor tartalékos honvéd főhadnagy és társai puccsterve

A korszak egy másik hírhedt paramilitáris akciója volt Apor Viktor nyugalmazott pénzügyőr-tiszt és tartalékos honvéd főhadnagy, az Ébredő Magyarok Egyesülete Nemzetvédelmi Főosztályának vezetője nevéhez köthető. Apor ugyancsak az ÉME, és tágabb értelemben a korabeli szélsőjobboldal ismert alakja volt, aki nem meglepő módon ugyancsak Héjjas Iván és Prónay Pál különítményparancsnokok szűkebb köréhez tartozott, illetve egyik vezetője volt a Babarczy Jenő báró által irányított, hírhedt Ehmann-telepi különítménynek is. 1923-ban lázadás gyanújával – állítólag Héjjas Iván és Prónay Pál

megbízásából egy meghiúsult puccskísérlethez toborozott volna embereket – több társával együtt őrizetbe vette a rendőrség.

A detektívek 1923. augusztus 30-án nagy erővel ütöttek rajta az ÉME Sörház utca 3 alatti székháza közelében lévő, Csocsó bácsi⁶⁰ névre hallgató kocsmán, miközben a kormány megdöntésére szövetkező milicisták éppen megbeszélést tartottak.⁶¹ Apor Viktort és társait a rendőrség különböző robbantásos merénylettekkel is kapcsolatba hozta, lőfegyvereket, gránátokat és folyékony robbanóanyagot foglaltak le az Ébredő Magyarok Egyesületétől.⁶²

A vádiratba belekerült az is, hogy az ÉME nemzetvédelmi osztályai titkos társaság módjára működtek, és nem meglepő módon a velük szoros kapcsolatban álló Kettőskereszt Vérszövetség neve itt is felmerült velük kapcsolatban. Héjjas Iván és Prónay Pál neve természetesen ugyancsak szóba került, mint lehetséges megbízóké. Prónay Pál, az ÉME Nemzetvédelmi Főosztályának korábbi vezetője maga is tanúvallomást tett az ügyben, melyben azt állította, Apor Viktor és társai csak hazafias célok érdekében tevékenykedtek, az ÉME nemzetvédelmi osztályai pedig a hatóságok által ismert és elismert segédrendőri milíciák, melyek egyedüli célja az ország megóvása egy esetleges újabb kommunista hatalomátvételtől, ezek tagjai pedig, így Apor Viktor és társai semmiféle jogszabályt nem sértettek meg. Még ha az ügyben előállított emberek

⁶⁰ A Csocsó bácsi kocsmát egy Topcsik Mujaga nevű, szerb nemzetiségű ember tulajdonában volt, eredetileg az ő beceneve volt Csocsó bácsi, ahogyan saját vendéglátóhelyét elnevezte.

⁶¹ SERFŐZŐ, i. m. 82.

⁶² HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0418 – Apor Viktor és társai pere – A vádirat.

nagyrészt erdélyiek is voltak, és irredenta gondolatokat fogalmaztak meg egymás között, az irredentizmus semmiképpen sem bűn, sőt, üdvözlendő szándék, még ha pl. Erdély vagy annak egy részének visszafoglalására nyilván nem volt, és nem is lehetett reális esélyük.⁶³

Apor Viktor tartalékos honvéd főhadnagy egyébként a (jó-részt erdélyi menekültekből álló) feloszlott szervezet, a Gábor Áron Szövetség⁶⁴ tagjait szervezte be az ÉME nemzetvédelmi milíciái alá, erre még megbízólevelet is kapott Héjjas és Prónay aláírásával, vallomása szerint pedig az ÉME nemzetvédelmi osztályai a hadsereg kiegészítő alakulatainak voltak tekinthetők.⁶⁵ Apor és társai az Alföldi Brigád tisztjei, többek között Lehrer Alfréd és Kiss Gábor Jenő segítségével toborzott tagokat, és ezek a milicisták egyszer még a csendőrség tudtával és beleegyezésével, annak kölcsönkapott fegyvereivel hadgyakorlatot is tartottak.⁶⁶

A vád Apor Viktor és társai ellen az ügyészség intenciója szerint lázadás lett volna, azonban az ügy még a tárgyalásig sem jutott el. A vizsgálóbíró a rendelkezésre álló adatok, illetve a fegyverek és robbanószerek birtoklása, valamint a toborzás pusztá

⁶³ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0418 – Prónay Pál vallomása.

⁶⁴ A Gábor Áron Szövetség, teljes nevén az Erdélyi Magyar Székely és Magyar Munkások Gábor Áron Szövetsége a tanácsköztársaság bukása után, 1919-ben alapult hazafias, irredenta egyesület volt, melynek tagjai elsősorban a Romániához csatolt Erdélyből a Magyar Királyság területére áttelepült erdélyi magyarok voltak. A kormány több irredenta egyesülettel együtt feloszlatta, tagjai ilyenkor részben átléptek a hasonló egyesületek ernyőszervezeteként is működő Ébredő Magyarok Egyesületébe.

⁶⁵ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0418 – Apor Viktor vallomása.

⁶⁶ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0418 – Apor Viktor vallomása.

ténye alapján nem látta bizonyítottnak, hogy Aporék valóban a magyar állam és kormány megdöntésére szövetkeztek volna, ezért büntetőeljárás megszüntetését kezdeményezte.⁶⁷ A Budapesti Királyi Főügyészség az Apor Viktor és társai ellen folyó büntetőeljárást végül 1924. december 23-ai dátummal szüntette meg, minden valószínűség szerint befolyásos politikusok és katonai vezetők közbenjárására.⁶⁸

A Kovács testvérek tevékenysége és az állami szervek ellentmondásos szerepe az ügyben

A Kettőskereszt Vérszövetség prominens tagjai voltak a Kovács fivérek, Árpád, Kornél és Tivadar, három katonaviselt, fiatal magánhivatalnok. Kornél és Tivadar korábban, még a tanácsköztársaság előtti és alatti években a budapesti rendőrség detektívjeiként is szolgáltak, később azonban – közelebbről nem ismert okból – elhagyták a rendészeti pályát, és egészen mással kezdtek foglalkozni.⁶⁹ A három testvér a titkos katonai szervezet fő szervezői közé tartozhatott, és a KKV Sz (egyik) fedőszerve, a Nemzeti Múltunk Kulturális Egyesület alapítóit is bennük

⁶⁷ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0418 – Vizsgálóbírói határozat.

⁶⁸ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0418 – A budapesti királyi főügyészség határozata.

⁶⁹ Kovács Kornél és Tivadar 1919 májusában, a rövid életű tanácsköztársaság ideje alatt, még a budapesti rendőrség nyomozóiként állítólag részt vettek egy jobboldali, ellenforradalmi szervezkedésben is. Vö. [SZERZŐ NÉLKÜL], *Leleplezett ellenforradalmi összeesküvés Budapesten*, Népszava, 1919. május 10., 6.

tisztelhetjük tagságuk és szervező szerepük a titkos katonai alakulatban pedig egyértelműen bizonyítható.

A Kovács fivérek saját céljaik megvalósítása érdekében 1922–1923-ban létrehoztak a KKV Sz-en belül egy szűkebb körű alszervezetet, amely Bujdosó Kurucok néven nevezte magát.⁷⁰ Korábban tagjai voltak a Britannia Szállóban működő tisztí különítménynek, és valószínűleg részt vettek többek között az 1921-es, irredenta indíttatású szokolhamisításban is,⁷¹ melynek fő szervezője Mészáros Gyula turkológus professzor, Teleki Pál

⁷⁰ SERFŐZŐ, i. m. 79.

⁷¹ Az 1921-ben lelepleződött szokolhamisítás, azaz a hamis csehszlovák korona forgalomba hozatalára tett kísérlet a későbbi, jóval nagyobb nemzetközi visszhangot kiváltó frankhamisítási botrány afféle főpróbájának tekinthető. Az első világháború után, amikor az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásával annak monetáris struktúrája is összeomlott, remek lehetőség kínálkozott a pénzhamisítók számára.⁷¹ A hamis csehszlovák koronát forgalomba hozó csoport élén Mészáros Gyula magyar turkológust, néprajztudóst, egyetemi tanárt, a Turáni Társaság tagját találjuk. A szervezet az Osztrák Keresztényszocialista Párt jelentős támogatásával Ausztriában, Grazban hamisította az új csehszlovák állami pénz legnagyobb címletét, az ötszázkoronást. A hamisítók gyakorlatilag azonnal lebuktak, amikor Bécsben, 1921 júliusában 200 darab hamis ötszázkoronást akart forgalomba hozni. Mészárost és egyik segítőtársát, Györffy Andrást az osztrák hatóságok perbe fogták, de a magyar külügyminisztérium hathatós közbenjárására jelentős összegű óvadék fejében szabadon bocsátották őket. Vö. ABLONCZY Balázs, *A frankhamisítás. Hálóké, személyek, döntések*, Múltunk, 2008/1, 29–56, 31–32.

miniszterelnök közeli barátja volt.⁷² Feltehetőleg igen sok közülük volt Reismann Jakab zongoragyáros meggyilkolásához,⁷³ szerepet vállaltak a nyugat-magyarországi felkelésben, majd a Nemzeti Múltunk Kulturális Egyesület nevében úgymond kulturális célra kezdtek pénzgyűjtésbe, valójában azonban nagyobb mennyiségű robbanószert és lőfegyvereket szereztek be. Eltervezték a kormány megdöntését, számos kormánytag meggyilkolását és a katonai diktatúra bevezetését, valamint a Dohány utcai zsinagóga felrobbantása is a céljaik közt szerepelt.⁷⁴ Az ellenzéki politikusok közül állítólag elsősorban Vázsonyi Vilmost, Rupert Rezsőt, Rassay Károlyt és Drozdy Győzöt,⁷⁵ a szélsőjobboldali szervezetek és az általuk elkövetett atrocitások ellen igen gyakran felszólaló nemzetgyűlési képviselőket akarták meggyilkolni, de halállistájukon szerepelt Bethlen miniszterelnök és Klebelsberg Kunó volt belügyminiszter, ekkoriban kultuszminiszter is. A Kovács fivérek

⁷² ABLONCZY, i. m.

⁷³ Reismann Jakab zongoragyárost három, magát detektívnek kiadó fiatalember, feltehetőleg a Kovács testvérek hurcolták el otthonából és gyilkolták meg 1920. október 30-án. Nincs ugyanakkor kizárva, hogy a Kovács testvérek ebben az időszakban valódi detektívigazolványt birtokoltak. Vö. KÓRÓDI, i. m. 18.

⁷⁴ SERFŐZÓ, i. m. 80.

⁷⁵ Emlékirataiban Drozdy Győző a Kettőskereszt Vérszövetségről azt írja, hogy a Siménfalvy Tihamér vezette befolyásos katonai titkos társaságnak nagy szerepe volt Horthy Kormányzóvá választásában is. Szerinte voltaképpen nem a parlament, hanem a nacionalista titkos társaságok választották Horthyt államfővé, ami persze nyilván túlzás, de legalábbis a tényállás leegyszerűsítése. Vö. DROZDY, *Elvett illúziók*, 195–196.

szervezkedése persze nem maradt, nem maradhatott észrevétlen a rendőrség előtt sem, és egyik bűntársuk, Czigány Sándor keresztényszocialista budapesti városatya lakásán a nyomozók 1923 júniusában végül is 18 kilogramm ekrazitot találtak a házkutatás alkalmával.⁷⁶

A Kovács testvérek azonban magas rangú pártfogókkal bírtak, és szoros kapcsolatot ápoltak a Prónay-különítménnyel is. Többször hivatkoztak a Parancsnokságra, mint felettes szervükre, mely alatt nyilvánvalóan a Kettőskereszt Vérszövetség magasabb (katonai) parancsnokságát értették.⁷⁷ A források arról tanúskodnak, hogy a Kovács testvérek közvetlen katonai felettese valószínűleg Csörgey Károly tábornok, a Kettőskereszt Vérszövetség vezetésében ugyancsak jelentős szerepet játszó főtiszt volt.⁷⁸ Legmagasabb rangú protektoruk azonban talán maga dr. Andréka Károly⁷⁹ budapesti rendőrfőkapitány-helyettes, a politikai

⁷⁶ A Kovács fivérek szervezkedéséről a sajtó is érzékletesen beszámolt. Pl. *Tízennyolc kilogramm ekrazitot találtak Czigány Ferenc pót-városatya lakásán*, Pesti Napló, 1923. június 23.

⁷⁷ SERFŐZŐ, i. m. 14–15.

⁷⁸ Vö. [SZERZŐ NÉLKÜL], *Rakorszky belügyminiszter: Andréka Károly holnaptól kezdve nem detektívönök!*, Magyarország, 1923. december 6., 1–2.

⁷⁹ Andréka Károly ellentmondásos rendőri vezetői tevékenységéről és a korszak szélsőjobboldali szervezeteihez való kötődéseiről bővebben lásd: VARGA Krisztián, *Ellenség a baloldalon. Politikai rendőrség a Horthy-korszakban*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015, 51–61. Andréka Károly maga amúgy igen jó példája annak, milyen magasra nyúlhatott az 1920-as években a KKV Sz befolyása, illetve hogy mennyire nem egy önálló, az államtól függetlenül vagy akár annak ellenében működő titkos

rendőrség vezetője volt, aki számos szélsőjobboldali szervezetnek, így talán a KKVSz-nek maga is tagja volt,⁸⁰ ilyen irányú kapcsolatai pedig sokak előtt ismertek voltak. A Kovács Kornéllal és Tivadarral való kapcsolata feltehetőleg a két fiatalember rendőrnnyomozói múltjára nyúlt vissza. Rassay Károly liberális ellenzéki képviselő felszólalt az ügyben a nemzetgyűlésben,⁸¹ mire Bethlen István miniszterelnök személyes utasítására végül is őrizetbe vették a Kovács fivérek.

Andréka főkapitány-helyettes azonban maga is közbenjárt értük, és a vizsgálóbíró előtt olyan vallomást tett, melyek nyomán hamarosan szabadlábra helyezték őket. Andréka többek között arra hivatkozott, hogy a Nemzeti Múltunk Kulturális Egyesület szoros kapcsolatban állt a Kettőskereszt Vérszövetséggel, mely hazafias célokat szolgáló, államilag létrehozott szervezet volt, és hogy ő maga, mint rendőri vezető számos alkalommal hagyatkozhatott a Kovács testvérekre, ha baloldali (elsősorban kommunista) vagy legitimista szervezkedésekről értesültek, ők pedig éveken keresztül a rendőrség igen hasznos informátoraiként szolgáltak.

A három Kovács testvér ellen felmerült továbbá a pénzhamisításra irányuló szövetség vádja is, és talán erről tudjuk a legtöbbet: a három fivér és társaik hamis csehszlovák koronát

társaságról, hanem kvázi állami, de legalábbis időnként állami célok szolgálatába állítható szervezetről van szó.

⁸⁰ WAYAND Tibor, *Önvallatás. Wayand Tibor fogságban írt visszaemlékezései, 1945–1946*, forráskiad. VARGA Krisztián, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Kronosz Kiadó, Budapest, 2019, 81.

⁸¹ Rassay Károly felszólalása 1923. november 29-én, Nemzetgyűlési Napló 1922/XIV., 155. Idézi: SERFŐZŐ, i. m. 78.

akartak a felvidéken forgalomba hozni, feltehetőleg diverziós céllal. A nyomozati vallomások arról tanúskodnak, hogy Kovács Tivadar egy bizonyos Jablonszky Jenő nevű, a Felvidéken irredenta hírszerzőként tevékenykedő főhadnagytól kapta a hamisításhoz szükséges üvegklisé, néhány rajzot és a mintaként szolgáló 2 bankjegyet. Jablonszky főhadnagy állítólag azt indítványozta, hogy a hamis pénzt a KKVSz részére bocsássák, akik azt a jövőben irredenta célra fordítják, és így zavart keltenek a Felvidéken. Kovács Tivadar hamisítási szándékát közölte Tarnovszky Pállal, azzal az indoklással, hogy „felsőbb helyen” is kívánják e terv megvalósítását. Tarnovszky ugyancsak egy felvidéki barátjától, Balázsovich Jenő főhadnagytól 150 ezer koronát kapott a hamisítás anyagi előkészületeihez. Kovács bemutatta Tarnovszkyt Szalay János műszaki rajzolónak, akit megbíztak a kivitelezéssel, majd Tarnovszky és Szalay együtt megvásárolták a szükséges anyagokat. A Szalay laboratóriumában elkészült cinklemez klisé eljuttatták Makay Imre tüzér századosnak, aki hivatásos katonatisztként a Kettőskereszt Vérszövetség egyik parancsnoka volt, ám a vádlottak állítása szerint az az utasítás érkezett vissza, hogy „felsőbb helyen” nem járulnak hozzá a szokolhamisításhoz, így a klisé és a rajzokat megsemmisítették. A „felsőbb hely” ez esetben ugyancsak a Kettőskereszt Vérszövetség magasabb parancsnokságát, akár magát Siménfalvy Tihámér ezredest, akár a már említett Csörgey Károly tábornokot, tehát lényegében a hadsereg magas rangú tisztjeit jelentette.

A vádlottak hiába vonták vissza a nyomozás során tett vallomásaikat, és hivatkoztak arra, hogy a felszerelések egy kísérleti fényképészeti eljáráshoz kellettek, a királyi törvényszék a részletes és egymást kiegészítő vallomások alapján pénzhamisításra irányzott

szövetség vétségében bűnösnek találta, és két hónap fogházra ítélte őket 1925. október 22-én, büntetésüket pedig a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek vette.⁸²

Ugyanezzel a cselekménnyel együtt tárgyalta a törvényszék Kovács Kornél, Kovács Árpád, Kovács Tivadar, Becker István, Szalay János, Szobodeczky Aladár, Umlauf Szigfrid, Tarnovszky Pál, Sztahó Szavér és Láng Ede büntetőügyét, akiket az állam és a társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására irányuló szervezkedéssel vádoltak, ám végül bizonyítékok hiányában valamennyiüket felmentették. A tárgyalás, mivel az ügyben hivatásos katonatisztek és érintettek voltak az ügyben, minden bizonnyal a honvédelmi tárca nyomására, a Magyar Királyi Honvédség becsületét mentendő, részben zárt ajtók mögött, a nyilvánosság kizárásával zajlott, ám jegyzőkönyve a per iratai között mégis fennmaradt, így ebből is viszonylag sok dolgot megtudhatunk.⁸³

A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék a zárt tárgyaláson tanúként hallgatta ki többek között Makay Imre tüzér századost és Bartha László vezérkari ezredest, a Kettőskereszt Vérszövetség parancsnokságának tagjait. A két hivatásos katonatiszt a zárt tárgyaláson elmondta és kiemelte, hogy a Kettőskereszt Vérszövetség állami szervezet volt, a hadsereg irányítása alatt állt,

⁸² HU-BFL-VII-5-c-10559/1925. A Kovács testvérek büntetőügye. A Kovács testvérek és büntártaik ügyében hozott ítélet továbbá Márffy József és társai büntetőügyében iratainak csatolt részeként is fennmaradt: HU-BFL-VII-5-c-16193/1923.

⁸³ [SZERZŐ NÉLKÜL], *Elmaradt a Kovács testvérek képviselőirtó és zsinagógarobbantó szövetkezetének mai tárgyalása*, Az Est, 1925. május 16., 6.

noha a tagok többnyire onnét fizetést nem kaptak, és mind a baloldali mozgalmak elleni belsőreakció-elhárításra, mind pedig a környező országokban irredenta (diverziós) célokra felhasználták azt.⁸⁴ Mind Makay százados, mind Bartha ezredes azt is kiemelte, hogy őket a titkos katonai alakulat szervezését és konkrét tevékenységét illetően hivatali titoktartás terheli, ezért arról csak általánosságokban beszélhetnek. Azt azonban szintén kiemelték, hogy a vádlottakat, elsősorban a Kovács testvéreket mindketten megbízható embereknek és igazi hazafiaknak ismerik, és nincs tudomásuk arról, hogy az állami és társadalmi rend felforgatására szövetkeztek volna, tevékenységük célja sokkal inkább a magyar állam és kormány megvédése volt.⁸⁵ Makay Imre százados a törvényszék előtt azt is előadta, hogy a Kettőskereszt Vérszövetség abban a formában, ahogyan korábban működött, 1922–1923 körül megszűnt, ám a belügyi tárca alá tartozó, sztrájkterő segédrendőri szervezet, a Nemzeti Munkavédelem keretei között működik tovább.⁸⁶

A vádlottak a nyomozati és a vizsgálati szakban egymásnak számos részletben ellentmondó vallomásokat tettek, és korábbi vallomásaikat sokan közülük a zárt ajtók mögött zajló főtárgyaláson is visszavonták, vagy legalábbis módosították, így igen nehéz, szinte lehetetlen feladat lenne arra vállalkozni, hogy megállapítsuk, a Kovács testvérek és társaik vallomásaiból mi volt valóság. Kulcsfontosságú momentum azonban, hogy bizonyítékként lefoglalt 18 kilogramm ekrazitról Kovács Kornél,

⁸⁴ HU-BFL-VII-5-c-10559/1925. A zárt főtárgyalás jegyzőkönyve.

⁸⁵ Uo.

⁸⁶ Uo.

Kovács Tivadar, Kovács Árpád és számos társuk egybehangzóan állította, hogy nem terrorcselekmény céljából beszerzett felszerelés, hanem a magyar hadsereg titkos hadianyaga volt, amelyet a Kettőskereszt Vérszövetség parancsnokságáról, hivatásos katonatisztektől kaptak. Később ezt a katonai robbanószert a Szövetségközi Katonai Ellenőrző Bizottság ellenőrzései elől rejtegettek különböző helyeken, és eredetileg a Erdélybe, Aradra akarták több részletben kicsempészni abból a célból, hogy ott működő, titkos magyar irredenta katonai alakulatoknak juttassák el, akik egy esetleges román–magyar konfliktus kitörése esetén a Maros felett átívelő hidat robbantották volna fel vele.⁸⁷

A Kovács testvérek többek között a zárt főtárgyaláson azzal is védekeztek, hogy Nagyváradra nem a román állampénztár kirablása céljából utaztak volna át, hanem az ott román fogságban raboskodó erdélyi magyar katonatisztet, Madersprach Viktor századost, a Székely Hadosztály és a nyugat-magyarországi felkelés hőseit szabadították volna ki. Végül azonban sem az ekrazit Erdélybe csempészése, sem pedig Madersprach Viktor kiszabadítására végül nem került sor, a százados pedig kalandos úton maga szökött meg és jutott át Magyarországra. A vádlottak a főtárgyaláson egyöntetűen és kategorikusan azt is tagadták, hogy akár magyar ellenzéki és kormánypárti politikusok, például Vázsonyi Vilmos, Rassay Károly, Drozdy Győző, vagy akár gróf Bethlen István miniszterelnök elrablása és meggyilkolása, akár a Dohány utcai zsinagóga felrobbantása, akár a hatalom erőszakos átvétele és a katonai diktatúra kikiáltása komolyan szóba került volna, legfeljebb magánbeszélgetésekben hangzottak el indulatos

⁸⁷ Uo.

megjegyzések bizonyos politikusok és a zsidóság hazafiatlannak ítélt tevékenységével kapcsolatban. Makkay Imre százados és Bartha László ezredes a törvényszék előtt tett rövid, lényegre törő vallomásaikban ugyancsak hangsúlyozták, hogy nem tudnak arról, hogy a Kettőskereszt Vérszövetség vagy a lazán az alárendeltségébe tartozó Nemzeti Múltunk Kulturális Egyesület keretei között történt beszélgetéseken bármiféle, a vádakra foglalt cselekmény előkészületére való utalás elhangzott volna, és azon véleményüknek adtak hangot, hogy nem is feltételeznek ilyesmit a vádlottakról, akik mindig lelkiismeretesen teljesítették a katonai feletteseiktől kapott parancsokat.⁸⁸

A szokolhamisítás tervére vonatkozóan Kovács Tivadar a zárt tárgyaláson azt is előadta, hogy amikor megkeresték az ötlettel, ő maga személyesen járt a Várban, a Honvédelmi Minisztérium épületében, hogy erre vonatkozóan kikérje a Kettőskereszt Vérszövetséget irányító, magas rangú katonatisztek állásfoglalását, és amikor feletteseitől azt a határozott utasítást kapta, hogy a tervet külpolitikai okoknál fogva nem szabad végrehajtani, akkor a csoport határozottan elállt a hamis csehszlovák koronás bankjegyek előállításának és forgalomba hozatalának gondolatától.⁸⁹

A fő tárgyi bizonyíték, a 18 kilogramm ekrazit lefoglalása nem volt elegendő az elmarasztaló ítélethez, noha, mint említettük, a dr. Dolowschiák Mihály⁹⁰ királyi ügyész által benyújtott vádirat

⁸⁸ Uo.

⁸⁹ Uo.

⁹⁰ Dolowschiák Mihály királyi ügyész képviselte a vádat elsőfokon Márffy József és társai bombaperében is.

olyan súlyos vádpontokat is megfogalmazott az ügyészség, mint a Dohány utcai zsinagóga felrobbantására, ismert politikusok elrablására, terrorcsoportok szervezésére, valamint egy nagyváradi román állami bank kirablására tett előkészületek, illetőleg különböző lőfegyverek és robbanóanyag beszerzése a fenti célok megvalósítására.⁹¹

A Kovács testvérek és társaik tehát – feltehetően magas rangú katonatiszt pártfogóiknak, illetve állami irreguláris katonai szolgálatuknak köszönhetően – lényegében elkerülték a büntetést, noha alapos gyanú merült fel ellenük, hogy súlyos bűncselekményeket követtek el és terveztek végrehajtani. Tervezett és végrehatott cselekményeik, illetve az ellenük indított büntetőeljárás iratai ugyanakkor megengedik azt az értelmezést is, hogy tevékenységük nem csupán köztörvényes bűncselekmények elkövetésére irányult a magyar állam határain belül, hanem egy fedésben működő katonai alakulat tagjaiként különböző irredenta indíttatású, az elcsatolt területeken megvalósítandó diverziós hadműveletek előkészítésén fáradoztak. Ezek nagyrészt nem valósultak meg, ám a magyar kormányra és a honvédelmi vezetésre nem vetett volna jó fényt, ha az ilyen szervezkedések részletei a szomszédos kivant államok tudomására jutnak, ezért a Kovács testvérek ügye körül támadt titkolózás végül is teljességgel érthető. Az persze nem tisztázható, hogy a magyar irreguláris katonai alakulatok tagjai mennyire lépték túl, vagy legalábbis kísérelték meg túllépni a kormányzat által a számukra kijelölt határokat, és a hadvezetés milyen szintjén hagyták jóvá a tagjaik által végrehajtott egyes cselekedeteket, mindenesetre akkor és ott látszólag

⁹¹ HU-BFL-VII-5-c-10559/1925.

mindenkinek az volt a legjobb, ha a Kettőskereszt Vérszövetség és egyéb irreguláris katonai szervezetek tevékenységének részleteit, már amennyire lehetséges, jótékony homály fedi. Arra persze következtethetünk, hogy amíg a határon túl végrehajtandó egyes diverziós cselekmények szerepeltek a honvédelmi vezetés tervei között (lévén minden ország működtetett és működtet hasonló katonai szervezeteket, amelyek kiviteleznek ilyen hadműveleteket), addig a belföldön elkövetett, vagy elkövetni kívánt politikai bűncselekményeket a kormány és a katonai vezetés a legkevésbé sem támogatta vagy engedélyezte, sőt, az ilyen akciótervek és konkrét akciók kifejezetten kínosak és károsak voltak a konszoldiációra törekvő Bethlen-kormány számára. Azt sem tudhatjuk teljes bizonyossággal, mennyire volt rendszerszerű a különböző súlyos bűncselekmények gyanújába keveredő, titkos irreguláris keretek között „tovább szolgáló”, többnyire fiatal első világháborús veteránok felelősségre vonástól történő megóvása, a már ismertett és még bemutatandó, súlyos politikai bűncselekmények nyomán indult büntetőperek felmentő vagy meglepően enyhe ítéletei azonban, mint már korábban említettük, teljességgel megengedik, hogy kiolvassunk belőlük egy ebbe az irányba mutató tendenciát.

Akárhogyan is, ugyanakkor a Kovács testvérekkel bennfentes viszonyt ápoló, őket látszólag éveken át felhasználó és fedező Andréka Károly rendőrfőkapitány-helyettes a radikális jobboldali szervezetekkel való folyamatos összejátszása, illetve különböző törvénybe ütköző cselekmények fedezésének gyanúja

okán ugyanakkor a pozíciójával fizetett,⁹² a politikai rendőrség vezetői székében pedig a bármiféle politikai radikalizmussal szemben sokkal kevesebb megértést tanúsító Hetényi Imre főkapitány-helyettes követte.

Érdekes, egyúttal kacagtató utózóngéje a Kovács testvérek szövvényes ügyének, és persze a Kettőskereszt Vérszövetség történetének is az a, főként sajtóforrásokból megismerhető eset, amely a büntetőperben egymásnak ellentmondó tanúvallomásokat tevő, Kürthy Endre és Székely János leszerelt katonák, a KKV Sz egykori tagjai között zajlott. Kürthy Endre, aki polgári szakmájára nézve cipésmester volt, 1926-ban interjút adott a Világ című polgári liberális lapnak, melyben az általánosságok szintjén volt hajlandó beszélni a szervezetről, és hangsúlyozta, hogy köti a titoktartásra vonatkozó eskü. Kürthy ugyanakkor annyit elmondott, hogy a Kettőskereszt Vérszövetség, és azon belül a Kovács testvérek által vezetett kisebb alszervezet valóban irredenta célokra szövetkezett, ő maga tényleg számos tagot toborzott a szervezetnek, amely a Nyár utca 9. szám alatti általános iskolában tartotta titkos gyűléseit, az általa beajánlott, erdélyi születésű Székely János azonban megbízhatatlannak bizonyult, elárulta a Vérszövetséget, és a bíróság előtt is a KKV Sz-t kompromittáló vallomást tett, melynek a Kovács-ügyben meghallgatott többi tanú persze ellentmondott. A különös interjú apropója az volt, hogy Székely Jánost bíróság elé állították Marosvásárhelyen, a

⁹² VARGA i. m. 61.; VARGA Krisztián, *Az 1945 előtti politikai rendőrség Wayand Tibor detektívfelügyelő önvallomásaiban*, Betekintő, 2009/1.
http://www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2009_1_varga_k.pdf

fiatalember ugyanis érvényes útiokmányok nélkül lépett be szülőföldje immár Romániához tartozó területére. Székely a román hatóságoknak azt vallotta, hogy a Kettőskereszt Vérszövetség üldözése és életveszélyes fenyegetése elől menekült vissza Erdélybe. Ebben azonban nem kevés túlzás is lehetett, ugyanis a többek között a Britannia Szálló-beli különítményben is megfordult fiatalember ellen számos kisebb volumenű bűncselekmény miatt folytak büntetőeljárások Magyarországon is.⁹³ Amennyiben lehet hinni a sajtóforrásoknak, Kürthy Endre egykori irreguláris katonatársa részletes bűnlajstromát is összeállította, a Kürthy szerint egyébként román kém Székely János pedig többek között őt magát is többször meglopta, sikkasztásért korábban elítélték, „Britanniás volt és szegény zsidó embereket bántalmazott”, valamint „a Húvösvölgyben egy szegény vörös zsidó úrtól elrabolta a nadrágszíját”, míg a „a vörös úr egy nővel volt”. Székely János egyébként a Kürthy Endre által összeállított bűnlajstrom szerint eredetileg „szocialista volt, aztán ébredő lett”, de egyébként „kidobták egy nemzetvédő egyesületből.”⁹⁴ Hogy mindebből pontosan mi volt igaz, persze már sosem tudjuk, habár a Székely János büntetett előéletére vonatkozó adatok a zárt tárgyaláson is előkerültek,⁹⁵ és tudható az is, hogy a hazafias egyesület, amelyből kitessekelték, az Ébredő Magyarok Egyesülete

⁹³ LOVIK Károly, *Kürthy Endre cipésmester részletesen elmondja, hogyan ajánlott tagokat a Kettőskereszt Vérszövetségbe*, Világ, 1926. március 11., 3–4.

⁹⁴ S. V., *A titkos társaságok titkai egy cipésmesternél. Székely Jánost, a Kettőskereszt Vérszövetség „árulóját” nadrágszíjlopással vádolja K. A. cipész*, Esti Kurir, 1926. május 23., 2.

⁹⁵ HU-BFL-VII-5-c-10559/1925. A zárt főtárgyalás jegyzőkönyve.

volt, ugyanis a tárgyaláson ezt Grüneberg Frigyes, az ÉME egyik nemzetvédelmi osztályának tanúként kihallgatott helyettes vezetője is egyértelműen elmondta. Az ügy mindenestre érdekes hangulatképet fest a katonai titkos társaság egykori (?) tagjainak viselt dolgairól és egymáshoz való viszonyáról. Ha mást nem, a Kürthy–Székely-affér legalább arról tanúskodik, hogy az 1920-as évek radikális jobboldali milicista mozgalmához, melyhez igen nagy számban csatlakoztak a Kürthy Endréhez és Székely Jánoshoz hasonló, katonaviselt *kisegyzisztenciák*, nem csupán véres és komoly, de olykor kifejezetten mulatságos esetek is köthetők.

Ami a Kovács fivérek további életét illeti, számos egykori különítményes tiszthez hasonlóan megtalálták helyüket a konszolidálódó politikai rendszerben is. Kovács Tivadar jogi diplomát szerzett, nevét Kardkovácsra változtatta, egy ideig fővárosi tisztviselőként tevékenykedett, illetve paramilitáris múltjához visszatérve Szálasi Ferenc Nyilaskeresztes Pártjának titkos, elvileg antikommunista célzatú karhatalmi alakulatát szervezte, amiért 1938-ban ismét büntetőeljárást indítottak ellene.⁹⁶ (Kard)Kovács Tivadar ugyanakkor minden valószínűség szerint vezetőként vett részt az 1938-as kárpátaljai diverzióban,⁹⁷ majd az 1940-es években nem csupán megkapta az egyik legmagasabb, elsősorban az ellenforradalomban kiemelkedő szerepet játszó személyeknek adományozható katonai kitüntetést, a Nemzetvédelmi Keresztet, hanem Magasházy László tábornokkal,

⁹⁶ [SZERZŐ NÉLKÜL], *Leleplezték a nyilasok titkos karhatalmi alakulatát*, Dunántúl, 1938. szeptember 16., 5.

⁹⁷ Vö. HU-ÁBTL-4.1. A-881 Rongyos gárdisták, szabadcsapatok, különítményesek anyaga.

a kormányzó korábbi szárnysegédjével együtt a kitüntetés adományozására javaslatot tevő bizottságban is helyet foglalt.⁹⁸ Testvére, Kovács Árpád a második világháború végéig katonatisztként szolgált, végül a nyilas rémuralom idején egy, a kőbányai sörgyár területén szolgálatot teljesítő, zsidó munkaszolgálatos zászlóalj parancsnoka volt, és kímélenségével szerzett a meglévő mellé további kétes hírnevet magának.⁹⁹ A harmadik fivér, Kovács Kornél további sorsáról kevesebbet tudunk, annyi azonban bizonyos, hogy 1942-ben még életben volt, a második világháborúban pedig tartalékos főhadnagyként teljesített szolgálatot.¹⁰⁰

⁹⁸ BODÓ, *The White Terror*, 247.

⁹⁹ BODÓ, i. m. uo.

¹⁰⁰ Honvédségi Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára. Személyes Ügyek, 1942/14, 302. A tartalékos főhadnaggyá előléptetett Kovács Kornél hadnaggy születési adatai megegyeznek Kovács Kornél vádlott születési adataival.

FORRÁSOK

**FÁBIÁN BÉLA INTERPELLÁCIÓJA A TITKOS
TÁRSASÁGOKRÓL
RÉSZLET A NEMZETGYŰLÉS 149. ÜLÉSÉBŐL¹⁰¹
1923. JÚLIUS 4.**

Fábián Béla: T. Nemzetgyűlés! (*Felkiáltások a szélsőbaloldalon:* Szünetet! *Zaj.* Halljuk! Halljuk!) Interpellációm szorosán összefügg azzal a témával, amellyel Rassay Károly t. képviselőtársam az indemnitási vita során mondott beszédét befejezte. Én a nemzetgyűlés szokásától eltérőleg interpellációm szövegét nem az interpelláció elmondása után olvasom fel, hanem először olvasom fel az interpelláció szövegét és azután fogok bizonyítékokkal szolgálni az interpellációhoz. A miniszterelnök úrhoz a következő interpellációt intézem (*olvassa*):

1. Van-e tudomása a miniszterelnök úrnak arról, hogy *A Nép* és a *Szózat* című lapokban a legpéldátlanabb lázítás és izgatás folyik, mely a közhivatalnokokat, az egyetemi hallgatókat és a földnélkülieket törekszik az államhatalom ellen fellázítani és az uralmat egy bizonyos csoportnak erőszakosan megszerezni?
2. Van-e tudomása a miniszterelnök úrnak, hogy ezek a lapok minden, az országban elkövetett bűncselekménynek nyomait el-tüntetni törekszenek és ezen lapok hasábjain minden bombavető, minden gyilkos védelemre talál? (*Úgy van! a szélsőbaloldalon.*)
3. Hajlandó-e a miniszterelnök úr gondoskodni arról, hogy itt az országban bombavető ne tarthassanak fenn a maguk részére

¹⁰¹ Nemzetgyűlési Napló, 1922–1926/XIII. kötet, 290–302.

külön sajtóorgánumokat, melyeket kormánypárti, illetve kormányt támogató képviselők szerkesztenek?

4. Van-e tudomása a miniszterelnök úrnak arról, hogy az ország alá van aknázva titkos egyesületekkel, melyeknek tagjai között magas állású funkcionáriusok, köztisztviselők és katonatisztek vannak, és hogy ezen titkos egyesületek tagjainak esküt kell letenniük, mely őket minden más eskü alól feloldja? Hajlandó-e a miniszterelnök úr ezen titkos egyesületek megszüntetéséről gondoskodni és egy olyan rendelkezést kibocsátani, mely szerint minden köztisztviselő, aki valami titkos egyesületnek tagja, viselt hivatalától azonnal felfüggesztendő és állásából fegyelmi utón elbocsátandó?

5. Hajlandó-e a miniszterelnök úr arra, hogy a merényletek értelmi szerzői és a felbujtók ellen – bárhol legyenek is és bárhol találtassanak is – a törvény szigorával lépjen fel, és végül van-e ereje a miniszterelnök úrnak arra, hogy rendet csináljon? *(Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Az nincs!)*

Ezzel az interpellációmmal és mindazzal, amit itt ma az elmondottaknak és felolvasottaknak bizonyítékául és alátámasztásul elő fogok adni, nem a szavaknak hangos izgalmát akarom kiváltani a nemzetgyűlésből, hanem a nemzetgyűlés valamennyi tagjánál pártkülönbség nélkül azt az elmélyedést, amelyben megérik azt, hogy ebből a magyar mából, ebből a bombavető- és titkos egyesületekkel aláaknázott magyar mából nem fakadhat ki a boldog magyar holnap, nem fakadhat ki az a magyar holnap, amely után valamennyien vágyódunk} hanem ebből csak a jelenlegi kis Magyarországnak szerencsétlensége pusztulása és felosztása fejlődhetik ki.

T. Nemzetgyűlés! Én a mai interpellációm legnagyobbrészt idézetekben fogom elmondani, idézeteket fogok felolvasni

lapokból, amelyekből meg méltóztatnak majd látni, hogyan fejlődött ki hónapok izgatásai után, hogyan keletkezhetett egy Pannónia-szállodai 105-ös számú szoba, hogyan jutott el Magyarország oda, hogy öt ellenzéki képviselőt: Rassay Károlyt, Vázsonyi Vilmost, Rupert Rezsőt, Drozdy Győzőt és Rakovszky Istvánt a Pannónia Szálloda 105-ös számú szobájában egy 28 tagú értekezlet egyhangúlag ítélte halálra, s hogyan jutott el – hiába nevet ezen Hegedüs György képviselő úr, bátor leszek erre nézve bizonyítékokkal szolgálni – Magyarország az önök izgatásai következtében oda...

Hegedüs György:¹⁰² Ön hisztérikus! *(Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.)*

Fábián Béla: ...Klebensberg Kunó gróf magyar királyi közoktatásügyi minisztert szintén egyhangúlag ítélték ebben a 105-ös számú szobában halálra...

Hegedüs György: Hisztérikus! *(Nagy zaj. Elnök csenget.)*

Fábián Béla: ...és hogy jutott el oda, hogy az egyetlen Závodi Kálmán főhadnagy szavazatával szemben, 27 szavazattal ítélték halálra a magyar királyi miniszterelnököt. *(Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon. Hallatlan!)*

Drozdy Győző: Ezek kapják a szimpatikus mosolyokat onnét! *(Zaj.)*

Propper Sándor: Bandatagok!

Farkas István:¹⁰³ Komitácsik!¹⁰⁴ *(Nagy zaj.)*

¹⁰² Hegedüs György (1883–?), előbb kiscgazdapárti, majd 1921-től független nemzetgyűlési képviselő. Radikális jobboldali politikus, egy ideig az Ébredő Magyarok Egyesülete elnöke.

Propper Sándor:¹⁰⁵ Annál is rosszabbak! (*Nagy zaj. Elnök csenget.*)

Eckhardt Tibor: Gyerünk a dajkamesékkal! (*Nagy zaj a szélsőbaloldalon.*)

Fábián Béla: Kérem, Eckhardt Tibor képviselő úrnak talán azok, de énelőttem tudom, hogy nem dajkamesék. Tessék nyugodtan várni az ön sorára, majd meg fogom mutatni azt, hogy ki a bűnnös abban... (*Folyton tartó nagy zaj a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.*)

Farkas István: A gyilkosok ott ülnek! Somogyi gyilkosai!¹⁰⁶ (*Nagy zaj.*)

Elnök (csenget): Csendet kérek! Farkas István képviselő urat rendreutasítom!

Farkas István: Már megint engem? (*Zaj.*)

Propper Sándor: Somogyit meggyilkolták!

Drozdy Győző: Az érdekelt felek legalább legyenek csendben! (*Zaj.*)

Patacsi Dénes:¹⁰⁷ Nálunk nagyobb csend van, mint ott!

¹⁰³ Farkas István (1879–1941), a tiszáninneni református egyházkerület püspöke, felsőházi tag, radikális jobboldali politikus.

¹⁰⁴ komitácsi = felkelő, lázadó. Az elnevezés Macedónia 1878-as Török Birodalomhoz történő visszacsatolása után honosodott meg, a törökök nevezték így az ellenük lázadó macedón milicistákat. Az I. világháború idején ugyanígy nevezték Szerbiában a Központi Hatalmak megszálló csapatai és hatóságai ellen harcoló gerillákat.

¹⁰⁵ Popper Sándor (1877–1956), szociáldemokrata nemzetgyűlési képviselő.

¹⁰⁶ A képviselő itt Bacsó Béla és Somogyi Béla liberális újságírók meggyilkolására céloz, melyet 1920. február 17-én követtek el Ostenburg-Moravek Gyula különítményparancsnok emberei.

Pikler Emil: Az erzsébetvárosi bombamerénylet is dajkamese?

Rupert Rezső: Felszisszennek az érdekeltek! (*Nagy zaj a Ház minden oldalán. Elnök csenget.*)

Fábián Béla: T. Nemzetgyűlés! Aki a magyar politikát és a magyar politika eseményeit az utolsó négy hónapban, mondhatnám, az utolsó fél esztendőben figyelemmel kísérte, az arra a meggyőződésre jut, hogy ebben az országban van a politikusoknak egy csoportja és a sajtónak két orgánuma, amelynek minden külpolitikai esemény jó arra, hogy igyekezék azt a maga hatalmi törekvéseinek szolgálatába beállítani.

Szabóky Jenő: A *Népszava!*

Pikler Emil: Ne vegye a szájába azt a lapot! (*Elénk derűltség jobb felől.*) Hiába nevetnek!

Szabóky Jenő: Vegye ön, és tömje be vele a száját! (*Nagy zaj a szélsőbaloldalon.*)

Propper Sándor: Jelentkeznek a bandatagok!

Peyer Károly: Az érdekeltek jelentkeznek! (*Nagy zaj a Ház minden oldalán.*)

Elnök (csenget): Csendet kérek, t. képviselő urak.

Fábián Béla: T. Nemzetgyűlés! Én már beszédem elején egy tiszteletteljes kérelemmel fordultam a nemzetgyűlés minden tagjához és nem hiszem, hogy a nemzetgyűlésben nagy számmal volnának képviselők, akik helyeslik azt, hogy itt képviselőket bombákkal akarnak elpusztítani. (*Zaj a szélsőbaloldalon.*)

Propper Sándor: Odaát úgy látszik, sokan vannak! (*Zaj. Elnök csenget.*)

¹⁰⁷ Patacsai Dénes (1877–?), kisgazdapárti képviselő, Simonyi-Semadam Sándor kormányában honvédelmi államtitkár.

Fábián Béla: Nem tudom elképzelni, hogy lennének itt képviselők, akik nem akarnának meghallgatni azt, amikor egy képviselőtársuk feláll és azt mondja, hogy itt az országra nézve veszedelmes organizációk vannak az állami testben, különösen ha az a képviselő bizonyítékokkal akar szolgálni arra vonatkozólag, hogy itt egyesületekben és szállodákban nemcsak ekrazitot tartanak, hanem igenis, állandó zászlóaljkat – ők nevezik zászlóaljknak magukat – amelyek a székesfőváros tornacsarnokaiban gyűlnek össze. (*Nagy zaj a szélsőbaloldalon.*) Ugyanakkor, amikor ez a kis Magyarország többet költ belügyi nyomozókra, mint a nagy Franciaország, ezek a belügyi nyomozók minderről nem tudnak, nem tudják, hogy ezek az emberek az ekrazitos merénylet felfedezése óta továbbra is összegyűlnek mindenütt ugyanazokon a helyeken, ahol eddig összegyűltek. (*Zaj.*)

Propper Sándor: Úgy látszik, ők is benne vannak!

Fábián Béla: Azért kérem t. képviselőtársaimat, úgy itt, mint a túlsó oldalon, méltóztassanak engem nyugodtan végighallgatni, lehetőleg ne méltóztassanak nekem közbeszólni, sem támogatni ne méltóztassanak engem abban, amit mondok. (*Halljuk! Halljuk! bal felől.*)

A legelső eset akkor volt, amikor Törökországban bekövetkezett Kemál pasa¹⁰⁸ uralomra jutása. Méltóztatnak emlékezni arra, hogy itt ebben az országban, ezzel az eseménnyel, kapcsolatban, megfeledkezve arról, hogy Kis-Ázsiában a kemalisták a keresztény örményeket mészárolják, a fajvédő csoportban és abban a csoportban, amely magát – édes Istenem – különösebben kereszténynek

¹⁰⁸ A képviselő itt feltehetőleg Mustafa Kemal Atatürk (1881–1934), a Török Köztársaság első elnökének 1920-as hatalomra jutására céloz.

nevezi, mint ahogy kereszténynek tartják magukat az egységes párt képviselőtagjai, állandó példálódzások történtek a magyar eseményekre. Mussolini esetében pedig ahol nagyon jól tudjuk, hogy épen a keresztény popolarikkal szemben szerezte meg Mussolini a maga táborát, megisméltődtek ezek a dolgok és ugyanez történt a legutóbbi bolgár eseményekkel kapcsolatban is. Ha el méltóztatnak olvasni az említettem két lapot, akkor annak ellenére, hogy Sztambulijszki¹⁰⁹ parasztdiktatúrája bukott meg a munkásság, polgárság és katonaság fellépése következtében, mégis allúziók történtek itthon a magyar eseményekre. Volt és van tehát itt állandóan egy csoport és vannak sajtóorgánumok, amelyek arra törekszenek, hogy a hatalom egy bizonyos csoport kezébe kerüljön, erőszakos úton. (*Zaj.*)

Kiss Menyhért:¹¹⁰ Mussolini kormánya nacionalista!¹¹¹

Fábián Béla: Kérem, nekem semmi kifogásom sincs a nacionalizmus ellen. Nacionalista vagyok és voltam is, csak az ellen van kifogásom, hogy bizonyos politikai csoportnak hatalmi törekvéseiben eszközként ott szerepeljen a bomba és a törvényes állami rend ellen való feltámadás. (*Heyleslés és felkiáltások jobb felől: Teljesen igaz van!*) Kérem, méltóztassanak engem nyugodtan meghallgatni.

¹⁰⁹ A képviselő Alekszandar Sztambolijszki (1879–1923) bolgár parasztpárti politikusra céloz, aki 1919 és 1923 között gyakorolta a hatalmat Bulgáriában. 1923-ban puccs és gyilkosság áldozata lett.

¹¹⁰ Benito Mussolini olasz miniszterelnök, későbbi fasiszta diktátor 1922 októberében került hatalomra.

¹¹¹ Kiss Menyhért (1880–1934), író, tanárképző iskolai tanár, pártonkívüli jobboldali nemzetgyűlési képviselő, az Ébredő Magyarok Egyesületének tagja.

A legutóbbi három hónap alatt a fajvédők sajtóját különösen hat kérdés érdekelte. Első sorban a rendőrség kérdése, amelyet magukkal szemben találtak a márciusi tüntetések alkalmával; másodsor az egyetemi ifjúság kérdése, amelyet a maguk céljaira akartak megszerezni; harmadszor az arisztokráciának lejáratása, amelyet ők magukkal szemben találni véltek; negyedszer a földkérdés; ötödször a munkásság vezetőjének viszonya a munkássághoz és hatodszor, a kormányhatalom megszilárdulásának akadályozása. (*Zaj*)

T. Nemzetgyűlés! Legelőször azokkal a sajtócikkekkel fogok foglalkozni, amelyek a rendőrségre és az ifjúságra vonatkoznak. Foglalkozom ezzel azzal kapcsolatosan is, hogy – majd méltóztatnak látni – az egyetemi ifjúság állandó izgalma tulajdonképpen honnan származik, hogy kik voltak azok, akik az egyetemi ifjúságot megnyugodni nem hagyták, kik voltak azok, akik az egyetemi ifjúságot a maguk hatalmi törekvéseire akarják felhasználni. (*Zaj*) Két újságról fogok beszélni, amit már interpellációm bevezető szavaiban megmondtam, az egyik újság *A Nép*, a másik pedig a *Szózat*.

Hegedüs György: Éljen *A Nép*! (*Éljenezés a középén. Egy hang a középén: Éljen a Szózat!*)

Bárczy István:¹¹² Éljen a hazal! (*Heblyés bal felől. Zaj*)

¹¹² Bárczy István (1866–1943), jogász, Budapest főpolgármestere, liberális ellenzéki képviselő, a Márffy József és társai által elkövetett bombamerénylet egyik célpontja, életét csak a szerencsének köszönhette, ugyanis elkésett az Erzsébetvárosi Demokrata Körben rendezett ünnepségről.

Fábián Béla: Kérem, képviselő úr, önnek van oka éljenezni *A Népet!* (*Zaj.*)

Peyer Károly:¹¹³ Érdekelve van!

Propper Sándor: Bandatag! (*Nagy zaj.*)

Hegedüs György: Éljen *A Nép!* Éljen a *Szózat!* (*Éljenezés a középen.*)

Bárczy István: Éljen a haza! A haza éljen! (*Úgy van! bal felől.*)

Hegedüs György: Úgy van! Azok a hazáért küzdenek! (*Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.*)

Ezek a lapok mondják azt, hogy éljen a haza! (*Úgy van! a középen.*)

Esztergályos János:¹¹⁴ Zsiványbecsületesek! (*Nagy zaj.*)

Elnök (csenget): Csendet kérek!

Peyer Károly: Ekrazitliferánsok! (*Folyton tartó nagy zaj a Ház minden oldalán.*)

Elnök (csenget): Kérem a képviselő urakat minden oldalon, méltóztassanak csendben maradni és nyugodtan meghallgatni a szónokot.

Szeder Ferenc:¹¹⁵ A terrorcsapat beszél így! (*Zaj.*)

Fábián Béla: *A Nép* március 17-iki számában a következő címetek olvassuk (*olvassa*) »Vérbe fojtott március 15-ike. Rendőrök verték szét az ünneplő egyetemi polgárokat. Megkardlapozott diákkisasszonyok és diákok. Mi volt a tüntetés oka? Ki az a Kalmár Béla?

¹¹³ Peyer Károly (1881–1956), jogász, szociáldemokrata politikus, a Bethlen-Peyer paktum keretében 1921 decemberében kiegészített a konszolidációra törekvő Bethlen István kormányával.

¹¹⁴ Esztergályos János (1873–1941) szociáldemokrata nemzetgyűlési képviselő.

¹¹⁵ Szeder Ferenc (1881–1952) szociáldemokrata nemzetgyűlési képviselő.

Követeljük a szigorú megtorló intézkedéseket. Az eljáró rendőrparancsnok már elhárítja magáról a felelősséget.« S többek között a következő kitételeket találok a cikkekben, amelyeknek tartalmáról – ezt közbevetőleg jegyzem meg – utólag a kormány hivatalos jelentése alapján megállapítást nyert az, hogy az egészből egy betű sem volt igaz (*olvassa*) »Véres, összevert arcú egyetemi hallgatók, szétszaggatott ruhájú, megkardlapozott egyetemista nők stb. Erre a rendőrlegénység Kalmár főtanácsos biztatására – akiről megállapították azt, hogy zsidó, de természetesen 400 esztendő magyar nemes – még vehemensebben támadt rá a tömegre és olyan brutális módon akarta az oszlásra rábírní, amelyre az utóbbi évtizedekben nincs példa.« Majd tovább ezt a címet találok (*olvassa*): »Az ifjúság már az este foglalkozott a rendőri brutalitással.« És itt el van mondva, hogy egy egyetemi tanár felszólalt, aki garantálta az elégtételt; egy egyetemi hallgatónőről megállapították, hogy úgy végig vertek karddal az arcán, hogy vér borította el az egész testét, majd nyilatkoznak Wolff Károly és Gömbös Gyula t. képviselőtársaink is.

Megvallom őszintén, Gömbös Gyula t. képviselő úr nyilatkozatában nem találok lázítást, ellenben Wolff Károly¹¹⁶ képviselő úr nyilatkozatában a következők olvashatók (*olvassa*) »A legnagyobb nyomatékkal kénytelen vagyok hangoztatni, hogy ezt a példátlan rendőri brutalitást, amelyet a magyar ifjúsággal szemben elkövettek, a legélesebben és leghatározottabban megtorlandónak tartom. – Attól a vezetőségtől, amely olyan tapintattal rendezte az ügyeket,

¹¹⁶ Wolff Károly (1874–1936) jogász, kereszténypárti politikus, a két világháború között Budapest politikai életének egyik meghatározója, nemzetgyűlési képviselő, az Ébredő Magyarok Egyesülete és a Társadalmi Egyesületek Szövetségének tagja.

hogy *Az Est* védelmére zsidó parancsnokság alatt« – tehát ő is zsidónak mondja Kalmárt – »vezényelt ki karhatalmat, nem várok annyi objektivitást a vizsgálatot illetőleg, amely bennünket mindenképpen megnyugtatna. – Ez az esemény úgy hat reám, mint egy villámcsapás, amely bevilágít a sötétségbe és döbbenetes képét mutatja annak a szellemnek, amely úgy látszik minden energikus törekvés dacára meg tud lapulni az egyébként hazafias, tiszteletreméltó testületben.« Ugyanez a lap »Vörös métely pusztít a rendőrség között« cím alatt megírja, hogy mit fog az ifjúság követelni. Az egész vonalon lázítja az ifjúságot, még pedig az »Elégtételt követelünk« című cikkben, továbbá a »Fiúk, gratulálunk« című cikkben, amelynek írója Lendvay István, azután az »Újra ok nélkül véresre verték az ifjúságot« című cikkben, továbbá »A rendőrség és a liberális sajtómaffia« című cikkben, amelyet Kádár Lehel¹¹⁷ írt. Mindezekben a cikkekben a lap elejétől végig azon dolgozik, hogy a rendőrségbe, tehát a közrend egyik intézményes őrébe vetett bizalmat megingassa. (*Úgy van! Úgy van! a szélsőbaloldalon.*) Méltóztassanak ezeket a cikkeket elolvasni és t. képviselőtársaim arra a meggyőződésre fognak jutni, hogy itt intenzív lázítás folyik az egyetemi ifjúságnak az egész kormányzati rendszer és a rendőrség ellen, még pedig bizonyos csoport hatalmi céljai szolgálatában. A március 21-iki számában *A Nép* című lap »Az ifjúság vállalja a felelősséget« cím alatt tovább lázítja az ifjúságot és... (*Kiss Menyhért közbeszól.*) Még nem tartok az ön cikkénél, t. képviselő úr, méltóztassék megvárni. (*Benárd Ágoston közbeszól.*) T. Benárd képviselő úr,

¹¹⁷ Kádár Lehel (1884–1935) jogász, radikális jobboldali újságíró, a *Nemzeti Újság* és a *Szózat* című fajvédő újságok szerkesztője, a két világháború közti korszak ismert szélsőjobboldali publicistája.

ön privát társaságban rendszerint úgy nyilatkozik, hogy nem tartja helyesnek azt a hangot, amelyet *A Nép* használ.

Benárd Ágoston: Nem áll!

Fábián Béla: Igenis, ön mondotta ezt egész csomó képviselő úrnak, többek között hivatkozom egységes párti képviselőtársaim közül Putnoky képviselő úrra, akinek ezt ön szintén mondotta, de mondotta nekem is akkor, amikor én önt felelősségre vontam azért, mert az ön lapjában ellenem rágalmazó és gyalázkodó cikk jelent meg. Ön akkor nekem kijelentette, hogy nem tud e cikk megjelenéséről, a cikk szerzőjét nem lehetett kinyomozni, végre egy britániai tisztet, Zsabka Kálmánt nevezett meg ezen cikk szerzőjének. (*Zaj a baloldalon.*)

Szeder Ferenc: Öcsémuram így szokta!

Fábián Béla: »A miniszterelnök fogadja az ifjúság vezéreit« című cikkben megírja *A Nép*, hogy mi történik abban az esetben, ha a elmondja az egész büntetés történetét.

Benárd Ágoston:¹¹⁸ Kiderült az ifjúság ártatlansága.

Fábián Béla: ...nem az, a fontos, hogy mi derült ki, hanem az, hogy önök arra lázították tovább az ifjúságot, hogy ne fogadja el elégtételül a kormány nyilatkozatát. (*Úgy van! a baloldalon.*)

Drozdy Győző: Az önök ártatlansága nem derült ki!

Kiss Menyhért: Nem kell lázítani az ifjúságot, elég intelligens az!

Fábián Béla: A lap ezt írja ebben a cikkében (*olvassa*): »A mi vezéreink bizonyára nagyon nehezen határozták el magukat, hogy e pártatlan – e szó után kérdőjel van a cikkben – hivatalos vizsgálat-

¹¹⁸ Benárd Ágoston (1880–1968), orvos, keresztényszocialista politikus, nemzetgyűlési képviselő, Magyarország követeként a trianoni békeszerződés egyik aláírója.

nak ezt az eredményét elégtételül elfogadják, de valószínűleg igen súlyos okaik voltak rá. Épp ezért azt hisszük, hogy az ifjúság széles rétegei, ha ökölbe szorított kezekkel is, de magukévá fogják tenni a mi vezéreinknek álláspontját. Azért mérnek kétféle mértékkel, ahelyett, hogy egyszer már véglegesen leszámolnának velük. Egyébként tisztán látjuk a helyzetet, tudjuk, hogy a kormányhoz semmi közünk.« Ezt mondatják ebben a cikkben az ifjúság vezéreivel. Ugyanez a lap »Grófok és zsidók szövetkeztek a keresztény demokrácia ellen« cím alatt izgat az arisztokrácia ellen. De nem óhajtok tovább felolvasást folytatni a Nép-ből, (*Helyeslés a jobb-oldalon.*) rátérek a tényekre, előbb még csak óhajtom, megjegyezni, hogy ugyanilyen lázítás folyik az arisztokrácia ellen a földreformmal kapcsolatban, lázítják a munkásságot, hogy ne elégedjék meg azokkal a mérsékelt eredményekkel, amelyekkel megelégedtek az ő vezérek. Legutóbb Wolff Károly t. képviselőtársamnak jelent meg egy megértő nyilatkozata. A Terézvárosi Keresztény Kaszinó gyűlésén, amikor az ekrazitos merényletről volt szó, az én igen t. képviselőtársam mondott egy beszédet és abban kijelentette, hogy ő ugyan nem helyesli a kilengéseket, de megérti őket. (*Zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Egy firma!*) Ő tehát még ma is megérti azt, hogy itt ekrazitos gonosztevők vannak, megérti azt, hogy titkos társaságokat alakítanak és hogy politikusokat, ellenzéki képviselőket és kormányférfiakat akarnak láb alul eltenni. (*Úgy van! a szélsőbaloldalon.*)

Pikler Emil: Megértő lélek!

Rupert Rezső: Ha tisztességes világ jön, fegyházba kerül!

Elnök: Rupert képviselő urat rendreutasítom.

Fábián Béla: Kénytelen vagyok némely nyilatkozatokkal foglalkozni. Így azzal a cikkel, amelyet a *Népben* Dánér Béla¹¹⁹ volt képviselő úr írt »Az arany középút« címen. Ebben a következőket mondja: »Ezt a miniszter, t. i. Daruváry akkori igazságügy-miniszter urat – mint utolsó mohikánt spirituszba teszik és elraktározzák a Nemzeti Múzeumban, valahol a gerinctelenek, hüllők és ázalékok osztályán«. (*Zaj és felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Hallatlan! Ez királyi ügyész ma is!*)

Györki Imre:¹²⁰ És ez egy királyi ügyész!

Nagy Emil igazságügy-miniszter: Nekem mondja! Jobban tudom!

Fábián Béla: Daruváry Géza volt igazságügy-miniszter úr e miatt a cikk miatt, amely március 22-én jelent meg, dorgálásban részesítette Dánér kir. ügyész urat, mire Dánér Béla a Hortobágy című lapban, amelyet ő, mint királyi ügyész szerkeszt és amely a kormánytól szubvenciót kap, válaszolt Daruváry volt igazságügy-miniszter úrnak ezen a címen: »Nyílt levél Daruváry igazságügy-miniszter úrhoz.« Leírja, hogy az illető úr, aki ma Magyarország külügyminisztere, miként vásároltatott meg, hogy azon emberek közé tartozik, akik a bankok számláin élnek. Sajnos, nincsen kezemben ez a cikk.

Nagy Emil igazságügy-miniszter: Nekem igen!

¹¹⁹ Dánér Béla (1880–1930) jogász, olimpikon tornász, diákvezető, nemzetgyűlési képviselő, radikális jobboldali politikus, ebben az időben valóban gyakorló királyi ügyész.

¹²⁰ Györki Imre (1886–1958) zsidó származású ügyvéd, szociáldemokrata nemzetgyűlési képviselő.

Fábián Béla: Ellenben, amint hallom, az igazságügy-miniszter úrnak és a miniszterelnök úrnak is rendelkezésére áll. Méltóztassék megengedni, hogy csak egyetlen kérdést intézzek a jelenlevő igazságügy-miniszter úrhoz és a miniszterelnök úrhoz, aki sajnos, nincs jelen, vajon fognak-e tovább is szubvenciót adni ennek a *Hortobágy* című lapnak. (*Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Igen!*)

Eckhardt Tibor: Eddig sem adtak!

Fábián Béla: Kérdem továbbá az igazságügy-miniszter urat, meddig szándékozik túrni Dánér Bélát a kir. ügyészség kebelében?

Propper Sándor: Túri-e Dánér az igazságügy-minisztert? Így kell felállítani a kérdést!

Drozdy Győző: Ez a kormány nevezte ki!

Fábián Béla: A sajtó az utóbbi időben a m. kir. államrendőrség jelentése alapján megemlékezett a merényletek egész tömegéről. (*Zaj.*)

Elnök: Csendet kérek!

Fábián Béla: Megemlékezett arról, hogy m. kir. minisztereket, nem ellenzéki képviselőket akartak eltenni láb alól; megemlékezett arról, hogy a Dohány utcai zsinagógát fel akarták robbantani. Itt elsősorban az a kérdés merül fel: miképpen lehetséges...

Vázsonyi Vilmos: Közben kasszát fúrnak!

Fábián Béla: A kasszafurás csak egy mellékes dolog, nem érdemes róla beszélni. Miképpen lehetséges, hogy Budapest székesfőváros területén valaki, vagy valakik leszállhassanak Budapest kanálsaiba, hogy megnézzék azt a helyet, hol lehet elhelyezni az ekrazitot, amellyel a zsidótemplomot majd fel fogják robbantani?

Szeder Ferenc: *A Nép* kakaóbombái!

Fábián Béla: Ezek után kénytelen vagyok rátérni a merényletek terveire. Elsősorban egy olyan merénylettervről fogok beszélni,

amelyről a sajtó még nincs informálva azért, mert az illető merénylettert a miniszterelnök úr külföldi útja előtt fedezték fel és mi nem akartuk a miniszterelnök úr külföldi útját nehezíteni azzal, hogy itt a nemzetgyűlésen, vagy pedig a sajtóban a felfedezett merénylettert ismertessük.

Közvetlenül húsvét előtt a márciusi tüntetések után megjelent nálam egy úr, akivel én valamikor együtt szolgáltam és közölte velem, hogy Rassay Károly és Vázsonyi Vilmos, valamint Drozdy Győző képviselő urakat április 15-én el akarják tenni láb alól. A gyilkosságnak akként kellett volna megtörténnie, hogy a képviselő urak lakásán egy időben szerelői igazolvánnyal ellátott emberek jelentek volna meg és ezek a képviselőket legyilkolták volna.

Drozdy Győző: Nálam jártak is!

Fábián Béla: Erről a dologról tudomást szereztem. Megállapítást nyert, hogy a toborzás akként történt, hogy mindenkitől, akinek ebben az ügyben részt kellett volna vennie, megkérdezték, tagja-e az Ébredő Magyarok Egyesülete nemzetvédelmi osztályának. Tudtam azonban egyes tagokról, hogy az illetők egy kongregációnak is tagjai, és meg voltam győződve róla, hogy az a kongregáció, amikor tudomást fog szerezni arról, hogy itt gyilkos merénylet készül, maga fog megtenni mindent a rendőrség útján, – én nem akartam feljelentő lenni – hogy a gyilkosságot felfedezzék és megakadályozzák. Az illető urat, aki nálam volt, felküldöttem ennek a kongregációnak a vezetőihez; ezek azután feljelentést tettek a rendőrségen. A rendőrség, minthogy az volt a megállapodás, hogy az első értekezleten, amelyet a Koronaőr utcában tartottak, részt vett emberek... Eckhardt képviselő úr talán tud valamit erről, hogy nevetni méltóztatik? (*Egy hang bal felől: Mindent tud ő!*)

Rothenstein Mór:¹²¹ Talán szervezője? (*Zaj.*)

Elnök: Kérem a képviselő urakat, méltóztassanak a közbeszólásoktól tartózkodni.

Eckhardt Tibor: Adatokat tessék hozni! Bizonyítékokat! Tessék bizonyítani!

Elnök: Eckhardt képviselő urat kérem, méltóztassék csendben maradni!

Pikler Emil: Annyira érdekelve van?

Fábián Béla: Minthogy Eckhardt képviselő úr engem felszólított arra, hogy bizonyítékokkal szolgáljak....

Eckhardt Tibor: Úgy van!

Fábián Béla: ...én írásos bizonyítékokat és itt jelenlevő kormánytámogató képviselőtársaim neveit fogom megnevezni, akik szintén tudnak erről.

Eckhardt Tibor: Ne itt nevezze meg, hanem ott, ahol felelősséggel tartozik! Ne az immunitás védelme alatt!

Pikler Emil: Nagyon benne van a pakliban! (*Zaj.*)

Elnök: Kérem a képviselő urakat, méltóztassanak csendben lenni!

Fábián Béla: Miért fáj a képviselő úrnak, hogy gyilkos merényletek kérdését hozom ide?

Eckhardt Tibor: Így ez csak fecsegés!

Elnök: Eckhardt képviselő urat kérem, méltóztassék csendben maradni!

Saly Endre:¹²² A magyar parlamentben védik a gyilkosságot! (*Zaj. Halljuk! Halljuk!*)

¹²¹ Rothenstein Mór (1864–1837) nyomdász, szociáldemokrata nemzetgyűlési képviselő.

Fábián Béla: Méltóztassanak meghallgatni a bizonyítékokat. A rendőrség, minthogy módjában volt minden egyes embernek, hogy további két embert vigyen a legközelebbi megbeszélésre, két detektívet küldött el a legközelebbi értekezletre. (*Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.*) Minden le van fektetve rendőri nyomozati jegyzőkönyvekben; (*Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Na tessék!*) az urak megtalálhatják Andréka főkapitány-helyettes úrnál. A nyomozást ebben az ügyben Berezel kapitány úr vezette, a kihallgatásokat Benárd Vilmos rendőrtanácsos úr eszközölte. A rendőri nyomozati jegyzőkönyvek szerint a következők állapították meg: (*Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.*) Az értekezlet a Húvösvölgyben volt. Az értekezleten megállapították, hogy a gyilkosságot egyelőre nem lehet végrehajtani, mert Vázsonyi Vilmos képviselő úr nincs Budapesten, várni kell tehát addig, amíg Vázsonyi képviselő úr hazaérkezik.

Vázsonyi Vilmos: A Devizaközpont nem adott nekik valutát! (*Derűltég a bal- és a szélsőbaloldalon.*)

Fábián Béla: Minthogy azt mondták, hogy pénzre van szükségük, hogy további akciókat intézhessenek el, megállapodtak abban, hogy a legközelebbi autót, amely a Húvösvölgybe fog jönni, megtámadják és az utas pénzét elrabolják.

Peyer Károly: Nemzeti Múltunk Kultúregyesület!¹²³

Propper Sándor: Nemzeti felbuzdulás!

Eckhardt Tibor: Ezek közönséges útonállók! (*Zaj*)

¹²² Saly Endre (1872–1937) szociáldemokrata szakszervezeti képviselő és nemzetgyűlési képviselő.

¹²³ A Nemzeti Múltunk Kulturális Egyesület, ha hihetünk a forrásoknak, a Kettőskereszt Vérszövetség fedőszerve volt.

Elnök: Kérem a képviselő urakat minden oldalon, méltóztassanak csendben maradni.

Fábián Béla: Az értekezleten az egyik detektív felvetette azt a kérdést, hogy mi történjék abban az esetben, ha rendőr találna jönni. Erre az egész csoport vezetője kijelentette, hogy az a cél, amelynek elérésére ők törekednek, olyan fontos nemzeti cél, hogy amellett egy rendőr élete nem számít. Autó azonban nem jött. Ellenben jött egy ember, akinél ők pénzt szimatoltak. Erre ráfogták a revolvért. Az az ember elkezdett könyörögni, hogy ne bántsák, ő invalidus¹²⁴ és nem zsidó, mire azután kényszerítették, hogy igazolja be, hogy nem zsidó. *(Derűltség a szélsőbaloldalon.)* Ezt beigazolta, mire eleresztették. *(Egy hang bal felől: Pénzt nem találtak nála, mert tanító volt!)*

Saly Endre: Ez a fajvédelem!

Rupert Rezső: Ez lett a maguk keresztény politikájából!

Eckhardt Tibor: Mi köze ennek a keresztény politikához? Kikérem magamnak!

Rupert Rezső: Mindenesetre van valami! A bankóhamisítókról beszéljen!

Eckhardt Tibor *(közbeszó).*

Elnök: Eckhardt képviselő urat kérem, méltóztassék csendben maradni!

Rupert Rezső: A maguk keresztény politikája idevezetett!

Pikler Emil: Maguk nevezték a pogány politikát kereszténynek!

Elnök: Pikler képviselő urat kérem, méltóztassék csendben maradni!

Eckhardt Tibor *(közbeszó).*

¹²⁴ invalidus = hadirokkant.

Elnök: Eckhardt képviselő urat kénytelen lennék rendreutasítani, ha állandóan zavarja az ülést!

Peyer Károly: Miért feltételesen?

Propper Sándor: Én már hármat kaptam volna!

Kuna P. András:¹²⁵ Szégyen gyalázat így beszélni!

Fábián Béla: Erre azt az invalidust az igazolás után elengedték. Ellenben szerencsétlenségére rossz sorsa arra hozott egy fiatalembert és annak menyasszonyát. Ezek megragadták mindkettőjüket, ütlegetni kezdték őket, először követelték a pénzüket, azután a nőt ott tartották, a férfit pedig befelé kezdték hurcolni az erdőbe. Mikor a detektívek látták azt, hogy azzal az emberrel odabenn valami szerencsétlenség történhetik, a levegőbe lőttek, mire az egész csoport szétszaladt. Azután ismét összejöttek, egy vendéglőben ültek össze, ahol a detektívek lefogták őket. Ez volt az az eset, midőn *A Nép* azt írta augusztus 4-iki, szerdai számában e csoport lefogásával kapcsolatban, hogy (*ohassa*): »Pogromhíreket terjesztenek, pedig munkatársunk eljárta ez ügyben a főkapitányságon, ahol azt a választ nyerte, hogy az egész tudósításból egy szó sem igaz és semmit sem tudnak az említett akcióról. Kihallgatásuk után azt a hármat is elbocsátották, akiket letartóztattak.« Ezeket az embereket...

Drozdy Győző: Azt a pénzt, amit rabolnak, a Népnek adják, és az ezért védi őket!

Elnök: Drozdy Győző képviselő urat rendreutasítom.

Rupert Rezső: Annyi bizonyos, hogy a gyilkosok szaksajtója!

¹²⁵ Kuna P. András (1886–1934) földbirtokos, kispárti nemzetgyűlési képviselő.

Drozdy Győző: A gyilkosok szaksajtóját pénzelik ezek a gazemberek!

Eckhardt Tibor: Merje ezt ott mondani, ahol felelősséggel tartozik! Ne bujkáljon mindig itt!

Drozdy Győző: Nem szívesen megyünk Seszták elé! *(Felkiáltások jobb felől: Mert nincs igazuk!)*

Fábián Béla: Talán elég érdekes ez a gyilkosságügy arra, hogy ezzel tovább foglalkozhatnánk. *(Zaj.)* A rendőrség az összes tetteseket letartóztatta két felső ipariskolai hallgató kivételével, akik az első értekezleten jelen voltak és miután látták, hogy miről van szó, visszamentek a felső ipariskolába, ahol a növendékek azzal fogadták őket: mi az, nem sikerült a szerelés?

Vázsonyi Vilmos: Általános nyilvános szerelési vállalat!

Fábián Béla: Ezeket az embereket letartóztatták. Előzőleg Rassay Károly t. képviselőtársamat figyelmeztettem arra, hogy legyen szíves, vigyázzon arra, hogyha a lakásába szerelők jönnek, azokat azonnal fogják le. Rassay t. képviselőtársam kiadta az utasítást: ha a szerelők megérkeznek, zárják be őket a fürdőszobába és azonnal értesítsék a rendőrséget. Drozdy t. képviselőtársamat nem találtam és így nem volt módom őt idejében értesíteni. *(Egy hang jobb felől: Elment a rendőrségre! Derültség a jobboldalon.)* Nem nagyon nevetnivaló dolog ez.

Propper Sándor: Ezen is lehet röhögni? *(Zaj.)*

Szijj Bálint:¹²⁶ Nekem szól? Láta a képviselő úr, hogy én nevettem?

Patacsi Dénes *(közbeszóló; zaj).*

Saly Endre: Védelmezi őket?

¹²⁶ Szijj Bálint (1868–?) kisgazdapárti nemzetgyűlési képviselő.

Fábián Béla: Nem tudom Patacsi képviselő urat megérteni, mikor azt mondja, hogy ezzel feccséréljük az ország idejét. Ha a képviselő úr személye ellen bombamerényletet terveznének, akkor ez nem volna fontos a képviselő úrnak és az országnak?

Drozdy Győző: Magas protektoruk van a gyilkosoknak!

Rupert Rezső: Patacsié, az más! *(Zaj.)*

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak!

Fábián Béla: Lehetséges, hogy az, amit eddig elmondottam, csak közönséges bűnügy, most kezdődik azonban a politika. Mikor a legutóbbi bombamerénylet alkalmával a rendőrség engem kihallgatott, akkor én érdeklődtem aziránt, hogy mi történt a húsvéti tettesekkel. Mire elsősorban azt mondták, hogy nincsenek meg az akták. Mikor megmondtam, hogy kik voltak a nyomozást vezető rendőrtisztviselők, akkor kénytelen-kelletlen beismerték azt, hogy ennek az ügynek összes aktáit utasításra be kellett szolgáltatni Andréka főkapitány-helyettes úrnak, és nem tudom kinek az utasítására nem vezették be az egész ügyet az iktatókönyvbe sem. *(Felkiáltások a baloldalon: Hallatlan!)*

Propper Sándor: Ez Ázsia, így nem lehet élni!

Drozdy Győző: Maffia!

Rakovszky Iván belügyminiszter: Kinek az utasítására történt?

Fábián Béla: Nem vétetett be annak dacára, hogy öt ember volt hét napon keresztül őrizet alatt, nem lett bevezetve sem az őrizetes könyvbe, sem az iktatókönyvbe az egész bűncselekmény, és amikor kutattuk ennek az okát, akkor kiderült, hogy az akták Andréka főkapitány-helyettes úr privát szekrényébe voltak elzárva azzal, hogy ennek az ügynek aktái szigorúan bizalmasan kezelendők.

Propper Sándor: Hatósági bűnpártolás!

Fábián Béla: Minthogy a belügyminiszter úr azt kérdi tőlem, hogy kinek az utasítására történt ez, kérdem a belügyminiszter úrtól, kinek az utasítására történt az, hogy a Kovács testvérek ügyében ugyancsak nem volt iktatva a Kovács testvérek letartóztatása, s az őrizetes könyvbe sem lettek felvéve napokon keresztül csupán azért, mert azt hitték, hogy eltussolható a dolog.

Drozdy Győző: Kinek az utasítására?

Rakovszky Iván belügyminiszter: Én nem tudom, most hallom először.

Fábián Béla: Ezek azok a fontos kérdések, amelyek szigorúan összefüggnek most már nemcsak a bűncselekményekkel, de szigorúan összefüggnek az egész állam fennállásának kérdésével, (*Úgy van! Úgy van! a szélsőbaloldalon.*) A rendőrség, amelynek az eljárást vezetnie kellene, először a Kovács testvérek ügyét nem vezeti be, azután pedig miután, mindent bevallottak, – de nem vallomási jegyzőkönyvekben, mert nem vallomást vettek fel velük, hanem csak »jelentik«, tessék megnézni a jegyzőkönyveket, – amikor már maguk bevallották, hogy meg akarták fúrni a nagyváradi kasszát, és más cselekményeket is bevallottak, amelyekről beszélni nem óhajtok – ezeket az embereket szabadlábra helyezték és csak azután, a miniszterelnök úr utasítására, akinek nem tettek jelentést arról, hogy a miniszterelnök intézkedésére lefogott embereket szabadon bocsátották, és hogy miért történt ez a szabadon bocsátás, a miniszterelnök úr ismételt utasítására fogták le ezeket az embereket.

Rupert Rezső: Andrékával per »Károly bácsi« beszéltek! (*Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Szép állapotok! Arizona! Ne sértsd meg Arizonát!*)

Fábián Béla: Bármennyire húzódok is attól, hogy itt idézeteket olvassak fel, kénytelen vagyok vele, mert Rassay Károly t. képviselőtársam már felolvasta itt a *Miskolci Reggeli Újság*ban a Magyar Távirati Iroda által leadott közleményt, amely szerint a második, a Club kávéházi merényletet¹²⁷ elkövették a szélsőbaloldali elemek. Méltóztassanak megnézni, hogy e két újság terminológiája és előadása szerint vajon hol kell keresni a clubkávéházi, vajon hol kell keresni a legutóbbi merényletek tetteseit; kik voltak azok, akik őket felbujtották. Legelőször a *Szózat*, azután pedig *A Nép* vonatkozó cikkeit fogom felolvasni. (*Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Szubvenziós lap! Az adófizetők pénzéből tartják! Zaj.*) Méltóztatnak emlékezni arra, hogy amikor letartóztatták a Kovács testvéreket, ugyanazon a napon Czövek rendőrfőkapitány-helyettes úr¹²⁸ egy másik szervezetet is felfedezett, amely szervezetet azért kellett nem egy napon felfedezni, hogy a két ügy számai összekevertessenek. Mit irt a *Szózat* június 21-iki számában a letartóztatások utáni A címe: »Legitimista puccsszervezés zsidó pénzen!« Ez a Kovács testvérek ügye. (*Egy hang jobb felől: Nincs kizárva semmi!*) Elmondja továbbá, hogy a Kovács testvérek ezzel kapcsolatban, hogy »azok között a fiatal emberek között, akiket a puccsot szervező agitátorok felhasz-

¹²⁷ A belvárosi Club Kávéházat az ÉME-hez köthető személyek többször is megtámadták, a zsidónak, hazafiatlannak kikiáltott vendégeket bántalmazták, a berendezést szétverték. Az egyik ilyen atrocitás kettős gyilkosságba torkollott, 1920. július 27-én Verebélyi Artúr bankigazgatót egy bajonettel szíven szúrták, Varsányi Géza ügyvédet pedig a kávéháztól nem messze agyonlőtték. Vö. ZINNER, i. m. 72–73.

¹²⁸ Czövek Sándor rendőrfőkapitány-helyettes, aki az 1920-as években aktívan részt vett a szélsőjobboldali paramilitáris csoportok felszámolásában.

náltak, akadtak olyanok, akik cselekvő antiszemitizmusuk révén már szerepeltek a nyilvánosság előtt.« Ebből akartak összefüggést konstruálni a szélsőjobboldal felé, és annak kompromittálásával szolgálatot tenni a középutas politikának. (*Zaj és derűtség a szélsőbaloldalon.*)

Peyer Károly: Cselekvő antiszemitizmus?

Fábián Béla: Azután (*olvassa*): »A rendőrség leleplezi a puccs előkészületeit« című cikkben a rendőrség ellen foglaltatik támadás, és itt jön egy olyan érdekesség, amely azóta túlhaladott álláspont már a *Szózat* szerkesztőségében is, de méltóztassék megengedni, hogy mégis felolvassam. Június 23-án a *Szózat* a következőket írja a 18 kiló ekrazit ügyével kapcsolatban: »A nemzeti múltunk név alatt alakult társaság kizárólag kulturális propagandával foglalkozott.« (*Zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.*)

Propper Sándor: Ez az ő kultúrájuk!

Fábián Béla: Azután így folytatja: »A zsidó sajtó ma annyira ment, hogy feltűnő című közleményében 18 kiló ekrazitról adott hírt, amelyet állítólag zöld papirosba csomagolva a Kovács fivérek lakásán találtak volna a detektívek.«

Drozdy Győző: Anka János maga is tagja ennek a nemzeti múltú társaságnak! (*Zaj jobb felől.*)

Rupert Rezső: Már letagadják! Eddig büszkélkedtek velem! (*Zaj.*)

Fábián Béla: Előadást tartott, megvan a nyomtatvány maga! Ez az egész híresztelés – mondja a *Szózat* – hazugság. Június 24-én a *Szózat* ezt írja: »Aljas sajtótámadások jobboldali politikusok ellen. A másik társasághoz – t. i. ez a Kovács testvéreké – néhány egészen fiatalember tartozott, akik közül egyesek hangos antiszemitizmusukkal tették ismertté nevüket...»

Rupert Rezső: Bethlen István gróf a kikeresztelkedett zsidó!

Fábián Béla: ...és egy gyűjtéssel kapcsolatban bizonyos elszámolások és hiányos pénzek miatt indult eljárás ellenük. Az őrizetbe vett fiatalembereket egyszerre veszedelmes, véreskező kalandorokká fújták fel és nagyszabású merényletek tervezőiként tüntették fel, akik a Bethlen-kormány eltávolítására és a politikai irány megváltoztatására rettenetes terveket szőttek.« T. i. minderről később kiderült, hogy igaz. Azután ugyancsak a *Szózat* írja június 29-én »Elsimultak az ekrazit-ügy hullámai« címmel a következőket: »Az előzetes letartóztatás kihirdetésével végre befejezést nyert a Kovács testvérek rejtélyes bűnügye. A főkapitányságon egyébként már csak az utolsó simításokat végzik el az elcsenevészesedett bűnügy aktáin. A Reismann-gyilkosság¹²⁹ és a Dohány utcai merénylet ügyében történt néhány csekély jelentőségű kihallgatás anyaga már rendőri feldolgozás alatt áll.« A végső akkord a *Szózat*ban, amellyel befejezi az egész ekrazitos ügyet az, amikor a rendőrség által kiadott jelentéssel kapcsolatban megírja, hogy hol kell keresni a hiányzó ekrazitot. Kérem, méltóztassék ezt meghallgatni (olvassa): »A hivatalos jelentés 18 kg-ot mond. A hiányzó 50 kg-ot keresse most már, aki akarja az *Atheneum*¹³⁰ szerkesztőségeiben. (Nagy zaji.)

¹²⁹ Reismann Jakab zongoragyárost 1921-ben budai lakásáról három, detektívigazolványt felmutató férfi magával hurcolta és meggyilkolta. Az elkövetők feltehetőleg a Kovács testvérek voltak, azonban ez sosem nyert egyértelműen bizonyítást.

¹³⁰ Az 1892-ben induló *Athenaeum – philosophiai és államtudományi folyóirat* 1914-ig a Magyar Tudományos Akadémia filozófiai és államtudományi folyóirataként jelent meg. Azt, az 1901-ben megalakult Magyar Filozófiai Társaság – a Magyar Tudományos Akadémia hozzájárulásával – 1915-től a Társaság folyóirataként jelentette meg. A Társaság feloszlásának

Propper Sándor: Vagy a Chevra kadisánál!¹³¹

Fábián Béla: Most térek át *A Néphez* vonatkozó cikkeire, amelyekről Benárd képviselő úrnak valószínűleg szintén nem volt tudomása. Méltóztatnak emlékezni arra, hogy mikor Rassay Károly és Miklós Andor bombát kaptak, akkor bizonyos százegyesegek szerepeltek, hogy ők küldték a bombákat. Ha a rendőrség kutat, meg fogja tudni, hogy bizonyos szállodában van egy 101-es szoba, és onnan nevezték ezek magukat százegyesegeknek. (*Zaj.*)

Kiss Menyhért: Minden nagyobb szállodában van 101-es szoba!

Fábián Béla: Méltóztatnak emlékezni, hogy a *Népben* megjelent akkor is egy nagy cikk, amelyet felolvastam februárban, s abban Kiss Sándor szarvasi tanár megírta, hogy a zsidók küldték az ekrazitot, illetve azokat a kakaóbombákat azért, hogy a kormányt kompromittálják. Azt mondotta, hogy azok a bombák is kakaóból voltak, amelyeket Rassaynak és Miklós Andornak küldtek.

Benárd Ágost: Kiderült! (*Zaj.*)

Drozd Győző: Gyalázatosabb dolog ez, mint amit Kun Bélák csináltak!

Fábián Béla: Kérem t. képviselő úr épen most jövünk *A Néphez*, és *A Néphez*ben most is ugyanez van; kakaó lett ebből az ekrazitból is,

évében, 1948-ban, már nem adtak ki folyóiratszámot. – Általában évi 4, majd 6 számot, évente újrakezdődő folyamatos lapszámozással adtak ki.

¹³¹ A Chevra Kadisa, vagyis szentegylet elnevezés eredetileg vallási közösségek, illetve különböző közösségek belüli szervezetek megjelölésére használták, ekkoriban és ma is már a zsidó vallási közösségeken belül a sírgondozásért, temetőfenntartásért felelős szervezetet jelenti.

mert június 24-én *A Nép* a következőt írja: »Az ekrazit is kakaóból van.« (*Zaj*)

Drozd Győző: Ennének meg belőle egy kanállal! Gyűjtanák alá azt a kakaót Benárd Ágostonnak!

Benárd Ágoston: Ki fog derülni, hogy lényegében így van!

Fábián Béla: Június 26-án – majd mindjárt felolvasom a dolgot – kedden *A Nép* megtalálta az utat és a módot, amelyet a Magyar Távirati Iroda csak később talált meg, s cikke címében ezt írja: »Ma már aktákat loptak el a rendőrségről a liberálisok.« Ebben a cikkben leközli Cigány Sándor Wolff-párti fővárosi bizottsági tag úrnak interjóját. (*Nagy zaj*)

Propper Sándor: Embert barátjáról!

Fábián Béla: Úgy látszik, vannak emberek, akik 18 kg ekrazitot tarthatnak az ágy alatt és mikor letartóztatják őket, módjukban van a börtönből interjúkat adni. (*Egy hang a szélsőbaloldalon: Héjjas Iván is adott!*) Csak azt vagyok bátor Cigány Sándor úrral kapcsolatban megjegyezni, aki a fővárosi közgyűlésen a lehangosabb szerepet játszotta és a legnagyobb túlzók egyike volt, hogy ez a Cigány Sándor úr volt az, aki Landler bohóca volt. Mikor pedig a mi a székesfőváros közgyűlésén megmondottuk, hogy ez az ember volt az, aki Landler Jenőnek¹³² legkedvesebb embere volt, állandóan Landler társaságában járt és Miskolctól Budapestig Gödöllőn keresztül mint udvari bohóc szerepelt azért, mert úgy látszik Landler úrnak udvari bohócra volt szüksége – ez az úr később a

¹³² Landler Jenő (1875–1928) kommunista politikus, a tanácsköztársaság alatt belügyi és kereskedelmi népbiztos, a tanácskormány bukása után Bécsbe emigrált, majd franciaországi emigrációban hunyt el 1928-ban.

Wolff-párt lehangosabb tagjaként szerepelt a székesfőváros közgyűlésén... (*Zaj.*)

Pikler Emil: Ilyen az egész társaság! Mindannyian olyanok! (*Nagy zaj.*)

Szeder Ferenc: Az egész egy cigánytársaság.

Patacsi Dénes: Tisztelet a kivételeknek! (*Zaj. Élénk derűtség a szélsőbaloldalon.*)

Pikler Emil: Jelenlévők mindig ki vannak véve!

Propper Sándor: Ez a Cigány jelentékeny férfiú a kurzusban!

Fábián Béla: ...amikor a közgyűlésen megkérdeztük, hogy miként lehetséges az, hogy egy nemzeti szempontot és keresztény intranzigenciát hirdető pártnak egyik vezető tagja lehessen Landler bohóca, e fölött ugyanúgy siklottak el, – hogy milyen okból, azt mi már tudjuk – amint elfelejtették Zilahi Kiss Jenőnek¹³³... (*Zaj.*)

Drozdy Győző: A főkommunista!

Fábián Béla: ...október 23-án kelt levelét, amelyet az Új Nemzedék szerkesztőségéhez intézett.

Rupert Rezső: Szerelmeslevél a kommunizmushoz! (*Zaj.*)

Drozdy Győző: A székesfőváros tanügye egy Zilahi Kiss nevű kommunistára van bízva!

Fábián Béla: 1923 június 28-án ugyancsak *A Népb*ben »Liberális visszavonulás futólépésben. Hazudnak 101-ig. Már ők is megelégték a sok hazugságot« címmel – belügyminiszter úr, igazságügyminiszter úr, méltóztassék idefigyelni (*Derűtség jobb felől.*) – írja a következőket: (*Zaj.*)

Rupert Rezső: Az állam pénzén nyomatják! Saját lapjuk!

¹³³ Zilahi Kiss Jenő (1886–1938) politikus, Budapest székesfőváros alpolgármestere.

Propper Sándor: Halljuk, mit ír a Leibjournal? (*Zaj*.)

Fábián Béla: »A liberálisok is eljutottak odáig, hogy megtalálták azt a bizonyos holt pontot, amely a sokat emlegetett Reismann- és egyéb ügyekben már több mint egy esztendeje beállott. Már pedig ennyi és ekkora bűntényért megfelelő megtorlás jár, s irgalmatlan büntetést érdemelnek a háttérben álló összes szereplők is. Csak-hogy a rendőrség nem állapított meg semmit, s ezekben az újólag talán utoljára előszedett ügyekben ép olyan keveset tud, mint annak idején. A Reismann-ügy és az Erzsébetvárosi bomba-ügy újrafelvételét csak ők tartották elsőrangú fontosságúnak és nem a rendőrség.« Lendvay István úr július 1-én írott cikkében a következőket írja. Ez se lázítás.

Rupert Rezső: Ez az, aki bort szokott kávézni!

Drozdy Győző: Seszták kedvence!

Fábián Béla (olvassa): »Nem győzőm a Csemegi-féle zsidó jogrend őreinek bebizonyítani, hogy a szemmel látható, füllel hallható igazságok megmondása nem lehet hitfelekezet elleni izgatás, legfeljebb olyan hitfelekezet szemében, amelynek legbelsőbb erkölcsi tengelye a hazugság, a becstelenség, a csalás.«

Hegymegi-Kiss Pál: Ez már felekezeti izgatás!

Fábián Béla: Méltóztassék megengedni, hogy mielőtt rátérnék a Club-kávéházi eseményekre, és mielőtt rátérnék a Gyűrűs Gyuri bácsi¹³⁴ esetére és a Kopinics-ügyre,¹³⁵ (*Derűltég.*) két nyilatkozattal

¹³⁴ Bácsi György viceházmester, akit környezete értékes gyűjteménye miatt „Gyűrű Gyuri bácsi” néven ismert, 1923 júniusában rablógyilkosság áldozata lett.

¹³⁵ Kopinics Jenő nagyváradi orvostanhallgató 1923-ban elsikkasztott rabízott, a Magyar Állam tulajdonát képező 140 millió koronát.

foglalkozzam, illetve az egyik egy kiáltvány. Az egyik nyilatkozat, azt hiszem, hogy érdeklí majd a belügyminiszter urat, habár nem tudom, hogy ebből az ügyből kifolyólag...

Szedér Ferenc: Nem nagyon érdeklí azt!

Fábián Béla: ...történt volna valami intézkedés. A Fővárosi Operettszínház elleni merénylet¹³⁶ ügyében vannak bizonyos tanúbizonyítékok olyan személyekkel szemben is, akiket eddig még semmiféle hatóság ki nem hallgatott. Ezek közül az urak közül az egyik Prónay Pál alezredes úr, aki legutóbb egy nyilatkozatot tett közzé, amelyben a következők vannak (*olvassa*): »Nem akartam eddig nyilatkozni, még pedig azért, mert nem volt szándékomban megzavarni ennek a bonyodalmas merényletügynek teljes csődbe fejlődését. Most, miután a csőd és blamázs teljes, az a megjegyzésem, hogy a rendőrség a kákán is csomót keres. Örültek volna a kövér fogásnak, hiszen állandóan négy detektív lóg a sarkomban, telefonomat pedig az akusztikai ellenőrök, vagyis a spiclik miatt csak szórványosan és mérsékelten van módomban használni. Ezek az apró szíveségek azt súgják nekem, hogy nem lehetetlen, hogy az egész összeküvési komédiát csak azért kavarták fel és idézték elő, hogy engem valahogy horogra akaszthassanak. Az egész dologhoz tulajdonkép-

¹³⁶ 1923. január 16-án az Ébredő Magyarok Egyesülete fegyveresei merényletet kíséreltek meg a 1923. január 16-án merényletet kíséreltek meg a Fővárosi Operettszínház ellen, a nézőtéren az előadás első felvonása felé több fiatalember lövöldözni kezdett. Személyi sérülés nem történt, de nagy pánik tört ki a színházban. Az akció irányítója Adorján Géza, az ÉME nemzetvédelmi osztályának egyik vezetője. Vö SERFŐZŐ Lajos, *A titkos társaságok és a konszolidáció 1921–1926-ban*, 8–9.

pen csak annyi közöm van, hogy néhány hónappal ezelőtt végighallgattam Poók Jánosnak a gazdasági diktatúráról szóló fejtegetését.«

Szilágyi Lajos: Tavaly a nemzetgyűlésen szóvá tettem, hiába!

Fábián Béla (olvassa): »A nyomozó közegek első és szinte kizárólagos kérdése, amelyet az elővezetett úgynevezett összeesküvőknek adtak, az volt, hogy mikor beszélt Prónay Pállal? Mikor és mit? Lehet, hogy közismertebben nyomatékos vallató eszközök alkalmazására egyik vagy másik igennel vallott, azonban ez engem abszolúte nem izgat. Akkor még épen fagyos nyugalomig lehültem, amikor megtudtam, hogy a Kovács testvérek is le vannak tartóztatva. Egészen lecsillapodtam, mert tudtam, hogy forró, sőt elszakíthatatlan szálak fűzik őket bizonyos illetékes helyekhez...«

Rupert Rezső: Nádosyra¹³⁷ céloz!

Fábián Béla: »...amely illetékes helyek az én nevemmel, továbbá Héjjas Iván nevével visszaélve, pénzt gyűjtöttek és intenzív propagandát űztek a Dunántúlon.«

Drozd Győző: Mégis hallatlan, hogy ilyen tisztességes nevekkal visszaélnek! (*Derültség.*)

Fábián Béla (olvassa): »Ha a rendőrség úgy mellékesen, előzően Kopinicsra feleannyi energiát pazarolt volna, mint most utólag én rám, nem volna szükséges álmerényletek mesterséges beállításával takargatnia a világ legnevetségesebb rendőri felsülését, a Kopinicsügyet. Azon gondolkozom, hogyha azokat az embereket is lefogják már, akik, gazdasági természetű távlocságásokat meghallgatnak, vagy spriccereket isznak a Nyúzott Varjúban, akkor micsoda büntetés illethetné meg sokkal komolyabb etikai és törvényes

¹³⁷ Nádosy Imre országos rendőrfőkapitány.

alapon azokat, akik a hazaáruló Hatvani Lajosok vérrokonságát oly feltűnően járják teán és tea után.«

Peyer Károly: Ki volt a Hatvani Lili teáján?

Fábián Béla: Itt két kérdés merül fel Prónay Pál úr nyilatkozatával kapcsolatosan. 1. Melyek azok az illetékes helyek, melyekhez forró és elszakíthatatlan szálak fűzik a Kovács-testvéreket?

Propper Sándor: A rendőrség!

Rupert Rezső: Prónay csak autentikus tanú, hogy ez így van!

Fábián Béla: 2. Melyek azok az illetékes helyek, melyek Prónay és Héjjas nevével visszaélve gyűjtöttek pénzt és űztek intenzív propagandát a Dunántúlon? Nem tudom, rágalmazás-e, ami itt foglaltatik, de azt tudom, hogy hatóságokat nyilvánosan rágalmaztak meg a legsúlyosabban, hogy visszaélve a Prónay Pál és Héjjas Iván nevével, pénzt gyűjtött a Dunántúlon.

Eckhardt Tibor (*közbeszól. Nagy zaja*)

Fábián Béla: Miért izgul, Eckhardt úr?

Rupert Rezső: Nem értjük a kappanhangját, beszéljen rendesen!

Drozdy Győző: Kuna bácsi¹³⁸ ébredjen fel! Nagyon érdekes dolgok vannak! (*Nagy derűltég a Ház minden oldalán. Felkiáltások bal felől: Kuna bácsi álmában hozza a törvényt! Ébredjen fel!*)

Neubauer Ferenc:¹³⁹ Még a templomban is szabad aludni, miért ne volna itt szabad!

Rupert Rezső: Homeros dormit!¹⁴⁰

¹³⁸ Gúnyos utalás arra, hogy Kuna P. András nemzetgyűlési képviselő elaludt az ülés alatt.

¹³⁹ Neubauer Ferenc (1882–?), ügyvéd, kisgazdapárti nemzetgyűlési képviselő.

¹⁴⁰ latin: Homérosz alszik.

Drozdy Győző: Kár felkelteni! Jobb, ha szundít!

Peyer Károly: Szigorított házszabály! Aludni se szabad!

Drozdy Győző: Hagyjátok, olyan értelmesen alszik!

Peyer Károly: Meg kell szigorítani a házszabályokat, hogy aludni se szabad!

Neuberger Ferenc: Jó idegei vannak, ha még a Fábíán hangja mellett is tud aludni!

Rupert Rezső: Rendreutasítani! Még se lehet itt aludni.

Horváth Zoltán:¹⁴¹ Megszavazza?

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak, különben kénytelen volnék az ülést felfüggeszteni!

Fábíán Béla: Ez az a két kérdés, amelyik a Prónay Pál alezredes úr nyilatkozatával kapcsolatosan felmerült. Méltóztassanak megengedni, hogy most a továbbiak folyamán rátérjek arra a nyilatkozatra, amelyik vezető helyen, két hasábon ugyancsak *A Nép*-ben jelent meg, annak június hó 21-iki számában.

Rupert Rezső: Elég szégyen, hogy a magyar nép pénzén ilyen dolgot csinálnak!

Drozdy Győző: Ilyen aljas lapokra lopják el az ország pénzét! Azért nem mernek idejönni a zárszámadásokkal! (*Zaj. Elnök csenget. Fölkiáltások jobb felől: Ki lop? Ki lop?*)

Fábíán Béla: Abban az »Arany középút« című vezércikkben gyönyörűen belevág ismét a Bethlen-kormányba, amely az utóbbi időkből állandó izgatásoknak a tárgya és amellyel lehetett csak felheccelni ezeket az urakat a 105. számú szobában arra, hogy a kormány két tagja ellen a gyilkossági merényletet elhatározzák...

¹⁴¹ Horváth Zoltán (1880–?) ügyvéd, kiszegdapárti nemzetgyűlési képviselő.

Patacsi Dénes: Az előbb 101-et mondott! (*Felkiáltások bal felől: Az egy másik!*)

Fábián Béla: ...van egy vezetők két hasábon keresztül, amelynek a címe az, hogy »Meghátrolást nem ismerve fogjuk véghezvinni művünket«, aláírva Hegedűs György, Herkélyi Tibor, egy állami tisztviselő, dr. Sármezey Endre, Héjjas Iván és Prónay Pál. Ez az a nyilatkozat, amelyben bejelentik azt, hogy Héjjas Iván és Prónay Pál veszik át az Ébredő Magyarok Egyesületének vezetését és azzal a lanyha irányzattal szemben, amelyet eddig az Ébredő Magyarok Egyesülete követett – t. i. egy éve nem volt itt már egy olyan bombamerénylet, amelyik eredménnyel járt volna – tehát bejelentik, hogy átveszik a vezetést.

Drozdly Győző: A keresztény kurzus lanyha!

Propper Sándor: Lanyha a bombaipar! Flau!¹⁴²

Fábián Béla: 1923. június 20-án Héjjas Iván nyilatkozott a bécsi *Stunde* című lapban; a nyilatkozatot itt Budapesten a Nemzeti Sajtótudósító Iroda adta le. Ebből a nyilatkozatból csak a következő kedélyes részleteket olvasom fel (*olvassa*): »Elsősorban meg kell oldani alaposan és végleg a zsidókérdést. Nem mi vagyunk az okai annak, hogy ez a kérdés létezik. Ha nekünk nincs is hadseregünk, van mégis egy eszközünk, mely határainktól távol tarthatja az ellenséget. Nagyon jól tudjuk, hogy zsidainknak összeköttetései vannak a hatalmas Alliance Israelite-tal, ennél fogva az egész Magyarországon élő zsidóságot vallásfelekezetre való különbség nélkül minden kilométerért, melyet az ellenség a mi országunkból megszállna, túszul jelentjük ki. Az Alliance Israelite gondoskodik, hogy mi érintetlenek maradjunk.« (*Mozgás.*) Ezeknek felolvasása után

¹⁴² flau (németül) = gyenge, erőtlén.

méltóztassanak megengedni, hogy rátérjek a clubkávéházi merénylet ügyére. A Club Kávéházban merényletet követtek el; éjjel 1 órakor a kávéház egyik üveglabláján keresztül bombát dobtak be, mely bomba azután természetesen ismét átalakult kakaó-bombává.

Patacsi Dénes: Nem bomba, gránát.

Zsilinszky Endre: Nem robbant!

Fábián Béla: Nem hiszem el a képviselő úrról, hogy ezzel azonosítja magát. *(Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Peyer Károly: Minden gazságot lehet itt védeni?

Fábián Béla: Rendőrségi szakértő vizsgálta meg, hogy miért nem robbant fel a bomba. *(Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)*

Propper Sándor: Az ilyen nemzetgyűlési képviselő szégyellje magát! Minden gyilkost védenek! Süljön ki a szemük!

Eckhardt Tibor: Senki sem védi! Ne rágalmazzanak! *(Nagy zaj.)*

Elnök: Csendet kérek képviselő urak! Méltóztassanak csendben maradni!

Peyer Károly: Úgy látszik, közük van hozzá!

Elnök: Peyer képviselő urat rendreutasítom!

Peyer Károly: Ott utasítson rendre, ne engem!

Elnök: Ne méltóztassék az elnöknek utasítást adni. Ott is rendreutasítok, ha ok van rá. *(Nagy zaj.)*

Eckhardt Tibor: Ki védi őket? Önök rágalmaznak! Nem kell inszinuálni.¹⁴³

Elnök: Eckhardt Tibor képviselő urat utoljára kérem, méltóztassék csendben maradni! *(Zaj.)*

Szedes Ferenc: Az a társaság, mindig a gyilkosokat védi!

Rothenstein Mór: 665! *(Zaj.)*

¹⁴³ inszinuál = rágalmaz, befeketít.

Fábián Béla: Mindenekelőtt néhány szót kell szólnom a Club-kávéház elleni merénylet ügyében lefolytatott rendőri nyomozásról. Megállapítást nyert, hogy közvetlenül azután, amikor a Club-kávéház ellen a merényletet elkövették, megszólalt a kávéházban a telefon, mely előzőleg még nem szólt és a városparancsnokság nevében jelentkezett egy ember, aki felvilágosítást kért arra vonatkozólag, hogy mi történt a kávéházban. Erre az illető detektív meg akarván tudni, hogy ki van ott, ténylegesen egy újságíró nevét mondta be azzal: »ne viccelj, tudjuk, hogy te vagy ott, csak meg akarod tudni, hogy mi történt«. Erre a másik letette a kagylót. Majd utána pár perccel egy úr érkezett a kávéházba, aki vizsgálni kezdte az ablakokat, bement a telefonfülkébe és kezdett mindent vizsgálni. Erre a detektívek és a most már jelenlévő újságírók is kutatni kezdtek, hogy mit is akar itt ember. Azt kérdezték tőle, hogy kicsoda ő, mire az az úr elővett egy igazolványt, és azt mondta, hogy ő X. Y. bíró és katonai nyomozó. Erre a helyett, hogy megfogták volna, és megkérdezték volna, hogyan jött oda, és honnan tudta, hogy ott nyomoznia kell, elengedték, az ember pedig elment, s azóta senki sem beszél róla. Merem állítani, hogy aki elfogultság nélkül, objektíve olvassa ezt a két újságot, az láthatja, hogy igenis ebben a két újságban állandóan eltussolni törekszenek a bűncselekmények nyomait.

Ulain Ferenc: Ez már nem igaz!

Fábián Béla: Itt van az ön lapja, fel fogok belőle olvasni cikkeket és minden cikk után tessék nekem megmondani, hogy nem más-e az, mint eltussolás. A képviselő úr szerkeszti a *Szózat* című lapot, melynek július 3-iki számában a következők foglaltatnak (*olvassa*): Éppen ezért a vizsgálat során az a gyanú merül fel, hogy a merény-

let elkövetőjének nem is volt szándékában a pusztítás, hanem csak demonstrálni akart.

Benárd Ágost: Egészen bizonyos, mert különben valóságos és jó bombát dobtak volna.

Ulain Ferenc: Ön is nagyon jól tudja!

Fábián Béla: Mit tudok nagyon jól? Mondja meg!

Benárd Ágost: A magyar konszolidációt akarja kompromittálni kifelé! (*Zaj.*)

Fábián Béla: Van még Magyarországon a bombavetőkön és önön kívül egyetlen egy ember, aki hiszi azt, hogy azzal kompromittáljuk az országot, hogy elmondjuk itt, hogy mit csinálnak a titkos szervezetek? (*Zaj a jobboldalon és a középén.*)

Benárd Ágost: Azzal is!

Fábián Béla: Nem azzal kompromittáljuk, hogy bombákat vetünk, hogy az állampolgárokból a biztonság érzetét megszüntetjük, nem azzal kompromittáljuk, hogy egyik merénylet a másik után vitetik véghez, és nincsenek meg a tettesek, és nem azzal kompromittáljuk-e, hogy itt lehet úgy előkészíteni bűncselekményeket, hogy az államhatalom nem tud róla és magánszemélyeknek kell tudomást szerezniük az ellenük készülő merényletekről? De folytatom tovább a képviselő úr lapjából az idézetet (*olvassa*): »Mi a magunk részéről azért is elfogadhatónak tartjuk ezt a föltevést, mert csak ilyenekben teljesen járatlan egyén gondolhatta a kérdéses régi, rozsdás kézigránátot komoly merénylet elkövetésére alkalmasnak. Demonstrációt akartak rendezni azok, akiknek mindenképp előtérben áll annak a bebizonyítása, hogy a Kovács testvérek társaságának letartóztatásával a rendbontó rétegnek csak kis töredékét tették ártalmatlanná.« *A Nép* legutóbbi számában

foglalkozva ezzel a dologgal, hatalmas cikkben emlékezik meg róla. És ha ez nem izgatás és lázítás, akkor semmi sem az.

Benárd Ágost: Olvassa fel!

Fábián Béla: Csak a címét olvasom fel. A címe: Mi lesz már?!

Zsirkay János:¹⁴⁴ Ez nem izgatás!

Fábián Béla: Nem izgatás? Ezeket a címeket: Fel a kezeket!, Mi lesz már?, olvastam már előzőleg a Vörös Újságban és onnan vették át önök. Kénytelen vagyok a nemzetgyűlés figyelmét még bizonyos összefüggésekre felhívni. Nem tudom, hogy azokban sem lehet-e bizonyos illúziókat találni.

Benárd Ágost: A bíróság minden héten felment bennünket! (*Zaj.*)

Rupert Rezső: Igen, a maguk Sesztákja!

Fábián Béla: *A Népb*en Lendvai István tollából néhány hónappal ezelőtt megjelent egy cikk, amelyben ilyen kitételek vannak: Mikor jön már Francia Kiss Mihály megváltó kézigránátja, amely megszabadít minket a mai átkos helyzettől. Méltóztassék erre mondani, hogy ez sem jelent meg.

Benárd Ágost: Biztosan perelve is van!

Fábián Béla: Önök bizonyára tudják, hogy hol vannak a megváltó kézigránátok, ha megírják, hogy jöjjenek már Francia Kiss Mihály megváltó kézigránátjai! (*Zaj.*)

Benárd Ágost: Ezt nem mondhatja komolyan!

Elnök: Benárd képviselő urat kérem, szíveskedjék a közbeszólásoktól tartózkodni. A képviselő úrnak módjában van erről a témáról teljes beszédet mondani, de nincs joga állandóan közbeszólni.

¹⁴⁴ Zsirkay János (1880–1940) író, újságíró, Gömbös Gyula körének tagja, fajvédő nemzetgyűlési képviselő.

Fábián Béla: Szükségesnek tartottam ezeket a kérdéseket idehozni a nemzetgyűlés elé, mert a legutóbbi két bűncselekménnyel kapcsolatban is, amelyek u. n. közönséges bűncselekmények, szintén merültek fel olyan momentumok, amelyek bennünk, minden hazáját szerető állampolgárban a kétségbeesés érzését kell hogy felkeltsék. Az egyik volt a közönség körében is ismert ú. m. Gyűrűs Gyuri bácsi esete, ahol nem azt a házmestert akarták meggyilkolni, hanem ki akarták rabolni a Wiesinger-féle ékszerüzletet...

Vázsonyi Vilmos: A nagyváradi kasszafurás!

Fábián Béla: ...Nagyváradon is kasszát akartak fűrni, és méltóztassanak csak emlékezni arra, hogy minden kis rohadt dolgot ki lehet nyomozni, de nem lehet kinyomozni azt, hogy mi történt itt a főváros közvetlen közelében akkor, amikor egy nagy ékszerüzletet ki akartak rabolni. Azután van itt egy másik ügy is, amelynek tényállása az, hogy déli 1 órakor elvittek a Hitelbankból 145 millió koronát.

Propper Sándor: Rendőri asszisztenciával!

Fábián Béla: Ez most nem fontos. Budapestről 1/4 órakor menekült el a tettes és Szolnokról 8-kor indult tovább. Nem állami telefonon, de én mint magánember, ha valami »dringend«¹⁴⁵ beszélgetésem van, megkapom Szolnokot 3 perc alatt. Mi történt a Kopinits-ügyben, hogy a távirati megkeresés a környékbeli hatóságoknak csak 7 óra után ment és pedig akként, hogy abban nem volt meg az, hogy automobilon menekültek a tettesek. (*Zaj bal felől.*) Ha áll a rendőrségnek az a védekezése, hogy azért küldték el későn a táviratot és azért indult meg csak a késői órákban a nyomozás, mert a rendőrség későn állapította meg azt, hogy honnan

¹⁴⁵ dringend (németül) = sürgős(en).

szerezte az autót Kopinits, és milyen irányba ment, kérdem, nem volt-e módja az államrendőrségnek arra, hogy telefonon felhívja a szolnoki államrendőrség figyelmét arra, hogy íme, itt megy egy ember autón 145 millió koronával?

Pikler Emil: Nagyon sokat tudhat az a Kopinits!

Rakovszky Iván belügyminiszter: Ha egyszer nem tudták még, hogy autón ment? Csak utóbb tudták meg.

Peyer Károly: Este 8-kor ment el a távirat!

Fábián Béla: Kérem, miniszter úr, én pontosan mondom az adatokat: fél 8-kor érkezett az autó Szolnokra és fél 7-kor tudták meg a detektívek a garázsban azt, hogy hová ment az autó. Tehát egy órai idő volt arra, hogy Szolnokot telefonon értesítsék. Méltóztassanak megengedni, én láttam egy országot, amelyet hosszú időközön, 30 esztendőn keresztül ráztak két oldalról hasonló jelenségek azért, hogy ez az ország azután a maga nagy gazdaságával, a maga gyönyörű völgyeivel, nagyszerű bányáival és fejlődő városaival belerohanjon a pusztulásba. Ez az ország Oroszország volt, ahol a bombamerényletek három évtizeden keresztül állandók voltak, és ahol két szervezet küzdött egymással életre-halálra. Mind a kettő forradalmi szervezet volt. Az egyik a forradalmárok, a másik pedig a Fekete Század szervezete volt, és azért mondom el ezt a Kopinits Gyuri bácsi ügyével kapcsolatosan, mert abban az országban találtam egy szót, amely szó: expropriáció... azt jelenti, hogy...

Kuna P. András: Nem akarok katonát látni!¹⁴⁶ (*Derültség.*)

¹⁴⁶ Ironikus utalás Linder Béla (1876–1962), a Károlyi-kormány hadügyminiszterének 1918. november 1-jén tartott, szállóigévé vált beszédére, melynek nyomán, illetve az 1918-as belgrádi fegyverszüneti

Fábián Béla: Pikler képviselő úr bűne, hogy Kuna bácsi ismét közbeszólhat. Tanultam odakint egy szót, amely szó: expropriáció, azt jelenti, hogy kisajátítás. Ez az expropriáció azt jelentette, hogy mind a két forradalmi szervezet feljogosítottnak érezte magát arra és nem tartotta erkölcstelennek, hogy kasszákat fúrjon, hogy bankokat fényes nappal kiraboljon, hogy postakocsikat állítson meg és bankót hamisítson.

Ulain Ferenc: Azok a kommunisták voltak!

Fábián Béla: Ön nagyon jól tudja, hogy mi az én véleményem és mi volt a kommunistákról, nehéz, keserves időkben!

Rupert Rezső: Minden rabló egyforma!

Fábián Béla: Itt az a helyzet, hogy Oroszországban szemben állott egymással két szervezet, két földalatti szervezet, amely egymásnak csinált konkurenciát abban, hogy miként rabolják ki az embereket és miként tegyék nyugtalanná az állampolgárok életét. Még egy dologra vagyok bátor felhívni a jelenlévő miniszter urak figyelmét. Arra, hogy Oroszországban megállapítást nyert, hogy a Fekete Század vezére, Resinov ezredes, aki az ellenspionázs¹⁴⁷ osztálynak volt a vezetője, német kém volt, aki az összes hadműveleti dolgokat kiszolgáltatta Oroszország ellenségének. Bátor vagyok azt mondani, hogy az, hogy ebben az országban a nyugalom helyre ne álljon, hogy ebben az országban ne legyen rend és egyetértés és

egyezmény aláírása miatt Linder a Horthy-korszakban végig úgy volt jelen a politikai köztudatban, mint az első világháború elvesztése és a hatalmas területi veszteségeket, történelmi traumát okozó trianoni békeszerződés egyik közvetett felelőse.

¹⁴⁷ ellenspionázs = kémelhárítás.

ne legyen hatalmas, egységes, nagy nemzeti akarat, elsősorban a körülöttünk lévő államoknak, Magyarország ellenségeinek érdeke.

Patacsi Dénes: Ez igaz!

Fábián Béla: Méltóztassanak beleképzelni magukat abba a helyzetbe, hogy ha a t. képviselő urak egy szomszédos, ellenséges államnak belpolitikáját akarják zilálttá tenni, mit tesznek? Titkos egyesületeket alakítanak, szélső agitációt fejtének ki, titkos egyesületekbe belopják a maguk kémeit, azokat az embereket, akiket olyan eszközök alkalmazására vesznek rá, esetleg jóhiszemű embereket, amely eszközök az illető államnak egész politikáját tönkreteszik és kompromittálják az illető államot...

Eckhardt Tibor: Ezt csinálja az emigráció!

Fábián Béla: ...amelyek megmérgezik egyik államnak a másikhoz való viszonyát. Nemcsak feltevésekből indulok ki, amikor ezt mondom, mert volt a közelmúltban erre példa és eset, amellyel nem óhajtok itt foglalkozni, de méltóztassék ezt tudomásul venni és méltóztassék gondolkodásukat, és bizonyos egyesületekkel, bizonyos lázítókkal, izgatókkal szemben való magatartásukat ehhez igazítani, mert higgyék el, hogy ebben az országban is el fog következni idő, amikor kiderül, hogy itt is vannak Resinov ezredesek és Eybnikov kapitányok. Ugyanabban az országban, amelyre hivatkoztam az előbb, hallottam egy régi kínai mesét. Ez arról szól, hogy volt egyszer Kelet-Kínában, Sent Jaku városában egy selyemkereskedő, és ezt meggyilkoltatta a konkurense. Az életben maradt selyemkereskedő ezután építtetett magának hatalmas palotát, de ebben nem volt lelki nyugalma, mert a gyilkosság minden fordulóján, minden hónapban megremegett a ház, lehulltak a porcelánok, az üvegek és mozogni kezdtek a bútorok. A tulajdonos végre is kiköltözött ebből a házból, de hiába volt a háromszori

változás is, mert amikor az utolsó tulajdonos költözött bele, azt mondták neki, nem az a baj, hogy ez a hatalmas és szép palota holttesten épült fel, hanem az a baj, hogy a gyilkosok szabadon járnak, az a baj, hogy a gyilkosok nem kapták meg méltó büntetésüket.

Abban az esetben, ha a t. kormány el van szánva és határozva arra, hogy ebben az országban végre megalapítja a rend országát és itt egy hatalmas, nagy, erős, a régi területet visszaszerző Magyarország kialakulását segíti ismét elő, úgy ne gyakoroljon elnézést a gyilkosokkal szemben, bárkik legyenek is azoknak patrónusai, hanem álljon szembe velük, keményen, erősen és határozottan, mert ha nem teszi, ez az ország menthetetlenül halad a pusztulás felé. Interpellációmát már felolvastam, kérek arra választ. *(Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Elnök: Az igazságügy-miniszter úr kíván szólni.

Nagy Emil igazságügy-miniszter:¹⁴⁸ T. Nemzetgyűlés! *(Halljuk! Halljuk!)* Az interpellációnak csak arra a részére kívánok röviden válaszolni, amely hozzám van intézve. Van szerencsém jelenteni és közölni azt, hogy Dánér Béla ügyész ellen a fegyelmi eljárást már tegnap megindítottam és állásától felfüggesztettem. *(Helyeslés bal felől.)* Legyen szabad ezzel együtt azt is megmondanom, hogy tekintetben a kormány mindig tudni fogja kötelességét. Az én meggyőződésem az, hogy Magyarország jövőjének teljes kialakulása, pénzügyi és erkölcsi viszonyaink megmentése attól függ, hogy

¹⁴⁸ Nagy Emil (1871–1956), ügyvéd, egységes párti nemzetgyűlési képviselő. 1923. június 11-e és 1924. február 21-e között a Bethlen-kormány igazságügyi minisztere.

sikerül-e rövid időn belül – békeértelemben véve – a polgári jogrendet helyreállítani. *(Hebyseslés bal felől.)*

Rupert Rezső: Ez tisztességes beszéd!

Nagy Emil igazságügy-miniszter: Kijelentem férfiúi becsületemre, hogy erre vállalkoztam, s amely percben általam megállapítandó időn belül arra jönnek reá, hogy ehhez gyenge vagyok, engem ezen a helyen öt percig sem méltóztatnak látni. *(Hebyseslés és felkiáltások bal felől: Ez férfias beszéd!)*

Rassay Károly: Jöjjön ide, mi adunk erőt.

Eckhardt Tibor: Ehhez mi is adunk támogatást önök ellen! *(Zaj.)*

Nagy Emil igazságügy-miniszter: De kegyeskedjenek nekem megengedni, hogy a magam részéről némi szemrehányást is tegyek az előttem szólott t. képviselőtársamnak. Mert amikor méltóztatnak látni, hogy legutóbb a Kovács-féle bűnügyben, amelyhez először volt szerencsém *(Derűltség.)* miniszteri minőségemben hozzányúlni, nem történt semmi néven nevezendő eltussolás, és már két képviselő úr is kegyeskedett elismerni, hogy a legnagyobb nyíltsággal és eréllyel történt a nyomozás, tekintet nélkül bárminő szempontra, akkor, ha valaki igazán, egyedül csak az ország érdekét nézi és nem kivan ebből politikai tőkét kovácsolni, annak ezt szem előtt kell tartania. *(Igaz! Úgy van! a jobboldalon és a középén.)*

Eckhardt Tibor: Ebből élnek! *(Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)*

Rassay Károly: Ugyan ne ízetlenkedjék!

Peyer Károly: Maga meg az Ergonból él!

Györki Imre: A 660 hamis ezresből él! *(Nagy zaj. Elnök csenget.)*
Hamis ezresből él.

Peyer Károly: Majd megvizsgáljuk, hogy ki miből él! *(Zaj és felkiáltások jobb felől: Bátorokból!)*

Nagy Emil igazságügy-miniszter: Ismétlem: ezt a kérdést méltósággal, tárgyilagossággal, a politikai szempontoknak abszolút félretételével kell kezelni, *(Helyeslés a jobboldalon és a középén.)* ha valaki, t. uraim, ebben az ügyben igazán csakis az ország érdekét tartja szem előtt. *(Úgy van! középén.)* Én ismerem a fajtámat, az én hazámnak belső mentalitását is, és őszintén kijelentem, azzal a tisztességérzettel, amelyet a t. Nemzetgyűlés tőlem mindig látni fog, mert erre a helyre nem jöttem gusztusból, sem pedig hiúságból, hanem kötelességérzetből; *(Úgy van! a jobboldalon.)* tudom, hogy ennek a kérdésnek szenvedélyes beállítása nekem nem használ, hanem a munkámat nehezíteni fogja. *(Úgy van! Élénk taps a jobboldalon. Felkiáltások jobb felől: Senkinek sem használ!)* Ünnepelesen azt a kérést intézem a mélyen t. Nemzetgyűlés mindegyik pártjához, vagy árnyalatához, mindenkire: kegyeskedjenek ebben a kérdésben nekem mint férfiembernek annyi szívességet megtenni, hogy méltóztassanak ebben & kérdésben némi kis ideig türelemmel lenni. Én magam fogom bejelenteni azt, ha munkám hiábavaló volt, és akkor az állásomat elhagyom. *(Helyeslés bal felől.)* Addig is kegyeskedjenek minden irányban felfüggeszteni mindenféle agitációt, mindenféle szenvedélyfelkavarást, mert ha a kormány a miniszterelnök úr kezdeményezésére a legnagyobb eréllyel rendet akar teremteni az országban, ehhez a kormánynak idő kell, főleg pedig nyugalom és tárgyilagosság kell. *(Élénk helyeslés és taps a jobboldalon és a középén.)*

Elnök: A belügyminiszter úr kivan nyilatkozni.

Rakovszky Iván belügyminiszter: T. Nemzetgyűlés! Tekintettel arra, hogy az interpelláció a miniszterelnök úrhoz van intézve, nem érzem magamat hivatottnak arra, hogy végleges választ adjak, de kötelességemnek tartom, hogy az interpelláló képviselő úrnak a

rendőrségre és a rendőrség eljárására vonatkozólag tett egynéhány megjegyzésére reflektáljak. Mielőtt a lényegesebb és fontosabb kérdésekre térnék át, egypár jelentéktelenebbnek látszó ügyel kívánok foglalkozni, és mindenekelőtt szóvá tenni azt a bizonyos merénylettertvet, amelyet a képviselő úr húsvéti esetnek nevezett, és amely – úgy látszik – épen abban az időben történt, amikor én kétheti szabadságom alatt nem tartózkodtam az országban. Megvallom őszintén: most hallok először erről az esetről, és bizonyos megdöbbenéssel hallok róla, hogy a képviselő úr úgy van informálva, hogy ennek az ügynek aktái félretétettek volna, és anélkül, hogy a szabályszerű lépések megtörténtek volna, az eljárás befejeztetett.

**RASSAY KÁROLY FELSZÓLALÁSA A TITKOS
TÁRSASÁGOK ÁLTAL ELKÖVETETT
BŰNCSELEKMÉNYEK ÜGYÉBEN
RÉSZLET A NEMZETGYŰLÉS 149. ÜLÉSÉBŐL¹⁴⁹
1923. JÚLIUS 4.**

Rassay Károly: ...és nekünk újra el kell mennünk Magyarország miniszterelnökéhez, akiről nekem, aki politikai ellenfele vagyok itt évek óta, ki kell állítanom azt a bizonyítványt, hogy becsületesen igyekezett ezzel szembenézni, hogy a rendőri nyomozás keretében látható visszás jelenségeket valamiképpen megjavítsuk és lehetővé tegyük, hogy a bűnösök eljussanak megérdemelt sorsukhoz. (*Az elnöki széket Huszár Károly foglalja el.*) Micsoda rendőri szellem van itt Magyarországon, micsoda szellem van a budapesti rendőrségnél és az egész országos rendőrségnél, hogy ilyesmiket politikusoknak kell, mint magánnyomozóknak és mint magánérdekelteknek elintéznünk?

Rupert Rezső: Nádosy a főprotektoruk!

Rassay Károly: Ez a kérdés az, amelyet én az igen t. miniszterelnök úr figyelmébe ajánlok. Méltóztassék ezzel a kérdéssel bátran szembeszállni és ne méltóztassék magát félre téríttetni ezen az úton. A másik kérdés, amellyel ugyancsak ebből az ügyből kifolyólag foglalkoznom kell, a titkos szervezetek kérdése. Tiszta politikum ez, már nemcsak a bűnügyre tartozik. A nyomozat során kiderült az, hogy ez a »Nemzeti Múltunk Kultúregyesülete« – hogy mennyire kultúregyesület, azt ugyebár a tényekből méltóztatik meg-

¹⁴⁹ Nemzetgyűlési Napló, 1922–1926/XIII. kötet, 287–289.

ítélni – csak egy alosztálya, csak egy zászlóalja volt egy nagyobb titkos szervezetnek, a Kettős Kereszt Vérszövetségnek. (*Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.*) Kiderült a nyomozás során, hogy ez a Kettős Kereszt Vérszövetség az a titkos társulat, amely tulajdonképpen mozgatja ezt a kultúregyesületet és azokat az embereket, akik ott benne szerepelnek.

Pikler Emil: A magyar leventéket!

Rassay Károly: Lefoglalták a nyomozás során azokat a riadókat, amelyeket ezek az emberek kinyomatva tartottak kéznél, és amelyekkel mozgósították az embereiket. Százszámra foglaltak le ilyen riadókat. Kézbe jutott esküminta, amelyből kiderült, hogy minden parancsnál vagy eskünél erősebbnek ismerik el azt az esküt, amelyet e titkos társulat vezetőjének tesznek le közvetlenül vagy közvetve. (*Zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hallatlan!*) Kiderült, hogy ezek maguk között egy vészbírárságot vagy vérbírárságot létesítettek, amelynek alá kellett magát vetnie mindenkinek, aki ebbe a titkos társaságba belép. T. Nemzetgyűlés! Ha visszagondolok a három és fél év eseményeire és látom a ki nem nyomozott bűncselekményeket, ha látom, hogyan futnak homokba és zátonyra – amint azt Apponyi Albert t. képviselőtársam mondotta annak idején egy alkalommal – ezen politikai vonatkozású, lényegében egészen közönséges bűncselekmények, akkor fel kell vetnem a kérdést: bizonyos-e a miniszterelnök úr és a belügyminiszter úr abban, hogy a rendőrség nincs inficiálva¹⁵⁰ ilyen titkos szervezetekkel? (*Úgy van! a szélsőbaloldalon.*) Bizonyos-e benne, hogy a rendőri tisztviselői eskü mellett nincsenek-e dilemmák egyes tisztviselőknél hasonló titkos társaságoknál letett esküvel? Bizonyos-e benne,

¹⁵⁰ inficiál = megfertőz.

hogyan az államhatalmat a kezében tudja tartani ilyen körülmények között? Én, t. Nemzetgyűlés, nem vagyok bizonyos benne. Nekem az az érzésem, az az információ, hogy Magyarország minden közhivatala inficiálva van a Kettős Kereszt Vérszövetséggel és hasonló titkos társaságokkal. (*Úgy van! a szélsőbaloldalon.*) T. miniszterelnök úr! Súlyos okom van arra, hogy ezt itt elmondjam, nem azért, hogy önnek kellemetlenkedjem, de támaszt adok és azt kérem önöktől is, hogy adjanak támaszt, hogy a miniszterelnök úr végre leszámoljon ezekkel a catilináris, anarchisztikus jelenségekkel. (*Úgy van! Úgy van! a szélsőbaloldalon.*)

Hiszen lehetetlen, hogy mi ebben a bizonytalanságban vigyük az állami élet hajóját, amikor a legkisebb megrázkódtatás kiszámíthatatlan következményekkel járhat a mi külföldi és belföldi relációinkban egyaránt. Én meg vagyok győződve arról, hogy ha a miniszterelnök úrban van energia és bátorság és emancipálni tudja magát bizonyos befolyásoktól, akkor le tud számolni ezekkel a társaságokkal. De bizonyos vagyok abban is, hogy ha nem lép rá erre az útra, el fog bukni a miniszterelnök úr, csak hogy az ő bukása és a mi bukásunk közt az a különbség lesz: mi elbukunk, mint az állam érdekében folytatott harcok mártírjai. Ő pedig el fog bukni gyengeségből és gyávaságból, (*Úgy van! Úgy van! a szélsőbaloldalon.*) T. Nemzetgyűlés! Ne méltóztassék azt hinni, hogy amikor én ezeket elmondom, akkor át nem érzem szavaim súlyát. Átérezem egyénileg is, mert tudom, hogy az a csatornagyűlölet, amely három és fél év óta ellenem ömlik, fokozottabb mértékben fog ömleni.

Nagy Ernő: Nem baj!

Rassay Károly: De átérezem politikailag is. Amikor azonban a kezemben vannak tanúbizonyságok arra nézve is, hogy nemcsak egy titkos társaság van, hanem a titkos társaságoknak egész szöve-

vényével van áthálózva ez az ország, akkor mellőznöm kell az én egyéni érdekeimet, akkor ezt el kell mondanom, ha méltó akarok lenni ahhoz a férfias álláshoz, amelyet három és fél év óta elfoglalok. T. Nemzetgyűlés! Amint van Kettős Kereszt Vérszövetség, úgy van Szent György Rend¹⁵¹ is. Itt vannak az alapszabályok, át fogom adni az igen t. miniszterelnök úrnak. Itt van egy levél, amelyben egy bizonyos Szörtsey nevű úr, bizonyára hazafias célból – nem is gyanúsítom meg, de nem tudja ő maga sem, milyen eszköze esetleg idegen céloknak, idegen érdekeknek – levelet intéz valakihez, amelyben felhívja őt, hogy lépjen be a Szent György Rend tagjai közé. Felhozván, hogy milyen okok teszik szükségessé a Szent György Rend megalakítását, azt mondja:

Strausz István:¹⁵² Legitimista!

Rassay Károly (olvassa): »Ez a körülmény indította a politikai, társadalmi és gazdasági élet vezérférfiait, hogy nem nyilvánosan működő titkos egyesületekbe tömörítsék a magyar társadalom színe-javát. Felsőbb helyről megbízást kaptam, hogy az ilyen alapon megszervezett Szent György Rend tagjává téged is megnyerjelek és e célból csatoltan küldöm a rendbe való belépésre tájékoztatásul szolgáló füzetet.« Ez rendelkezésére áll a miniszterelnök úrnak.

Mit mond ez a füzet, t. miniszterelnök úr? Sok zavaros dolog van ebben, nagyon szép eszmék és gondolatok, de van egy pont, amely azt mondja, hogy: »a jog és igazság fegyverére kivan

¹⁵¹ Szent György Rend: egy a Horthy-korszak nacionalista titkos társaságai közül, mely jogfolytonosnak tartotta magát az 1326-os alapítású magyar Szent György Lovagrenddel. Megalakulásáról és tagságáról igen kevés tudható.

¹⁵² Strauss István (1865–?) jogász, pártonkívüli nemzetgyűlési képviselő.

támaszkodni, végső esetben az erőszak fegyverétől sem fog visszariadni«. Nem lehet olyan cél, amely az állami élet alapját meg ne ingassa, ha lehetséges, hogy egy egyesület ilyen alapon toborozzon magának tagokat. (*Úgy van! a szélsőbaloldalon.*)

Horváth Zoltán: Talán jóvá is van hagyva az alapszabály!

Pikler Emil: Felsőbb helyről támogatva! Ki az a felsőbb hely? (*Zaj.*)

Elnök: Csendet kérek!

Rassay Károly: Itt van a belépési nyilatkozat, amelyből kiderül az, hogy nemcsak egy, nemcsak két, hanem megszámlálhatatlan számú ilyen titkos szervezet van, mert önmaguk kényszerítik tagjaikat, hogy nyilatkozzanak, vajon vannak-e más titkos társaságok sorában és e nyilatkozatban kötelezettséget kell vállalniuk az iránt, hogy: »A rend rendelkezéseit parancsnak tekintem, azokat feltétlenül teljesítem és alávetem magamat a rend fegyelmi szabályzatának és a rend bírósági ítéletének.« Hát, t. Nemzetgyűlés, állam-e az, amelyben lehetséges, hogy ilyen titkos szervezetek gombamódjára szaporodjanak el és inficiálják egész közéletünket, hivatalainkat, legfontosabb szervezeteinket: a hadsereget és a rendőrséget.

Huszár Dezső:¹⁵³ Szabadkőművesek lehetnek?¹⁵⁴ (*Zaj a szélsőbaloldalon.*)

¹⁵³ Huszár Dezső (1864–?) földbirtokos, kisközgazda nemzetgyűlési képviselő.

¹⁵⁴ Dömötör Mihály belügyminiszter 1920. május 18-ai 1550/res. számú rendeletével betiltotta a szabadkőművesség működését a Magyar Királyság egész területén, a parlamenti felszólalás idején a szervezet már csak informálisan, illegálisan, lakáson összegyűlő értelmiségiek baráti

Esztergályos János: Az nem gyilkos társaság volt!

Peyer Károly: Jóváhagyott alapszabályuk volt!

Farkas István: Egy bombát sem dobtak, az bizonyos!

Propper Sándor: Hány volt szabadkőműves van odaát? Majd megnézzük!

Pikler Emil: A belügyminiszter úr édesapja is az volt!

Elnök: Pikler képviselő urat kérem, méltóztassék csendben maradni!

Horváth Zoltán: Ezek szomorú dolgok!

Rassay Károly: T. Nemzetgyűlés! Én soha nem voltam szabadkőműves, én nyugodtan elfoglalhatom az álláspontomat azzal szemben is. Ha voltak szervezetek, amelyek arra irányultak, hogy az országnak ártsanak, vagy arra irányultak, hogy meglazítsák az állami élet struktúráját, épen olyan kíméletlenül kellett volna velük elbánni, mint ahogyan követelem, hogy ezekkel bánjanak el. (*Úgy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.*) Az egyik mulasztásból nem lehet jogcímet kapni a további és még súlyosabb mulasztásra. (*Úgy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.*) Én szükségesnek tartottam ezeket a dolgokat végre ide a nemzetgyűlés elé hozni, hogy lássa meg a miniszterelnök úr, hogy ebben a kérdésben nincsenek pártszempontok közöttünk, lássa meg, hogy ezt mi az állami élet alapkövetelményének tekintjük és mi ebben a tekintetben minden erkölcsi és anyagi erőnket rendelkezésére bocsátjuk a mindenkori kormánynak, hogy itt végre konszolidált, rendes állapotokat teremtsen. (*Úgy van! a szélsőbaloldalon.*) Ettől függetlenül bátor vagyok ezzel kapcsolatosan benyújtani egy határozati javaslatot. (*Halljunk! a szélsőbaloldalon.*) Határozati javaslatom azt célozza, hogy végre a kormány energikus intézke-

találkozási formájában működött, a magyar államra pedig soha semmilyen veszélyt nem jelentett.

déssel tegye lehetetlenné, hogy tisztviselők, tehát olyan emberek, akiknek vállán nyugszik az állami rend fenntartása, bármiféle ilyen titkos társaság tagjai lehessenek. A következő határozati javaslatot terjesztem a t. Nemzetgyűlés elé (*ohassa*): »Utasítsa a nemzetgyűlés a kormányt, terjesszen elő haladéktalanul törvényjavaslatot, amely a köztisztviselők ideértve a bírák fegyelmi jogviszonyait is szabályozza, és amely állásvesztés terhével bünteti azt a tisztviselőt, bírót, aki olyan társaság tagja lesz, vagy olyannak tagja marad, amely tagjaitól becsületszót, fogadalmat, esküt vagy bármilyen ünnepélyes nyilatkozatot kíván.« (*Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.*)

**VÁZSONYI VILMOS FELSZÓLALÁSA A
TITKOSTÁRSASÁGOK ÁLTAL ELKÖVETETT
BŰNCSELEKMÉNYEK TÁRGYÁBAN
RÉSZLET A NEMZETGYŰLÉS 162. ÜLÉSÉBŐL¹⁵⁵
1923. JÚLIUS 26.**

Vázsonyi Vilmos: Mindjárt megmagyarázom, oly türelmes a képviselő úr, hogy az első mondatot se várja be. Nem volt szándékom, hogy a vitában részt vegyek, és ha felszólalok, ez nem történik azzal a pretenzióval, mintha indemnitási beszédet akarnék tartani. Fel kell azonban szólalnom, mert nem akartam a Ház engedélyét kérni ahhoz, hogy személyes kérdésben szóljak és mert úgy érzem, hogy Gömbös t. képviselőtársamnak délelőtt elhangzott beszédére a választ meg kell adnom. Gömbös t. képviselő úr azt, mondta, hogy az a frakció, amelyhez én is tartozom, bizonyos idő óta szélmalomharcot folytat, kicsiny dolgokat túloz és ezáltal az ellenkező hatást fogja elérni, mert ilyen módon fognak bizonyos kirobbanások történni az ország nagy kárára.

Peyer Károly: Inkább robbanások!

Vázsonyi Vilmos: A t. képviselő úrnak erre a következőket kell válaszolnom nem tudom, miben látja a képviselő úr a mi részünkről a szélmalomharcot. Nem tudom, hogy miféle akcióról tud. Én egy akcióról tudok, arról, hogy Rassay képviselőtársammal együtt kötelességszerűen tudomására juttattam a miniszterelnök úrnak, hogy van egy társaság, amely egy másik nagyobb társaságnak, – amelyről, megjegyzem, hogy ezzel a legkevésbé sem azonosítható,

¹⁵⁵ Nemzetgyűlési Napló, 1922–1926/XV. kötet, 149–150.

– a cégére alá bújik és amely társaság hazafias címek alatt felforgató, meg nem engedett célokat követ. Nem tudtam, hogy a szélmalomokat nem a szél hajtja, hanem a szélmalomok ekrazitra vannak berendezve. (*Derűltég a szélsőbaloldalon.*)

Én ezt az ekrazitos társaságot voltam bátor a hatóságok figyelmébe ajánlani. Azon a nézetem vagyok, hogy ezzel nem túloztam és nem folytattam szélmalomharcot, hanem igenis kötelességszerűen jártam el, még pedig kerülve minden politikumot. Teljesen kötelességszerűen jártam el, mert azt akartam, hogy a legszentebb eszmékkel ne éljenek vissza azok, akik nem méltók arra, hogy ezeket az eszméket a szájukra vegyék. Azt hiszem, nem szélmalomharc, ha azt a szerény óhajtást hangoztatom, hogy az ekrazit ne legyen ágyrajáró egyes polgári családoknál, (*Derűltég a szélsőbaloldalon.*) ne vándoroljon házról-házra és ágyról-ágyra rejtegetve és ne használják álompor gyanánt, mert álompornak nagyon rossz, ha pedig vannak oly férfiak ebben a hazában, akik csak úgy tudnak aludni, ha ekrazit van az ágyuk alatt, ezeket a férfiakat ártalmatlanná kell tenni.

Én nem tudom, hogy ezen kívül miféle más akcióról tud Gömbös t. képviselő úr, és nem tudom, miért kéri számon mitőlünk azt, hogy mi mondjuk meg, hogy micsoda hatalmas vagy rettenetes titkos társaságról beszélünk. Hiszen ha ennek az ügynek az Írásbeli aktáit elolvassa, akkor látni fogja azt, hogy igenis ez a Kovács testvérek-féle társaság egy másik nagyobb társaságnak lobogója alatt vonult be. Ennek a titkos társaságnak, amint azt Rassay t. képviselőtársam elmondotta, megvan az esküformája, lefoglaltatott az iratok között és ez a titkos társaság a céljaiban nemes és nem azonosítom ezt a titkos társaságot a Kovács-testvérek társaságával. De ha az eskümintájában azt a passzust

találom, hogy fogadalmat kell tenni annak, aki megesküszik, hogy más karhatalmi alakulatnak nem tagja és nem vonul ki, csupán a társaság intő szózatára és riadójára, hát akkor az a nézetem, hogy az államhatalom érdekeivel nem egyezik, hogy ebben az országban más karhatalom legyen, mint törvényes karhatalom, hogy más erő legyen, mint az állam ereje és más riadójára és felhívására jelenjenek meg emberek fegyveresen vagy fegyvertelenül, mint a magyar állam törvényes haderejének riadójára és behívására. (*Úgy van! Úgy van! a szélsőbaloldalon.*)

Pikler Emil: Az elnök urat is jól ismerjük abból a társaságból!

Vázsonyi Vilmos: Én ebből nem akarok politikumot csinálni...

(*Zaj. Egy hang jobb felől: Mi van a szakszervezettel?*)

Peyer Károly: A szakszervezetben sem ekrazitot, sem fegyvert nem találnak! (*Zaj és felkiáltások a középén: Tudjuk!*)

Vázsonyi Vilmos: Én nagyon jól tudom, hogy ennek a Kettős Kereszt Vérszövetségnek ki az elnöke, egészen tiszteletreméltó férfiú, akit sohasem fogok egy pillanatra sem a Kovács-féle társasággal azonosítani; de bármiféle nemes célokat tűzzön is ki a zászlajára valamilyen titkos szervezet vagy társaság, az események mutatják, hogy sohasem tudhatja, hogy miféle elemek bújnak a nemes eszmék alá, és bármilyen nemes célokat kövessen egy titkos társaság, az én nézetem szerint az igazán nemes és hazafias célok érdekében ebben az országban nincsen szükség titkos társaságokra. (*Heylesés, taps a bal- és a szélsőbaloldalon.*) Mindannyian egy társaság vagyunk és ha elérkezik annak az ideje, nem lesz olyan becsstelen ember, aki nem teljesíti a kötelességét.

Kószó István: Hát a szabadkőművesség? (*Zaj a szélsőbaloldalon.*)

Györki Imre: Annak alapszabálya volt, államtitkár úr! Ezt illenék egy belügyi államtitkárnak tudni! (*Zaj jobb felől.*)

Elnök: Győrki képviselő urat kérem, tessék csendben maradni!

Peyer Károly: Ha ő ezt tudná!

Vázsonyi Vilmos: T. Nemzetgyűlés! Kószó Istvánt, képviselő-társam és Szegeden, mondhatom, még barátom, – nem tudom, megengedhetem-e most ezt magamnak, – a szabadkőművességet említi fel. A szabadkőművességnek annak idejében voltak alapszabályai, és ez nem annyira titkos, mint titokzatos társaság volt. Ha azonban a szabadkőművesség olyan célokat követett egyes páholyaiban, különösen a forradalom előtti időkben, amelyek meg nem engedhetők voltak, altkor a szabadkőművességről nekem ugyanaz a nézetem, mint más egyéb társaságról, az a nézetem, hogy nem lehet semmiféle szervezet, semmiféle összeállítás, semmiféle egyesülés, amely az államhatalom jogait akarja gyakorolni, mert mihelyst ilyen szervezetek megalakulnak, azok működése mindig felforgatásra vezet, (*Úgy van! a szélsőbaloldalon.*) mert az államhatalommal versengő mellékhatalom nem lehetséges és nem tűrhető, (*Úgy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.*) Hiszen amikor ezt a tételt felállítom, ez épen azok érdekében van, akik jelenleg kormányon vannak és az államhatalmat gyakorolják; (*Úgy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.*) hiszen, ha én, mint ellenzéki ember, azt követelem, hogy az ő hatalmukon, kívül semmiféle hatalom ne legyen sem jobbról, sem balról és ha valaki más az államhatalom jogát akarná magának arrogálni, a kormány azt irgalmatlanul tiporja el, akkor én tulajdonképpen a legnagyobb bizalommal vagyok a kormány és a fennálló államhatalom iránt. (*Úgy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.*)

T. Nemzetgyűlés! Méltóztatik látni, hogy sem személyt nem említek, sem ennek a társaságnak céljaival, sem ennek a társaságnak tagjaival nem foglalkozom. Nem pedig azért, mert tudom, hogy ennek a társaságnak. – bár én a titkos társaságok ellensége vagyok

és azok fennállását az államra veszélyesnek tartom, – nagyon sok tiszteletreméltó tagja van és nagyon méltatlannak tartanám, ha én őket felforgatókkal és ekrazitos emberekkel azonosítanám, szükségesnek tartom azonban, hogy végre a kormány véglegesen leszámoljon minden olyan szervezettel, amely konkurálni akar az állam hatalmával. Azt hiszem, hogy végre, annyi idő óta, a forradalom és a kommün lezajlása után annyi esztendővel, elérkezett annak az ideje, hogy a rendezett államhatalom vegyen át ebben az országban mindent. Az államhatalomnak ilyen mankókra, ilyen támogatásra abszolúte semmiféle szüksége nincs. (*Úgy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.*) Különben is az ilyen társaságok csak helytelen képzeteket ébresztenek és ellenségeink körében is csak arra szolgálnak, hogy ellenünk eszközül használják fel ezen társaságok létét. (*Úgy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.*) Mert hiszen végre is Magyarországon vagyunk és tudjuk, hogy milyen a magyar összeesküvés. A magyar összeesküvő rendszeren kívül a kávéházi ablakba összeesküdni, a magyar titkos társaság rendszeren arról nevezetes, mint a titkosrendőr, akinek arca mindenki előtt ismeretes és akiről mindenki tudja, hogy kicsoda. (*Derűtlenség.*)

Ha tehát ezekről a titkos társaságokról a mi ellenségeinknek is tudomásuk lehet, a mi ellenségeink csak fegyvert kovácsolnak ellenünk e titkos társaságok fennállásából, úgyhogy ennek semmiféle hasznát nem látja semmiféle cél, semmiféle eszme, csupán a kárát valljuk mindnyájan. (*Úgy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.*)

T. Nemzetgyűlés! Gömbös t. képviselőtársam beszédében azt mondotta, hogy annak a körülménynek, hogy mi egy ilyen akciót vezettünk, vagy amint ő mondotta, offenzívát vezettünk, az az eredménye lehet, hogy kirobbanások történnek, amelyek a hazára nézve veszedelmesek. Hát, én nem szeretem a prófétákat a

saját hazájukban, mert rendesen áll az a közmondás, hogy: »Senki sem próféta saját hazájában«, és nem szeretem az olyan jóslásokat, amelyek fenyegetésekkel teljesen azonosak. (*Úgy van! a szélsőbaloldalon.*) Honnan tudja a t. képviselőtársam azt, hogy kirobbanások lesznek? Honnan sejtí ezt a t. képviselőtársam? (*Mozgás.*)

Kirobbanások lesznek azért, mert mi az ekrazitos társaságot bátrak voltunk leleplezni? Kirobbanások lesznek azért, mert mi a legális államhatalmat, amely a kormányzó nevében és a maga nevében gyakorolja itt a hatalmat, arra kérjük, hogy mellékkormányokat és mellékhatalmakat ne tűrjön?

Szilágyi Lajos:¹⁵⁶ Mi már sokszor mondtuk ezt!

Vázsonyi Vilmos: Mi nem kívánunk a magunk számára semmit és mi nem kívánjuk, hogy a baloldali ilyen felforgató szervezkedéseket vagy titkos társaságokat tűrjön el a kormány és legkevesbé mondhatja el a mi frakciónkról a t. képviselő úr, hogy mi ilyet kívánnánk, őt. i. –itt, a közbeszóló csatározások alkalmával – Említette az úgynevezett radikális pártot. Hát, a t. képviselő úr kell, hogy tudja, hogy mi volt az én álláspontom épen a radikális párttal szemben, amely befészkelte magát a szabadkőművesség egyes páholyaiba, ahonnan én kimentem, – mert én onnan elmentem – nem azért, mintha a szabadkőművesség nemes eszméivel nem értettem volna egyet, hanem mert nem értettem egyet az ő nemzetiségű politikájukkal, sem az ő vallásellenes politikájukkal, sem az ő nemzetet felforgató irányzatukkal, mivel az volt a nézetem, hogy az igazi szabadkőművességet, a filantróp szabadkőművességet azzal, hogy azt politikummá tették, egyenesen megrontották, meghami-

¹⁵⁶ Szilágyi Lajos (1882–?) katonatiszt, jogász, egységes párti nemzetgyűlési képviselő.

sították. A t. képviselő úr tudhatja jól, hogy ezekkel a forradalmi előkészületekkel szemben senki sem volt annyira türelmetlen és a türelmetlenségig engesztelhetetlen, mint amennyire épen én voltam, türelmetlen és engesztelhetetlen akkor is, amikor a hatalom egy része reám volt bízva.

A t. képviselő úr a fajvédelem lobogója alatt halad és a kormányt támogatja, míg én a kormánynak ellenzéke vagyok; a történetíró eldöntésére fogom bízni, hogy vajon ki támogatta jobban a kormányt, ki ellenzéke jobban a kormánynak, én vagy a t. képviselő úr.

Pikler Emil: Ő agyontámogatja!

Vázsonyi Vilmos: A t. képviselő úr tehát, aki a fajvédelem lobogója alatt halad, tudja nagyon jól, hogy én sem forradalmi zsidó nem voltam, sem kommunista zsidó nem voltam....

Platthy György:¹⁵⁷ Csak egyszerűen zsidó!

Vázsonyi Vilmos: ...nekem szemrehányást tesz. Ő katona volt és a forradalom alatt is idehaza szolgálta hazáját; nekem nem volt erre alkalmam, mert ha idehaza maradtam volna, ma nem lenne szerencsénk egymáshoz és én nem vitatkozhatnám» most Gömbös képviselőtársammal. (*Úgy van! bal felől.*)

¹⁵⁷ Platthy György (1864–?) jogász, egységes párti nemzetgyűlési képviselő.

**RASSAY KÁROLY FELSZÓLALÁSA, MELYBEN
ANDRÉKA KÁROLY FŐKAPITÁNY-HELYETTEST A
SZÉLSŐJOBBDALI TITKOS TÁRSASÁGOKKAL
VALÓ ÖSSZEJÁTSZÁSSAL VÁDOLJA¹⁵⁸
RÉSZLET A NEMZETGYŰLÉS 196. ÜLÉSÉBŐL
1923. NOVEMBER 29.**

Rassay Károly: Nem tudom, le tudom-e azokat leplezni, én csak elmondok tényeket, amelyekből konzekvenciáknak kell folyniuk. Mert vagy az igen t. belügyminiszter urat nem informálja hűen Andréka Károly főkapitány-helyettes, és akkor kell, hogy ennek konzekvenciája legyen, vagy pedig mégis vannak bizonyos szervezetek, amelyekkel szemben szükséges, hogy az utolsó percben a legteljesebb energiával lépjen fel a belügyminiszter úr.

Rakovszky Iván belügyminiszter: Talán már fel vannak oszlatva!

Rassay Károly: Igen boldog leszek, ha fel vannak oszlatva, azonban akkor sem tudom megváltoztatni azt az álláspontomat, hogy az igen t. belügyminiszter úrnak le kell vonnia bizonyos konzekvenciákat azokból a körülményekből, amelyeket én elő fogok adni.

T. Nemzetgyűlés! Méltóztatnak emlékezni, hogy a nyár folyamán az ún. Kovács testvérek ügyében a rendőrség több letartóztatást eszközölt, majd 24 óra alatt szabadon bocsátott egyéneket; erre újra intervenció történt a miniszterelnök úrnál, mire újra lefogták ezeket a Kovács-testvéreket. Egy bizonyos idő múlva azt hallottuk, hogy a Kovács-testvéreket szabadlábra helyezték.

¹⁵⁸ Nemzetgyűlési Napló, 1922–1926/XVII. kötet, 179–181.

Rakovszky Iván belügyminiszter: A bíróság! Ezért nem vagyunk felelősek!

Rassay Károly: Arról nem méltóztatik tehetni, hogy a bíróság szabadlábra helyezte őket, de ha azt igazolom be a belügyminiszter úrnak, hogy a bíróság az ön főkapitány-helyettesének vallomása alapján tette ezt, akkor nem tud kitérni az elől a miniszter úr, hogy ezeket a konzekvenciákat levonja. Már pedig a Kovács testvéreket szabadlábra helyezte a bíróság a következő tanúvallomás alapján, amelyet én szó szerint fel fogok olvasni *(olvassa)*: »Andréka Károly főkapitány-helyettes vallomása. Rövid idővel a Magyar Nemzeti Múltunk megalakulása után...«

Horváth Zoltán: Ez is egy szervezet!

Rassay Károly *(továbbolvassa)*: »...a rendőrség figyelmeztetést kapott, hogy a szövetségnek egyes ügynökeinél az irredenta célokra gyűjtött pénzekkel alighanem baj lesz, mert azok nem lesznek arra a célra fordítva, amelyre adattak. Erre megindult a Magyar Nemzeti Múltunk ellen a rendőrségi nyomozás, melynek során megállapítást nyert, hogy a Magyar Nemzeti Múltunk szoros kapcsolatban áll a Kettőskereszt Vérszövetséggel.« *(Egy hang a szélsőbaloldalon: Jó cég!)*

Rakovszky Iván belügyminiszter: Fel van oszlatva!

Rassay Károly: Nagy örömmel fogom konstatálni, hogy fel van oszlatva, azonban újra ismétlem, bizonyos konzekvenciákat a t. belügyminiszter úrnak mégis le kell vonnia.

Pakots József: Magánlakásokban még tartanak üléseket!

Rassay Károly *(továbbolvassa)*: »Ennek vezetőségénél, illetve Bartha alezredesnél a Kovács testvérekre vonatkozóan azt az értesítést nyertem ...« *(Zaj. Halljuk! Halljuk!)*

Elnök: Csendet kérek!

Rassay Károly (*továbbolvassa*): »...hogy a Kovács testvérek irredenta szempontból nagyon értékes emberek, akiket nem szeretne elejteni. Miután Bartha alezredes azt is igazolta, hogy a Magyar Nemzeti Múltunk által gyűjtött pénzeket részben a Kettőskereszt Vérszövetség szervezési költségeire, részben a szervezők létfenntartására fordítják, (*Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hallatlan!*) amit már azért sem lehetett kifogásolni, mert ezek más jövedelmi forrás felett nem rendelkeztek, minden idejüket arra fordították, utaztak is, ennél fogva a rendőrség a Magyar Nemzeti Múltunk ellen indított nyomozást megszüntette«. (*Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hallatlan!*)

Rupert Rezső: Gyilkosok büntársa!

Elnök: Rupert képviselő urat kérem, méltóztassék csendben maradni. (*Zaj.*) Csendet kérek, képviselő urak. (*Halljuk! Halljuk!*)

Rassay Károly (*továbbolvassa*): »A nyomozás során gyakran érintkeztem a három Kovács testvérrel és dr. Umlauf Siegfrieddel is és azóta évi november 29-én, csütörtökön. Gyakran felkerestek engem a Kovács testvérek...« (*Zaj.*)

Elnök: Csendet kérek. (*Halljuk! Halljuk!*)

Rassay Károly (*továbbolvassa*): »...főleg Kovács Kornél, és informáltak engem, ha valamilyen akcióra készültek.« Legyen szabad egy pillanatra megállanom. Milyen akcióról van szó! Eddig a Kovács testvérekkel vonatkozásban az eddigi előállításokkal kapcsolatban csak olyan akciókról hallottam, amelyeket, nem hiszem, hogy bejelentettek a főkapitány-helyettes úrnak.

Rupert Rezső: A zongoragyáros meggyilkolása!

Fábián Béla: A Reismann-gyilkosság!

Rassay Károly (*továbbolvassa*): »Én mindenkor figyelmeztettem őket, hogy a Kettőskereszt Vérszövetség vezetőségének tudta és

beleegyezése nélkül ne vállalkozzanak semmire, és úgy tapasztaltam, hogy figyelmeztetésemnek mindenkor eleget is tettek.«
(*Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hallatlan!*)

Rupert Rezső: Egy percre nem maradhat azon a helyen! Ez a kormány becsületbeli dolga!

Rakovszky István:¹⁵⁹ Az új érdemrend nagykeresztjét kapja!
(**Rupert Rezső** *közbeszól.*)

Elnök: Rupert Rezső képviselő urat kérem, méltóztassék csendben maradni. (*Zaj. Horváth Zoltán közbeszól.*) Horváth Zoltán képviselő urat kérem, méltóztassék csendben maradni.

Rassay Károly (*továbbolvassa*): »Azt soha nem tapasztaltam, hogy a fennálló társadalmi rend erőszakos felforgatását, illetőleg a kormány, vagy egyes tagjainak erőszakos eltávolítását tervezték volna, sőt ellenkezőleg úgy láttam, hogy minden törekvésük odairányult, hogy a fennálló társadalmi rendnek baloldalról jövő esetleges felforgató törekvéseivel szemben ...«

Vázsonyi Vilmos: Szokolhamisítókról meri ezt mondani!

Gr. Bethlen István miniszterelnök: Tessék bejelenteni!

Rakovszky István: Andréka úr áll rendelkezésére!

Rassay Károly (*továbbolvassa*): »... erős szervezet álljon fenn.« Tehát a Kovács testvéreken nyugodott Magyarország biztonsága.

Horváth Zoltán: Gyalázat!

Rassay Károly (*továbbolvassa*): »Kovács Kornél és Tivadar több ízben jelentést tettek nekem, ha valahol legitimista vagy baloldali jelenségeket észleltek, amelyeket ők veszélyeseknek találtak a fenn-

¹⁵⁹ Rakovszky István (1858–1931), politikus, 1920-21-ben a nemzetgyűlés elnöke, 1922-től ellenzéki legitimista képviselő. Rakovszky István egységes párti belügyminiszter édesapja.

álló állami és társadalmi rendre nézve.« *(Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Bravó!)*

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak!

Rassay Károly (továbbolvassa): »Az általuk bejelentett dolgok nem voltak ugyan alaptalanok, de nem annyira lényegesek, hogy rendőri eljárásra alapul szolgáltak volna.« T. Nemzetgyűlés! Amikor én ezt a vallomást, amelyet a főkapitány-helyettes úr a vizsgálóbíró előtt tett...

Rupert Rezső: Le kell tartóztatni azonnal és nem a hivatalban hagyni!

Elnök: Rupert képviselő urat kérem, méltóztassék a közbeszólásoktól tartózkodni.

Rassay Károly: ...és amelynek alapján a vizsgálóbíró szabadlábra helyezte ezeket a vádlottakat, olvastam, kedvem lett volna interpellációt bejelenteni a Kovács testvérek személyes szabadságának megsértése ügyében. Mert engedelmet kérek, ezek az urak voltak azok, akik tudtommal négy ízben voltak már előállítva a rendőrségre. Egyszer a Reismann-féle gyilkosság ügyében súlyos gyanúokokkal terhelten állították őket a rendőrség elé...

Szilágyi Lajos: Akkor is Bethlen István volt a miniszterelnök!

Rassay Károly: ...azután az Erzsébetvárosi Kör ellen elkövetett bombamerénylet ügyében...

Szilágyi Lajos: Akkor is Bethlen István volt a miniszterelnök!

Rassay Károly: ...azután a Nemzeti Múltunk augusztusban megindult bűnügyében...

Szilágyi Lajos: Akkor is Bethlen volt a miniszterelnök!

Rassay Károly: ...és végül most, amikor a Reviczky-utcai palota ellen...

Szilágyi Lajos: Most is Bethlen a miniszterelnök!

Rubinek István: Ezután is ő lesz! (*Zaj.*)

Elnök (csenget): Csendet kérek. Ismételten kérem a képviselő urat, méltóztassék beszédét befejezni.

Rassay Károly: Azonnal befejezem. Mondom, a Kovács-testvérek voltak azok, akik akkor, amikor a francia követség palotája ellen merénylet követtetett el, ugyancsak le lettek tartóztatva, s akikről olyan szép erkölcsi bizonyítványt állított ki a főkapitány-helyettes úr. (*Zaj. Fábíán Béla közbeszól.*)

Elnök: Fábíán Béla képviselő urat kérem, méltóztassék a közbeszólásoktól tartózkodni.

Vázsonyi Vilmos: Csak szokolt hamisítottak és betörtek Nagyváradon. Hazafias alapon állanak. (*Élénk derültség.*)

Rassay Károly: Be kell fejeznem beszédemet. Nem vonhatom le mindazon konzekvenciákat, amelyeket le kellene vonnom e jelenségek láttára. (*Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.*) Én csak azt kérdezem a belügyminiszter úrtól, megegyeztethetőnek tartja-e azokkal az elvekkkel, amelyeket ön itt beszédében ezelőtt egy órával hirdetett, hogy a politikai rendőrség élén még ezek után is Andréka főkapitány-helyettes álljon Treuga dei-t¹⁶⁰ akarnak teremteni. Én azt ajánlom a miniszterelnök úrnak, hogy ne itt ebben a teremben méltóztassék Treuga dei-t teremteni, hanem kint az országban.

Peyer Károly: A közigazgatásban!

¹⁶⁰ A treuga Dei, vagyis Isteni Kegyelem, Isteni Fegyvernyugvás a 11. században meghirdetett elv, amely szerint a katolikus egyház bizonyos esetekben szüneteltette a háborús állapotokat, és a bőjti időszakokra és az egyházi ünnepek időtartamára betiltotta minden fegyveres erőszak alkalmazását.

Rassay Károly: Ez a parlament csak eltorzított képe annak, ami kint a társadalomban, a népben történik. Ha Treuga dei-t akarunk, annak én szerintem első főkélléke az, hogy gondoskodjunk arról, hogy azokon a polcokon, ahova emberek kelljenek, akik védik a társadalom békéjét, olyan emberek legyenek, akik sem tényekkel, sem mulasztásokkal ezt a békét nem veszélyeztetik. (*Élénk behyeshés és taps a szélsőbaloldalon.*)

Elnök: A belügyminiszter úr kíván szólni.

Rakovszky Iván belügyminiszter: T. Nemzetgyűlés! Csak két percre veszem igénybe a t. Nemzetgyűlés szíves figyelmét. Tekintettel arra, hogy Rassay Károly t. képviselő úr súlyos vádakat hangoztatott a budapesti államrendőrség egyik vezetőjével szemben, arra kérem tisztelettel a képviselő urat, szíveskedjék nekem a felolvasott jegyzőkönyvet átadni, hogy ennek alapján a kellő intézkedéseket megtegyem.

Rupert Rezső: El is várjuk, hogy intézkedjék!

Hegymegi-Kiss Pál: A belügyminiszter úr még ma felfüggeszti! (*Rassay Károly szólásra jelentkezik.*)

Elnök: Milyen címen kíván a képviselő úr szólni?

Rassay Károly: Azon a címen, hogy a miniszter úr felhívása folytán bejelentést akarok tenni.

Elnök: Tessék!

Rassay Károly: Csak annyit kívánok bejelenteni, hogy az ügyészségen és a törvényszéken vannak azok a nyomozati akták, amelyek a Kovács-testvérek ügyére vonatkoznak. Ezek rendelkezésre állanak. Megjegyzem, hogy ott szóról-szóra ez a jegyzőkönyv van, amelyet kiírtam, és amelyet a miniszter úr rendelkezésére bocsátok.

Elnök: A tanácskozássra szánt idő letelvéen, a vitát megszakítom. Napirendi javaslatot kívánok tenni. Javaslom, hogy legközelebbi

ülésünket holnap, pénteken, folyó hó 30-án, délelőtt 10 órakor tartjuk, s annak napirendjére tűzessék ki:

1. a mai ülés napirendjére kitűzött kétrendbeli mentelmi bizottsági jelentés együttes folytatólagos tárgyalása;

2. a földbirtok helyesebb megoszlását szabályozó rendelkezésekről szóló 1920. XXXVI. tc. kiegészítésére vonatkozó törvényjavaslat tárgyalása.

Méltóztatnak napirendi javaslatomat elfogadni? (*Igen!*) Ha igen, azt elfogadottnak jelenteni ki.

Hátra van még a mai ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. Kérem a jegyző urat, szíveskedjék a jegyzőkönyvet felolvasni.

Forgács Miklós jegyző¹⁶¹ (*olvassa az ülés jegyzőkönyvét*).

Elnök: Van-e valakinek észrevétele a most felolvasott jegyzőkönyvvel szemben? (*Nincs!*) Ha nincs, a jegyzőkönyvet hitelesítettnek jelentem ki és az ülést bezárom.

¹⁶¹ Forgács Miklós (1879–?), kisgazdapárti nemzetgyűlési képviselő, ebben az időben a nemzetgyűlés jegyzője.

**A BUDAPESTI KIRÁLYI BÜNTETŐTÖRVÉNYSZÉKEN
A KOVÁCS TESTVÉREK ÜGYÉBEN LEZAJLOTT,
ZÁRTKÖRŰ FŐTÁRGYALÁS JEGYZŐKÖNYVE
BUDAPEST, 1925. OKTÓBER 19–20.**

Jegyzőkönyv

Készült az állami és társadalmi rend felforgatására irányuló büntett miatt Kovács Kornél és társai ellen indított bűnügyben a Budapesti Királyi Büntetőtörvényszéknél, Budapesten, az 1925. év október hó 19–22. napján tartott, nem nyilvános főtárgyalásról.

Jelen voltak:

Dr. Publik Ernő elnök, ítélelbíró, ft. elnök

Dr. Szemák Jenő kir. tsz. tan.eln.

Dr. Kovács Miklós kir. kur. bíró, szavazóbírák

D. Hubert Hugó, kir. tsz. joggy., jegyzőkönyvvezető

Dr. Molodványi Géza kir. ügyész

Dr. Balonyi Imre ügyvéd, Kovács Kornél, Kovács Árpád, Kovács Tivadar, Szalay János, Szobodeczky Aladár védője

Dr. Helvey Tibor, Becker István, Umlauff Sziegfried, Tarnovszky Pál, Sztahó Szavér, Láng Ede védője

Kovács Kornél, Kovács Árpád, Kovács Tivadar, Szalay János, Szobodeczky Aladár, Becker István, Umlauff Sziegfried, Tarnovszky Pál, Sztahó Szavér, Láng Ede vádlottak,

Dr. Fábíán Béla

Dr. Zimmermann Géza

vitéz Makkay Imre, Andréka Károly, Závory Kálmán, Székely János, Kürthy Endre, Venczel Gejza, Dr. Jäger Károly, Varjas Sándor, Fodor Andor, Christofoletti Lajos, Bartha László tanúk.

Elnök a határozatok szerkesztésőre dr. Kovács Miklós kir. törvényszéki bírót jelöli ki. Ezután a főtárgyalást a Bp. 301. §-a szerint az ügy rövid ismertetésével megnyitja, hallgatóságot megfelelően figyelmezteti, és a vádlottakat személyes viszonyaik felől kikérdezi.

Vádlottak személyes viszonyainakat következőképp adják elő.

1.) Kovács Kornél, született Perestón, az 1893. évi június hó 6. napján, nős, Szepesy Máriával, budapesti illetőségű (I. Diana út 16.) lakos, magyar nyanyelvű, róm. kath. vallású, magántisztviselő, katonaviselt, kereskedelmi érettségit tett, vagyontalan, Kovács József és Balla Mária fia, büntetlen.

2.) Kovács Árpád, született Sopronban, 1899. évi március hó 7. napján, nőtlen, budapesti illetőségű (I. Aladár u. 14/II. 11.) lakos, magyar anyanyelvű, róm. kath. vallású, magántisztviselő, katonaviselt, kereskedelmi érettségit tett, Kovács József és Balla Mária fia, büntetlen.

- 3.) Kovács Tivadar, született Sopronban, az 1897. évi szeptember hó 13. napján, nőtlen, budapesti illetőségű és (I. Diana út 16.) lakos, magyar anyanyelvű, róm. kath. vallású, magántisztviselő, katonaviselt, kereskedelmi érettségét tett, vagyontalan, Kovács József és Balla Mária fia, büntetlen.
- 4.) Becker István, született Gyegyóditrón, az 1899. évi október hó 3. napján, nőtlen, budapesti illetőségű és (VII. Rákóczi út 49/III. 27.) lakos, magyar anyanyelvű, ág. ev. vallású, magántisztviselő, katonaviselt, gimnáziumi érettségét tett, vagyontalan, Becker Győző és Vajduk Rozália fia, hivatalos hatalommal való visszaélés vétsége miatt 3 hónapi fogházra volt büntetve.
- 5.) Szalay János, született Budapesten, az 1883. évi január hó 6. napján, özvegy, budapesti illetőségű (IX. Üllői út 55. IV/6.) lakos, magyar anyanyelvű, róm. kath. vallású, műszaki rajzoló, katonaviselt, 4 középiskolát végzett, vagyontalan, Szalay János és Mayer Rozália fia.
- 6.) Szobodeczky Aladár, született Ujsinkán (Fogaras vm.), az 1892. évi november hó 2. napján, nős Emény Karolinával, budapesti illetőségű (IX. Mester u. 3. I. 2.) lakos, magyar anyanyelvű, róm. kath. vallású, magántisztviselő, 1 gyermek atyja, katonaviselt, kereskedelmi érettségét tett, vagyontalan, Szobodeczky Armand és Boray Katalin fia, büntetlen.
- 7.) frankwelli lovag Umlauff Sziegfried dr., született Pozsonyban, az 1878. évi március hó 16. napján, nős Hedvig Leopoldinával, pozsonyi illetőségű és budapesti Mária Valéria Újtelep, Üllői út 39. sz. barakklakás, magyar anyanyelvű, róm. kath. vallású, ny. bosznia-hercegovinai területi előljáró, magántisztviselő, katonaviselt,

államtudor, vagyontalan, frankwelli lovag Umlauff Gyula és Huszár Emília fia, büntetlen.

8.) Tarnovszky Pál született Budapesten, az 1982. évi november hó 24. napján, nős Varga Erzsébettel, budapesti illetőségű és (VIII. Futó u. 10. fsz. 5.) lakos, magyar anyanyelvű, ág. ev. vallású, vállalkozó, katonaviselt, felsőkereskedelmi két osztályát végezte, vagyon cca 10 millió korona, Tarnovszky Pál és Holló Mária fia, büntetlen.

9.) Sztachó Szavér született Szegeden, az 1895. évi december hó 8. napján, elvált, debreceni illetőségű, szegedi lakos (tűzoltóság, Szeged), magyar anyanyelvű, róm. kath. vallású, tűzoltótisztgyakornok, katonaviselt, hadapródiskolát végzett, vagyontalan, Sztachó Szavér és Wutka Pálma fia, büntetlen.

10.) Láng Ede, született Budapesten, 1895. évi január hó 13-án, nőtlen, budapesti illetőségű (II. Kapás u. 11.) lakos, magyar anyanyelvű, róm. kath. vallású, honvédelmi minisztériumi díjnok, katonaviselt, négy középiskolát végzett, vagyontalan Láng József és Latner Anna fia, büntetlen.

Elnök magállapítja, hogy Vass Titusz vádlott nem jelent meg, s nevezett megidézhető nem volt, mert Angórában, ismeretlen helyen tartózkodik, Szénásy Tibor és Simon Tibor tanúk nem jelentek meg, s részükre az idézés kézbesíthető nem volt, mert ismeretlen helyen tartózkodnak. A többi megidézettek megjelentek.

Becker István vádlott szóval megbízza Dr. Helvey Tibor ügyvédet védelmével.

A tanúk a Bp. 301. §-ának 4. és 5. bekezdésében foglalt felhívás és figyelmeztetés után elhagyják a tárgyalótermet.

Közzvádó: Kérem a fő tárgyalás egész tartamára zárt tárgyalás elrendelését. Indokaim előterjesztésére ugyancsak a hallgatóság kizárását kérem.

Elnök kiürítetteti a tárgyalótermet. A hallgatóság elhagyja a tárgyalótermet.

Közzvádó: A nyilvánosság kizárását államérdek kívánja, mert ebben a bűnperben a Nemzeti Hadsereg egyes tagjai igen kellemetlenül vannak érintve. Vádlottak ugyanis a Nemzeti Hadsereg egyes tényleges szolgálatot teljesítő tagjaitól szereztek be a robbanóanyagot a Dohány utcai zsinagóga felrobbantására és a román király ellen elkövetendő merénylethez. Ez a körülmény, valamint a nagyváradi román állampénztár tervbe vett kirablása, továbbá a cseh szokolok tervezett hamisítása, amennyiben a környező államok kormányainak tudtára jutna, kellemetlen külpolitikai bonyodalmakat okozhatna. A nyilvánosság kizárását a fő tárgyalás egész tartamára kérem, mert az egyes ügyek nem választhatók szét annyira, hogy a nyilvánosság elé bocsátható ügyek tárgyalásánál fenn ne forogna annak a veszélye, hogy a nem nyilvánosság elé tartozó ügyből valami kipattan.

Dr. Balonyi Imre és Helvey Tibor dr. védők a közzvádó indítványához, indokai alapján csatlakoznak.

A kir. törvényszék zárt ülésben meghozta, s nyilvános ülésen az elnök kihirdette az alábbi végzést.

A kir. törvényszék a fő tárgyalás egész tartamára a nyilvánosság kizárását rendeli el.

Tudomásul szolgál.

Elnök felhívja a hallgatóságot, hogy a tárgyalótermet hagyja el. A hallgatóság elhagyja a termet.

A Bp. 304. §-a értelmében a felolvassák az 1923. évi december hó 31-én 125512/1923. k. ü. sz. alatt kelt vádiratnak a Bp. 255. § 1. és 2. pontjában megjelölt, illetve Becker István vádlottra nézve az 1925. évi február hó 16. napján Bp. VI. 10559/57/1923. sz. alatt kelt vádhatározat rendelkező részét.

Kovács Kornél vádlott ezután a többi vádlottak távollétében, a Bp. 304. §-ának alkalmazása mellett feltett kérdésekre lényegben (Bp. 331. §. 2. bek.) a következőképpen nyilatkozik: A vádat megértettem, de nem érzem magam bűnösnek. A világháborúban mint repülőtiszt teljesíttem szolgálatot, s leszerelésem után a Károlyi-kormány elleni ellenforradalmi mozgalmakban részt vettem. A kommunizmus kitörése után a posta repülőszázadnál teljesíttem szolgálatot, majd elmentem a m. kir. államrendőrséghez detektívnek. A kommunizmus bukása után a katonai hírszerző osztályban működtem, majd az 1922. év augusztus havában többedmagammal megalakítottam a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságot, amelynek célja volt a magyar hazafias szellem ébrentartása, különösen a bolsevista eszmékkal állandóan veszélyeztetett munkásság körében. Az alapításban sokan vettünk részt, köztük magam is, most azonban a többi alapítóra nem emlékszem.

Elnök felolvassa a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságnak az 1922. évi október havából keltezett, litografált és kelet nélküli nyomtatott felhívását, melyek a nyomozati iratok közt 17 naplós. alatt fekszenek.

Kovács Kornél vádlott: A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság az 1922. évi augusztus havában alakult meg. Az alakuló közgyűlést a Mária Terézia Iskola egyik termében tartottuk,

s a társaság hivatalos helyisége eleinte ugyancsak a Mária Terézia Iskolában volt.

Az 1922. évi október havában a Hadivseltek Országos Szövetségének Dohány utcában levő házában kaptunk egy szobát, amely hivatalos helyiségül szolgált társaságunknak, egészen az 1923. év tavaszáig, amikor is, naptárilag közelebről meg nem határozott időben a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság hivatalos helyiségét a Hollandia Szállodába helyezte át, ahol egy szobát bérelt, ami azonban nagyon sokba került, úgyhogy sokáig nem volt fenntartható, és akkor Becker István a Pannónia Szálloda 105. számú szobáját, amelyet saját részére kibérelt, a társaságnak rendelkezésére bocsátotta.

A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság elnöke alakulásától az 1923. évi február hó 1-ig Dr. Jáger Károly MÁV-titkár volt, aki valamilyen részletkérdésből kifolyóan, amire most már pontosan nem emlékszem, távozott állásából. Társelnök volt Páter Bonaventura, azaz valódi nevén Galerami Antal, Sallay Iván, Makay Imre, Dr. Lator törvényszéki bíró és Venczek Géza. Alelnök volt vitéz Dr. Kaposi Miklós, aki jelenleg a hűgóm vőlegénye, lovag dr. Umlauff Sziegfried, öcsém, Kovács Tivadar, pénztáros előbb Verkóczky Károly, később öcsém, Kovács Árpád volt. Én magam a társaság ügyvezető elnöke voltam. A társaságnak volt intéző- és felügyelőbizottsága is, de annak tagjaira most már nem emlékszem.

Az 1925 évi február hó 15-én Budapest székesfőváros polgármestere a székesfőváros polgármestere a székesfőváros területén való, később pedig a m. kir. belügyminiszter az egész ország területére való adománygyűjtésre adott engedélyt a társaságnak.

Elnök ismerteti Budapest székesfőváros polgármesterének az iratok közt I/24. sz. a. elfekvő, az 1923. évi június hó 8. napján 46.691/1923. ü. o. sz. alatt kelt határozatát.

Kovács Kornél vádlott: A gyűjtést eleinte maguk a tagok eszközölték. Eleinte 25%, majd 30%, később, a vidéki gyűjtéseknél már 45% jutalékot kaptak. A gyűjtés azonban sehogy sem ment, és ezért Gross Samu, Fodor Andor és Farkas István vállalták el a gyűjtést bizonyos százalék ellenében. Az egész gyűjtés eredménye a fent említett urak, s az úgynökök jutalékának leszámításával nettó 1.800.000 usque 2.000.000 koronát tett ki. Ez az összeg alig volt elegendő az egyesület legszükségesebb kiadásainak fedezésére, nem hogy abból dőzsöltünk volna. Én és két fivérem szüleinknél laktunk, Szobodeczky és Tarnovszky a kabátjukat adták el, s mindenki úgy segített magán, ahogy saját erejéből tudott, de az egyesület pénzből egyikünk sem mulatott. Este nyolcig dolgoztunk a társaság ügyeiben, s ezért semmi díjazást nem kaptunk, csak a szükséges villamospénzt utaltuk ki a társaság pénzből, s azoknak, akik reggeltől estig a társaság ügyeiben munkálkodtak, egy kis darab szalonnát és kenyeret adtunk. A begyűjtött pénz nyomtatványokra és a nagyszámú propaganda-előadás és matiné költségeire ment el, amelyeket rendeztünk.

Tarnovszky Pál úgy kapcsolódott be a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságba, hogy Várnai Sándorral együtt Magyar Pantheon címen egy könyvet akartak kiadni, s minthogy anyagi erejük nem volt hozzá, a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társasághoz fordultak, hogy finanszírozza azt. Természetesen nem tudtuk finanszírozni, hiszen saját útjainkra sem volt elegendő pénzünk.

Elnök felolvassa Kovács Kornélnak az I./20. sz. a. elfekvő, 1922. évi november hó 6-án Várnai Sándorhoz és Tarnovszky Pálhoz intézett levelét.

Kovács Kornél vádlott: Várnai és Tarnovszky nem rendezhették meg a tervezett előadásokat és hangversenyeiket, mert nem volt hozzá elegendő pénz.

Kijelentem, hogy a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társasághoz befolyt pénzből egy fillért sem fordítottunk oly célra, amely az állami és társadalmi rend felforgatásához vezetett volna.

Én olyan beszélgetésben, amelyben a Dohány utcai zsinagóga felrobbantásáról szó lett volna, soha részt nem vettem, s hallomásból sincs tudomásom arról, hogy a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság helyiségében valaha is ilyesmi szóba került volna. Závory Kálmánnak ilyenről soha említést nem tettem. Závoryval nem vagyok ellenséges viszonyban. Lehetséges azonban, hogy ő haragszik rám, mert ő a társaságnál mint gyűjtő volt alkalmazva, s nem tudott 40.000 koronával elszámolni, s én azt mondtam neki, ha el nem számol, bűnvádi feljelentést teszek ellene.

Soha arról szó nem volt, hogy bármely miniszter, vagy bármely nemzetgyűlési képviselő élete, vagy személyes szabadsága ellen bármit is tenni szándékoztunk volna, s hogy bizonyos politikai személyek félretétele céljából egy csukott autót s egy kültelki házat akartunk volna vásárolni. Soha szó nem esett arról, hogy az országban katonai diktatúrát létesítsünk.

Elnök elébe tárja Székely János nyomozati vallomását.

Kovács Kornél vádlott: Lehetséges, hogy Székely János terhelően vallott ellenünk, de ezt azért tette, mert Tivadar öcsém

egy visszaélése miatt arcul ütötte, és gyűlöli minket. Vallomása nem felel meg a valóságnak.

Elnök elébe tárja Závory Kálmán nyomozati vallomását.

Kovács Kornél vádlott: Závory Kálmán nyomozati vallomása nem felel meg a valóságnak. A vádban foglaltakról, s arról, amit Závory nyomozati vallomásában előad, szó nem volt. De még ha szó lett volna is, még akkor sem beszéltem volna Závoryval ilyesmiről, mert soha vele bizalmas viszonyban nem voltam. Nyilvánvaló tehát, hogy Závory valótlanosságokat adott elő.

A Pannóniában levő szobánkban többnyire hált 3-4 ember, de nem 8. Závory maga is mindaddig ott hált, míg fel nem szólítottam, hogy távozzék.

Én csaknem mindig jelen voltam a Magyar Nemzeti Múltunk hivatalos helyiségében, de soha mástól nem hallottam egyetlen olyan kijelentést sem, ami a vádbeli, vagy a Závory és Székely vallomásában felhozott tényállításoknak megfelelné.

Elnök elébe tárja Vass Títusz nyomozati vallomását.

Kovács Kornél vádlott: Előbbi kijelentésemet ennek ellenére is fenntartom. Öcsém, Kovács Tivadar Závory Kálmántól a Kettőskereszt Vérszövetség szokásos esküjét vette ki, nem pedig valami külön terrorista esküt. A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság tagjai közül többen a Kettőskereszt Vérszövetségnek is tagjai voltak. Így magam is két fivéremmel együtt, Vass Títusz, Umlauff Sziegfried, Szató Szavér, s mások, akikre már név szerint nem emlékszem. A Kettőskereszt Vérszövetség a kormány által engedélyezett és támogatott nemzetvédelmi alakulat volt, amelynek legfőbb feladata a belső rend védelme és fenntartása volt, de ezen felül irredenta céljai is voltak. Konkrét irredenta programmal tudomásom szerint nem

bírt, irredenta célja csak az volt, hogy szükség esetén bizonyos erőket tudjon az irredenta rendelkezésére bocsátani.

Elnök felolvassa a XV./25. sz. a. elfekvő eskümintát.

Kovács Kornél vádlott: Ezt az esküt vette ki Tivadar öcsém Závory Kálmántól, ez volt a Kettőskereszt Vérszövetség rendes esküszövege. Hogy terrorcsapatot szerveztünk volna, s a terroristáknak külön esküjük lett volna, nem felel meg a valóságnak.

Elnök elébe tárja Závory Kálmánnak erre vonatkozó nyomozati vallomását.

Kovács Kornél vádlott: Nem felel meg a valóságnak. Az pedig, hogy a Kürthy Endre névnapján rendezett ünnepségen azt énekeltem volna, hogy „terrorista vagyok én, vagyok én”, ugyancsak valótlanosság. Semmi énekhangom nincs, és ezért sohasem is szoktam énekelni.

Hogy a nagyváradi oláh álampénztár ellen mit terveztek, arról nem tudok, semmit, én Sebőkkel erre vonatkozóan semmiféle megbeszélést nem folytattam. Erről legfeljebb Tivadar öcsém tudhat.

A Dohány utcai helyiségben volt néhány darab gyutacs nélküli kézigránát, amit Makkay Imre százados tisztiszolgája adott át nekem az 1923. év tavaszán, most már nem tudom, hogy milyen rendelkezéssel. Ez még a nyugat-magyarországi felkelésből maradt.

Elnök megállapítja, hogy a román király koronázása Gyulafehérváron az 1922. évi október hó 15-én történt.

Kovács Kornél vádlott: Nem akartunk mi a román király ellen merényletet elkövetni, csak csúffá akartuk tenni a koronázást úgy, hogy ócska cipőket és más hasonló ócskaságokat akartunk behajigálni.

Elnök elébe tárja a VIII. 22. sz. alatt elfekvő, az 1923. évi június hó 23-án kelt nyomozati vallomását.

Kovács Kornél vádlott: Most már visszaemlékszem, a nyomozati vallomásom megfelel a valóságnak, és részben fenntartom. A Pannónia szálló 105. sz. szobájában levő irodahelyiségben nem láttam semmiféle robbanóanyagot. Mindössze egy kosárban volt egy szolgálati revolver, ami emlékezetem szerint Závory Kálmán tulajdonát képezte.

Ismételten kijelentem, hogy semmiféle az állami és a társadalmi rend felforgatására irányuló mozgalmat nem kezdeményeztem, és ilyenben részt nem vettem

Belép **Kovács Árpád vádlott** és a Bp. 304. §-ának alkalmazása mellett feltett kérdésekre lényegben (Bp. 331. §. 2. bek.) a következőképpen nyilatkozik: A vádakát megértettem, és nem érzem magam bűnösnek.

Mielőtt a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság megalakult, fővárosi tisztviselő voltam. A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság alakuló közgyűlésén magam is részt vettem, ahol engem ellenőrnek választottak meg. Később Varkóczy Károly után én lettem a társaság pénztárnoka. Bátyám, Kornél volt az ügyvezető igazgató, s hogy mégis én voltam a pénztárnok, az azért történt, mert díjtalanul senki sem volt kapható erre az állásra, legkevésbé pedig megbízható ember, már pedig a társaságnak nem volt elegendő anyagi ereje, hogy alkalmazottait fizethesse. Egyikünk sem kapott fizetést, helyesebben nem vettük fel a fizetésünket, noha járt volna, mert ezzel is elő akartuk az egyesület célját segíteni, csupán kárkiadásainkat vettük fel az egyesület pénztárából.

Elnök ismerteti az 1923. évi július hó 2-án kelt szakértői véleményt.

Vádlott: Én is tagja voltam a Kettőskereszt Vérszövetségnek, amely bolsevistaellenes, irredenta jellegű szövetség volt. Ez nem az állam és társadalom törvényes rendje ellen fejtett ki tevékenységet, de ellenkezőleg, államfenntartó célja volt, és hivatalos támogatásban részesült.

A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságnak egy ideig a Dohány utcában, majd a Pannónia Szálló 105. sz. szobájában volt a hivatalos helyisége. Soha itt tervezgetések és összeesküvések nem folytak. A vezetőség és a tagok itt jöttek össze a folyó ügyek elintézése és megbeszélése céljából. Soha az állam és a társadalom törvényes rendje ellen irányuló tevékenységről szó sem esett. Soha részt nem vettem oly megbeszélésben, de még csak nem is hallottam olyanról, amelyben a Dohány utcai zsinagóga felrobbantását tervbe vették volna, de olyan megbeszélésről sincs tudomásom, amelyben bizonyos politikai személyiségek, miniszterek és képviselők „elintézése” került volna szóba. Arról sem tudok, hogy bárki is katonai diktatúra bevezetését tervezte volna.

Elnök elébe tárja Závory Kálmán nyomozati vallomását.

Kovács Árpád vádlott: Závory Kálmán vallomása nem felel meg a valóságnak. Nem énekeltem Kürthy Endre névnapján, hogy „terrorista vagyok én, vagyok én.” Én szervezési ügyekkel egyáltalán nem foglalkoztam, csak adminisztratív munkát végeztem. Nem adtam egyáltalán semmi pénzt az egyesület pénztárából arra a célra, hogy a nagyváradi román állampénztárt a határon átlopják. Én erről az egész esetről csak a vizsgálat során

értésültem. Sem a Dohány utcában, sem a Pannóniában levő helyiségünkben robbanóanyagot nem láttam.

Belép **Kovács Tivadar vádlott** és a Bp. 304. §-ának alkalmazása mellett feltett kérdésekre lényegben (Bp. 331. §. 2. bek.) előadja a következőket: A vádat megértettem, de nem érzem magam bűnösnek. A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság megalapítása előtt nem voltam állás nélkül: a katonaság szolgálatban álltam, mint kém. A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságnak megalapítása óta alelnöke voltam. Ennél a társaságnál hazafias gondolkodású, becsületes emberek gyűltek össze, hogy ha esetleg valamely bolsevista mozgalom elfojtására, vagy irredenta célra szükség volna rájuk, együtt legyenek. A Kettőskereszt Vérszövetségnek is tagja voltam, amely ugyane cíllal alakult.

A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság polgármesteri és belügyminiszteri engedély alapján fővárosi és országos gyűjtést rendezett, amelyre összesen mintegy másfélmillió korona folyt be, ebből elment mintegy 7-800.000 korona nyomtatványokra és helyiségre, előadások rendezésére, a többi vidéki propagandára és adminisztrációs kiadásokra. Ebből az állami és társadalmi rend felforgatására irányuló semmiféle célra egy fillért sem fordítottunk, amint hogy a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságban én sem, tudomásom szerint senki más az állami és társadalmi rend ellen semmit nem tett.

A Kettőskereszt Vérszövetség még távolabb állt minden államfelforgató céltól, mert nem csupán kormányengedéllyel, de a kormány támogatása mellett folytatta működését, s amikor mi a Kettőskereszt Vérszövetségben működtünk, az még a kormány támogatását élvezte, s csak akkor oszlatták fel, amikor ez a mi

esetünkkel kapcsolatban kipattant. A belügyminiszter a parlamentben nyíltan elismerte, hogy a kormány a Kettőskereszt Vérszövetséget támogatásban részesíti.

A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság első hivatalos helyisége a Dohány utcában, a Hadviseltek Országos Gazdasági Szövetségének épületében volt. Én állandóan feljártam ide, de soha a zsinagóga felrobbantásáról itt szó nem esett.

Elnök elébe tárja Vass Titusznak erre vonatkozó nyomozati vallomását.

Kovács Tivadar vádlott: Vass Titusz vallomása nem felel meg a valóságnak. Én ilyesmiről senkivel nem beszéltem. Az sem felel meg a valóságnak, hogy a Pannónia Szálló-beli hivatalos helyiségben vagy bárhol máshol arról szó lett volna, hogy a kormány egyes tagjait és más politikusokat láb alól eltegyünk. Ilyen irányú megbeszélésben soha részt nem vettem, s ilyen megbeszéléstől hallomásból sincsen tudomásom. Ezt csak Székely János találta ki, mert bizonyos visszaéléseire rájöttem, és azért megpofoztam. Székely vallomása azért is képtelenség, mert ha még valóban lett volna is ilyesmiről szó, előtte, mint közember előtt, akivel szemben amúgy is bizalmatlanok voltunk, ilyesmit soha nem említettünk volna.

A Kettőskereszt Vérszövetség engem bízott meg a felvételnél leteendő eskü kivételével, s én vettem ki a tagoktól az esküt. Külön terrorista eskü nem volt, csak a Kettőskereszt Vérszövetség rendes esküszövegét mondtam el a tagokkal.

Elnök elébe tárja a Kettőskereszt Vérszövetségnek az iratok elfekvő esküszövegét.

Kovács Tivadar vádlott: Igen, ez volt a Kettőskereszt Vérszövetség esküszövege. Kizárólag ezt az esküt vettem mi a tagoktól. Soha közöttünk terrorcsapat szervezéséről szó nem volt.

A nagyváradi román állampénztár ellopását nem vettük tervbe előre, csak Madersprach százados és 8 társának a kiszabadítására – akiket az oláhok Nagyváradon letartóztattak – mentünk le Nagyváradra.

Elnök elébe tárja a III./8. sz. alatti nyomozati vallomását.

Kovács Tivadar vádlott: Nem egészen így történt az eset. Én ugyanis a Madersprachék kiszabadítása érdekében mentem le Nagyváradra, s mielőtt útra keltem, Bartha ezredesnek és Makkay századosnak előterjesztettem Sebők ajánlatát a nagyváradi állampénztár ellopására vonatkozóan, de Bartha ezredes és Makkay százados azt az utasítást adták, hogy ne csináljam azt meg, s én erre lemondtam a tervről, s csak Madersprachék kiszabadítása érdekében utaztam le Nagyváradra.

Három ízben mentem le Nagyváradra. Először a Sebbők, Becker és Simon Tibor társaságában tettem meg az utat, másodsor Sebőkkel, Vas Titusszal és Christofolettivel mentem le, s végül Vass Titusz, Láng Ede s Závory Kálmán kíséretében utaztam le. Ez alkalommal jött utánunk Sebők és Grüneberg Frigyes. Most már azonban az egyes személyekre egész pontosan nem emlékszem.

Závory nyomozati vallomása nem felel meg a valóságnak, mert ő is haragosom, mert ő is vidéken gyűjtött a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság részére, és én nagyon szigorúan ellenőriztem. Ő egynéhány hétre eltűnt a szemünk elől, s amikor visszatért, 40.000 koronáról nem tudott elszámolni. Erre kijelentettük neki, ha egy hét alatt el nem számol, feljelentjük.

Mínt hogy elszámolni nem tudott, Székellyel együtt elment Vázsonyiékhoz, és koholmányokat adott elő rólunk, hogy a mi feljelentésünket megelőzze.

Makkay Imre századostól egy alkalommal 4-6 kézigránátot kaptunk a román király gyulafehérvári koronázásának megzavarására. Vass Titusz Závory Kálmántól kapott 18 adag 1 kgr-os, tehát összesen 18 kgr súlyú ekrazitot abból a célból, hogy az Aradra, ottani irredenta szervezeteknek vigye el, hogy egy esetleges háború esetén a Maros-híd felrobbantására kéznél legyen. Lehetséges, hogy ezt a 18 kgr ekrazitot Vass Titusz két részletben kapta Závory Kálmántól. Én ennél több robbanóanyagról nem tudok. Ezt a robbanóanyagot, tehát a 18 kg ekrazitot és a kézigránátokat a Dohány utcai helyiségben őriztük.

Dabasi Halász Zsigmond századostól és Dinich ezredestől kaptunk gyakorlatozás céljaira lőfegyvereket, amiket később beszolgáltatunk. Ezt azonban nem a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság, hanem a Kettőskereszt Vérszövetség kapta.

Az ekrazitot később a Dohány utcai helyiségből a Szalay János lakására küldtem, amikor Romániába lementünk, magunkkal vittünk 4-5 darab kézigránátot, de azokat a határon hagytuk, mert használhatatlanok voltak.

Tarnovszky Pál egyszer bemutatott nekem egy Jablonszky nevű felvidéki embert, aki a felvidéki irredenta egyik csoportmegbízottjaként jött át a határra, és szokolkliséket hozott magával, s felajánlotta nekem azzal, hogy ők a felvidéken ezt nem tudják tovább csinálni, talán irredenta úton és irredenta célra lehetne itt Magyarországon szokolokat hamisítani. Ezek üvegklisék voltak.

Elnök elébe tárja VI. 5. sz. nyomozati vallomását, amelyben előadja, hogy a hamisításhoz erkölcsi támogatását helyezte kilátásba.

Kovács Tivadar vádlott: Erre nem emlékszem. De most felolvasott nyomozati vallomásom különben nem felel meg a valóságnak. Minthogy felvidéki ember neve volt a dologban, nehogy kipattanjon, s az illetőnek a cseheknél meggyűljék a baja, kénytelen voltam fenti valótlan nyomozati vallomást tenni.

Elnök elébe tárja, hogy erre vonatkozó nyomozati vallomását a vizsgálóbíró előtt fenntartotta.

Kovács Tivadar vádlott: Jablonszky rajzokat és üvegkliséket hozott. Szalay János nem készített semmiféle klisé, csak azért vallott előző vallomásaiban úgy, hogy Jablonszkyt mentegesse. Ezt a tervet felsőbb véleményezés végett bemutattam Makkay századosnak, s minthogy fentről a tervet nem helyeselték, az egész dolog abbamaradt, és én a kliséket megsemmisítettem. Ezt a hamis pénzt azonban nem az állami és társadalmi rend felforgatására, hanem kizárólag irredenta célra akartuk fordítani.

Belép **Becker István vádlott,** és a Bp. 304. §-ának alkalmazása mellett feltett kérdésekre lényegben (Bp. 331. §. 2. bek.) a következőképpen nyilatkozik: A vádat megértettem, de nem érzem magam bűnösnek. A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság céljaira rendezett gyűjtésben egyáltalán nem vettem részt. A Dohány utcában volt hivatalos helyiségben mindössze 1-2 alkalommal voltam csak fenn, de soha a Dohány utcai zsinagóga felrobbantásáról semmit sem hallottam. Arról, hogy a kormány egyes tagjait vagy más politikusokat láb alól eltenni, vagy félretenni akartak volna, ugyancsak semmi nem hallottam, s terrorcsapat

szervezéséről vagy arról, hogy a vádlottak közül bárki ilyesmit csak tervezett volna is, semmiféle tudomásom nincsen.

A nagyváradai kalandról nem sokat tudok. Kovács Kornél említést tett egyszer nekem, hogy Nagyváradon román fogságban van Madersprach százados és nyolc társa, s hogy meg fogják kísérelni a kiszabadításukat. Minthogy nekem, aki ekkor már az Apis Rt. alkalmazottja voltam, üzleti ügyben amúgy is ki kellett utaznom Nagyváradra, minthogy ilyen nemes irredenta célról volt szó, magyar tisztek kiszabadításáról, én is felajánlottam szolgálataimat.

Ugyanekkor egy Sebők nevű ismerősöm, akit hazudozásairól jól ismertem, azzal jött nekem, hogy neki Nagyváradról megbízása van a román állampénztár egy magyar tisztviselőjéről arra, hogy lépjen érintkezésbe a magyar irredenta körökkel annak megbeszélésére, hogyan lehetne a nagyváradai román állampénztárt Magyarországra átcsempészni, mert ő hajlandó a kezükre játszani. Bár én ebből egy szót sem hittem Sebőknek, mégis elvittem őt a Hollandia Szállóba, s bemutatottam Kovács Tivadarnak, Szobodeczky Aladárnak és Vass Titusznak.

Elnök elébe tárja a nyomozati vallomását.

Becker István vádlott: Én most már nem emlékszem pontosan az eseményekre, de én tudom biztosan, hogy nem a nagyváradai állampénztár kirablása végett mentem le Nagyváradra, hanem azért, hogy Madersprachékat kiszabadítsuk.

Elnök ismét elébe tárja nyomozati vallomását.

Becker István vádlott: Igaz, hogy Sebőköt ismertem, mert együtt szolgáltam vele a vezérkari hírszerző osztályánál, én azonban nem tárgyaltam vele a nagyváradai román állampénztárról,

hanem összeismertettem őt a Kovács fivérekkel, és rájuk bíztam a dolgot.

Ha Kovács Tivadar valóban abból a célból is ment volna le Nagyváradra, hogy az ottani román állampénztárt ellopja, azt csupán irredenta célra tette, s nem azért, hogy az ily módon szerzett pénzt az állami és a társadalmi rend felforgatására használja fel. De tudomásom szerint fentről nem véleményezték a kassza ellopásának tervét, s ezért Kovács Tivadar le is tett róla, s csupán a Madersprachék kiszabadítása érdekében utazott le Nagyváradra.

Amíg én a Pannóniában laktam, ott semmiféle robbanóanyagot nem tartottak. Hogy elköltözésem után mi történt, azt nem tudom.

A szokolhamisítási ügybe nem voltam beavatva, egyszer voltam a Szalay laboratóriumában, akkor épp egy villanygépen dolgozott. Nem láttam, hogy hamisított volna. Láttam nála két szokolt, de nem láttam, hogy ő csinálta volna.

Elnök elébe tárja a nyomozati vallomását.

Becker István vádlott: Lehet, hogy így történt.

Belép **Szalay János vádlott**, és a Bp. 304. §-ának alkalmazása mellett feltett kérdésekre lényegben (Bp. 331. §. 2. bek.) a következőképpen nyilatkozik: A vádat megértettem, de nem érzem magam bűnösnek.

Én annak idején a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság főtitkára voltam. Pénztári ügyekkel egyáltalán nem foglalkoztam, s így a begyűjtött pénzek hovafordításáról semmit sem tudok. A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság feltétlen hazafias céllal alakult és működött, ugyanúgy, mint a Kettőskereszt Vérszövetség is. A Magyar Nemzeti Múltunknál

betöltött állásomért fizetést nem kaptam. A társaság gyűjtőívén található rajzot én készítettem. A társaság Dohány utcai helyiségébe állanadóan feljártam, de semmi tudomásom arról nincs, hogy ott valaha is a Dohány utcai zsinagóga felrobbantásáról szó esett volna. Sohasem hallottam arról beszélni, hogy a kormány egyes tagjait vagy más politikusokat láb alól el akartak volna tenni és katonai diktatúrát akartak volna alapítani. Terrorcsapat alapításáról és a nagyváradi román állampénztár ellopásáról semmit sem tudok. Mindezekről sem magam soha nem tárgyaltam senkivel, sem hallomásból ezekről tudomásom nincs.

Nekem valaki átadott 18 kgr ekrazitot megőrzés végett, de már nem emlékszem, hogy ki adta azt át nekem. Én az ekrazitot felvittem a lakásomra, és ott őriztem egy darabig, majd később átadtam Weinber Sándornak és Kovrig Mártonnak megőrzés végett. Hogy ezen felül még valami fegyver vagy robbanóanyag lett volna a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság birtokában, arról nincs tudomásom.

Én laboratóriumban rádiófényképezőgép szerkesztésével kísérleteztem, s ehhez különféle szükséges anyagszereket és eszközöket szereztem be. Már hetek óta folytak kísérletek, amikor egy Jablonszky nevű cseh főhadnagy, aki a magyar irredenta szolgálatában állt a felvidéken, Kovács Tivadarnak átadott egy rajzot és egy üveglíslét, amelyet úgymond szokolhamisítás céljaira fel lehetne használni. Ha mozgalom lesz majd a Felvidéken, a hamisított szokolókat rendbontási célra igen jól fel lehetne használni. Kovács Tivadar illetékes helyen bemutatta a kapott rajzot és üveglemezt, és előterjesztette az eszmét, amelyet Jablonszky pendített meg, minthogy azonban felsőbb helyről azt az

utasítást kapta, hogy a szokolhamisítást nem szabad megcsinálni, az egész tervet elejtette, és a rajzot s a lemezt megsemmisítette.

Tény az, hogy egy iratprest, egy Richter-féle körzőt, továbbá festéket szereztem be, de ez nem a szokolhamisításhoz, hanem a rádiófényképezéshez volt szükséges. Tény az is, hogy nálam két drb. 50 szokolos bankjegyet találtak, ezt ugyanis Jablonszky mintának hozta, arra az esetre, ha a szokolhamisítást elfogadják.

Elnök elébe tárja nyomozati beismerését.

Szalay János vádlott: Nyomozati vallomásom nem felel meg a valóságnak. Tarnovszky Pállal előzetesen megállapodtunk, hogy a rendőrségen így fogunk vallani, nehogy Jablonszkynek a Felvidéken a csehekkel emiatt meggyűljék a baja,

Elnök elébe tárja a vizsgálóbíró előtt tett vallomását.

Szalay János vádlott: A vizsgálóbíró előtt tett vallomásom ugyanazon okból valótlan, mint nyomozati vallomásom. A főtárgyaláson tett vallomásom megfelel a valóságnak.

Belép **Szobodeczky Aladár vádlott** és a Bp. 304. §-ának alkalmazása mellett feltett kérdésekre lényegben (Bp. 331. §. 2. bek.) a következőképpen nyilatkozik: A vádat megértettem, de nem érzem magam bűnösnek. A Kettőskereszt Vérszövetségnek nem voltam tagja, csupán a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságnak, amelynek pénztári ellenőre voltam. Fix fizetésem nem volt, csak a bevételhez képest kaptam hébe-hóba valamit. A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság irredenta jellegű előadásokat rendezett és irredenta eszméket propagált.

Soha olyan megbeszélésen, ahol a Dohány utcai zsinagógai felrobbantásáról lett volna szó, részt nem vettem. Ilyen megbeszélésről egyáltalán nem is hallottam.

Elnök elébe tárja Vass Titusz erre vonatkozó nyomozati vallomását.

Szobodeczky Aladár vádlott: Nem felel meg a valóságnak. Soha ilyen megbeszélésen részt nem vettem. Arról, hogy a társaságban bárki is a kormány egyes tagjainak vagy egyes ellenzéki politikusoknak a meggyilkolását vagy félretételét tervezte, vagy akár csak szóba hozta volna, semmit nem tudom.

Elnök elébe tárja Székely János nyomozati vallomását.

Szobodeczky Aladár vádlott: Nem felel meg a valóságnak. Soha ilyen megbeszélésen részt nem vettem. Arról, hogy a társaságban bárki is a kormány egyes tagjainak vagy egyes ellenzéki politikusoknak a meggyilkolását vagy félretételét tervezte, vagy akár csak szóba hozta volna, semmit nem tudok.

Elnök elébe tárja Székely János nyomozati vallomását.

Szobodeczky Aladár vádlott: Nem felel meg a valóságnak. Székellyel soha még olyan viszonyban nem voltam, hogy hivatalos ügyeket is vele megbeszéljek, annál kevésbé ilyen bizalmas természetű dolgokat, de hangsúlyozom, ilyesmiről szó sem volt.

Elnök elébe tárja Závory Kálmán nyomozati vallomását.

Szobodeczky Aladár vádlott: Nem felel meg a valóságnak. Sohasem használtam ilyen jassz kifejezést, mint a „vagány”, s annál kevésbé alkalmaztam gróf Bethlen István miniszterelnökre.

Elnök elébe tárja Kürthy Endre nyomozati vallomását.

Szobodeczky Aladár vádlott: Nem felel meg a valóságnak. Nem mondtam soha, de ép elmével soha nem is mondhattam, hogy házat és csukott autót fogunk venni, mikor betevő falatra sem volt pénz, nem hogy ilyesmire. Soha arról szó sem volt, hogy terrorcsapatot szervezzünk. A nagyváradi román állampénztár kirablásának a tervéről sem tudok semmit. Robbanóanyagot,

lőszert, fegyvert soha nem láttam a társaság hivatalos helyiségében. Závory Kálmán vallomása tartalmilag teljesen valótlan, de emellett lehetetlen is, hogy én neki bármikor is valamit mondtam volna, mert haragban voltam és szóba sem álltam. Én ugyanis állandóan bent dolgoztam a társaság hivatalos helyiségében, ahol az irodai munkákat én végeztem, s Závory folyton lármázott és zavart engem. Én emiatt az ügyvezető elnökkel eltávolítottam Závoryt a helyiségből.

Elnök elébe tárja a nyomozati és a vizsgálati vallomását.

Szobodeczky Aladár vádlott: Lehetséges, hogy a robbanószerekről tudomásom volt, a nyomozás során még jobban emlékeztem erre, most már nem emlékszem. A szokolhamisítás tervéről semmit sem hallottam.

Belép **lovag dr. Umlauff Sziegfried vádlott** és a Bp. 304. §-ának alkalmazása mellett feltett kérdésekre lényegben (Bp. 331. §. 2. bek.) a következőképpen nyilatkozik: A Kettőskereszt Vérszövetségnek tagja voltam. Ennek az egyesületnek az volt a célja, hogy ha a kommunizmus felütné a fejét, annak elnyomására közreműködjék, s a magyar irredenta érdekében fejtsen ki tevékenységet. A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságnak megalakulásánál részt vettem, és annak alelnöke voltam. A gyűjtésben magam is részt vettem, de a gyűjtött pénzekkel pontosan elszámoltam. Ezeket a begyűlt pénzeket tudomásom szerint adminisztrációs költségekre, nyomtatványokra, propagandamulatságok rendezésére fordítottuk. Soha a Magyar Nemzeti Múltunk hivatalos helyiségében vagy tagjai közt az állami és társadalmi rend felforgatásáról, vagy terrorcsapat létesítéséről szó sem volt.

A Dohány utcai zsinagógai felrobbantásáról soha semmit sem hallottam, ilyen megbeszélésen soha részt nem vettem.

Soha olyan megbeszélést senkivel sem folytattam, amelyben a kormány egyes tagjainak, valamint ellenzéki politikusoknak a meggyilkolásáról vagy ideiglenes félretételéről lett volna szó. Ilyesmiről nem is hallottam semmit, ugyanezt mondhatom a katonai diktatúra tervéről is.

Soha szó sem volt arról, hogy valami kültelki házat béreljünk. Ezt azzal téveszti talán össze, aki ezt állítja, hogy tervbe vették, hogy a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság saját maga állítsa elő propagandacélra plakátjait. Ebből a célból a Nemzeti Lovarda háta mögött nyomdahelyiséget bérelt a társaság, de azt nem gyilkosságok végrehajtásához bérelte.

Elnök felolvassa Mayer Oszkárnak VIII. 13. sz. alatti nyomozati vallomását.

Umlauff Sziegfried dr. vádlott: Soha életemben Mayer Oszkárnak, de másnak sem mondtam, hogy díjbirkózókat szerződtetünk, s velük terrorcsapatot alakítunk. Soha én díjbirkózókkal semmiféle nexusban nem voltam. A Kettőskereszt Vérszövetségben igenis volt rohamcsapatokról szó, amelyek az irredenta háborúhoz kész alakulatokat bocsátanak a magyar kormány rendelkezésére. Én magam is mintegy kettőszáz főnyi rohamcsapatnak voltam a parancsnoka, mint tartalékos százados, azok azonban távol állottak a terrorcsapatoktól. Lehetséges, hogy ezekről tettem említést Mayer Oszkárnak, és ő ezt értette félre.

A nagyváradi oláh állampénztár ellopásának tervéről semmiféle tudomásom nem volt, arról csupán az eljárás során értesültem. Nincs tudomásom róla, hogy a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság hivatalos helyiségében lőszert,

robbanószert vagy lőfegyvert tartottak volna. Ilyesmit ott sohasem láttam.

Én, mint a Kettőskereszt Vérszövetség egyik rohamcsapatának parancsnoka, bejelentettem Kovács Tivadarnak, hogy mozgósítás esetén nekem az embereim részére 250 lőfegyverre lesz szükségem, azonban én lőfegyvert sohasem kaptam.

A szokolhamisítás tervéről semmi tudomásom nincs.

Belép **Tarnovszky Pál vádlott**, és a Bp. 304. §-ának alkalmazása mellett feltett kérdésekre lényegben (Bp. 331. §. 2. bek.) a következőképpen nyilatkozik: A vádat megértettem, de nem érzem magam bűnösnek. A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társasághoz bejáratos voltam, de annak tagja nem voltam. A Magyar Pantheon című könyvet szerkesztettem, s ezt a Magyar Nemzeti Múltunk akarta kiadni. Innen támadtak a kapcsolataim a társasággal. A vidéki gyűjtésben, amelyet a Magyar Nemzeti Múltunk rendezett, én is részt vettem, és egy alkalommal magam is gyűjtöttem Székesfehérváron.

A társaságnak a Pannónia szállóban levő hivatalos helyiségében 2-3-szor voltam, de a Dohány utcai helyiségben gyakran megfordultam. A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság a magyar irredenta mozgalom támogatására alakult, és legjobb tudomásom szerint semmi olyan célja nem volt, s olyan tevékenységet nem fejtett ki, mi az állami és társadalmi rend felforgatására irányult volna.

A Dohány utcai zsinagóga felrobbantásának, a kormány egyes tagjai, továbbá ellenzéki politikusok meggyilkolásának vagy ideiglenes elintézésének, mely végül terrorcsapat alakításának és katonai diktatúra létesítésének tervéről a Magyar Nemzeti Múltunk

Kulturális társaságnál soha ezekről a dolgokról egy szót sem hallottam.

A szokolhamisításra vonatkozóan a rendőrségen tett vallomásom a Szalay Jánossal történt előzetes megbeszélés alapján történt, és nem felel meg a valóságnak. Ezt a vallomást csak azért tettük úgy Szalayval, nehogy Jablonszkyt, aki a Felvidéken, cseh területen lakik, bajba keverjük.

Jablonszky Jenő barátom nyugalmazott cseh főhadnagy, aki a Felvidéken magyar irredenta szolgálatban működik, felkeresett engem, s átadott egy üvegklisé és 5-6 rajzot, azzal, hogy azokat szokolok hamisítására fel lehetne használni, s az szükség esetén a Felvidéken zavarkeltésre igen alkalmas volna. Kért, hogy illetékes helyen érdeklődjem utána az ügynek. Én a kapott tárgyakat átadtam Kovács Tivadarnak, hogy érdeklődjék illetékes helyen, hogy mit szólnak a tervhez.

Kovács Tivadar utánajárt a dolognak, s mintegy két hét múlva azzal hozta vissza a klisé és a rajzokat, hogy felsőbb helyen nem járultak hozzá a dologhoz. Én ezt közölni akartam Jablonszkyval, ő azonban ez alatt már visszautazott a Felvidékre, s minthogy úgy a klisé és a rajzokat neki visszaadni nem lehetett, magunk megsemmisítettük azokat.

Elnök elébe tárja VI. 6. sz. alatti nyomozati vallomását.

Tarnovszky Pál vádlott: Én csakugyan adtam Szalay Jánosnak 150.000 koronát, azonban nem pénzhamisításra, hanem egy távfényképezőgépre, amivel Szalay akkor kísérletezett.

Belép **Sztahó Szavér vádlott**, és a Bp. 304. §-ának alkalmazása mellett feltett kérdésekre lényegben (Bp. 331. 2. bek.) a következőképpen nyilatkozik: A vádat megértettem, de nem érzem magam bűnösnek. A Kettőskereszt Vérszövetségnek és a Magyar

Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságnak nem voltam tényleges tagja, csak benne voltam abban a társaságban, amely ezeknek az egyesületeknek a tagjaiból állott. Amikor a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság vidéken megindult, én lementem egy gyűjtővel, mint kísérő, Bihar vármegyébe, ahol ismeretségem és összeköttetésem vannak. Mikor én a Magyar Nemzeti Múltunkhoz kezdtem járni, az már nem a Dohány utcai helyiségben, hanem a Pannónia Szálló 105. sz. szobájában volt.

Sohasem hallottam arról, hogy a Dohány utcai zsinagógát fel akarnák robbantani. Arról sem hallottam semmit, hogy a kormány egyes tagjait és egyes ellenzéki politikusokat el akartak volna tenni láb alól, vagy ideiglenesen el akartak volna tüntetni. Semmi tudomásom nincs arról, hogy a vádlottak közül bárki terrorcsapat szervezését tervezte, vagy ilyesmit akár csak szóba is hozott volna. Szokolhamisításról sem tudok semmit. A felhozott ügyekben senkivel semmiféle megbeszélést nem folytattam, azokról még hallomásból sem tudok. A nagyváradi román államkassza ellopásáról nincs tudomásom.

Engem Kovács Tivadar egyszer felkeresett Nagyváradon, akkor ugyanis még ott laktam, előadta, hogy a Nagyváradon román fogságban levő Madersprach századost és nyolc társát akarják kiszabadítani. Engem is felszólított, hogy segédkezzem, amire készen voltam, azonban a terv valamilyen oknál fogva megghiúsult, s Kovács Tivadarnak vissza kellett munkája végezetlen térni Magyarországra. Minthogy a románok engem állandóan vegzáltak, én is kijöttem Kovács Tivadarral Magyarországra. Kovács Tivadar nekem nem említett semmit sem a nagyváradi vámpénztár ellopásáról.

Elnök elébe tárja nyomozati vallomását.

Sztahó Szavér vádlott: Akkor még jobban emlékeztem az eseményekre, nyomozati vallomásom megfelel a valóságnak. Robbanóanyagot, fegyvert vagy lőszert a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság helyiségében sohasem láttam, csupán arról volt tudomásom, hogy valami nyolc kgr ekrazitot rejtettek el valahova az Entente elől, mint rejtett hadianyagot, de hogy az ekrazit hol volt, azt nem tudom.

Belép **Láng Ede vádlott** és a Bp. 304. §-ának alkalmazása mellett feltett kérdésekre lényegben (Bp. 331. §. 2. bek.) a következőképpen nyilatkozik: A vádat megértettem, de nem érzem magam bűnösnek. Sem a Kettős Kereszt Vérszövetségnek, sem a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságnak tagja nem voltam. Az utóbbi egyesületbe bejáratos voltam, de már csak akkor, amikor a Pannónia 105. sz. szobájában volt a hivatalos helyiségük.

Kovács Tivadar egy alkalommal felszólított, hogy menjek vele Nagyváradra, és segítsek neki ott román fogságban levő magyar túszoikat kiszabadítani. Hogy a nagyváradai román államkasszát el akarták volna lopni, arról nincs tudomásom. Nem felel meg a valóságnak, hogy én igazolványt hamisítottam volna, amelyben miniszteri tolmácsnak voltam feltüntetve.

Elnök elébe tárja nyomozati vallomását.

Láng Ede vádlott: Nyomozati vallomásom nem felel meg a valóságnak. Én a rendőrségen a hosszas faggatásba úgy belezavarodtam, hogy mindent összevissza beszéltem.

Arról tudomásom nincs, hogy a zsinagóga felrobbantását, a kormány egyes tagjainak, továbbá ellenzéki politikusoknak megölését tervezték volna. Ilyesmiről nem is hallottam. Nincs tudomásom arról sem, hogy vádlottak közül bárki is terrorcsoport

szervezetését, vagy katonai diktatúra létesítését tervezte volna. Ilyen megbeszéléseken soha részt nem vettem, s ilyenekről még hallomásból sem értesültem. Arról sincs tudomásom, hogy szokolhamisítást terveztek volna.

A Magyar Nemzeti Múltunk helyiségében lőszert, fegyvert vagy robbanóanyagot nem láttam.

Belép **vitéz Makkay Imre**, 35 éves, szolnoki születésű, ref. vallású, m. kir. tüzér honvéd tüzér százados, érdektelen tanú. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: A Kettőskereszt Vérszövetség tagja voltam. A Kettőskereszt Vérszövetség állami intézmény volt, bár fizetést onnét nem kaptunk. Épp ezért az ott történetekre nézve engem hivatali titoktartás kötelez, s amire nézve a hivatali titoktartást, amely alól felmentést nem kaptam, köt, arra nézve nem nyilatkozhatom.

Az egyik Kovács fivér, mint a Kettőskereszt Vérszövetség tagja, hozott hozzám egy üvegklisé, amely fotografiai úton készült. Egy felvidéki ember hozta ezt, úgymond irredenta célokra. Én azt válaszoltam, lehetetlen azt felhasználni, de várjon pár hétig, majd utána néz a dolognak.

Elnök elébe tárja az 1923. évi június hó 22-én tett nyomozati vallomását.

Makkay Imre tanú: Nyomozati vallomásomat fenntartom, akkor bizonyára tisztábban emlékeztem még a dolgokra. Arról, hogy vádlottak állam- és társadalomellenes szervezkedést folytattak volna, nincs tudomásom. A román király koronázásával kapcsolatos eseményekre vonatkozóan nem nyilatkozom, mert vádlott voltam ebben az ügyben, s önmagamot terhelném vallomásommal.

Védő kérdésére Makkay tanú: A Kettőskereszt Vérszövetség irredenta szervezet volt, amelynek vezetői hivatalos személyek voltak. A trianoni szerződés életbe lépése után a Kettőskereszt Vérszövetség, mint ilyen megszűnt, s mint Nemzeti Munkavédelmi Szervezet folytatja tovább működését.

Felek tanú meghittetését nem kéri.

A kir. törvényszék végzett.

Makkay Imre tanú meghittetését a Bp. 311. §-ának 2. bek. alapján mellőzi, mert felek a tanú meghittetését nem kérték.

Tudomásul szolgál.

Elnök a következőképpen határozott: A főtárgyalást az idő előrehaladott voltára való tekintettel félbeszakítja, és annak folytatására az 1925. évi október hó 20. napjának de. 9 óráját tűzi ki, amelyre feleket ezennel megidézi.

Tudomásul szolgál.

Kmf.

Dr. Publik

[saját kezű aláírás]

ft. elnök

Dr. Haubert Hugó

[saját kezű]

jegyzőkönyvvezető

Jegyzőkönyv

folytatólag felvétel a Budapesti Kir. Büntetőtörvényszéknél az 1925. évi október hó 20. napján megtartott főtárgyalásról.

Megjelentek a bíróság és a felek részéről ugyanazok. A tárgyalás a nyilvánosság kizárásával folyik.

Elnök a főtárgyalást megnyitja és megállapítja, hogy a bíróság tagjai ugyanazok, és a megidézettek megjelentek.

Ezután **elnök** bejelenti, hogy jelentkezett nála dr. Vázsonyi Vilmos és dr. Rassay Károly nemzetgyűlési képviselők képviselőjében dr. Fábián Béla ügyvéd, és előadta, hogy indítványt kíván előterjeszteni. Felhívja dr. Fábián Béla ügyvédet, hogy indítványát terjessze elő.

Dr. Fábián Béla ügyvéd: Minthogy a vád tárgyává tett bűncselekmény dr. Vázsonyi Vilmos és dr. Rassay Károly életét veszélyeztette, mert vádlottak az ő életük ellen törtek, a bünvádi perrendtartás szerint nevezetteknek joguk van a főtárgyaláson magukat képviseltetni, és képviselőjük útján részt venni. Kérem, engedje meg a kir. törvényszék, hogy mint dr. Vázsonyi Vilmos és dr. Rassay Károly sértettek képviselője, a főtárgyaláson részt vehessek.

Közzvádló: Ellenzem, hogy dr. Fábián Béla ügyvéd, mint dr. Vázsonyi Vilmos és dr. Rassay Károly képviselője a főtárgyaláson részt vegyen, mert nevezettek a vád szerint sértetteknek nem tekinthető. Az egyik vádpont ugyanis az 1921: III. tc. 1. §-ába ütköző, az állam és társadalom törvényes rendjének felforgatására irányuló büntett. Ennél a bűncselekménynél sértett maga az állam és a társadalom, akiket a közzvádló képvisel, nem pedig dr. Vázsonyi Vilmos és Rassay Károly. A másik vádpont a pénzhamisításra irányuló szövetség vétsége. Nevezetteket ebben sem lehet sértetteknek tekinteni. Kérem dr. Fábián Béla indítványának elutasítását.

A kir. törvényszék zárt tanácskozás után meghozta, elnök felek jelenlétében kihirdette az alábbi végzést.

A kir. törvényszék dr. Vázsonyi Vilmost és dr. Rassay Károlyt a Bp. 13. §-ának 6. bekezdésében meghatározott sértetteknek tekinti.

Indokok: Igaz ugyan, hogy a vizsgálóbíró és a vádtanács végzést hozott, amelyben kimondotta, hogy dr. Vázsonyi Vilmos és dr. Rassay Károly sértetteknek nem tekinthető, ez a végzés azonban ama bírói határozatok közé tartozik, amelyek a főtárgyalási tanácsot nem köthetik.

Ami pedig azt a kérdést illeti, hogy az elkövetett bűncselekmény a dr. Vázsonyi Vilmos és dr. Rassay Károly valamely jogát sértette, avagy veszélyeztette-e, nem a közvádoló által képviselt jogi minősítés, hanem a vádba tett tényállással kapcsolatban a bizonyítékfelvétel alapján döntendő el, márpedig a nyomozás folyamán beszerzett bizonyítékok közt olyan terhelő adatok is felvetődtek, amelyek támpontot szolgáltattak arra következtetésre, hogy a vádlottak egy része a Rassay Károly és dr. Vázsonyi Vilmos életének kioltására szövetkezett.

Erre mutatnak azok a tanúvallomások, amelyek szerint nevezetteket zárt autón, abból a célból szándékoztak egy kültelki házba elhurcolni, hogy őket ott elintézzik, s hogy aki egyszer odajut, az onnan élve ki nem szabadul.

E terhelő adatok valóságuk esetében dr. Vázsonyi Vilmos és dr. Rassay Károly élethez való jogának veszélyeztetését bizonyítják.

Tudomásul szolgál.

Közzvadásló: Tekintettel arra, hogy sértettek képviselője előtt a nyilvánosság kizárását elrendelő határozat még kihirdetve nem volt, kérem azt előtte most kihirdetni.

Elnök sértettek képviselője előtt kihirdeti a kir. törvényszéknek az 1925. évi október hó 19. napján a főtárgyalás egész tartamára való kizárására vonatkozólag hozott határozatát.

Tudomásul szolgál.

Dr. Balonyi Imre védő: Minthogy sértettek és képviselőjük személye nem ad elegendő garanciát arra, hogy az ügy magasabb érdekek sérelme nélkül letárgyalható legyen, védő tisztemről lemondok. Egyben kérem a főtárgyalás elnapolását, hogy a helyembe kirendelendő új védő e nagy és bonyolult ügyet a védelem megfelelő ellátása céljából kellően áttanulmányozhassa.

Dr. Helvey Tibor védő: Védői tisztemről a védőtársam által kifejtett indokoknál fogva ugyancsak lemondok, s kérem szintén a tárgyalás elnapolását a védőtársam által felhozott okból.

Dr. Balonyi Imre és dr. Helvey Tibor védők védenccikkel folytatott rövid megbeszélés után kijelentik, hogy védencciek ismételt kölcsönös felkérésére, s érdekébe a védelmet hajlandók továbbra is ellátni.

Dr. Fábrián Béla ügyvéd: Bejelentem, hogy a kir. törvényszék előtt fekvő iratok nem teljesek. Nincs az itt fekvő iratok közt az a 18 saját kezűleg, a vádlottak által írott, s jelentés formájú vallomás, amelyekben vádlottak a vádbeli cselekmények elkövetését beismerik. E jelentések formájába öntött vallomásokat én magam és gróf Bethlen István miniszterelnök, továbbá dr. Vázsonyi Vilmos is látta. Gróf Bethlen István jegyzeteket is készített róluk. Hiányzik továbbá vitéz Makkay Imre századosnak 13. és 18. alszámú nyomozati vallomása. Helyesbítem előbbi

kijelentésemet, amennyiben azt hiszem, nem 18, hanem 8 jelentés készült csak. Kérem e 8 jelentésnek és a 13. és 18. alszámú nyomozati jegyzőkönyveknek a beszerzését. Amennyiben a 8 drb jelentés beszerezhető nem volna, kérem erre nézve gróf Bethlen István miniszterelnököt és dr. Vázsonyi Vilmost tanúként kihallgatni.

Hiányzik ezen felül még két irat. Az egyik a román, a másik a csehszlovák külügyminisztérium átirata, amelyben az ügy iránt érdeklődik. Ezek az iratok „szigorúan bizalmas” jelzéssel színték az iratok közt szerepeltek. Kérem azoknak az iratoknak a beszerzését is, és ebből a célból kérem a főtárgyalás elnapolását.

Közzéadás: A 13-as és a 18-as alszámú jegyzőkönyveket, minthogy az nem a vádlottakra, hanem katonai személyekre vonatkozott, áttette a kir. ügyészség a M. Kir. Honvédelmi Minisztériumba.

A főtárgyalás elnapolását és a jelentés beszerzését ellenzem, mert nyilvánvalóan nem nyomozati iratokról, hanem magánjelentésekről van szó, amelyeknek nincs komoly bizonyító értéke

Vavrenka cseh követ csakugyan küldött egy átiratot, amelyben az ügy iránt érdeklődik, ez azonban az ügy elbírálása szempontjából semmilyen fontossággal nem bír, mindazonáltal bemutatom.

Balonyi Imre védő: Makkay Imre százados beszerezni kért vallomási jegyzőkönyvei a Margit körúti Kat. Kir. Törvényszéknél fellelhetők, s onnan beszerezhetők. A vádlottak által írott jelentések beszerzését ellenzem, mert azok nem nyomozati iratok, hanem magánjelentések. A főtárgyalás elnapolását ellenzem.

Dr. Helvey Tibor védő: A főtárgyalás elnapolását a magam részéről szintén ellenzem.

A kir törvényszék végzett.

Sértettek képviselőjének a főtárgyalás elnapolása iránti indítványát elutasítja. A Budapesti M. Kir. Államrendőrség Főkapitányságát soron kívül sürgősséggel megkeresni rendeli a sértett képviselője által beszerezni kért és a vádlottak által a nyomozás során tett jelentések, a Margit körúti Kat. Kir. Törvényszéket pedig Makkay Imre százados két hiányzó nyomozati vallomásának sürgős megküldése iránt.

Tudomásul szolgál.

Belép **Andréka Károly**, 51 éves, bicskei születésű, róm. kath. vallású, nő, m. kir. államrendőrségi főkapitány-helyettes, érdektelen tanú. A törvényszéki figyelmeztetés után előadja a következőket: A rendőri nyomozást ebben az ügyben én vezettem. A vádlottak egy részét személyesen hallgattam ki. A Kettőskereszt Vérszövetségnek nem vagyok tagja. A nyomozás során én a Kovács fivérek, lovag dr. Umlauff Sziegfriedet és Sztahó Szavért hallgattam ki. Én tulajdonképpen csak a nyomozást vezettem és vádlottakat csak bizonyos körülményekre nézve hallgattam ki. A tulajdonképpen kihallgatásokat Pintér rendőrkapitány végezte. Én a kihallgatásokról nem vettem fel jegyzőkönyvet, azt a bünygyi osztály vette fel.

Vádlottak nem ismerték be, hogy a zsinagógát fel akarták volna robbantani, nem hogy egyes minisztereket vagy ellenzéki politikusokat láb alól eltenni akartak volna, sem azt, hogy terrorcsapatot készültek volna szervezni.

Azt sem ismerték be, hogy a nagyváradi román állampénztárt ki akarták volna fosztani. Azt említették, hogy ez a gondolat felmerült, de hogy erre szövetkeztek volna, azt tagadták.

Azokban a jegyzőkönyvekben, amelyek az én kezemben megfordultak, ilyen irányú beismerés nem volt. Hogy a rendőrség milyen iratokat tett át a kir. ügyészségre, azt én nem tudom, mert azt a bűnügyi osztály intézte, én pedig detektívfőnök voltam.

A nyomozásnak voltaképpen két fázisa volt. Az első fázisában én tevékenyen részt vettem. Ezután átadtam a vádlottakat a bűnügyi osztálynak, amely a kihallgatásokat tulajdonképpen végezte. A bűnügyi osztály vezetője ezután elreferálta az ügyet a főkapitánynak, aki a referáda alapján a vádlottak szabadlábra helyezését rendelte el. Néhány nap múlva újabb vádak merültek fel, s akkor kezdődött a nyomozás második fázisa, amelybe én már kevésbé folytam bele. Ekkor vádlottakat ismét letartóztatták és átkísérték a kir. ügyészségre.

Én a nyomozás során semmi alapot nem láttam vádlottak letartóztatására. Ha az ellenük emelt súlyos vádak egyikét-másikát csak legalább beigazolván láttam volna, én tiltakoztam volna elsősorban szabadlábra helyezésük ellen, de ezeket a vádak mi sem igazolta.

Közzvádoló kérdésére tanú: Olyan jegyzőkönyvekről, amelyeket vádlottak jelentés formájában készítettek, s amelyekben a terhükre rótt cselekményeket beismerték volna, nincs tudomásom. Ha ilyen jelentéseket egyáltalán tettek, azt csak a bűnügyi osztályhoz tehették. Nálam csak detektívjelentések szerepeltek, de ezeket áttettem a bűnügyi osztályhoz, nálunk, a detektívosztálynál semmi sem maradt. Valószínűleg detektívjelentések lehetettek ezek a szóban forgó jegyzőkönyvek.

Sértett képviselőjének kérdésére tanú: Teljesen lehetetlennek tartom, hogy a vádlottak által jelentés formájában tett beismerések iratait a miniszterelnökhöz felterjesztették volna, még ha ilyen jelentések valóban léteztek volna is. A miniszterelnöknek referáltak az ügyről, de iratokat nem terjesztettek fel hozzá. Én semmiféle titkos szervezetnek tagja nem vagyok, vádlottaktól a nyomozás során semmiféle jelentést nem kértem.

Balonyi védő kérdésére tanú: Ebben az ügyben a vizsgálat során kihallgatott dr. Mann Hugó vizsgálóbíró. Mikor bizonyos kérdésekre a hivatalos titoktartás alóli felmentés hiányában nem akartam válaszolni, a vizsgálóbíró megnyugtatót, sokkal bizalmasabb dolgok vannak úgymond az akták közt, ezek amúgy sem kerülhetnek nyilvánosságra. Én ebben bízva aztán elmondottam egyet s mást, amit a hivatalos titoktartás alóli felmentvény nélkül különben nem mondtam volna el. Dr. Fábíán Béla ügyvéd aztán lemásolta a vizsgálóbíró előtt tett vallomásom jegyzőkönyvét és átadta Rassay Károlynak, aki azt a parlamentben publikálta. Én ezeket a nyilatkozatokat nem szántam és nem is szánom a nyilvánosság számára. Emiatt a belügyminisztert a parlamentben támadások érték, s egy ilyen támadás alkalmával azt a kijelentést tette, hogy Andréka holnap nem detektívfőnök, s minthogy nem dehonosztálhatta magát, s jóformán akarata ellenére tett nyilatkozata miatt kénytelen volt elejteni engem.

Felek tanú megesketését nem kérték.

Felek tanú meghitelesítését nem kérik.

A kir. törvényszék végzett.

Andréka Károly tanú meghiteltetését a Bp. 311. §-ának 2. bek. alapján mellőzi, mert meghiteltetését nem kérték.

Tudomásul szolgál.

Belép **Závory Kálmán**, muraszombati születésű, 33 éves, róm. kath. vallású, nő, magántisztviselő, **érdektelen tanú**, a törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: Vádlottakkal nem vagyok haragban. Igaz, hogy Kovács Kornéllal és Kovács Árpáddal bizonyos differenciáim voltak, emiatt azonban nem haragszom rájuk. A nézeteltérsek onnan vették eredetüket, hogy a Kovács fivérek megígérték, hogy engem a Magyar Nemzeti Múltunkhoz főtisztviselőnek vesznek be, s ennek ellenére egyszerű gyűjtő lettem. Az országos gyűjtésen magam is részt vettem. Mindössze 25.000 koronát gyűjtöttem, amit Fodor Andorral el is számoltam. Később még az is fokozat az elhidegülést a Kovács fivérektől, hogy Székely Jánostól azt hallottam, hogy Kovács engem meg akarnak verni. Később aztán megtudtam, hogy ez nem volt igaz.

Én a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságnak nem voltam tagja. Vass Titusz mutatott be engem a Kovács fivéreknek, s akkor arról volt szó, hogy Magyar Nemzeti Múltunk főtítkára leszek. A társaságnak semmiféle rendbontó célja ne volt, ellenkezőleg, a legszebb programmal ndult. Folyóirat megindítását tervezték, szépirodalmi előadásokat, irredenta és propagandaelőadásokat akartak rendezni, s néhányat rendeztek is. Én gyakran feljártam a Dohány utcai helyiségbe.

Elnök kérdéseire tanú: Én olyan megbeszélésnél, ahol a Dohány utcai zsinagóga felrobbantásáról lett volna szó, jelen nem voltam, csak Vass Titusz mondta egyszer nekem: „Milyen jó hecc volna, ha a Dohány utcai zsinagógát fel lehetne robbantani.” De ezt nem olyan formában mondta, mintha kitervelték volna, csak mint egy ötletet vetette fel. „Hogy gondolsz ilyet?”, válaszoltam neki. „De meg lehetne csinálni”, mondotta ő, „csak volna hozzá

megfelelő anyag és ember.” Arról, hogy tervezték volna, Vass Titusz nem beszélt, erre legalábbis nem emlékszem.

Elnök elébe tárja XIII. 5. sz. alatti nyomozati vallomását. M Mikor engem a nyomozás során kihallgattak, Székely János már ki volt hallgatva, s élém már kész anyagot tettek, s ha két-három szót szoltam, abból egész oldalakat írtak. Én a készült nyomozati jegyzőkönyveket el nem olvastam úgy írtam alá. Felolvasott vallomásom nem felel meg a valóságnak. Én kiképzett roham- és robbantótiszt voltam a világháború alatt, én nem beszélhettem olyan analfabéta ostobaságokat, ami nyomozati vallomásomban a robbantási dolgokról foglaltatik, mert én ezekkel technikailag tisztában voltam. Felhoztam ezt a dolgot Kovács Kornél előtt, bár erre nem emlékszem, de az egészen bizonyos, hogy ezt nekem Vass Titusz mondta először, addig nem is tudtam róla.

Kovács Kornél vádlott: Nem emlékszem egyáltalán, hogy Závory Kálmánnal ilyesmiről beszéltem volna, de ha szó is lett volna köztünk erről, az nem történhetett komoly formában.

Závory Kálmán tanú: Arról soha szó nem volt, hogy a kormány egyes tagjainak, vagy ellenzéki képviselők meggyilkolása céljából csukott autót, vagy kültelki házat vegyenek. Ez az egész ügy más formában került szóba. Én a Pannónia 105. sz. szobájában volt irodahelyiségbe is gyakran feljártma, s akik ott összejöttünk, mint heves irredenta érzelmű emberek, volt ellenforradalmárok voltunk, s gyakran kritizáltuk a destruktív politikusokat. Szóba került ilyenkor, hogy mi ellenforradalmárok radikálisan intézhettük volna a el a dolgot az ellenforradalom idején, amikor végezhattünk volna azokkal a destruktív elemekkel, akik a kommunizmusig juttatták az országot. Lehetséges, hogy a Vázsonyi Vilmos, Rassay

Károly és Drozdy Győző neve is előjött azok közt, akikre azt mondtuk, hogy jó lett volna az ellenforradalom ideje alatt eltenni láb alól, bár nem emlékszem, hogy ezeket a szóba hoztuk volna. Hangsúlyozom azonban, hogy soha szó sem volt arról, mintha ezeknek az embereknek a meggyilkolását bárki is tervezte volna, legfeljebb a múltra vonatkoztatva kerülhettek szóba.

Elnök elébe tárja a VII. 14. és VII. 20. alatti nyomozati vallomásokat.

Závory Kálmán tanú: Nem egészen úgy áll a dolog. Én ilyen kijelentéseket a nyomozás során nem tettem. Én alig beszéltem a rendőrségen. Elém adták a kész mondottakat, s én alig szóltam bele. Már régen helyesbíteni akartam nyomozati vallomásomat, de nem volt rá alkalmam. Hangsúlyozom, szó sem volt arról, hogy az ismertetett nyomozati vallomásomban felsorolt egyéneket eltegyék láb alól, ezek neve legfeljebb úgy jöhetett elő, hogy nem ártott volna az ellenforradalom idején végezni velük

Elnök elébe tárja, hogy több ízben tett hasonló vallomást, s nyomozati vallomásait a vizsgálóbíró előtt fenntartotta. Elébe tárja a vizsgálat során tett vallomását.

Závory Kálmán tanú: Azért hagytam helyben a vizsgálóbíró előtt tett nyomozati vallomásomat, mert nekem kevés közvetlen információm volt. Én információim nagyrészt Székely Jánostól szereztem be, s a vizsgálat során még nem tudtam, hogy Székely János többszörösen büntett előéletű, megbízhatatlan egyén, és hogy a Kovács fivérekkel haragban van.

Elnök elébe tárja a vizsgálóbíró előtt tett vallomását.

Závory Kálmán tanú: Vádlottaknak nem volt komoly szándéka ezeket megvalósítani. Nem emlékszem, hogy a vizsgálóbíró előtt ezeket mondtam volna.

Elnök elébe tárja a VII./14. sz. alatti nyomozati vallomását.

Závory Kálmán tanú: Ez sem úgy áll. A Kettőskereszt Vérszövetségnek volt egy belső osztálya, amelybe csak keveseket vettek fel. Én beléptem ide, mint volt rohamcsapatist, mert ennek a belső osztálynak a célja az volt, hogy rohamcsapatokat képezzen ki. Ez azonban nem államfelforgató, hanem irredenta célokat szolgált. Én, amikor a Kettőskereszt Vérszövetségbe beléptem, s amikor a belső, rohamosztályba felvettek, akkor külön esküt tettek velem ismét. Ennek az eskünek a szövege teljesen megegyezett a Kettőskereszt Vérszövetség általános esküszövegével a különbség csak az volt, hogy e különleges eskünél a régi szöveggel Hadúrra esküdtünk. Ez azonban nem terroristaeskü volt, mint ahogy a csapat, amelybe felvettek, nem terrorcsapat, hanem irredenta célra alakult rohamcsapat volt.

A kormány megbuktatására, vagy valami államfelforgató puccsra nézve sem megegyezés, sem szervezkedés nem történt. Folytak beszélgetések, amelyek során politikai kritikák hangzottak el, s tervek vetődtek fel, de ezek nem voltak komolyak.

Lehetséges, hogy ezekre a beszélgetésre én azt mondtam, hogy számárságok, mert az uralmon levőkkel nem lehet szembehelyezkedni. Ha valami nagyobb megbeszélés vagy összejövetel is volt, a Pannóniában nem voltak többek 7-8 embernél. A három Kovács testvér, Szobodeczky, Vass Titusz, Hugyec és én vettünk részt ilyesféle beszélgetésnél.

Elnök megállapítja, hogy Závory Kálmán tanú a nyomozás során tényleg beszélt szervezkedésről, csupán politikai jellegű magánbeszélgetésről.

Elnök felolvassa a Kettőskereszt Vérszövetség eskümintáját.

Závory Kálmány tanú: Ezt az esküt akkor tettem le, mikor beléptem a Kettőskereszt Vérszövetségbe. Amikor a rohamcsapatba beléptem, másodszor is felesküdtem. Ez alkalommal ugyanezt ez esküszöveget mondtam el azzal a különbséggel, hogy Hadúrra esküdtem fel. Hangsúlyozom azonban, hogy a rohamcsapat nem az állami és társadalmi rend felforgatására alakult, hanem ellenkezőleg, az állami és társadalmi rend megszilárdítását célozta, amellet, hogy irredenta célja volt. Szükség esetén ugyanis készen állt egy esetleges bolsevista felforgatás elnyomására.

Vass Titusz egyszer említette nekem, hogy Nagyváradon több magyar tiszt van a románok fogságában, s azokat akarják onnan kiszabadítani. Ezenfelül van Nagyváradon úgymond egy nagy irredenta érzelmű magyar ember, aki a nagyváradi oláh állampénztárnál van alkalmazva, s ez hajlandó volna a pénztárt a magyarok kezére játszani és átjönni a határon. Ezt is nyélbe lehetne egyúttal ütni. Felszólított, hogy legyenek segítségükre tervük megvalósításában, amire én vállalkoztam is. A terv kivételére azonban közbejött akadályok miatt nem került sor.

Én az 1921 évi május hótól egészen 1923 évi január hóig a Folkházay irredenta csoportnak voltam tagja. Az 1923 évben egyszer a nevezett különítményben működő Tomcsó főhadnagytól néhány kilogramm ekrazitot kaptam abból a célból, hogy azt megszállott területen működő irredenta szervezetekhez eljuttassam. Vass Titusz vállalkozott rá, hogy elvisz néhány kiló ekrazitot, s én átadtam neki 9 kiló ekrazitot és angol gyújtózsínórt, azzal az utasítással, hogy vigye azt át Aradra, s adja át ott egy

ezredesnek, aki az ottani magyar irredenta szervezet vezetője, hogy háború esetén, ha hídrobantásra lenne szükség, kéznél legyen. Az 1923 év március havában, néhány héttel a fent előadott eset után ismét átadtam Vass Titusznak 9 kgr ekrazitot ugyanazon célból, mint megelőzően. Vass Titusz a robbanószert nem tudta elvinni Aradra, az itt maradt. Ez azonos azzal a 18 kgr ekrazittal, amit ebben az ügyben a nyomozás során lefoglaltak.

Hogy e 18 kgr ekraziton felül a Magyar Nemzeti Múltunk helyiségében más robbanóanyag vagy lőszer lett volna, arról nincs tudomásom. Mindössze az én szolgálati revolveremet tartottam a Pannónia 105. sz. szobájában egy kosárban.

Egy alkalommal Tarnovszky Pál elmondta nekem, hogy valami felvidéki ember hozott klisék anyagot, amely szokolhamisításra alkalmas lett volna, és ajánlatot is tett a szokolhamisításra. Én azonban erről többet nem is tudtam meg, mert ily irányú megbeszéléseken soha részt nem vettem. Nem igaz az, hogy vádlottak a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság pénzén dorbézoltak volna, hiszen oly kevés pénzt gyűlt be, hogy kenyérre, szalonnára és útiköltségre sem telt belőle.

Közzvádoló kérdésre Závory tanú: Kürthy Endrétől hallottam egyszer, hogy a Kettőskereszt Vérszövetség Kovács-csoportja fog fegyvert kapni, de nincs tudomásom róla, hogy kaptak volna. Mi is vártunk fegyvert egy darabig, mert nekünk is meg volt ígérve, de mi sem kaptunk.

Védő kérdésére Závory tanú: Mikor nyomozati vallomásaimat tettem, a Kovács fivérekkel bizonyos köztünk támadt differenciák miatt nem voltam beszélő viszonyban, és nem érintkezte velük. Kovácsék követeltek tőlem 40.000 koronát a vidéki gyűjtés után, pedig én a befolyt pénzekkel elszámoltam. De

azért is haragban voltam Kovácsékkal, mert Székely hamis információkat mondott nekem felőlük. Azt mondta nevezetesen, hogy Kovácsék engem meg akarnakverni, holott később kiderül, hogy ez nem volt igaz. Székely folyton unszolt engem, hogy erre mag amarra a körülményre nézve tegyek vallomást. Amikor nyomozati vallomásomat tetem, a rendőrségen őrizetbe voltam véve, a nekem az volt a meggyőződése, hogy ha nem írom alá az elém tett jegyzőkönyveket, nem helyeznek szabadlábra. Ezért a jegyzőkönyveket aláírtam.

Emlékszem, hogy valamelyik Kovács fiú Székely Jánost a Pannóniában fel akarta pofozni, vagy meg is pofozta. Arról tudomásom van, hogy Székely János a Kovács testvéreknek halálos ellensége. Arra emlékszem, hogy Kovácsék bizonyos pénzek el nem számolása miatt felelősségre vonták Székelyt.

Közzvádoló: A Bp. 222. §-ának 2. bekezdése alapján ellenzem Závory Kálmán tanú meghiteltetését, mert vallomásának lényegére ingadozást tanúsított.

Dr. Balonyi Imre védő: A Bp. 221. §-ának 1. pontja alapján ellenzem Závory Kálmán meghiteltetését.

Dr. Helvey Tibor védő: Závory Kálmán tanú meghiteltetését ugyancsak a Bp. 221. §-ának 1. pontja alapján ellenzem.

A kir. törvényszék végzett.

Závory Kálmán tanú meghiteltetését a Bp. 221. §-ának 1. és 222. §-ának 2. pontja alapján mellőzi.

Tudomásul szolgál.

Belép **Székely János**, 26 éves, marosvásárhelyi születésű, ref. vallású, nő, géptechnikus, **érdektelen tanú**. A törvényes

figyelmeztetés után előadja a következőket: Nincs tudomásom semmiféle büntetésről.

Elnök ismerteti Székely János tanú nyilvánkönyvi adatait, amely szerint többszörösen büntetett előéletű.

Székely János tanú: Nem voltam soha életemben büntetve, csak előzetes letartóztatásban voltam egy politikai ügyben, de ott szabadon bocsátottak. Nem vagyok azonos azzal a Székely Jánossal, akinek nyilvánkönyvi adatait az elnök ismertette. Kérem ujjenyomatot felvenni rólam és megállapítani, hogy nevezettel nem vagyok azonos.

A vádlottakra nem haragszom, velük ellenséges viszonyban nem vagyok. Igaz, hogy Kovács Tivadar egy alkalommal arcul ütött, de ezt már megbocsátottam neki. Egy alkalommal a Pannónia 105. sz. szobába rám támadtak, pisztolyt fogtak rám, s azt kiabálták: „Gazeber, elárultál bennünket!” Ekkor ütött arcul Kovács Tivadar.

Egy vidéki gyűjtés alkalmával nekem is megbízást adtak a gyűjtésre. Azt mondták, hogy a begyűlt pénzt irredenta célra fogják fordítani. Én annak idején a nyugat-magyarországi felkelésben részt vettem, és ezen a réven Nyugat-Magyarországon széles körű ismerettségem volt, odamentem tehát gyűjteni. Mindjárt Skultéthy főszolgabíróhoz fordultam, elmondtam neki, hogy a Kettőskereszt Vérszövetség részére gyűjtök, és kértem a támogatását. Ő úgymond ilyesmivel nem foglalkozik, ő csak az Ébredő Magyarok Egyesületének gyűjtésével foglalkozik, ehelyett azonban egy századoshoz utasított, hogy az intézi a Kettőskereszt Vérszövetség ügyeit. A százados azután a Kettőskereszt Vérszövetség vezetőségéhez fordult felvilágosításért a gyűjtést tárgyában, és ott Kovács Tivadarnak szemrehányást tettek, mert a gyűjtés a

vezetőség tudta nélkül történt. Emiatt haragudtak rám a Kovács fivérek, és emiatt ütött arcul Kovács Tivadar.

Kovács Tivadar vádlott: Nem felel meg a valóságnak, azért ütöttem arcul, mert szabálytalanságokat követett el.

Székely János tanú: Én a gyűjtésért jutalékot kaptam, ami emlékezetem szerint 25%-ot tett ki. Én dr. Umlauff Sziegfrieddel együtt voltam gyűjteni.

Már a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság Dohány utcai helyiségébe is bejártos voltam, s ott említette nekem egy alkalommal Kovács Kornél, hogy a Dohány utcai zsinagógát fel akarják robbantani, csak az a baj, hogy kevés pénz van hozzá. Én megkérdeztem, hogy kik vesznek részt a merényletben, mire Kovács Kornél megnevezte Kovács Tivadart, Szobodeczky Aladárt s még néhány embert, akiknek a nevére most már nem emlékszem. Én megkérdeztem erre, hogy kinek a megbízásából csinálják ezt, mire Kovács Kornél azt felelte, hogy a fővezérség, tudniillik a Kettőskereszt Vérszövetség fővezérségének a megbízásából. Én elhittem neki a dolgot, mert mindig magas állású emberekre hivatkoztak.

Elnök elébe tárja, hogy a nyomozás során sohasem tett arról említést, hogy a vádlottak a zsinagógát fel akarták volna robbantani.

Székely János tanú: Én már a nyomozás során előadtam ezt, erről jegyzőkönyvet vettek fel, s én azt a vizsgálóbíró előtt fenntartottam.

Elnök megállapítja, hogy az iratok közt ennek semmi nyoma nincsen.

Székely János tanú: Nem tudom egészen biztosan, hogy melyik Kovács említette ezt nekem, csak arra emlékszem, hogy a

magasabbik. Elmndtam a nyomozás során, s abba a jegyzőkönyve, ami erről a vallomásról készült, be is vették, hogy az előkészületek már megtörténtek a zsinagóga felrobbantására. Lemásztak ugyanis az utcai csatornába, amely a zsinagóga alatt vezet, és felmérték a helyet. Azt is előadtam, hogy erről Závory Kálmán is említést tett nekem.

Kovács Kornél vádlott: Nem felel meg a valóságnak. Székely János sohasem volt bizalmasunk, s még amikor megbízhatatlansága nem derült ki, akkor sem tárgyaltam vele soha semmit, még közönbös dolgokat sem, nemy hogy ilyen dolgot, különösen, amikor ilyesmiről egyáltalán soha szó sem volt.

Kovács Tivadar vádlott: Tanú vallomása valótlan. Csak azért terhel minket, mert gyűlölt. Én arcul ütöttem őt, mert lopott.

Székely János tanú: Nem igaz.

Kovács Tivadar vádlott: A gyűjtőíven, amellyel Székely gyűjtött, vakarások voltak. Azon kívül gyűjtés közben fűnek-fának olyan dolgokról beszélt, amiket mi sohasem mondtunk neki. A nyugat-magyarországi gyűjtés alkamával is olyanokat mondott Skultéthy főszolgabírónak, hogy az lefogatta és feljelentést tett ellene.

Székely János tanú: Nem felel me a valóságnak. Én egyáltalán nem voltam letartóztatva. Mikor Skultéthy főszolgabíró azt mondta, hogy a gyűjtésbe nem avatkozik bele, egyidejűleg egy századoshoz utasított, aki távirati úton információt kért a Kettőskereszt Vérszövetség vezetőségétől a gyűjtést illetően, a vezetőség pedig felelősségre vonta Kovács Tivadart, hogy miért rendezett az ő beleegyezésük nélkül gyűjtést. Szobodeczky Aladár ez után felhívott engem a Pannóniába, ahol a Kovács fivérek rám

zárták az ajtót, nekem rohantak, Kovács Tivadar arcul ütött, s megfenyegettek, ha valami kiszivárog, eltesznek láb alól.

Az 1923. évi június vagy május hóban valamelyik délután felmentem a Pannónia 105. számú szobába, ahol ott találtam a három Kovács testvért, Szobodeczkyt, Závoryt, Hugyeczet, s még néhány ismeretlen embert. Összesen lehetek valami tízen. Itt arról folyt a szó, hogy a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társasággal országos gyűjtést fognak indítani, s a begyűlt összeget arra fogják felhasználni, hogy egyes minsztereket és nemzetgyűlési képviselőket, akik az országnak kárára vannak, eltegyenek láb alól. Ezt úgy fogják megvalósítani, magyarázta Kovács Tivadar és Szobodeczky Aladár, hogy vesznek egy kültelki házat és egy csukott autót, s majd azokat a politikusokat, akik ellen kifogásuk van, a csukott autón a kültelki házba hurcolják, s ott elintézik. Az „elintézés” azt jelentette, hogy elteszik láb alól. Emlékezetem szerint gróf Klebelsberg Kunó belügyminiszterről, Rassay Károly, Vázsonyi Vilmos és még több nemzetgyűlési képviselőről volt szó. Závory ekkor közbe is szólt: „Mit akartok Klebelsbergtől, hiszen keresztény ember?” „De annak is zsidó dög a felesége”, mondták a többiek. A kisebbik Kovács fiú hozzátette, eggyel több vagy kevesebb, úgy is mindegy. Majd Bethlen István gróf miniszterelnököt szóba hozták, hogy elteszik láb alól. Závory ismét közbeszólt: „De hiszen az erdélyi nemes ember, csak nem fog zsidókkal paktálni.” Több ellentmondás hangzott el, többen pedig hozzájárultak. Kovács Tivadar és Szobodeczky Aladár nagyon agítottak. Ha valamelyik képviselő nem tetszett nekik, mindjárt rámondták, hogy vagány, ami nagyjából annyit jelentett, hogy gazember. Ezt Klebelsberg Kunó grófra is mondták, de hogy rajta kívül még kire használták, arra már nem emlékszem.

Babos és Kürthy mesélték nekem, hogy Kovácsék azt is tervbe vették, hogy Budapesten minden kerületben lenne tíz veszedelmes emberük, akik gyilkosságokra válallkoznak. A nyomozás során ezt azért nem említettem, mert pozitív adatom nem volt rá, s mert nem is kérdezték.

Závorítól és Babostól azt is hallottam, hogy valami román állami pénztár megfúrását is tervbe vették, s hogy a kassza tartalmát Magyarországra akarták áthozni.

Egy éjjel felcsengetett engem Babos és Kürthy, s azt mondták, parnacs van rá, hogy valami iskolában gyülekezzünk. Én nymban felöltöztem és elszaladtam a megjelölt iskolába, ahol jelen voltak a Kovács fivérek, s azt mondták, holnap lesz a román király koronázása, s repülőgépen el fognak oda menni, s bombákat fognak leszórni. Rámutattak két tele hátizsákra, hogy tele van bombával. Azt mondták, hogy valami ezredes adott parancsot erre, és engem is felszólítottak, hogy vegyek részt a kirándulásba. Én erre hajlandónak is nyilatkoztam, és másnap reggel meg is jelentem a megbeszélte találkozón. Odajött Kovács Árpád bőrkabátban és derékaljallal felszerelve, s azt mondta, hogy lefűjták a dolgot. Az volt ugyanis a terv, hogy valami itt levő francia repülőktől akarták elleopni erre a célra a repülőgépeket, s azt mondták, hogy a gépet nem lehetett elleopni.

Én magam nem láttam a két teli hátizsák tartalmát, de azt mondták nekem, hogy robbanóanyag van benne, amit majd leszórnak a román király koronázására. A Pannónia szálló 105. sz. szobájában láttam azonban pisztoly és kézigránátot, és Becker azt mondta, hogy egy kőbányai raktárban lőszer van elrejtve. Mikor Beckert felszólították, hogy a gyűjtésben vegyen részt, Becker

kijelentette, hogy ilyen link dolgokkal nem foglalkozik. Beckert nem láttam a Kovácsék társaságában.

A szokolhamisításról nem tudtak semmit.

Elnök felolvassa a nyomozati vallomását.

Székely János tanú: Én Závory Kálmántól hallottam, hogy Kovácsék engem el akarnak tenni láb alól.

Elnök felolvassa nyomozati vallomását.

Székely János tanú: Én Závory Kálmántól hallottam, hogy Kovácsék engem el akarnak tenni láb alól.

Závory Kálmán tanú: Nem felel meg a valóságnak. Megfordítva van. Én hallottam Székely Jánostól, hogy Kovácsék engem megöléssel fenyegettek. Igaz, hogy később kaptam egy névtelen fenyegetést, de nem tudom, hogy ki küldte.

Elnök elébe tárja VII. 18., VII. 5 és VII. 19. sz. alatti nyomozati vallomásait.

Székely János tanú: Megfelel a valóságnak.

Dr. Balonyi védő becsatolja az A. alatti jegyzőkönyvet, amelyet elnök felolvas.

Székely János tanú megtekinti az A. alatti jegyzőkönyvön levő aláírását, és kijelenti, hogy az nem tőle származik.

Közvádoló kéri Székely János meghiteltetése tárgyában és határozathozatalt a daktiloszkópiái vizsgálat megejtése és tanú priuszának kétségtelen megállapításáig.

A kir. törvényszék végzett.

Székely János tanú meghiteltetése tárgyában a határozathozatalt személyazonosságának kétségtelen megállapításáig felfüggeszti.

Tudomásul szolgál.

Belép **Kürthy Endre**, 39 éves, máramarosszigeti születésű, nő, cipész, **érdektelen tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: A Kettőskereszt Vérszövetségnek tagja voltam. Ennek az egyesületnek sem államfelforgató, hanem irredenta célja volt. A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságnak nem voltam tagja, de irredenta ügyekben feljártam a társaság Dohány utcai helyiségébe. Itt a Dohány utcai zsinagóga felrobbantásáról soha szó sem volt, csak hazafias dolgokról beszéltek. A Pannónia Szálló 105. sz. szobájában szobájában levő hivatalos helyiségébe is feljártam, de itt sem volt soha szó arról, hogy a kormány egyes tagjait és képviselőket láb alól eltegyenek.

Elnök elébe tárja VII. 16. sz. alatti nyomozati vallomását.

Kürthy Endre tanú: Székely János mesélte a Pannóniában egyszer nekem, hogy tervbe vették egyes képviselők eltüntetését. Nem Szobodeczky Aladár mesélte ezt, hanem Székely. Én a kérdéses alkalomkor nagyon ittas állapotban voltam. Ezt a vallomásomat a vizsgálóbíró előtt vissza is vontam.

Mikor a rendőrségen vallomást tettem, haragudtam Kovácsékra és Szobodeczkyre, mert egy alkalommal Székely János a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság nevében a saját céljaira gyűjtött, s Kovácsék és Szobodeczky azt hitték, hogy én is benne vagyok abban a szabálytalanságban, s ezért keményen felelősségre vontak. Az azonban nem felel meg a valóságnak, hogy Kovácsék azzal fenyegettek, hogy eltesznek láb alól, azonban igaz, hogy Szobodeczky legazemberezett.

A főkapitányságon, mikor vallomást tettem, annyira presszionáltak, hogy azt sem tudtam, mit csináljak. Ha csak egy-két szót szóltam, egész oldalakat írtak belőle.

Arról szó sem volt, hogy vádlottak terrorcsapatot alakítanak. Kovács Árpád tréfálkozva elmondott egyszer valami nótaszöveget, amelyik valahogy úgy kezdődik, hogy „fehérterrorista vagyok én”, de se ő, se más ezt a nótát jelenlétemben sohasem énekelte.

A nagyváradai útról mindössze annyit tudok, hogy Závory Kálmán egyszer említette nekem, hogy valami magyar tiszték kiszabadítására lementek Nagyváradra, hogy aztán ebben az ügyben mi történt, azt nem tudom.

Azt hallottam egyszer, hogy a Pannónia szállóban van egy kosár, amely revolverekkel van tele, de ezt magam sohasem láttam. Riadócédulákra egyáltalán nem emlékszem. Egyszer ugyan volt valami riadónk, amikor a Vérmezőn gyülekeztünk, de hogy az hogyan történt, arra már nem emlékszem.

A szokolhamisításról semmit sem tudok.

Kovács Kornél vádlott: Egyszer valami illetéktelen gyűjtésre jöttünk rá, amiben Babos és Székely volt a ludas. Ekkor azt hittük még, hogy Kürthy Endre is benne van, s őt is elővettük. Ekkor gen erélyesen beszéltünk, de nem fenyegettük meg, hogy eltesszük láb alól.

Szalay János vádlott: Én is részt vettem Kürthy Endre faggatásánál. Tény, hogy akkor lecsirkefogóztuk.

Elnök felolvassa Kürthy Endrének VIII. 16. sz. alatti nyomozati vallomást.

Szobodeczky Aladár vádlott: Sohasem mondtam azt, hogy Babost hidegre teszik.

Kürthy Endre tanú: Csakugyan nem mondta. A Koács fivérek azért haragudtak Babosra, mert én rájöttem, s kiderítettem,

hogy Babos a MOVE-ből ellopott 13 levelet és eladta azokat Az Est című napilapnak.

A vádlottakat terhelő adatok valószínűleg úgy kerültek be a nyomozati vallomásomba, hogy át vannak véve Székely János nyomozati vallomásából. Antal kapitány úr úgy kiszínezte a vallomását, hogy a tizedrésze sem igaz.

Dr. Balonyi védő kérdésére Kürthy Endre tanú: Már a vidéki gyűjtések megkezdése előtt láttam, hogy Székely ellensége a Kovács testvéreknek. Egyszer azt is mondta nekem Székely, hogy „az egész Kovács társaságot le fogom fogatni.”

A nyomozás során Székely engem és Závoryt meghívott a Kék flaskához címzett vendéglőbe. Székely és Závory nagy megbeszéléseket folytattak. Hogy mit beszéltek az egész idő alatt, arra már nem emlékszem, de többek között megbeszélték, hogy másnap felmennek a rendőr-főkapitányságra, s mindketten azt fogják vallani, hogy a Pannónia Szálló 105. sz. szobájában volt egy összejövetel, amelyen huszonötten vettek részt, s ahol megállapodtak, hogy Vázsonyit, Fábiánt és más nem tetsző politikusokat eltesznek láb alól.

Mikor a vizsgálóbíró előtt tettünk vallomást, a vizsgálóbíró először Székelyt szólította be, s mikor Székely kijött, azt mondta nekem: „Nyomd a Kovácsékat alaposan.” Én azt válaszoltam neki, hogy igen, ezt azonban csak a látszat kedvéért tettem. Ennél az esetén jelen volt egy hölgy, akinek bemutatkoztam, s felhívtam rá a figyelmét. Később tudtam meg, hogy az illető a Kovács fivérek húga volt.

Ezt a kifejezést, hogy „égisz”, nem ismerem, nem tudom, hogy került a nyomozati vallomásomba.

Székely gyakran hívott engem, hogy menjünk fel Vázsonyi Vilmoshoz, Fábrián Bélához és Sándor Pálhoz, és ajánljam fel nekik a szolgálataimat. Azt mondta, ő úgy is áldozata hazafiságának és antiszemitizmusának. Dániel, amíg nem volt ébredő, szegény volt és most gazdag. Ha Vázsonyiéknak elmondok, mindent, jobb módba juthatok.

Egy alkalommal elhívtam Székely Varjas Sándorhoz, és ilyen beszédre tereltem a szót, hogy Varjas tanúm legyen Székely anyagi gondolkodására.

Székely János: Kürthy előadása valótlan. Sem azt nem mondtam neki, hogy nyomja meg Kovácsékat, sem pedig, hogy menjen fel Vázsonyiékhoz és ajánlja fel szolgálatait, ellenben Kürthy azt mondta nekem, hogy Kovácsék két szobás lakást adnak nekem, ha nyilatkozatot adok, hogy zsidó nemzetgyűlési képviselők béreltek fel nyomozati vallomásom megtételére. Én azt válaszoltam, hogy erre nem vagyok hajlandó, a gazemberek törjék ki a nyakamat. Azt úgy sem fogják, válaszolta Kürthy Endre, mert magas rangú katonatisztek vannak benne.

Kürthy Endre tanú: Nem igaz.

Kürthy Endre tanú szemébe mondja Székely János tanúnak, hogy arra biztatta őt, menjen Vázsonyiékhoz és ajánlja fel szolgálatait. **Székely János tanú** megmarad tagadása mellett.

Közzététel: Kürthy Endre tanú meghittetését a Bp. 222. §-ának 2. pontja alapján ellenzm.

A kir. törvényszék végzett.

Kürthy Endre tanú meghittetését a Bp. 222. §-ának 2. pontja alapján mellőzi.

Tudomásul szolgál.

Elnök utasítja a Budapest Kir. Ügyészség fogházgondnokát, hogy Székely János tanúról – kérelmére – ujjlenyomatot vegyenek fel, s utasítja a jelen levő m. kir. államrendőrségi detektívet, hogy a felvett ujjlenyomatot az országos központi bűnügyi nyilvántartásba a tanú személyazonosságának megállapítása végett vigye át.

Tudomásul szolgál.

Elnök a következőképpen határozott: A főtárgyalást az idő előrehaladott voltára való tekintettel félbeszakítja, és annak folytatására az 1925. évi október hó 20. napjának de. 9. óráját jelöli ki, amelyre a feleket megidézi.

Tudomásul szolgál.

Kmf.

Dr. Publik

[saját kezű aláírás]

ft. elnök

Dr. Haubert Hugó

[saját kezű]

jegyzőkönyvvezető

Jegyzőkönyv

Folytatólag felvétellett a Budapesti Kir. Büntetőtörvényszéknél, az 1925. évi október hó 21. napján megtartott főtárgyalásról.

Megjelentek a bíróság előtt a felek részéről ugyanazok.

A tárgyalás a nyilvánosság kizárásával folyik.

Elnök a főtárgyalást megnyitja és megállapítja, hogy a bíróság tagjai ugyanazik, és a megidézettek megjelentek.

Belép **Venzel Gejza**, 51 éve, budapesti születésű, róm. kath. vallású, nős, székesfővárosi tanácsjegyző, **érdektelen tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: Három évvel ezelőtt feljött a Népjeléti Központba, ahol alkalmazva voltam, Kovács Tivadar, Kovács Kornél, lovag dr. Umlauff Sziegfried és Mayer Oszkár, s tanácsot kértek, hogyan lehetne a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságot megalapítani. Én elmondottam nekik, hogy egy egyesület alapításához mi szükséges, mire eltávoztak. Később azzal jöttek, hogy megalakítják a Magyar Szocialista Pártot, majd ismét később az iránt érdeklődtek, hogyan lehetne országos gyűjtésre engedélyt kapni, mert felolvasásokat akarnak rendezni és írói rendezvényeket kell fedezniük, és más hasonló kiadásaik vannak. Ekko a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság már meg volt alapítva. Én erre nézve is megadtam a szükséges felvilágosításokat, a gyűjtésre az engedélyt meg is kapták. A gyűjtés megindult, és hónapokon át el is számoltak róla a Népjeléti Központnak, majd egy időn túl beszüntették az elszámolást. Én felszólítottam őket, hogy számoljanak el, mire azt válaszolták, hogy néhány gyűjtőív még nem futott le. Eközben aztán a belügyminiszter betöltötte a gyűjtést, és felhatalmazta Budapest székesfőváros polgármesterét a végelszámolás megejtésére. Mikor ezt meg akarta a polgármester ejteni, értesültünk, hogy vádlottakat letartóztatták.

Én Kovács Árpáddal és Kovács Tivadarral többször beszélgettem napi politikai dolgokról. Ők nagy hívei voltak gróf Bethlen Istvánnak, olyannayira, hogy a Bethlen-kormányt még velem szemben is védelmezték. Kovács Tivadar különösen gróf

Bethlen Istvánt és Rakovszkyt védelmezte. Én magam is részt vettem irredenta mozgalmakban, s egyszer a Kovács Tivadar kérdésére Bethlenről abbéli véleményemnek adtam kifejezést, hogy nem tartom őt olyan erősnek, hogy a magyar irredentát megvalósítsa és az ország konszolidációját keresztülvigyel, mire Kovács Tivadar nagyon a védelmébe vette és dicsére gróf Bethlen Istvánt.

Dr. Balonyi Imre védő kéri tanú meghiteltetését.

A kir. törvényszék végzett.

Venzel Gejza meghiteltetését elrendelni, mert az ellen törvényes akadályt fennforogni nem lát.

Tudomásul szolgál.

Venzel Gejza tanú a Bp. 217. §-a szerint történt figyelmeztetés után az esküt letette.

Belép **Dr. Jäger Károly**, 39 éves, szatmári születésű, ref. vallású, törvényesen elvált, MÁV-titkár, **érdektelen tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság alakuló közgyűlésén részt vettem, s engem a társaság elnökévé választottak. Látva, hogy az ellenforradalom után ismét kezdi felütni a fejét ugyanaz a destrukció, amely az októberi forradalmon át a kommunizmushoz vezetett, s látva, hogy az ellenforradalom alkalmával is a paraszt és az értelmi középosztály volt az, amelyre leginkább támaszkodni lehetett, a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság célja az volt, hogy a magyar parasztság és munkásság körében ápolja, illetve ébressze fel a nemzeti szellemet. Ezt propagandaelőadások, estélek és megfelelő színelőadások rendezésével akartuk megkezdni. A társaság az 1922. év szeptemberében alakult meg, és én az 1923. évi február hó 1-jén elnök tisztemről leköszöntem és

a társaságból kiléptem, mivel nem kedves elemek is vettek részt benne. Én, akit hivatali munkám a MÁV-nál nagyon lefoglalt, csak délután 5-6 óra tájban tudtam a társaság Dohány utcai helyiségébe feljárni, ahol olyan diskurzust hallottam néha, amit kifogásoltam, s ezért megindult ellenem az intrika. Kürthy Endre és Székely János értesített arról, hogy jegyzőkönyvet is vettek fel ellenem.

Ezek a beszélgetések, amelyeket kifogásoltam, nem az állami és társadalmi rend felforgatására irányultak, ilyen beszélgetések a társaságban soha sem folytak, hanem gyermekes éretlenségek voltak. Valaki például azt mondta, hogy a zsidók közt propagandát kellene folytatni abban az irányban, hogy a közönséges zsidók kikeresztelkedjenek, s hozzánk csatlakozzanak. Mások megint azt az eszmét pendítették meg, hogy Magyar Pantheon címen ki kelene adni egy könyvet, s abba olyan embereket kellene bevenni, akiknek ez a hiúságát legyezgetné, s akik ezért hajlandók volnának fizetni. Az egyesület célja nem hogy az állami és társadalmi rend felforgatása, de ellenkezőleg, a megszilárdítása volt. Voltak nem kívánatos alakok is benne, az igaz, ilyen volt például Székely János is, aki egyszer azt a kijelentést tette, hogy jó volna pogromot rendezni. Székely mindig irritált. Én és a Kovács fivérek a legteljesebb egyetértésben voltunk, s Székely mindig iparkodott közénk éket verni.

Székely János tanú: Én sohasem mondtam, hogy pogromot kellene rendezni, s nem intrikáltam Kovácsék ellen. Ők Dr. Jägerre azt mondták, hogy „nagy vagány, gazember, királypárti”.

Dr. Jäger Károly tanú a szemébe mondja Székely Jánosnak, hogy pogromot kívánt. Székely megmarad tagadása mellett.

Elnök megállapítja, hogy a szembesítés eredménytelen.

Dr. Jäger Károly tanú: Én csak a Dohány utcai helyiségbe jártam fel, mikor a Pannóniába költöttek, én már nem voltam tagja az egyesületnek. Nem tudtam, hogy a Dohány utcai helyiségben robbanószerkezetek voltak. Soha vádlottak részéről egy hang sem hangzott el a kormány ellen. Az egyesület működése inkább a kormány megerősítését célozta. Az ellenzéki politikusok működését kifogásolták, de soha arról szó sem volt, hogy valakit közülük eltennének láb alól. Terrorcsapat szervezéséről szó sem volt. Katonai diktatúráról volt szó, de nem mintha annak létesítésével a legkisebb értékben is foglalkoztunk volna, ez csupán magánbeszélgetés volt. Arról beszéltünk, hogy kár, hogy a kommunizmus bukása után nem léteztünk katonai diktatúra. A Dohány utcai zsinagóga felrobbantásának tervéről soha egy szót sem hallottam.

Kovács Tivadarral lemondásom után is találkoztam néha, és ő egyben-másban kikérte a véleményemet. Egyszer a várban találkoztam vele, s ő elmondta, hogy egy felvidéki tiszt ajánlatot tett nekik, hogy szokolokat kellene hamisítani. Egy üveglapot kapott a tiszttől, ami a kivitelnél felhasználható lett volna. Kovács Tivadar helytelenítette a tervet, azon az állásponton volt, hogy nem szabad ezt megcsinálni, még a megbeszélése is bűn volna, de kötelességszerűen felment a hadügyminisztériumba, jelentést tett ezekről, és bemutatta az üveglemezt. A hadügyminisztériumban is azt a tanácsot kapta, hogy nem szabad a dolgot megvalósítani.

Dr. Balonyi Imre védő kérdésére dr. Jäger Károly tanú: Egészen határozottan üveglemezről volt szó. A Kettőskereszt Vérszövetség nem volt felelőtlen szervezet. A kormány beleegyezésével működött. Ezt onnan következtettem, hogy

tényleges szolgálatot teljesítő, magas rangú katonatisztek álltak az élén.

Dr. Helvey védő kérésére dr. Jäger tanú: Lovag dr. Umlauff Sziegfriedet korrekt, megbízható, nagy intelligenciájú, mind jó iránt lelkesedő embernek ismerem. A Magyar Nemzeti Múltunk kulturális céljait a legönzetlenebbül szolgálta, bár anyagi nehézségekkel küzdött.

Dr. Balonyi és Dr. Helvey védők kérik dr. Jäger Károly tanú meghittetését.

A kir. törvényszék végzett.

Dr. Jäger Károly tanú meghittetését elrendeli, mert az ellen törvényes akadályt fennforogni nem lát.

Tudomásul szolgál.

Dr. Jäger Károly tanú a Bp. 217. §-a szerinti figyelmeztetés után az esküt szabályszerűen letette.

Belép **Varjas Sándor**, 49 éves, szabadkai születésű, róm. kath. vallású, özvegy, tartalékos százados, **érdektelen tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: A Területvédelmi Ligánál működtem, mint százados, és a Délvidéki Ligának vezetője voltam. Nekem volt egy menekültekből álló káderem, amelyet az államnak a szükséghez képest rendelkezésére tudtam volna bocsátani. a Kovács fivérek a Nemzetvédelmi Osztályból ismertem, mert annak megbízásából működtek. Egyszer tárgyaltunk is együtt nemzetvédelmi ügyekről, és én egyes listákat rendelkezésünkre is bocsátottam. Később Kovács Tivadar részéről valami visszaélésre jöttem rá, s emiatt feljelentést tettem ellene a Kettőskereszt Vérszövetség vezetőségénél, s megszakítottam velük a nexust. Különféle turbulens elemek kerültek ugyanis a Kovácsék társaságába, valami Kürthy nevű

suszter is például, aki utcai nőkkel kereskedett. A vádbeli cselekményekről semmit nem tudok, csak az újságokból értesültem azokról. Székely ugyan hozzám csatlakozott egyszer az utcán, s igyekezett mindenfélét mondani, de leráztam a nyakamról. Kürthy is folyton intrikált a Kovács fivérek ellen, de elutasítottam azzal, hogy a baja van a Kovács fivérekkel, tegyen felsőbbbségüknél feljelentést ellenük.

Felek tanú meghittetését nem kérték.

A kir. törvényszék végzett.

Varjas Sándor tanú meghittetését a Bp. 311. §-ának 2. bek. alapján mellőzi, mert felek a tanú meghittetését nem kérték.

Tudomásul szolgál.

Belép **Fodor Andor**, 42 éves, karcagi születésű, róm. kath. vallású, nő, a Magyar Detektív kiadóhivatali igazgatója, **érdektelen tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: A Hadviseltek Országos Gazdasági Szövetségének voltam képviselője, a sanna Dohány utcai hivatalos helyiségében működtem. Egy alkalommal, amikor felmegyek a hivatalomba, egyik legnagyobb szobára kiírva látom: Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság. Ettől kezdve aztán a társaság ott működött. Később gyűjtést is indítottak, de miután nem sok eredménnyel járt, felkértek engem, Knopf Samut is Farkas Itvánt, hogy bizonyos % ellenében vállaljuk magunkra a gyűjtést. Mi el is vállaltuk, és azt hiszem, 40%-ot kaptunk a begyűjtött pénzből. Nem egészen kettőmillió korona gyűlt egybe. Én állandóan bejártam a Dohány utcai helyiségbe, s nap nap után találkoztam vádlottakkal, akik úgy éltek, mint szegény emberek. Minden nap délután felhoztak egy veknit, és elosztották, ez volt az ebédjük, s csak tellett hozzá egy kis szalonára is. Nemhogy a zsinagóga felrobbantásának tervéről

hallottam volna, desoha még egy antiszemita szót sem hallottam tőlük. Ha ilyesmit hallottam volna, nyomban otthagytam volna őket. Én vádlottakkal jóban voltam, s ennek ellenére soha semmi olyanról említést nem tettek, ami az állami és társadalmi rend felforgatására irányult volna, pedig gyakran összejöttünk kávéházban, sőt, poharazgatás közben is, s itt ugyancsak bizalmasan folyt a szó. Ha azonban így összejöttünk egy-egy pohár borra, azt is én fizettem, mert vádlottaknak ilyesmire nem tellett. Az itt jelenlévő vádlottak emlékezetem szerint mind feljártak a Magyar Múltunk Kulturális Társasághoz. A befolyt pénzeket vádlottak elsősorban előadások rendezésére fordítottak, nekem valami 3-4 előadásról van tudomásom. Részben saját megélhetésükre is fordítottak pénzt belőle, de nem költek, nagyon le voltak rongyolódva.

Dr. Balonyi védő kérdésére Fodor Andor tanú: Arról tudomásom van, hogy a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság gyűjtésében Závory Kálmán é Székely János is részt vette, mint gyűjtő. Arra emlékszem, hogy egyik sem számolt el a begyűlt pénzekről. Hallomásból tudomásom van róla, hogy Székely János valami szabálytalanságot követett el a gyűjtések körül, valami olyan szélhámosság volta az, hogy talán az ébredők nevében vett fel pénzt, pontosan nem emlékszem, hogy mily szabálytalanságot követett el, de arról hallottam, hogy Kovács Tivadar emiatt megpofozta.

Székely János tanú: Én egyszer mondtam Fodor Andornak, csodálom, hogy a Kovács fivérek, akik olyan nagy antiszemiták, épp neki adják, zsidó létére, a gyűjtést. Fodor Andor erre egy csomó írást dobott ki az asztalra, s azt mondta, azért kapta

ő meg a gyűjtést, mert előleget adott a Kovácséknak élelemre és nyomtatványokra.

Fodor Andor tanú: Ebből egyetlen szó sem igaz. Ez a beszélgetés egyáltalán meg nem történt. Én nem is vagyok zsidó.

Balonyi Imre dr. védő kéri Fodor tanú meghittetését.

A kir. törvényszék végzett.

Fodor Andor tanú meghittetését elrendeli, mert az ellen törvényes akadályt fennforogni nem lát.

Tudomásul szolgál.

Fodor Andor tanú a Bp. 217. §-a szerint történt figyelmeztetés után az esküt szabályszerűen letette.

Belép **Christopholetti Lajos**, 26 éves, budapesti születésű, róm. kath. vallású, szigorló gépészménök, **érdektelen tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: Sem a Kettőskereszt Vérszövetségnek, sem a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságának tagja nem voltam. Kovács Tivadart és Kovács Kornélt már régóta ismerem, Kovács Árpádot csak később ismertem meg. Kovács Tivadar egy alkalommal közölte velem, hogy lemegy Nagyváradra, valami politikai fogoly kiszabadítása céljából, s minthogy nekem Nagyvárad Közelében egy rokonom lakik, aki esetleg segítségére lehet a terv keresztülvitelében, felkért engem, hogy kísérjem őt le Nagyváradra. Én vállalkoztam is az útra, és Kovács Tivadarral útnak is indultunk. A határon, Birharkeresztesen találkoztunk Vass Titusszal, aki hozzánk csatlakozott, s hárman átmentünk Nagyváradra. Én felkeresztem nagybátyámat, Kovács Tivadar pedig szállodába ment. Vass Titusz harmadmagával, szökve jött át a határon, mert nem volt útlevele, míg én Kovács Tivadarral útlevéllel jöttem. A Vass Titusz kísérőit nem ismerem. Szó sem volt a nagyváradai román állampénztár

kirablásáról, ez csupán a liberális lapok agyréma. Ilyen tervről még csak nem is hallottam. Hat darab kézigránátot is vittünk magunkkal, minthogy azonban a kézigránátokról kiderült, hogy használhatatlanok, fogolyszöketési tervünkre nem vihettük keresztül, s kénytelenek voltunk dolgunk végezetlen visszatérni.

Felek tanú meghittetését nem kéri.

A kir. törvényszék végzett.

Christofoletti Lajos tanú meghittetését a Bp. 311. §-ának 2 bek. alapján mellőzi, mert felek tanú meghittetését nem kérték.

Tudomásul szolgál.

Belép **Bartha László**, 46 éves, sepsiszentgyörgyi születésű, ref. vallású, nő, nyugalmazott ezredes, **érdektelen tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: Az 1922-23. évben még tényleges szolgálatban álltam, s a Kettőskereszt Vérszövetségnek hivatásomnál fogva tagja voltam. A Kettőskereszt Vérszövetség ügyeiben a hivatalos titoktartás terhel. A nagyváradi román állampénztár ellopásának tervéről semmit sem tudok. Homályosan emlékszem valami szokolhamisítási tervre, de, hogy a lapokból vagy a vádlottokról szereztem-e tudomást róla, arra már nem emlékszem.

A három Kovács fivért, dr. Umlauff Sziegfriedet, Sztahó Szavért személyesen ismerem. Leggyakrabban csak a Kovács fivérekkel érintkeztem, sem a Dohány utcai zsinagóga felrobbantásának, sem a katonai diktatúra felállításának, sem terrorcsapat létesítésének tervéről az én jelenlétemben sohasem beszéltek.

Dr. Balonyi védő kérdésére Bartha tanú: Sohasem tapasztaltam, hogy a Kovács fivérek az állami és társadami rend felforgatására szövetkeztek volna. Minden kapott parancsot a

legnagyobb lelkiismeretességgel teljesítettek. Fegyverhez csak az én rendelkezésem alapján juthattak volna, úgy azonban nem jutottak.

A trianoni békeszerződés után a Kettőskereszt Vérszövetség megszűnt. A kormány akkor oszlatta fel, mikor gróf Csáky Károly elfoglalta miniszteri székét. Dabasi Halász Zsigmond nekem helyettesem volt, távollétemben az általam megteendő intézkedésekre jogosult.

Dr. Helvey kérdésére: Umlauff Sziegfried dr.-ról ugyanazt mondhatom, mint a Kovács fivérekről.

Felek tanú meghiteltetését nem kérték.

A kir. törvényszék végzett.

Bartha László tanú meghiteltetését a Bp. 311. §-ának 2. bek. alapján mellőzi, mert felek tanú meghiteltetését nem kérték.

Tudomásul szolgál.

Belép **Anka János**, 42 éves, székelyudvarhelyi születésű, róm. kath. vallású, nő, lapszerkesztő, **érdektelen tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: A Kovács fivérek az ellenforradalomból ismerem. Megbízható, hazafias gondolkodású embereknek ismerem őket, akik a nemzeti ügyért életüket is hajlandók feláldozni. Kovács Tivadar később több hazafias mozgalomban vett részt, és úgy, mint a Keresztény Párt volt igazgatója is módomban volt megbízhatóságát taapasztalni. Az ügy érdemére vonatkozóan semmiről nincs tudomásom.

Felek tanú meghiteltetését nem kéri.

A kir. törvényszék végzett.

Anka János tanú meghiteltetését a Bp. 311. §-ának 2. bek. alapján mellőzi, mert felek tanú meghiteltetését nem kérték.

Tudomásul szolgál.

Belép **Grüneberg Frigyes**, 33 éves, ág. ev. vallású, nő, egyetemi hallgató, **érdekeletlen tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: Az Ébredő Magyarok Egyesülete Nemzetvédelmi Osztályának helyettes vezetője voltam. Egy Sebők nevű ember arról értesített, hogy Kovácsék a nagyváradi román állampénztárat el akarják lopni és magyar területre hozni. Én ezt felsőbbségemnek jelentettem, ahonnan azzal az utasítással küldtek le Biharkeresztesre, hogy a tervet hiúsítsa meg. Én le is utaztam Biharkeresztesre, ahol várokoltam Kovács Tivadarra és társaira, és sikerült titokban kihallgatnom Kovács Tivadar beszélgetését, amelyből kiderült, hogy nem a nagyváradi állampénztár ellopására készültek, hanem Madersprach Viktor századost akarták a román fogságból kiszabadítani.

Székely Jánost ismerem. Büntetett előéletű, akit az Ébredő Magyarok Egyesületéből kiutasítottunk. Az volt a benyomásunk róla, hogy igen provokatorkodásból él. Amit az egyesületben megtudott, azt politikai úton értékesítette.

Becker vádlott kérdésére Grüneberg tanú: Babos László ellopta egy subámat, emiatt feljelentésemre le is tartóztatták, de aztán a feljelentést visszavontam, mert Babos javulást ígért, s a suba is megkerült, s Babost szabadon bocsátotta a rendőrség, s az eljárás is megszűnt ellene.

Becker vádlott: Székey János társa volt Babosnak.

Grüneberg Frigyes tanú: Detektívek figyelmeztettek, hogy vigyázzak Székelyre, mert jóban van Babossal.

Felek tanú meghiteltetését nem kérték.

A kir. törvényszék végzett.

Grüneberg Frigyes tanú meghiteltetését a Bp. 311. §-ának 2. bek. alapján mellőzi, mert felek a tanú meghiteltetését nem kérték.

Tudomásul szolgál.

Elnök felolvassa az Országos Központi Bűnügyi Nyilvántartó átiratát, amely a Budapesti Kir. Ügyészség fogházában Székely János tanúról felvett ujjelnyomat alapján megállapítja, hogy nevezett azonos a többszörösen büntetett előletű Székely Jánossal.

Székely János megmarad tagadása mellett.

Közzvádoló: Kérem Székely János tanú meghiteltetését.

Dr. Balonyi és dr. Helvey védők a Bp. 221. §-ának 2. pontja alapján mellőzni kérik Székely János tanú meghiteltetését.

A kir. törvényszék végzett.

Székely János tanú meghiteltetését a Bp. 221. §-ának 5. pontja alapján mellőzi.

Elnök felolvassa a Budapesti M. Kir. Államrendőrség Főkapitányságának az 1925. évi október hó 21-én 1169. fk. II. 1925. sz. alatt kelt átiratát.

Elnök felmutatja Kovács Tivadar, Szobodeczky Aladár és Szahó Szavéri vádlottaknak a Budapesti M. Kir. Államrendőrségen írásben tett és mellékelt jelentéseiket, s nevezettek kijelentik, hogy a jelentések az ő kezük írása.

Belép **dr. Papp Alajos**, 42 éves, budapesti születésű, róm. kath. vallású, nő, miniszteri titkár a M. Kir. Népjóléti Minisztériumban, **érdektelen tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: Az egész ügyet nem ismerem. Vádlottak közül csak Beckert ismerem. Annak idején én végeztem a menekültek lakáskiutalási ügyeit. Beckernek is volt ilyen kiutalt lakása, amit távolléptében jogtalanul elfoglaltak, és ezután panasza

folytán elintéztem a dolgot, a lakást neki visszajuttattam. Hogy mikor volt Becker távol Budapestről, s mindez mikor történt, arra már nem emlékszem.

Felek tanú meghiteltetését nem kérték.

A kir. törvényszék végzett.

Dr. Papp Alajos tanú meghiteltetését a Bp. 311. §-ának 2. bek. alapján mellőzi, mert felek a tanú meghiteltetését nem kérték.

Tudomásul szolgál.

Belép vitéz **dr. Kaposi Miklós**, 31 éves, budapesti születésű, róm. kath. vallású, nő, miniszteri fogalmazó a M. Kir. Népjóléti Minisztériumban, **érdekelten tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: Én vádlottak hugát szándékozom elvenni feleségül, ez azonban még semmi nemű rokon köteléket nem létesített közöttünk, mert fennálló házasságom még felbontva nincs. Én gyakran jártam fel annak idején a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság Dohány utcai helyiségébe, ahol irredenta szervezkedés folyt. Gyakran láttam ott előkelő közhivatalnokokat, vezérkari tiszteket megfogrduelni. Elöttem nem tárgyaltak intim dolgokról, mert nem voltam a Kettőskereszt Vérszövetség tagja. A Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságak azonban alelnök voltam.

Kovács Tivadar egyszer közölte velem, hogy leutaznak Nagyváradra valami román fogságban levő magyar tiszteket kiszabadítani, s egyúttal el szeretnék emelni a nagyváradi román állampénztárt is. Jogi tanácsot kért tőlem, vajon törvény szerint megengedett dolog-e a román állampénztárt ellopni. Felfogása szerint úgymond igen, mert Románia ellenséges állam. Én erre felvilágosítottam őt, hogy a román állam a trianoni békekötés óta nem ellenséges állam, s így a nagyváradi román állampénztár

ellopása büntetendő cselekmény. Kovács Tivadar erre kijelentettel, elállnak szándékuktól.

Arról, hogy a zsinagógát fel akarták volna robbantani, vagy egyes képviselőket láb alól el akartak volna tenni, úgyszintén a szokolhamisításról, nem tudok semmit. Sohasem tapasztaltam vádlottak részéről semmi olyat, ami az állami és társadalmi rend felforgatására irányult volna, csak irredente tevékenységet fejtettek ki. Arról tudomásom van, hogy Székely Jánost Kovács Tivadar megpofozta, mert valami pénzeket eltulajdonított.

Arról közvetlen tudomsáom van, hogy a Kovács fivérek saját vagyonukból éltek. Földet adtak el, s annak az árát felélték.

Felek tanú meghiteltetését nem kéri.

A kir törvényszék végzett.

Dr. Kaposi Miklós tanú meghiteltetését a Bp. 311. §-ának 2. bek alapján mellőzi, mert felek a tanú meghiteltetését nem kérték.

Tudomásul szolgál.

Belép **Babos László**, 23 éves, újpesti születésű, róm. kath. vallású, nőtlen, hajópincér, **érdektelen tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: Székely Jánost Kürthy Endrétől ismerem. Nem barátkoztam vele, csak ismerősöm volt. a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságnak nem voltam tagja, csak egyszer Székely János felhívására, vele együttesen részt vettem a társaság javára rendezett gyűjtésben.

Elnök elébe tárja III. 18. sz. nyomozati vallomását.

Babos László tanú: Mindezekről nekem közvetlen tapasztalatból semmi tudomásom sem volt, ezeket csak Székely János mesélte nenekm. Arról, hogy vádlottak a Dohány utcai zsinagógát fel akarták volna robbantani, továbbá, hogy egyes

politikusokat el akartak volna tenni láb alól, arról nincs tudomásom.

Székely János mesélte egyszer, hogy Kovácsék le akarnak menni Nagyváradra, hogy egy bankot kiraboljanak, s a pénzen azután Budapest környékén egy házat és egy autót vegyenek, az autóval azután a házba szállítottak volna bizonyos baloldali képviselőket eltávolítás céljából, mert jobboldali diktatúrát akartak létesíteni.

Azt is mesélte Székely János, hogy Kovács Kornél egy bécsi emigránst autón, kosárban fog hazahozni.

Közvetlenül semmiről sincs tudomásom, mindezeket csak Székely Jánostól hallottam. Székely egyszer azt is mesélte, hogy valaki a társaságból felpofozta, de most már nem emlékszem, hogy ki.

Székely János az előbb azt kérdezte kint a folyosón, hogy mit fogok vallani. Én azt válaszoltam, hogy mást már nem tudom pontosan. Székely János azt felelte erre, hogy tartsam magam ahhoz, amit a nyomozás során vallottam. Megkérdezte egyúttal, nem akarom-e nyomozati vallomásomat visszavonni. Kijelentettem, hogy azt nem akarom. Erre azt mondta Székely, azt nem is tanácsolja, mert baj lesz. Két napja beszél már nekem az ügyről, tényeket ugyan nem mondott, de biztatott, hogy terhelő vallomást tegyek.

Becker István vádlott: Babos László azt mondta nekem a folyosón, hogy Székely már két napja tanítja, hogyan valljon.

Kovács Kornél vádlott: Nekem Babos azt mondta, hogy Székely már két napja gyúrja őt.

Közvádló kéri Babos László tanú meghiteltetését.

A kir. törvényszék végzett.

Babos László tanú meghittetését elrendeli, mert az ellen törvényes akadályt fennforogni nem lát.

Tudomásul szolgál.

Babos László tanú a Bp. 227. §-a szerinti figyelmeztetés után az esküt szabályszerűen letette.

Belép **Kovrig Márton**, 22 éves, bethleni születésű, róm. kath. vallású, nőtlen, pénzügyőr, **érdektelen tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: Székely Jánost ismerem. Egy alkalommal átadott nekem egy csomó ekrazitot és gyújtózsínort azzal, hogy rejtsem azt el az antanbizottságok elől. Ezt az ekrazitot nagyanyám, özv. Papp Józsefné elvitte Czigány Sándorhoz. Hogy mely napon történt ez, azt nem tudom, csak ennyit tudok hozzávetőleg, hogy az 1923. évben, a Kovács fivérek letartóztatása után történt. Nem tudom, hogy mennyi ekrazit volt, én néhány csomagra emlékszem.

Szalay János vádlott: Két, egyenként 9 kgr-os csomag volt, összesen 18 kgr súlyban. Felek tanú meghittetését nem kérik.

A kir. törvényszék végzett-

Kovrig Márton tanú meghittetését a Bp. 311. §-ának 3. bek. alapján mellőzi, mert felek a tanú meghittetését nem kérték.

Tudomásul szolgál.

Belép **Jób Fancsali Győző**, 20 éves, budapesti születésű, ág. ev. vallású, nőtlen, székesfővárosi tisztviselő, **érdektelen tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: Weinber Sándor kollégám átadott nekem egy csomó ekrazitot, amit én hazavittem a lakásomra. Weinber nem mondta, hogy honnan való az ekrazit, csak azt mondta, hogy őrizzem meg a lakásomon. Az ekrazit körülbelül 8 kgr. súlyú lehetett.

Felek tanú meghittetését nem kérték.

A kir. törvényszék végzett.

Jób Fancsali Győző tanú meghittetését a Bp. 311. §-ának 2. bek. alapján mellőzi, mert felek a tanú meghittetését nem kérték.

Tudomásul szolgál.

Belép **Weinber Sándor**, róm. kath. vallású, 25 éves, budapesti születésű, nőtlen, magántisztviselő, **érdektelen tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: Szalay János az én jelenlétemben átadott Jób Fancsali Győzőnek egy csomag ekrazitot. Akkor nem tudtam, hogy a csomagban ekrazit volt, csak később tudtam meg a rendőrségen. Én költözőfélben voltam akkor, ezért nem vehettem magamhoz a csomagot.

Felek tanú meghittetését nem kérték.

A kir. törvényszék végzett, Weinber Sándor tanú meghittetését a Bp. 311. §-ának 2. bek alapján mellőzi, mert felek a tanú meghittetését nem kérték.

Tudomásul szolgál.

Belép **Czigány Sándor**, 48 éves, róm. kath. vallású, jászberényi születésű, MÁV-művezetőhelyettes, nő, **érdekelten tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: Távollétemben és tudtom nélkül a lakásomra szállítottak egy csomó ekrazitot. Mikor este hazamentem, a lakásom előtt detektívekkel találkoztam. Azok kérdezték, nem kaptam-e valami csomagot. Én teljesen jóhiszeműen azt válaszoltam, hogy nem kaptam, mert nem is tudtam róla semmit. A detektívek erre eltávoztak, és én bementem a lakásomba, ahol feleségem azzal fogadott, hogy egy csomagot hoztak. Utána siettem nyomban a detektíveknek, visszahívtam őket, és átadtam nekik a gyanútlannul

az ágy alá elhelyezett, lisztes zacskókba csomagolt ekrazitot, amiről fogalmam sem volt akkor, hogy micsoda. Feleségem sem tudta, ellenkező esetben el sem fogadta volna.

Engem aztán a rendőrség emiatt, mint gyanúsítottat, letartóztatott, de később szabadon bocsátottak, és megszüntették ellenem az eljárást.

Felek tanú meghittetését nem kérték.

A kir. törvényszék végzett.

Czigány Sándor tanú meghittetését a Bp. 311. §-ának 2. bek. alapján mellőzi, mert felek a tanú meghittetését nem kérték.

Tudomásul szolgál.

Dr. Balonyi Imre védő: Elállok Kraizler Sándor tanú kihallgatásától.

Becker István vádlott: Szénássy Tibor és Simon Tibor tanúkat én jelentettem be, de ezennel elállok kihallgatásuktól.

Dr. Balonyi Imre védő: Kérem a Bp. 313. §-a alapján felolvasni Dinich Szilárd, dr. Facsó Sándor, Petrik Sándor, Ványa József és Péter Tivadar tanúk nyomozati vallomását.

Közzvádoló: Ellenzem ezeknek a felolvasását, mert védőnek módjában állott volna ezeket a tanúkat bejelenteni.

Elnök megállapítja, hogy védő nem kérte tanúknak a kitűzendő főtárgyalásra leendő megidézését.

A kir. törvényszék végzett.

Védőnek indítványát elutasítja, mert a megnevezett nyomozati vallomások a Bp. 313. §-a alapján fel nem olvashatók.

Tudomásul szolgál.

Elnök ismerteti a bűnjeljegyzék 649./1925. és 1367/923. sz. tételeit, valamint a könyvszakszertő véleményét.

Szobodeczky Aladár vádlott: Összesen bruttó 2.400.000 korona folyt be, ebből jutalékra és kész kiadásokra lemeegy 1.000.000 usque 1.200.000 korona. Ezek szerint nettó 1.200.000-1.400.000 korona körül maradt. Ebből hetenként kétszer előadásokat rendeztünk, s ez elment az adminisztrációra és rendezési kiadásokra.

Elnök megállapítja, hogy a szakértői véleményben arra adat nincs, hogy vádlottak a befolyt pénzeket az állam is társadalmi rend felforgatására használták volna fel.

Elnök ismerteti a 17. alszám alatt elfekvő iratokat, különösen az ottani kiadási számlákat. Megállapítja, hogy ezek között sem autó-, sem házvételre, sem arra dat nincs, mintha vádlottak terroristákat fizettek volna.

Elnök ismerteti a gyűjtőíveket, valamint az I. 20-22. sz. nyugtákat és elismervényeket, tovább leveleket.

Az I. 24. alatt elfekvő, Budapest székesfőváros polgármesterének határozatát tartalmazó átiratot, amellyel a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságnak a gyűjtést engedélyezte.

Ismerteti a VI/1, VII/24, VIII/3, VIII/7, VIII/8. szám alatt elfekvő detektívjelentéseket.

A VIII. 9. sz. alatti elismervényt, a III. 2. sz. alatti jelentést és a XV./25. sz. alatti eskümintát.

Ismerteti a 16. naplós. alatti 96162/1923. sz. ügyészégi indítványt és a a 18. sz. naplós. alatti 10559/18/1923. sz. vizsgálóbírói határozatot.

A Bp. 313. §-a alapján felolvassa Vass Títusz nyomozati vallomásait.

Kovács Tivadar: Soha a Dohány utcai zsinagóga felrobbantásáról szó sem volt, Vass Titusz vallomása nem felel meg a valóságnak. Ijedtében összevissza beszélt. Később vissza is vonta ezt az állítását.

Szobodeczky Aladár: A Dohány utcai helyiségben több szoba volt, én ilyen megbeszélésen nem vettem részt.

Elnök felolvassa Vass Titusz III. 9. sz. alatti vallomását.

Kovács Kornél: Nincs tudomásom róla. Én ilyen beszélgetésben részt nem vettem. Mayer Oszkár tudomásom szerint a Rókus Kórházban halt meg az 1924. év őszén, és Óbudánvan eltemetve.

Elnök felolvassa Mayer Oszkár nyomozati vallomását.

Lovag dr. Umlauff Sziegfried: Sohasem beszéltem újságkihordókról. Mayer Oszkár nyilván a rohamcsapatokkal tévesztette azt össze.

Elnök a következőképpen határozott: a főtárgyalást az idő előrehaladott voltára való tekintettel félbeszakítja, és annak folytatására az 1925. évi október hó 20. napjának dr. 9 óráját tűzi ki, amelyre feleket megidézi.

Tudomásul szolgál.

Kmf.

Dr. Publik

[saját kezű aláírás]

ft. elnök

Dr. Haubert Hugó

[saját kezű aláírás]

jegyzőkönyvvezető

Jegyzőkönyv

Folytatólag felvétellett a Budapesti Királyi Büntetőtörvényszéknél az 1925. évi október hó. 20. napján megtartott főtárgyalásról.

Megjelentek a bíróság és a felek részéről ugyanazok. A tárgyalás a nyilvánosság kizárásával folyik.

Elnök a főtárgyalást megnyitja és megállapítja, hogy a bíróság tagjai ugyanazok, és a megidézettek megjelentek, s hogy a sértettek képviselőjében dr. Zimmermann Géza ügyvéd jelent meg.

Dr. Balonyi Imre védő: Kérem az általam előállított Palik Sándort tanúként kihallgatni Závory Kálmán jellemére nézve.

A m. kir. törvényszék végzett.

Palik Sándor tanúkénti kihallgatását elrendeli.

Tudomásul szolgál.

Belép **Palik Sándor**, 27 éves, szegedi születésű, nőtlen, róm. kath. vallású, banktisztviselő, **érdektelen tanú**. A törvényes figyelmeztetés után előadja a következőket: Az ügy érdemére vonatkozóan semmit sem tudok, de Závory Kálmánról annál bővebb felvilágosítást adhatok, mert a fronton is, és később a Nemzeti Hadseregben sokáig együtt szolgáltam vele. Székesfehérváron szolgáltam vele együtt a Nemzeti Hadseregben. Szavahihetetlen embernek ismerem őt, aki sok valótlanúságot beszélt. Eyszer sírva panaszkodott Székesfehérváron, hogy levélben és szóban úgy értesült, hogy a kommunisták meggyilkolták fivérét és édesanyját, s fogadkozott, hogy rettenetes dolgokat fog mívelni. Mikor aztán a kommün megbukott, vonaton

jöttükfel Budapest felé, s a szemem láttára összeölekezett egy vasutassal, akiről azt mondta, hogy az öccse.

Nyolc hónapig együtt voltam vele az oláh fronton, tehát az ottani eseményekkel tisztában voltam, s Závory a tiszti étkezdében olyan dolgokat mesélt az oláh fronton történetekről, amik mind valótlanak voltak.

Az 1921. évben Závry Komáromban teljesített szolgálatot. Egyszer együtt vacsoráztam a Keszey-féle étteremben Siebenlisth alezredessel. Nem sokkal ez után történt a királypuccs. Závory feljelentette Siebenliesthet, hogy a Keszeyben konspirált velünk, s rá akart bízni, hogy szedjük össze az embereket, noha erről szó semvolt.

Lovassy Andor szigorló orvos mondotta el nekem, hogy Kálló István századparancsnok panaszkodott neki, hogy Sárbogárdon látta Závoryt egy ível gyűjteni, s azután a piactéri vendéglőben nagy dáridót csapott. A vendéglős figyelmeztette is, hogy gyűjtött és utána mulat, mit fognak az emberek szólani.

Závory a zászlóaljnál mindnekivel összeveszett. Én nem vagyok vele haragos viszonyban, ez előtt két hónapal is adtam neki 25.000 koronát kölcsön. Nekem személy szerint semmi bajom sem volt vele.

Dr. Balonyi Imre védő kérő tanú meghiteltetését.

A kir. törvényszék végzett.

Palik Sándor tanú meghiteltetését elrendeli, mert az ellen törvényes akadályt fennforogni nem lát.

Tudomásul szolgál.

Palik Sándor tanú a Bp. 217. §-a szerinti figyelmeztetés után az esküt szabályszerűen letette.

Elnök ismerteti Hugyecz Béla, Szobodeczky Aladár, Kovács Tivadar, Sztahó Szavér és Vass Titusz saját kézzel írott, a Budapesti M. Kir. Államrendőrség főkapitányságáról a 116.940/fk. II. 1925. sz. alatt átküldött jelentéseit.

Kovács Kornél vádlott: Nem emlékszem már pontosan, hogy a rendőrségtől vagy a katonaságtól kaptunk felszólítást arra, hogy tegyünk jelentést eddigi működésünkről. Ennek a felszólításnak engedve tettük meg a most ismertetett jelentéseket.

Én beszéltem Vass Titusszal a rendőrségről történ elbocsátás után, s Vass Titusz azt mondta nekem, hogy azért írt annyi mindent össze, mert éjjel-nappal faggatták, s akkor tollat és papírt kért, és úgy írta meg a jelentéseket, hogy minden a rendőrség szája íze szerint legyen benne, hogy minél előbb szabadon bocsássák.

Kovács Árpád vádlott: A rendőrségen egy rendőrtiszt, aki kihallgatott, mindenképpen rám akarta oktrojálni, hogy fel akartuk robbantani a Dohány utcai zsinagógát. Mikor én ezt nem ismertem el, átvittek egy másik rendőrtiszthez, s az meg azt akarta rám oktrojálni, hogy az Ébredő Magyarok Egyesületét akartuk felrobbantani. Vass Titusz azt mondotta, hogy Pintéért tanácsos úr rá akarta venni, hogy ellenünk terhelő vallomást tegyen, akkor őt szabadlábba helyezik.

Szobodeczky Aladár: Mi jelentéseinket szabadlábba írtuk, de Vass Titusz második jelentését már letartóztatva írta meg.

Közvádló, védők és vádlottak elnök kérdésére kiejelentik, hogy a bizonyítás kiegészítése tárgyában indítványt tenni nem kívánnak.

Dr. Zimmermann Géza ügyvéd, sértettek képviselője: Kérem megkeresni gróf Csáky Károly honvédelmi miniszter urat a

13. és 18. alszámú nyomozati jegyzőkönyvek holléte iránt, s azokat kérem beszerezni.

Közvádló és védők ellenzik.

Dr. Balonyi Imre védő: Kérem felolvasni Dinich Szilárd ezredes átiratát.

Elnök a Bp. 313. §-a alapján felolvassa Dinich Szilárd ezredes átiratát.

A kir. törvényszék végzett.

Sértett képviselőjének a bizonyítás kiegészítése tárgyában tett indítványát elutasítja.

Sértett képviselője a határozatot a Bp. 384. §-ának 9. pontjában körülírt semmisségi oknak jelöli meg.

Elnök a bizonyító eljárást befejezettnek nyilvánítja, s felhívja a feleket perbeszédeik megtartására.

Közvádló: A vádat a vádlottakkal szemben az 1923. évi december hó 31-én 125.512/1925. k. ü. sz alatt kelt vádirat szerint változatlan fenntartom, illetve Becker István vádlottra nézve a vádat változatlanul fenntartom a B. VI. 10559/57/1923. sz. vádhatározat szerint.

Dr. Balonyi Imre védő: Kovács Kornél és Kovács Tivadar vádlottak megbízhatóságának igazolására C. alatt csatolom Andréka Károly rfkp.helyettes egy igazolványát, illetve D. alatt Bartha alezredes egy felhívását, továbbá E. alatt és F. alatt a Vörös Katonacímű, a proletárdiktatúra alatt megjelent, kommunista újság két számát. Székely János tanú megbízhatatlanságára vonatkozóan G. alatt egy, a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaságban felvett jegyzőkönyvet. Kérem vádlottak felmentését.

Dr. Helvey Tibor védő: Kérem védenccim felmentését.

Kovács Árpád: Babos László jellemtelen és hazafiatlan egyén. Gömbös Gyula leveleit ellopta, és azt lapoknál értékesítette.

Szobodeczky Aladár: Én a terhelő tanúkkal mind haragban voltam, mert én eszközöltem az elszámolást és ellenőriztem az üzelveiket. A terhelő tanúk szerettek volna a fővárosi gyűjtés után az országos gyűjtésben részt venni, de én nem engedtem.

Ezután a **vádlottak elnök kérdésére** egyenként és valamennyien kijelentik, hogy a főtárgyalás során már előadottakon kívül mást előadni nem kívánnak.

Ezután a kir. törvényszék a Bp. 321. §-ábanjelzett módon meghozta, s az elnök nyilvános ülésben kihirdette a csatolt ítéletet a rendelkező rész felolvasásával és az indoklás lényeges tartalmának szóbeli előadásával (Bp. 329. §.).

Az ítélet kihirdetése után a Bp. 330. §-aszerint feltett kérdésekre:

Közvádló: Az ítélet felmentő része ellen valaemennyi vádlott terhére fellebbezést jelentek be.

Kovács Tivadar, Tarnovszky Pál és Szalay János vádlottak az ítéletnek bűnösségüket megállapító része ellen fellebbezést jelentenek be, mert nem érzik bűnösnek magukat.

Dr. Balonyi Imre: Az ítéletnek a vádlottak bűnösségét megállapító része ellen Kovács Tivadar és Szalay János bűnösségének megállapítása miatt a Bp. 385. §-ának 1. a. pontja alapján fellebbezést jelentek be, kérem az ítélet egy példányát kezemhez kézbesíttetni, s megengedni, hogy fellebbezéseim indokait a kézbesítéstől számítandó 8 nap alatt nyújtsam be.

Dr. Helvey Tibor: Fellebbezést jelentek be Tarnovszky Pál vádlott bűnösségének megállapítása miatt a Bp. 385. §-ának 1.

a. pontja alapján, kérem az ítélet egy példányát kezemhez kézbesíttetni, és megengedni, hogy fellebbezésem indokait az ítélet kézhez vételétől számítandó 8 nap alatt írásban nyújtsam be.

A kir. törvényszék végzett.

A bejelentett fellebbezéseket elfogadja, és azokat az összes iratok kézhez kapása után a Budapesti Kir. Ítéltáblához felterjeszteni rendeli. Az ítélet egy-egy példányát dr. Balonyi Imre és dr. Helvey Tibor védőknek kézbesíteni rendeli, és megengedi nekik, hogy fellebbezésük indokait az ítélet kézhez vételétől számított 8 nap alatt írásban nyújtsák be.

Tudomásul szolgál.

Becker vádlott kijelenti, hogy lakása Bp. VIII. Rákóczy út 49. III. 27.

Elnök a főtárgyalást berekeszti.

A főtárgyalás következtében költség nem merült fel.

Kmf.

Dr. Publik

[saját kezű aláírás]

ft. elnök.

Dr. Haubert Hugó

[saját kezű aláírás]

jegyzőkönyvvezető

Az irat jelzete: HU-BFL-VII-5-c-10559/1925.

Eredeti, kézzel írott, aláírt.

**A BUDAPESTI KIRÁLYI BÜNTETŐTÖRVÉNYSZÉK
ÍTÉLETE A KOVÁCS TESTVÉREK ÉS TÁRSAIK
BÜNÜGYÉBEN
BUDAPEST, 1925. OKTÓBER 22.**

A budapesti kir. büntetőtörvényszék

B. XIV. 10559/76 sz. 1925

A MAGYAR ÁLLAM NEVÉBEN

A budapesti kir. büntetőtörvényszék mint büntetőbíróság az állam törvényes rendjének erőszakos felforgatására irányuló büntett és pénzhamisításra irányuló szövetség miatt KOVÁCS KORNÉL és társai ellen a kir. ügyészségnek 125512/1923 kü. számú vádiratában, illetve a vádtaácsnak B. IV. 10559/1923-57 számú vádhatározatában foglalt vád felett dr. Publik Ernő kir. ítélőtáblai bíró mint elnök, dr. Szemák Jenő kir. törvényszéki tan.elnök és dr. Kovács Miklós kir. törvényszéki bíró, valamint dr. Haubert Hugó kir. törvényszéki joggyakornok, mint jegyzőkönyvvezető részvételével, dr. Moldovány Géza kir. ügyésznek mint közvádlónak, a szabadlábon lévő KOVÁCS KORNÉL, KOVÁCS ÁRPÁD, KOVÁCS TIVADAR, BECKER ISTVÁN, SZALAY JÁNOS, SZOBODECZKY ALADÁR, lovag UMLAUF SZIGFRID, TARNOVSZKY PÁL, SZTACHÓ SZAVÉR és LÁNG EDE vádlottaknak, dr. Balonyi Imre és dr. Helvey Tibor ügyvédeknek mint védőknek jelenlétében Budapesten, 1925. évi október hó 19, 20, 21 és 22 napjain megtartott nem nyilvános

főtárgyalás alapján a vád és a védelem meghallgatása után meghozta a következő

ÍTÉLETET:

A szabadlábbon levő KOVÁCS TIVADAR 28 éves, róm. kat. vallású, soproni szül, budapesti lakos, magyar állampolgár, magántisztviselő, vagyontalan, SZALAY JÁNOS 42 éves, róm. kat. vallású, budapesti szül. és lakos, magyar állampolgár, műszaki rajzoló, vagyontalan és TARNOVSZKY PÁL 32 éves, ág. ev. vallású, budapesti szül és lakos, magyar állampolgár, vállalkozó, vagyonos vádlottak bűnösök a Btk. 203. § 1. pontjába és a Btk. 205. §-ába ütköző pénzhamisításra irányzott szövetség vétségében, amelyet úgy követtek el, hogy Budapesten 1922 év december havában közös egyetértéssel elhatározták, hogy abból a célból, hogy az valódi pénz gyanánt forgalomba hozassék, a csehszlovák 50 koronás papírpénzt utánozni fogják, mely szövetséghez hamisításhoz szükséges anyagok megszerzésében és a klisé elkészítésében megnyilvánuló előkészületi cselekmény is járult.

A KIR. TÖRVÉNYSZÉK EZÉRT:

KOVÁCS TIVADAR, SZALAY JÁNOS és TARNOVSZKY PÁL vádlottakat a Btk. 205. §-a alapján egyenként /2-2/ kettő-kettő hónapi fogházra mint főbüntetésre, továbbá a Btk. 215. §-a alapján egyenként /3/ három évi hivatalvesztésre és a politikai jogok gyakorlásának ugyanily tartamú felfüggesztésére mint mellékbüntetésre ítéli.

A szabadságvesztésbüntetést vádlottak előzetes letartóztatásával a Btk. 94. §-a alapján egészen kitöltöttnek veszi.

A hivatalvesztést és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztését az ítélet jogerőre emelkedése napjától kell számítani.

KOVÁCS TIVADAR, SZALAY JÁNOS és TARNOVSZKY PÁL vádlottak a Bp. 480 és 481. §-a értelmében kötelesek az eddig felmerült és az ezután felmerülő bűnügyi költségeket az államkincstárnak megtéríteni.

A kir. törvényszék az irodai 1367/923 letét szám alatt bűnjelként őrzött kéziránát-hüvelyt és az irodai 649/1925 tételszám alatt bűnjelként őrzött könyveket és iratokat a Btk. 61. §-a alapján elkobozza, s az ítélet jogerőre emelkedése után a gránáthüvelyt a budapesti kir. ügyészségnek megküldi, a könyveket és az iratokat a bűnügyi iratokhoz csatolni kell.

A KIR TÖRVÉNYSZÉK:

KOVÁCS KORNÉL 32 éves, róm. kat. vallású, pereslői szül. budapesti lakos, magyar állampolgár, magántisztviselő, vagyontalan,

KOVÁCS ÁRPÁD 26 éves, róm. kat. vallású, soproni szül. budapesti lakos, magyar állampolgár, magántisztviselő, vagyontalan,

KOVÁCS TIVADAR,

BECKER ISTVÁN 30 éves ág. ev. vallású, gyergyóditrói szül. budapesti lakos, magyar állampolgár, magántisztviselő, vagyontalan,

SZALAY JÁNOS,

SZOBODECZKY ALADÁR 32 éves, róm. kat. vallású, újsinkai szül. budapesti lakos, magyar állampolgár, magántisztviselő, vagyontalan,

lovag UMLAUF SZIGFRID 47 éves, r. kat. vallású,
pozsonyi szül. budapesti lakos, magyar állampolgár,
magántisztviselő, vagyontalan,

TARNOVSZKY PÁL,

SZTACHÓ SZAVÉR 29 éves, r. kat. vallású, szegedi szül.
és lakos, magyar állampolgár, tűzoltó tiszt gyakornok, vagyontalan
és

LÁNG EDE 30 éves, róm. kat. vallású, budapesti szül. és
lakos, magyar állampolgár, honvédelmi minisztériumi díjnok,
vagyontalan vádlottakat az 1921. évi III. tc. 1. §-ának 1. bek.
ütköző és a 3. bek. első tét szerint minősülő az állam törvényes
rendjének erőszakos felforgatására irányuló büntett miatt ellenük
emelt vád alól a Bp. 326. § 2. pontja alapján felmenti.

INDOKLÁS:

A közvádló KOVÁCS TIVADAR, TARNOVSZKY PÁL és
SZALAY JÁNOS vádlottak ellen vádat emelt a Btk. 203. § 1.
pontjába és a BTK. 205. §-ába ütköző pénzhamisításra irányzott
szövetség vétsége címen.

A kir. törvényszék KOVÁCS TIVADAR,
TARNOVSZKY PÁL, SZALAY JÁNOS és BECKER ISTVÁN
vádlottaknak a főtárgyaláson felolvasott nyomozati vallomása és
dr. Jáger Károly tanú vallomása alapján az alábbi tényállást
állapította meg.

Budapesten 1922. évi december havában KOVÁCS
TIVADAR, SZALAY JÁNOS előtt szóba hozta, hogy 50 szokos
csehszlovák papírpénzt kellene hamisítani.

KOVÁCS TIVADAR e szándékot közölte TARNOVSZKY PÁLLAL is, kinek elmondotta, hogy ennek a tervnek a végrehajtására pénzre lévén szükség, pénzzel támogassa ennek a tervnek a megvalósulását, mert felsőbb helyen is kívánják e terv megvalósítását.

TARNOVSZKY PÁL azután Balázsovits Jenő főhadnagytól apródonként 150 000 korthoz kért kölcsön.

E pénzen TARNOVSZKY PÁL, SZALAY JÁNOSSEL együttesen a pénzhamisításhoz szükséges anyagokat, nevezetesen iratnyomó másológépet, festéket, papírost, egy Richter-féle precíziós körzőt vásárolt be. TARNOVSZKY PÁL mintául két db. 50 szokolos papírpénzt is adott SZALAY JÁNOSNAK, ki a pénzekről készített is rajzmintát és fényképet, valamint metszetet egy 8-10 négyszög nagyságú cinklemezen.

A cinklemez átadta KOVÁCS TIVADARNAK, aki azt bemutatta Makay Imre századosnak.

KOVÁCS TIVADAR, TARNOVSZKY PÁL és SZALAY JÁNOS vádlottak nem ismerik be bűnösségüket.

KOVÁCS TIVADAR vádlott beismerte, hogy egy Jablonszky Jenő nevű katonatiszt Csehszlovákiából egy 50 szokolos papírpénz hamisításra alkalmas üveglap-kliséjét hozott hozzá, és azt beajánlotta hamisításra azzal, hogy a hamis pénzt a Kettőskereszt Vérszövetség irredenta célra fordítsa. Vallomása szerint ő ezt az üveglapot elvitte a Kettőskereszt Vérszövetség parancsnokának, Makay Imrének, aki azonban a tervet elutasította.

A nyomozás során KOVÁCS TIVADAR vádlott azt adta elő, hogy a szokolhamisítás tervét ő közölte TARNOVSZKY PÁLLAL azzal, hogy miután neki a hamisításra pénze nincs, ő a szokolhamisítást erkölcsileg fogja támogatni, és a szokolhamisítás

céljából SZALAY JÁNOST bemutatta TARNOVSZKY PÁLNAK.

KOVÁCS TIVADAR vádlott a főtárgyaláson ezt a nyomozati vallomását elfogadható indok nélkül módosította.

TARNOVSZKY PÁL tagadta bűnösségét, s azzal védekezett, hogy való az, hogy Jablonszky Jenő nevű felvidéki főhadnagy barátja, aki a felvidéken magyar irredenta szolgálatban működött, hozott neki egy üvegklisé és 5-6 rajzot azzal, hogy szokolhamisításra fel lehetne használni, s Felvidéken azzal zavart lehetne csinálni.

Vallomása szerint a rajzolt tárgyakat ő átadta KOVÁCS TIVADARNAK azzal, hogy felsőbb helyen érdeklődjön, hogy mit szólnának a szokolhamisítási tervhez, de KOVÁCS TIVADAR mintegy két hét múlva azzal hozta vissza a tárgyakat, hogy felsőbb helyen nem járulnak hozzá a dologhoz, s így a klisé és a rajzokat megsemmisítették.

A vádlott beismerte, hogy SZALAY JÁNOSNAK adott 150 000 koronát és tagadja, hogy pénzhamisításra, hanem távfényképezőgépre, amivel SZALAY kísérletezett.

TARNOVSZKY PÁL vádlott a nyomozás folyamán azt adta elő, hogy vele KOVÁCS TIVADAR közölte, hogy felsőbb helyre idegen pénz hamisítására megbízást kaptak, mire KOVÁCS TIVADARRAL közölte, hogy van neki Felvidéken egy magyar érzésű barátja, ki hajlandó lesz a pénzt rendelkezésre bocsájtani. Pár hét múlva barátját, Balázsovits Jenő főhadnagyot el is vitte az egyesületbe, ki mikor informálták, 150 000 koronát adott, melyből SZALAY és TARNOVSZKY megvásárolták az összes hamis pénz készítéséhez szükséges eszközöket és anyagokat.

Vallomása szerint ő vásárolta meg a fényképezési eszközöket, a körzőt és egy iratnyomó másolóprést, a festékeket és más kisebb dolgokat SZALAY vásárolta meg, s úgy határozta el, hogy 50 szokos bankjegyet fognak utánozni.

A rajzok elkészítését, a fotografálást és cinkográfiát SZALAY vállalta el, SZALAY készített is a bankjegy egy részéről kliséjét, azt átadta KOVÁCS TIVADARNAK.

TARNOVSZKY PÁL vádlott a főtárgyaláson ezt a nyomozati vallomást ugyancsak elfogadható indok nélkül módosította azzal, hogy vádlottak megbeszélés alapján tették a nyomozati vallomásukat, nehogy a Felvidéken lakó tiszt barátjuk bajba kerüljön.

SZALAY JÁNOS vádlott sem ismerte be bűnösségét, s azzal védekezett, hogy való az, hogy a Felvidéken magyar irredenta szolgálatban álló, Jablonszky nevű főhadnagy egy rajzot és üvegkliséjét hozott, amit KOVÁCS TIVADAR útján kézhez is kapott, de mikor megtudta, hogy felső helyen a szokolhamisítási tervet elutasították, a rajzot és a lemezt megsemmisítette. Elismeri, hogy egy iratprést, körzőt és festéket szerzett be, de nem szokolhamisításhoz, hanem rádió-fényképezőgép szerkesztésével kísérletezett laboratóriumába, s ehhez kellett a fent írt dolgok.

Beismerte, hogy nála két drb. 50 szokos bankjegyet találtak, ezt Jablonszkytól mintául kapta, ha a szokolhamisítási tervet elfogadják.

SZALAY JÁNOS vádlott a nyomozás folyamán azt adta elő, hogy a szokolhamisítás eszméjét KOVÁCS TIVADAR vetette fel, s a Balázsovits Jenőtől kapott pénzen TARNOVSZKY PÁLLAL együtt anyagot és szükséges dolgokat ők szereztek be, készített is az 50 szokosról cinklemezre egy sarokkliséjét, az

KOVÁCS TIVADARNAK bemutatás végett átadta, ki azt visszahozta, mert a végleges klisé elkészítéséhez pénz nem volt, a klisé megsemmisítette, úgyszintén a beszerzett anyagokat és iratnyomót, körzőt eladta.

SZALAY JÁNOS elfogadható indok nélkül módosította a nyomozati vallomását.

BECKER INSTVÁN vádlott azt adta elő a főtárgyaláson, hogy ő a szokolhamisítás ügybe beavatva nem volt, ezért járt SZALAY JÁNOS laboratóriumában, s látott 2 drb. szokolt ott, de hogy azt SZALAY csinálta volna, az nem látta.

A nyomozás során tett vallomása részletesebb, itt azt adta elő BECKER ISTVÁN, hogy egy ízben, mikor felmentek SZALAY JÁNOS laboratóriumába, oda SZALAY csak hosszas várakozás után engedte be, el is dugott előlük valamit az asztalról, de hogy mit, azt nem tudja, ő az asztalon csak két drb. 50 szokos bankjegyet látott, s meg is jegyezte távozás után a vele volt Sebők nevű barátja előtt, hogy SZALAYNAK olyan jól berendezett terme van, mint egy bankjegyhamisítónak.

A kir. törvényszék KOVÁCS TIVADAR, TARNOVSZKY PÁL és SZALAY JÁNOS vádlottaknak a főtárgyaláson és a nyomozás során tett vallomásaiknak egybevetése és mérlegelése után megállapította, hogy a vádlottak a nyomozás során a szokolhamisítás terve tekintetében oly részletes és egymást kiegészítő vallomást tettek, hogy azt a főtárgyaláson tet tagadásuk és vallomásmódosításuk nem ronthatja le, s így e beismerő vallomásokat a bűnösség megállapítására elegendő bizonyítékénak találta.

Megállapította, hogy KOVÁCS TIVADAR, TARNOVSZKY PÁL és SZALAY JÁNOS együtt megbeszélték

az 50 szokos külföldi pénz hamisításának tervét, ehhez KOVÁCS TIVADAR pénz hiányában erkölcsi támogatást ígért, s kijelentette, a hamisításra felsőbb helyről megbízása van.

Ő mutatatta be TARNOVSZKY PÁLNAK SZALAY JÁNOS a hamisítás céljából, TARNOVSZKY PÁL és SZALAY JÁNOS együtt vásárolták meg a szükségesnek mutakozó anyagokat és műszereket, sőt, SZALAY JÁNOS kliséit is készítette, tehát a pénzhamisításhoz szükséges előkészületi cselekményeket is megtették.

KOVÁCS TIVADAR, TARNOVSZKY PÁL és SZALAY JÁNOS e cselekménye kimeríti a Btk. 203. § 1. pontjába és a Btk. 205. §-ába ütköző pénzhamisításra irányzott szövetség vétségének tényálladási alkatelemeit, s mert javukra beszámíthatóságot kizáró, vagy büntethetőséget eredményező az megállapítható nem volt, a kir. törvényszék őket a bűncselekményben bűnösöknek mondta ki.

A büntetés kiszabásánál enyhítő körülményként mérlegelte vádlottak büntetlen előéletét, s ama meg nem cáfolt védekezésüket, hogy e bűncselekményt egy téveszméjük keresztülvitelére akarták felhasználni, s ez enyhítő körülmények figyelembe vételével állapította meg velük szemben e rendelkező részben foglalt és bűnösségük fokával arányban állónak talált büntetést.

A közvádoló KOVÁCS KORNÉL, KOVÁCS ÁRPÁD, KOVÁCS TIVADAR, BECKER ISTVÁN, SZALAY JÁNOS, SZOBODECZKY ALADÁR, lovag UMLAUF SZIGFRID, TARNOVSZKY PÁL, SZTACHÓ SZAVÉR, LÁNG EDE vádlottakat azzal vádolta, hogy Budapesten 1922 évi június haváig terjedő időben szervezkedést és mozgalmat kezdeményeztek az állam és a társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására az által, hogy:

1. 1923 év elején naptárilag meg nem határozható napon a Dohány utca 15. számú házba a Magyar Nemzeti Múltunk kulturális társaság irodahelyiségében szövetkezést létesítettek arra, hogy a Dohány utcai izraelita imaházban valamelyik péntek este, amikor abban a hívek istentiszteletre összegyűltek, az imaház alatt elvezető csatornába elhelyezendő pokolgéppel felrobbantják.
2. 1923 tavaszán naptárilag meg nem határozható napon a Pannónia szálló 103. számú szobájába, ahol Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság irodája volt, arra szövetkeztek, hogy Vázsonyi Vilmos, Rassay Károly, Rupert Rezső, Drozdy Győző nemzetgyűlési képviselőket, gróf Bethlen István miniszterelnököt, gróf Klebelsberg Kunó közoktatásügyi minisztert egy beszerzendő zárt gépkocsin kihurcolják egy kültelken vásárlandó épületbe, s ott fogva tartják.
3. 1923 év tavaszán naptárilag meg nem határozható napokon terroristacsoport szervezését kezdték meg azzal a tervvel, hogy a kormányt elűzik és a nemzetgyűlést erőszakkal feloszlatják, és helyükbe katonai diktatúrát juttatnak hatalomra, s ezekkel a szervezkedésekkel összefüggően és azok céljaira a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság nevében pénzadományokat gyűjtöttek, előkészületeket tettek egy nagyváradi román állampolgár kifosztására, és emberi élet kioltására alkalmas lőfegyvereket és robbanószerkeket szereztek be.

Indítványozta, hogy a kir. büntetőtörvényszék a fent nevezett vádlottakat a vádba fent jelzett tényállás alapján az 1921. évi III. tc. 1. §-ának első bekezdésében meghatározott, és e § harmadik bekezdésének első tét. szerint minősülő, az állam és társadalom törvényes rendjének felforgatására irányuló bűntettben bűnösnek kimondja és megbüntesse.

A vádlottak nem ismerték be bűnösségüket. Egyöntetűen azzal védekeztek, hogy a vádba tett bűncselekményeket nem követték el.

A kir. büntetőtörvényszék a főtárgyalás adatai alapján a következő tényállást állapította meg.

Köztudomású tény, hogy a vesztett háború után bekövetkezett országcsönkítés, majd a forradalmak Magyarország államrendjének felforgatását vonták maguk után.

A nagy világtörténelmi válságban hazánkra szakadt szerencsétlenségük nem csak nemzeti nagylétünket döntötte romba, hanem a gazdasági életit és a társadalom rendjét is megbontotta.

Ebben a válságos nemzeti katasztrófában a társadalom is megmozdult.

Megmozdultak olyanok, akik az államiság és a nemzeti lét visszaállítása s az átcsatolt területek visszaszerzése céljából lelkes, önfeláldozó, csupán önzetlen hazaszeretetből irredenta célokat szolgáló és kommunistaellenes alakulatokat szerveztek.

Ily célból szervezték a Kettőskereszt Vérszövetséget is.

E szervezkedések keretében azonban akadtak olyan egyének, akik ezeket a nemes célokat és a hazafiságot csupán cégérül használták fel önző céljaik elérésére és bűncselekmények elkövetésére.

A vádlottak közül KOVÁCS KORNÉL, KOVÁCS TIVADAR, KOVÁCS ÁRPÁD, VASS TITUSZ, lovag Umlauf Siegfried, valamint az időközben elhalt MAYER OSZKÁK is saját beismerésük szerint a Kettőskereszt Vérszövetségnek tisztjei voltak.

Ennek a szövetségnek az irodahelyisége a Csengery utca 30 számú házban, majd a Nyár utca 9 szám alatti iskola tornatermében volt.

A Kettőskereszt Vérszövetség /KKVSz/ tagjai az egyesületbe való belépésük alkalmával esküt kette, amelynek a főtárgyaláson felolvasott szövege szerint a jelentkező Istenre való hivatkozással megfogadta, hogy az irredenta célokat és a kommunistaellenes célokat önfeláldozással fogja szolgálni, és aláveti magát az egyesület vérbíróságának.

KOVÁCS KORNÉL, KOVÁCS TIVADAR, KOVÁCS ÁRPÁD, dr. UMLAUF SIEGFRIED és SZALAY JÁNOS vádlottak, valamint dr. JÁGER KÁROLY, aki szintén a KKVSZ tagja volt, 1922 évi augusztus havában megbeszélték, hogy egy magyar kulturális társaságot alapítanak. A 17 sorszám alatti felhívásuk tartalma szerint ennek a társaságnak az volt a célja, hogy a háború és forradalmak által a helyes irányból eltérített erkölcs és emberszeretet régi színvonalra való visszaállítása és a kölcsönös megértés megszilárdítása, továbbá a nagy világégés által okozott lelki eltolódásnak, a gyűlölködésnek lecsillapítása és megszüntetése és a magyar nemzet kulturális fölényének biztosítása céljából, „Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság” /M. N. M./ néven egy olyan szervezetet létesítenek, amely cél megvalósítását és felolvasások, művészi és tudományos előadások és matinék

rendezésével, valamint a fent vázolt szellemben szerkesztett könyvek kiadásával és terjesztésével fogja megvalósítani.

1922 évi szeptember havában megtartották az alakuló közgyűlést.

Ezen KOVÁCS KORNÉL által szerkesztett alapszabályokat elfogadták és megválasztották a vezetőséget, az alapszabályokat pedig jóváhagyás végett felterjesztették a m. kir. belügyminiszterhez.

A vezetőség tagjai KOVÁCS KORNÉL szerint a következők voltak:

Elnök: dr. JÄGER KÄROLY MÁV-titkár, társelnökök: PATER BONAVENTURA /családi nevén GALLENÄRI ANTAL/, SZALAY IVÄN postafőtiszt, MAKKAY IMRE százados, dabasi HALÄSZ ZSIGMOND főhadnagy, dr. LATOR GÉZA törvényszéki bíró, VENCZEL GÉZA népjóléti központi igazgató, alelnökök: dr. KAPOSSY MIKLÓS népjóléti miniszteri fogalmazó, dr. UMLAUF SZIGFRID és KOVÄCS TIVADAR, ügyvezető elnökök: KOVÄCS KORNÉL, titkár: SZALAY JÄNOS, pénztáros: VERKOCZKY KÄROLY, majd KOVÄCS ÄRPÄD, könyvelő: SZOBODEZKY ALADÄR.

A vezetőség egyelőre a Hadviseltek Országos Gazdasági Szövetkezetének a Dohány utca 15. számú házban lévő hivatalos helyiségében szerzett egy szobából álló irodahelyiséget.

Majd 1923 év tavaszán BECKER ISTVÄN vádlott engedte át a Pannónia szálloda 105. számú szobáját irodai használatra.

BECKER ISTVÄN, TARNOVSZKY PÄL, SZTACHÓ SZAVÉR és LÄNG EDE vádlottak nem voltak az M. N. M. tagjai, TARNOVSZKY PÄLT csupán adománygyűjtéssel bízták meg.

A kulturális társaság vezetőségének tagjai közül csupán KOVÁCS TIVADAR, KOVÁCS KORNÉL, KOVÁCS ÁRPÁD, UMLAUF SZIGFRID, SZALAY JÁNOS, SZOBODECZKY ALADÁR és ezeken kívül VASS TITUSZ, aki a kulturális társaság érdekében propagandával foglalkozott, járogattak fel a Dohány utcai, majd a Pannónia szállodai irodahelyiségébe.

A M. N. M. első teendője az volt, hogy a kitűzött cél megvalósításához a szükséges pénzt megszerezze.

Elhatározták, hogy az anyagi eszközöket hazafias adományok gyűjtésével fogják megszerezni.

E célból először Budapest, majd az ország egész Budapest, majd az ország egész területére megszerezték Budapest székesfőváros polgármesterének 100.747/922 számú és a belügyminiszternek 42048/923 B. IX. számú engedélyét.

Az adományok gyűjtésében részt vett VASS TITUSZ, lovag UMLAUF SZIGFRID, TARNOVSZKY PÁL, SZÉKELY JÁNOS és ZÁVORY KÁLMÁN. Ezek a gyűjtött összeg után 25% gyűjtési jutalékot kaptak.

A vidéken való adománygyűjtést 45% jutalék fejében átengedték a gyermeknyaralattási propaganda vezetőinek, Fodor Andornak, Groff Samunak és Farkas Istvánnak.

A fentebb 1. pont alatt megjelölt vádat illetően KOVÁCS KORNÉL vádlott a nyomozás folyamán, /lásd XII./3 szám kihallgatási jegyzőkönyvet/ azt adta elő, hogy lehetséges, hogy valaki félig tréfásan szóba hozta, hogy jó volna a Dohány utcai zsinagógát sok zsidóval együtt levegőbe röpíteni, de ezzel az ötlettel, mint komoly tervvel nem foglalkoztak.

A főtárgyaláson tagadta, hogy ily tárgyú megbeszélésen részt vett volna, ily célra szervezkedést kezdeményezett volna, vagy hogy ily tárgyú beszélgetést még csak hallott volna is.

ZÁVORY KÁLMÁN tanú a nyomozás folyamán /lásd XII/5. sz. kih. jegyzőkönyvet/ azt adta elő, hogy 1923 évi április havában KOVÁCS KORNÉLLAL együtt a Pannónia szállóból a Gresham-palota felé ment, s ekkor mesélte neki, hogy tervezik a Dohány utcai zsinagóga felrobbantását a csatornában elhelyezendő oly robbanószerrel, melyből 1/10-eddel kevesebb kell, mint az ekrazitból, de a KKV Sz parancsnoksága e terv végrehajtását megtiltotta.

ZÁVORY KÁLMÁN azonban a főtárgyaláson azt a terhelő vallomását visszavonta, s a főtárgyaláson azt is előadta, hogy VASS TITUSZ egy alkalommal mondta neki az utcán, hogy „milyen jó hecc volna, ha a Dohány utcai zsinagógát fel lehetne robbantani, ha volna hozzá anyag és ember.”

ZÁVORY KÁLMÁN tanú hitelt érdemlőségét egyébként aggályossá teszi az a körülmény, hogy saját beismerése szerint a KOVÁCS testvérekkel az érintkezést megszakította, mert bár ők megígérték neki, hogy „M. N. M²-hoz főtisztviselőnek veszik be, s ennek ellenér egyszerű gyűjtőnek tették be, majd pedig azt hallotta SZÉKELY JÁNOSTÓL, hogy a KOVÁCS fivérek meg akarják verni.

KOVÁCS ÁRPÁD vádlott úgy a nyomozás, mint a főtárgyalás során azzal védekezett, hogy a vádba tett szervezkedéséről mit sem tud, sohasem hallotta a zsinagóga felrobbantásáról folytatott beszélgetést.

KOVÁCS TIVADAR vádlott tagadta, hogy a vádba tett szervezkedésről, illetve a zsinagóga felrobbantási tervéről tudott

volna, s mint a főtárgyaláson előadta, ő bár állandóan feljárt a hivatalos helyiségükbe, de ott sohasem esett szó a zsinagóga felrobbantásáról.

Igaz ugyan, hogy VASS TITUSZ a nyomozás folyamán, amint ott a Bp. 313. §-a alapján felolvasott nyomozati vallomása /XII/1 kih. jkv./ tartalmazza, azt adta elő, hogy egy alkalommal a Dohány utca 15. számú házban lévő irodahelyiségben, amikor KOVÁCS KORNÉL, KOVÁCS TIVADAR, SZOBODECZKY ALADÁR és ő is jelen volt, KOVÁCS TIVADARRAL arról beszélgettek, hogy mi módon lehetne a Dohány utcai zsinagógát felrobbantani, s hogy ő akkor annak a véleményének adott kifejezést, hogy azt a városi kanálisban elhelyezett pokolgéppel lehetne végrehajtani, s hogy KOVÁCS TIVADAR ezt a tervet a KKV Sz parancsnokságával is közölte, az azonban a terve végrehajtását megtiltotta, ezt a terhelő vallomását azonban még a nyomozás folyamán KOVÁCS TIVADARRAL történt szembesítés alkalmával visszavonta.

SZOBODECZKY ALADÁR vádlott is tagadta, hogy jelen lett volna a VASS TITUSZ által említett magánbeszélgetésen.

E vádlottal szemben terhelő adatot csupán VASS TITUSZ vádlottnak az a vallomása szolgáltat, hogy VASS TITUSZ és KOVÁCS TIVADAR fent leírt beszélgetése az ő jelenlétében történt.

BECKER ISTVÁN, SZALAY JÁNOS, dr. UMLAUF SZIGFRID, TARNOVSZKY PÁL, SZTACHÓ SZAVÉR és LÁNG EDE vádlottak azzal védekeztek, hogy a zsinagóga felrobbantásának tervéről mit sem tudnak.

E vádlottak védekezésével szemben azonban bűnösségükre mutató adat nem merült fel.

A kir. törvényszék arra vonatkozóan, hogy vádlottak a Dohány utcai zsinagógának s az oda istentiszteletre összegyűlő híveknek felrobbantására szervezkedést vagy mozgalmat kezdeményeztek, VASS TITUSZ és ZÁVORY KÁLMÁN fent ismertetett vallomásait bizonyítékkul nem fogadta el, mert még abban az esetben is, ha a vallomások a valóságnak megfelelének, legfeljebb csak arról lehetne szó, hogy VASS TITUSZ és KOVÁCS TIVADAR egy ilyen gonosz ötletet, tervet vetettek fel, anélkül azonban, hogy a terv végrehajtására bármi előkészületeket tettek, szervezkedést vagy mozgalmat kezdeményeztek, vagy abban tevékenyen részt vettek volna.

De egyébként is a pokoli ötlet végrehajtása végrehajtása a közönséges bünszövetkezet taglétszámát meghaladó nagyobb szervezkedés vagy mozgalom kezdeményezését nem is igényelte.

De mindezekről eltekintve a kir. törvényszék jogi felfogása szerint egymagában a gonosz terv felvetése nem vonható az 1921. III. tc. 1. §-ának első bek. meghatározott kezdeményezés fogalma alá, mert az ez által védett jogi érdekeket veszélyeztető szervezkedés vagy mozgalom alanyi és tárgyi feltételeit meg nem valósította.

A 2. pontban leírt vádat illetően vádlottak tagadásával szemben a következő bizonyító adatok merültek fel:

SZÉKELY JÁNOS tanú azt adta elő, 1923 év május havában egy este 7 óra tájban benyitott a Pannónia szálló 105. számú szobájába, ahol ott találta KOVÁCS KORNÉLT, KOVÁCS TIVADART, SZOBODECZKY ALADÁRT, VASS TITUSZT, ZÁVORY KÁLMÁNT, egy Hugyecz nevű, és még előtte ismeretlen egyént. Utóbb odajött KOVÁCS ÁRPÁD is.

Ez alkalommal arról folyt ott a beszélgetés, hogy a M. N. M. egységes gyűjtést fog indítani, s a begyűlt összeget arra fogják felhasználni, hogy egyes minisztereket és nemzetgyűlési képviselőket, akik az országnak kárára vannak, eltegyenek láb alól. Ezt úgy fogják megvalósítani KOVÁCS TIVADAR és SZOBODECZKY ALADÁR magyarázata szerint, hogy vesznek egy kültelki házat és egy csukott autót, s majd azokat a politikusokat, akik ellen kifogásuk van, a csukott autón a kültelki házba hurcolják, s ott „elintézik”.

Szerinte az „elintézés” azt jelentette, hogy elteszik láb alól.

Emlékezete szerint gr. Klebelsberg Kunó, Rassay Károly, Vázsonyi Vilmos és Bethlen István és még egynéhány politikus neve került szóba.

ZÁVORY KÁLMÁN pedig a nyomozás folyamán azt adta elő, hogy ő is jelen volt a fent jelzett alkalommal a Pannónia szálló 105. számú szobájában, 1923 évi március hó 15-én a SZÉKELY JÁNOS által előadott beszélgetésen.

Azt is előadta, hogy egy alkalommal az utcán KOVÁCS KORNÉL elmesélte neki, hogy vesznek Budapest környékén egy házat, aztán egy zárt autót, azon dr. Rassay Károlyt, Rupert Rezsőt, Drozdy Győzőt s a szociáldemokrata képviselőket kihurcolják a kültelki házba.

ZÁVORY KÁLMÁN tanú azt a nyomozati a nyomozati vallomását azonban a főtárgyaláson visszavonta.

Kürthy Endre tanú a nyomozás folyamán azt adta elő /lásd VII.-16. kih. jkv./, hogy SZOBODECZKY ALADÁR 1923 évben Pünkösöd előtt azt mesélte neki, hogy vesznek egy kültelki házat, és egy árt autót, amelyen egyes politikusokat elhurcolnak a kültelki házba, s ott kivégzik. A főtárgyaláson azonban ezt a vallomását oda

módosította, hogy ezeket a dolgokat SZÉKELY JÁNOS mesélte neki.

VASS TITUSZ vádlott a nyomozás folyamán tett és a Bp. 31. §-a értelmében felolvasott vallomása szerint /lásd VII.25. sz. kih. jkv./ többször volt szó a KOVÁCS testvérek, SZOBODECZKY ALADÁR, ZÁVORY KÁLMÁN és az ő jelenlétében arról, hogy a kormány helytelenül cselekszik, s hogy az ellenzéki, s különösen a szocialista képviselők hazafiatlan magaviseletet tanúsítanak, ezért el kellene őket verni.

Ő azonban ez ellen tiltakozott. Arról szó sem volt, hogy Bethlen István miniszterelnököt el kellett intézni, sőt, ellenkezően, a miniszterelnököt mindig csak dicsérték.

A kir. törvényszék SZÉKELY JÁNOS vallomását nem fogadja el hitelt érdemlőnek.

Ez a tanú ugyanis maga beismerte, hogy KOVÁCS TIVADAR őt az adománygyűjtésből folyóan arcul ütötte, mely körülmény arra a következtetésre szolgálhat támpontul, hogy KOVÁCS TIVADARRAL olyan ellenséges viszonyban él, mely őt valótlán tanúvallomásra is képessé teszi.

Megbízhatatlanságot bizonyítja az a körülmény, hogy a főtárgyaláson még azt is tagadta, hogy büntetve volt, amikor aztán saját kérelmére elkészített ujjnyomat-lapja alapján a kir. törvényszék az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatalt megkereste előéleti adatainak közlése végett, az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal az ujjnyomat alapján megállapította, hogy SZÉKELY JÁNOS lopások és közveszélyű munkakerülés miatt már büntetve volt.

A vádlottak iránt táplált bosszú érzetét bizonyítja Babos László tanú ama vallomása is, hogy a főtárgyalás folyama alatt

Babós László tanút minden nap arra figyelmeztette, hogy terhelő vallomását ne vonja vissza, hanem tartsa fenn, Kürthy Endre tanú vallomásával pedig bizonyított, hogy a nyomozás folyamán őt is befolyásolta, hogy vádlottak ellen terhelő vallomás tegyen.

ZÁVORY KÁLMÁN vallomását nem fogadta el a kir. törvényszék hitelt érdemlőnek azért, mert a fent kifejtettek szerint a KOVÁCS testvérekkel az érintkezést megszüntette, tehát rájuk haragudott, és mert nyomozati vallomását a főtárgyaláson visszavonta.

Kürthy Endre vallomását a kir. törvényszék megbízhatatlannak tartja, mert maga is beismerte, hogy terhelő vallomását SZÉKELY JÁNOS elbeszéléséből merítette.

VASS TITUSZ vallomása végül az állam és társadalom tömeges rendjének erőszakos felforgatására irányuló szervezkedés vagy mozgalom kezdeményezése vagy létesítése tárgyában bizonyító adatokat nem tartalmaz.

A fenti kifejtett okok alapján a kir. törvényszék úgy találta, hogy a 2. pontban megjelölt vád bizonyítva nincs.

A 3. pontban megjelölt azt a vádat illetően, mely szerint a vádlottak terrorcsapatot szerveztek abból a célból, hogy a kormányt és a nemzetgyűlést feloszlatják erőszakkal, és helyükbe katonai diktatúrát juttatnak uralomra, s ezekkel a szervezkedésekkel és azok céljaira az M. N. M. nevében pénzadományokat gyűjtöttek, előkészületeket tettek egy nagyváradi román állampénztár kifosztására, továbbá emberi élet kioltására alkalmas lőfegyvereket és robbanószereket szereztek be, vádlottak tagadásával szemben a következő bizonyító adatok merültek fel.

ZÁVORY KÁLMÁN tanú a nyomozás folyamán azt adta elő, hogy a KOVÁCS testvére előtte azt fejtegették, hogy egy

terrorcsapatot akarnak szervezni, mellyel esetleg a kormányt elűzik, a nemzetgyűlést feloszlatják, és katonai diktatúrát fognak uralomra juttatni. Azt is előadta, hogy KOVÁCS TIVADAR őt ebbe a terrorcsapatba fel is vette, s erre valami különleges esküt tettek, amelyben a Hadúrnak tettek fogadást.

Ezt a vallomást azonban a főtárgyaláson visszavonta, s azt adta elő, hogy az általa vetett eskü szövege a „Hadúr” szó kivételével azonos a KKVSz esküszövegével, illetve az alkalommal a Hadúrra esküdött fel.

Kürthy Endre tanú pedig a nyomozás folyamán azt vallotta, hogy 1922 évi november hó 30. napján, névnapja alkalmával KOVÁCS KORNÉL és KOVÁCS ÁRPÁD ittas állapotban egy dalt énekelt, mely úgy kezdődött: „Terrorista vagyok én, vagyok én”...

Már a főtárgyalás folyamán azt adta elő, hogy KOVÁCS ÁRPÁD csak elmondott neki valami nótaszöveget, melyik valahogy úgy kezdődött: „fehérterrorista vagyok én”, de ezt a nótát jelenlétében senki sem énekelte.

Végül MAYER OSZKÁR vádlottnak a Bp. 313. §-a értelmében felolvasott vallomása szerint dr. UMLAUF SZIGFRID egy alkalommal elbeszélte neki, hogy birkózókat, erős embereket és nyomozókat szed össze.

Dr. UMLAUF SZIGFRID vádlott azzal védekezett, hogy ő a KKVSz részére rohamcsapatot szándékozott létesíteni, lehetséges, hogy említette, hogy e célból erős embereket keres, MAYER OSZKÁR ezt értette félre. Tagadja azonban, hogy birkózókról említést is tett volna.

Végül SZÉKELY JÁNOS tanú a főtárgyaláson mint új dolgot azt is felhozta, hogy Babos Lászlótól hallotta, hogy

KOVÁCSÉK azt is tervbe vették, hogy Budapesten minden kerületben lesz tíz veszedelmes emberük, kik gyilkosságra is vállalkoznak.

A kir. büntetőtörvényszék a fent nevezett tanúk vallomását a már kifejtett okoknál fogva hitelt érdemlőnek nem fogadta el.

MAYER OSZKÁR vallomásának tartamát pedig nem tekintheti olyannak, amelyből, arra lehetne következtetni, hogy a vádlottak, vagy azok egy része az állam és társadalom törvényes rendjének felforgatására irányuló terrorcsapatot szerveztek, vagy ilyen szervezkedést kezdeményeztek volna.

Ami a vádnak azt a részét illeti, hogy a vádlottak az M. N. M. Kulturális Társaság nevében abból a célból gyűjtöttek pénzt, hogy azokat az állam- és társadalomellenes indokra felhasználják, a bíróság a kir. törvényszék könyvszakértő által teljesített könyvvizsgálat adatai és véleménye alapján bizonyítottnak fogadta el, hogy a befolyt pénzzadományt a vezetőség részint gyűjtési jutalékok, részint saját kiadásaiik feezésére fordították, s mint a szakért mondja, adminisztrálták.

Ami a vádba tett cselekményt illeti, mely szerint vádlottak előkészületeket tettek arra, hogy Nagyváradon egy román állampénztárnokkal együtt, s azzal egyetértve színleges rablás ürügye alatt az ottani állampénztár pénzkészletét Magyarországba csempészik, s a pénzt állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására irányuló célra, és a fent leírt tényállás szerint terrorcsapat szervezésére, zárt autó, kültelki ház vásárlására fordítják, a kir. törvényszék KOVÁCS TIVADAR, VAS TITUSZ, BECKER ISTVÁN, ZÁVORY KÁLMÁN, LÁNG EDE és SÜVSBERG TIVADAR egybevetett vallomása alapján bizonyítottnak fogadja el ugyanazt aényt, hogy KOVÁCS

TIVADAR, VASS TITUSZ és BECKER ISTVÁN a nagyváradi állampénztár kifosztására előkészületeket tettek, azt azonban, hogy azt a pénzt a vád által megjelölt célra tervezték volna fordítani, bizonyítottnak nem tekinti, mert erre vonatkozóan semmi bizonyító adat nem merült fel.

Ami végül a vádnak azt a részét illeti, hogy a vádlottak a bűnös szervezkedés és mozgalom céljaira lőfegyvereket és robbanóanyagokat szereztek be, a kir. törvényszék a következő tényállást fogadta el bizonyítottnak:

VASS TITUSZ, ZÁVORY KÁLMÁN, KOVÁCS KORNÉL, dr. UMLAUF SZIGFRID, SZALAY JÁNOS, KOVÁCS TIVADAR, KOVÁCS MÁRON, WEISZBERGER SÁNDOR, CZIGÁNY SÁNDOR ÉS JÓB-FANCSALI GYŐZŐ egybevetett vallomásával bizonyítva van, hogy 1922 évi október hó 15. napja előtt, amely napon köztudomás szerint a román király és királyné gyulafehérvári megkoronázása történt, MAKKAY IMRE tüzér százados egy doboz kézigránátot adott át KOVÁCS KORNÉLNAK, amelyet KOVÁCS KORNÉL az M. N. M. irodahelyiségében helyezett el. Ezeket a kézigránátokat KOVÁCS TIVADAR a nagyváradi állampénztár tervezett kifosztása alkalmával vitte magával.

ZÁVORY KÁLMÁN, aki 1921 évi májustól 1922 januárig a Felkusházy irredenta csoportnál szolgált, Tamcsó Lajos főhadnagytól 27 kilogram ekrazitot kapott.

Ebből 1922 év november havában 9 adagot adott át VASS TITUSZNAK, aki azt Aradra vitte. Majd 1922 év március havában újból 18 adagot és 80 méter angol gyújtózsínort adott VASS TITUSZNAK ugyanabból a célból, hogy Aradra szállítsa. VASS TITUSZ ezt a 18 adag ekrazitot két alkalommal átadta megőrzés

végezt KOVÁCS TIVADARNAK, aki azt a M. N. M. irodahelyiségében tartotta.

Ezt a 18 adat /kilogramm/ ekrazitot SZALAY JÁNOS a saját lakására vitte, és abból a nyomozás folyamán 9 kilogrammot Korvig Mártonnak, 9 kilogrammot pedig Weinber Sándornak és Jób-Fancsali Győzőnek adott át megőrzés végett.

A Korvig Mártonnak átadott 9 kilogramm ekrazitot Czigány Sándorhoz vitték el elrejtés végett.

A főtárgyalás folyamán vádlottak tagadásával szemben semmiféle bizonyíték nem merült fel arra, hogy vádlottak ezeket a robbanóanyagokat abból a célból szerezték be, hogy azokat állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására felhasználják.

A kir. törvényszék az egyes bűncselekmények tekintetében a fent részletezett adatok alapján KOVÁCS TIVADAR, KOVÁCS ÁRPÁD, BECKER ISTVÁN, SZALAY JÁNOS, SZOBODECZKY ALADÁR, lovag UMLAUF SZIGFRID, TARNOVSZKY PÁL, SZTACHÓ SZAVÉR és LÁNG EDE vádlottakat az 1921. évi III. tc. 1. §-ának első bek. ütköző és a 8. §. harmadik bekezdésének első tétele szerint minősülő, az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására irányuló büntettének vádja és következmények terhe alól a Bp. 386. § 2. pontja alapján mentette fel.

Budapest, 1925. október 22.

dr. Publik sk. ft. elnök
dr. Kovács sk. előadó kr. törvsz. bíró

Az irat jelzete: HU-BFL-VII-5-c-10559/1925.

Hiteles másolat, gépelt.

**ANTIBOLSHEVISM, IRREDENTISM, ANTISEMITISM,
TERRORISM:
THE CONTROVERSIAL ACTIVITY OF THE KOVÁCS
BROTHERS AND ITS BROADER POLITICAL
CONTEXT, THAT IS, RADICAL RIGHT-WING, QUASI-
STATE PARAMILITARY ORGANISATIONS IN
HUNGARY, 1920–1924**

Introductory Remarks

After World War One, in the 1920s, paramilitarism and paramilitary violence, mainly committed by demobilised or still active soldiers was an almost natural phenomenon in Hungary, just like in many other countries of Central Europe – mainly in states that were on the losing side.¹⁶² After the dissolution of the Austro–Hungarian Empire and the collapse of the short-lived Soviet Republic of Hungary, the new right-wing government establishing its power with the help of the Entente states could only difficultly rule the quasi anarchistic conditions of the country. In 1920–1921, Budapest and the Hungarian country were terrorized by irregular military formations that were formally part of the National Army, the new, right-wing armed force of the Government (certainly, it was organised on the basis of the armed

¹⁶² Robert Gerwarth, *Harc a Vörös Szörnyeteggel. Ellenforradalmi erőszak Közép-Európa vereséget szenvedett államaiban*, transl. Péter Várady, in *Háború béke idején. Paramilitáris erőszak Európában az első világháború után*, szerk. Robert Gerwarth–John Horne, Budapest, L’Harmattan Kiadó, 2017, 71–92.

forces of the disintegrated Monarchy), but they often operated completely independently. This 2-year-long wave of paramilitary violence which was delivered by mainly detachments subordinated to influential paramilitary commanders such as First Lieutenant Iván Héjjas, Lieutenant Colonel Pál Prónay or Major Gyula Ostenburg-Morawek is popularly called the Hungarian White Terror in historical literature.¹⁶³ Radical right-wing irregular soldiers exploiting the weakness of the government committed several serious crimes like robbery, plunder and even murders, frequently by anti-Semitic motivations, and they did it in the disguise of law enforcement measures, since in this period the military authorities possessed police jurisdictions over civilians as well in order to restore the order.¹⁶⁴ The government led by Prime Minister Count István Bethlen gradually ceased the White Terror in 1921, and disbanded/regularized irregular/paramilitary troops and formations. The otherwise strongly right-wing, authoritarian conservative Hungarian government really did its best to tranquilize the radical right-wing forces and create some kind of social and political peace at last, after the long years of war and civil war.¹⁶⁵

Although paramilitary violence finally ceased, and irregular military formations were formally disbanded, the radical right-wing Hungarian militia movements mainly consisting of World War I

¹⁶³ Béla Bodó, *The White Terror: Antisemitic and Political Violence in Hungary, 1919–1921*, London, Routledge, 2019.

¹⁶⁴ See Tibor Zinner, *Az ébredők fénykora, 1919–1923*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989.

¹⁶⁵ Op. cit.

veterans, active and demobilised soldiers lived on the form of secret right-wing paramilitary organisations. The influential radical right-wing organization that had a close relation to the Government called *Ébredő Magyarok Egyesülete (ÉME) – Association of Awakening Hungarians* which sometimes operated in a similar way to a political party still had a strong paramilitary character, and it had its own irregular militia called *Nemzetvédelmi Főosztály – Department of National Defence*. The Government, mainly the army and the Ministry of Defence still used up *Freikorps*-like militia units consisting of veterans for two reasons. On the one hand, the right-wing political and military elite was still afraid of another possible communist takeover attempt, and used the radical right-wing militias as auxiliary political police forces, keeping them prepared; on the other hand, the countries of the losing side of World War I were subject to serious limitations of armament. Therefore, the government and the military leadership did its best to circumvent limitations, and treated free-corps-like irregular military formations as secret semi-official reserve forces of the army, preparing for a war in the near future in which the territories that were truncated from Hungary by the Treaty of Trianon were to be reoccupied. Hungarian anti-communist and irredentist troops were coordinated by the secret military organisation called the *Kettőskereszt Vérszövetség – Double Cross Blood Union* in the 1920s, which consisted of mainly radical right-wing military officers and WWI veterans, and thousands of armed Hungarian people were kept in secret military status, waiting for deployment at the time. The military and the radical right-wing political movements had very strong relations these times due to the historical traumas, and

hyper-nationalism and exaggerated patriotism nearly necessarily and nearly always coupled with violent anti-Semitism.¹⁶⁶

Some secret irregular military formations, mainly related to the Department of National Defence of the Association of Awakening Hungarians and the Double Cross Blood Union started becoming concerned in political terrorism, like the luckily prevented bomb outrage plan in Jászkarajenő in 1922, the bomb outrage of Erzsébetváros that required 8 casualties on 2 April 1922, or the bomb outrage of Csongrád in which 3 people died on 24 December 1923. All the third grave terrorist incidents were committed by the members of the Department of National Defence of the ÉME who were at the same time irregular soldiers of the Double Cross Blood Union, and paramilitary commanders First Lieutenant Iván Héjjas and Lieutenant Colonel Pál Prónay arose in all the three cases as possible instigators, together with Captain Gyula Gömbös, later Minister of Defence, then Prime Ministers, in this period the leader of the oppositional Party of Hungarian National Independence (popularly called race-defenders), a very influential politician who had very good relationship with Regent Governor Admiral Miklós Horthy.¹⁶⁷

From among to the above mentioned assassination plan of Jászkarajenő and the really committed bomb outrage against the Democratic Circle in Erzsébetváros, the bomb attack in Csongrád a little later was a very highly publicised terrorist act of the

¹⁶⁶ See Balázs Kántás, *Milicisták, puccsisták, terrorfiúk*. Művészeti és Irodalmi Jelen Kft., Budapest, 2021.

<http://real.mtak.hu/123884/>

¹⁶⁷ Op. cit.

historical period, also committed by radical right-wing militiamen...

The anti-Semitic assassination plan in Jászkarajenő

One of the instances of relatively fortunate outcomes of the radical right-wing political terrorism that spread in Hungary for a short time – uncovered in the preparatory stage – was the 1922 hand-grenade as sassination plan in Jászkarajenő.

István Keő, originally named Kucsera, in some sources called István Keő-Kucsera, a farmer and innkeeper from Jászkarajenő was one of the leaders of the local sub-organisation of the Association of Awakening Hungarians and a well-known local activist of the radical right in the small Pest County village, began to complain strongly in February 1922 that another catering establishment in the village which happened to be owned by a Jewish person was generating more turnover than his pub. He therefore decided to teach the local Jews a lesson, to intimidate them in some way, and in any case to carry out some unspecified act of violence against them.¹⁶⁸

As the leader of the Jászkerajenő local sub-organisation of the Awakening movement, István Keő-Kucsera was a regular guest at the headquarters of the Association of Awakening Hungarians at 3 Sörház Street in the downtown of Budapest, and in connection with this he also visited the pub at the bottom of the building frequently. It was here, on an unspecified day in February

¹⁶⁸ City Archives of Budapest, HU-BFL-VII-1-d-10935/1924. István Keő-Kucsera and his associates' trial.

1922, that he met his friend Mihály Gyalay, a radical right-wing journalist and editor of one of the political newspaper of the Awakening movement called *Hazánk (Our Homeland)* (the editorial office was also located in the Awakening headquarters), and complained to him that, in his opinion, the Jews of Jászkarajenő were plotting against the local Awakening activists. That is, the local Jewish restaurant owner was spoiling his business – and Keő-Kucsera suggested that this should be tackled. The far-right journalist naturally agreed with his friend and Awakening brother, and the more wine the two men drank, the louder they became about their aversion to the Jews of Jászkarajenő. Gyalay, in a wine-induced state, suggested that hand grenades should be thrown at the houses of certain Jewish people in Jászkarajenő as a means of intimidation.¹⁶⁹ The anti-Semitic rhetoric and the unfolding assassination plot caught the attention of a 21-year-old young man at the next table, József Kovács, a demobilised soldier and former insurgent of West Hungary who was in need of money and was now working private official, but who, of course, was also a member of the Awakening Hungarians, and he sat down with the beside the two men who were drunkenly hatching anti-Semitic plans. Kovács himself voiced his agreement.¹⁷⁰

If the archival sources of the case are to be believed, the radical right-wing gentlemen were now drinking wine in a threesome, and their determination to carry out the planned assassination attempt with a hand-grenade seemed to be becoming more and more clear. József Kovács volunteered to carry out the

¹⁶⁹ Ibid.

¹⁷⁰ Ibid.

assassination on behalf of István Keő-Kucsera for a fee, and Keő-Kucsera enthusiastically accepted the offer. They agreed that Kovács would travel from Budapest to Jászkarajenő the next day to survey the area, that is, in order to inspect the specific house on which he would have to throw grenades. At the same time, Mihály Gyalay took it upon himself to acquire the grenades needed to carry out the assassination.¹⁷¹

The drunken anti-Jewish assassination attempts of the radical right-wing young men then took a very serious turn, as József Kovács actually travelled to Jászkarajenő to Keő-Kucsera the next day to survey the targets, including the house of Izsák Fischmann, a local Jewish resident. After the survey, the parties agreed that József Kovács would contact Mihály Gyalay, collect the explosive devices he had promised, and then report back to Keő-Kucsera to discuss the details of the assassination.¹⁷²

A few days later, at the beginning of March 1922, József Kovács visited Mihály Gyalay at the Awakening headquarters, in the editorial office of the newspaper *Hazánk*, and asked him for the promised hand grenades, which Gyalay had not yet obtained. At Kovács's urging, however, he became active and immediately went from the editorial office to the office of Géza Adorján, a student engineer and leading officer of Awakening also located in the headquarters. Despite his young age, Géza Adorján was a relatively influential figure on the far-right movements of the time, deeply involved in a number of political assassinations. He held a leading position in the paramilitary wing of the association, the

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² Ibid.

National Defence Department, and had close ties with the commanders of the notorious (then disbanded but still alive in various forms) detachments of the army, including Lieutenant Colonel Pál Prónay, who was at the time one of the vice-president of the Awakening and also head of the National Defence Department.¹⁷³ Mihály Gyalay, citing higher orders and patriotic purposes, asked for the support of the National Defence Department through Géza Adorján, and Adorján simply took out two working, German-made, World War I hand-grenades from his desk drawer and handed them to the journalist without any further ado.¹⁷⁴ Gyalay thanked him for his support and for the explosive devices he had provided, then walked back to the editorial office of *Hazánk*, and for safety's sake - like most of his generation, he had served as a soldier himself in the First World War and had basic knowledge of explosives - unscrewed the handles of the grenades, wrapped them in newspaper and handed them over to József Kovács. Kovács put the grenades in his briefcase, received a small sum of money (100 koronas) from Gyalay and left the Awakening headquarters.¹⁷⁵

Here events took another surprising turn, as József Kovács seemed to have lost his courage with two working hand-grenades in his briefcase, and just a few hundred metres from the Awakening headquarters on Sörház Street, on Kálvin Square, he called to István Pikola, the police officer on duty, and told him

¹⁷³ Serfőző, *A titkos társaságok és a róluk folytatott parlamenti viták 1922-1924-ben*, 75.

¹⁷⁴ HU-BFL-VII-1-d-10935/1924.

¹⁷⁵ *Ibid.*

that he had found grenades on the train, and that he thought they were dangerous and wanted to hand them over to the police as soon as possible.¹⁷⁶ However, the policeman became suspicious of the young man's story and brought Kovács to the police station of District 4 where he was interrogated by detectives, and the hand grenades were seized by the police and handed over to the military body responsible for collecting military equipment left over from the First World War, mainly in the possession of demobilised soldiers. The military officers in charge quickly established that the German-made military hand-grenades were really functional, dangerous and unreliable, and destroyed them within a short time, drawing up a detailed report about their annihilation.¹⁷⁷

At first, József Kovács tried to maintain his earlier story to the detectives that he had found the two grenades in the train during his journey, but later he broke down and confessed everything to the police, who soon opened an investigation for conspiracy to commit murder.

István Keő-Kucsera, Mihály Gyalay and Géza Adorján were soon arrested by the police in March 1922, and based on the detailed testimonies of József Kovács who had been broken had renounced the assassination attempt and had cooperated with the authorities to a great extent, they were soon suspected of having formed an alliance to prepare the assassination.¹⁷⁸

József Kovács's testimony and the operability of the grenades were enough evidence for the prosecution to accuse all

¹⁷⁶ Ibid.

¹⁷⁷ Ibid.

¹⁷⁸ Ibid.

four radical right-wing men, and the indictment also included a conspiracy to commit murder.

István Keő-Kucsera denied everything during the investigation and the inquiry, and did not even admit that he knew József Kovács at all, let alone that he had commissioned him to throw grenades at the houses of Jewish people he did not like in exchange for money. All he admitted was that although he did not remember it exactly, he thought it possible that he had in front of Mihály Gyalay while drinking wine and in a very drunken state berated the Jewish residents of Jászkarajenő whom he considered to be unpatriotic, and even hinted at teaching them a lesson in front of his friend. However, he stated that he had said this out of impulsiveness at most, without any specific plans or aims.¹⁷⁹

Mihály Gyalay, a radical right-wing journalist proved to be somewhat more cooperative than his friend who incited József Kovács to the assassination, and admitted that he had heard Keő-Kucsera speak several times about committing atrocities against the Jews of Jászkarajenő, an idea he himself also supported to some extent. Finally, Keő-Kucsera clearly instructed Kovács to carry out the assassination, they agreed on the details, Kovács travelled to Jászkarajenő and together they carried out a number of preparatory acts, for example, a detailed survey of the houses on which it was planned to throw grenades to intimidate the people living there. Gyalay, of course, in order to save himself, did not admit unequivocally that he himself had acquired the explosive devices and handed them over to József Kovács, but defended himself by claiming that he had acquired the grenades for patriotic

¹⁷⁹ Ibid.

purposes, for the purpose of carrying out possible military (irredentist?) acts against an unspecified enemy (in the territory of neighbouring states). Vaguely, the same argument was made as in many similar criminal cases that the militias of the Association of Awakening Hungarians mainly composed of demobilised soldiers were in fact auxiliary units of the Hungarian Defence Forces, and therefore operated legally, with the knowledge and consent of the government, and as such, the people involved would have been serving their country and could not be considered criminals, terrorists or individuals plotting against the established order of the state.¹⁸⁰ Although the investigation, the inquiry and the trial did not unequivocally reveal the involvement of the Double Cross Blood Union, the highly influential secret irregular military unit of the era, the role of Géza Adorján, his close ties to Prónay's detachment, and the extensive overlap between the national defence militias of the Awakening and the Blood Union also suggest the involvement of the DCBU in this case. In addition, Mihály Gyalay was found to be a member of the Double Cross Blood Union's leadership in a somewhat later case of arms concealment in 1924, so it seems clear that the organisation may have been behind the assassination attempt in Jászkarajenő as well.¹⁸¹ Gyalay made contradictory statements during the investigation, and he tried to defend himself and his group by claiming that the grenades he had received from Géza Adorján were not operational, and he strongly doubted that the devices

¹⁸⁰ Ibid.

¹⁸¹ [Anonymous author], *A Kettős Kereszt Vérszövetség tulajdona volt a lefoglalt fegyverkészlet*, Friss Újság, 1924. január 22., 1.

taken over and destroyed by the military authorities were the same as those he had received from Géza Adorján and handed over to József Kovács who eventually brought the whole company to the police.

Géza Adorján, an officer of the National Defence Department of the Awakening Hungarians and close subordinate of Lieutenant Colonel Pál Prónay denied all along that he knew anything about the assassination attempt of István Keő-Kucsera and József Kovács against Jewish residents in Jászkarajenő. He only admitted that Mihály Gyalay, citing superior orders and patriotic purposes (by superior orders Gyalay probably meant Lieutenant Colonel Prónay, Adorján's military superior and one of the main organisers of the nationalist militias of the time), which he naively provided to the newspaper reporter. However, he denied that he had any discussions with István Keő-Kucsera and József Kovács about the specific use of the grenades, nor did he believe that the grenades he had given him were not operational.¹⁸²

However, the testimony of József Kovács, who was probably only pretending to take the execution of the assassination because of his financial difficulties, but who quickly backed away from it and revealed the whole affair in detail to the authorities, was in contrast to all of them. Kovács's testimony was consistent, thoroughly detailed, and he fully admitted his own role in the prepared crime, while his confession's consistency and credibility contrasted sharply with the confused, contradictory and repeatedly changing details of the testimonies of the other three defendants.¹⁸³

¹⁸² HU-BFL-VII-1-d-10935/1924.

¹⁸³ Ibid.

After the indictment, the Royal Criminal Court of Budapest finally heard the case of the Jászkarajenő bombing plot, a little late, between 11 and 18 June 1924, with judge Dr. Achil Schirilla presiding. The accused had been at liberty for some time, having spent only a few months, mostly between April and June 1922, in pre-trial detention.¹⁸⁴

During the trial, the defence tried to confuse the criminal court, citing trumped-up charges and patriotic reasons, but could use only inconsistent arguments against the full confession of the accused József Kovács and Captain Pál Reinhardt, Chief Artillery Foreman, according to which the German-made military hand grenades were clearly functional and dangerous devices, capable of killing human life. The defendants' position was further aggravated by the testimony of Rezső Balácsi, a member of the Association of Awakening Hungarians who, according to his own statement, was present when Mihály Gyalay handed over the hand grenades he had received from Géza Adorján to József Kovács. Balácsi distinctly recalled that one of them, presumably Gyalay, had said: 'the newspapers will write a lot about this, we will seriously disturb the Jewish people. So, not only had the grenade attack been carefully planned by the radical right-wing young men with terrorist tendencies, but they had also anticipated its public impact and possible press coverage. It seems that they would have been delighted if it had been able to create fear among Jews in the whole country.'¹⁸⁵

¹⁸⁴ Ibid.

¹⁸⁵ Ibid.

The Royal Criminal Court of Budapest finally accepted as true and credible the repentant and detailed confession of József Kovács, the expert opinion of military expert Pál Reinhardt and the incriminating testimony of witness Rezső Balázis. The court also took into account the strong anti-Jewish sentiments and radical anti-Semitism of the accused, the fact that they themselves did not deny their strong anti-Jewish sentiments and political views for a single moment, and on the basis of all these factors, the court decided to convict the accused in 1924. In its judgment of 18 June 1924, it found István Keő-Kucsera István first, Mihály Gyalay second and József Kovács third guilty of the crime of conspiracy to commit murder. The court finally sentenced Keő-Kucsera to four months' imprisonment, Gyalay to three months' imprisonment and József Kovács to two months' imprisonment, and also ordered them to pay the costs of the criminal process. However, the court acquitted Géza Adorján, the fourth defendant of the charge of conspiracy to commit murder, since it was not clearly established that he had been aware of the fact that Mihály Gyalay had asked him for the hand grenades in order to carry out an antisemitically motivated assassination.¹⁸⁶

Although the Awakening Hungarian activists who prepared the grenade raid in Jászkarajenő which fortunately was never carried out were found guilty and convicted by the court in their criminal trial, in this case too, they received surprisingly light sentences compared to the gravity of their actions. The prosecutor appealed, of course, and the criminal case of István Keő-Kucsera and his colleagues continued at the second instance, but the

¹⁸⁶ Ibid.

Budapest Royal Court of Appeal and the Judicial Council presided by judge Dr. István Gadó did not significantly increase the sentence of the terrorists of Jászkarajenő. The second instance judgment of 14 October 1925 largely upheld the provisions of the first instance judgment of the Royal Court of Budapest, adding only that the defendants had to pay compensation of 1,000,000 koronas to Izsák Fischnamm, the victim, an Israelite resident of Jászkarajenő and his family, whose house had been designated by István Keő-Kucsera as the target of the hand grenade attack by József Kovács.¹⁸⁷

István Keő-Kucsera, the local paramilitary leader in Jászkarajenő was not only known for the assassination attempt that ended up in court. As the leader of the local subdivision of the Awakening Hungarians, he had been linked to a number of violent atrocities like beating Jewish people and illegal acts disguised as auxiliary police activities of the Army in 1920-1921, during period of the White Terror. Several official investigations were carried out against him, and it seems clear that not only Géza Adorján, but also Keő-Kucsera himself had very close links with the former detachments and detachment members associated with Pál Prónay and Iván Héjjas, as well as with radical right-wing paramilitary groups that were still active in 1922–1923.¹⁸⁸

By the way, the criminal case of the terrorists from Jászkarajenő did not end completely with the second instance verdict. Namely, with the help of their defence counsel Dr.

¹⁸⁷ Ibid.

¹⁸⁸ [Anonymous author], *A szolnoki ügyészség újabb vizsgálatot rendelt el Keő-Kucsera „kölengései” ügyében*, Pesti Napló, 1924. november 4., 7.

Kálmán Fehérváry, István Keő-Kucsera and Mihály Gyalay filed a nullity complaint to the Hungarian Royal Curia (Supreme Court) after the second instance verdict was delivered, so the case reached the third instance, the highest Hungarian judicial forum. The nullity complaint was heard by the Curia on 27 September 1927, more than five years after the hand grenade assassination in Jászkarajenő, and in its order of the same day it rejected the defendants' nullity complaint.¹⁸⁹

It can be seen as a symbolic gesture of justice that the Royal Hungarian Curia (Supreme Court) also ruled – now irrevocably – that the radical right-wing activists István Keő-Kucsera, Mihály Gyalay and József Kovács were guilty of the crime of conspiracy to commit murder, and it was only by luck that József Kovács changed his mind before it was too late, refrained from carrying out the assassination attempt and disclosed the preparations to the investigating authorities in detail. In spite of this, the Awakening terrorists of Jászkarajenő were not punished in any meaningful way, and the prison sentence of a few months imposed on the three defendants part of which the court of first instance took to be completed by pre-trial detention cannot be regarded as a sentence commensurate with the act of murdering people which endangered human life. It is also suspicious, that Géza Adorján, an officer of the Association of Awakening Hungarians who had been involved in higher military and political circles and had organised paramilitary units, and whose name was associated with many other serious politically motivated crimes

¹⁸⁹ HU-BFL-VII-1-d-10935/1924.

after 1922, was acquitted of all charges against him, and he was not even given a symbolic sentence.

There is usually no clear evidence or no written source of this kind available to researchers, but based on the often very similar outcomes of similar criminal cases in the 1920s, we may perhaps allow ourselves some generalisations and draw some conclusions based on the network of contacts of the accused. Especially it is the socially highly mobile Géza Adorján and his close acquaintance with paramilitary commanders Lieutenant Colonel Pál Prónay and First Lieutenant Iván Héjjas that makes us draw the conclusion that certain influential political and military circles might have been also involved in the case of the Awakening terrorists of Jászkarajenő, and they somehow managed to ensure that the young men with radical right-wing affiliations who had prepared for an undoubtedly serious crime received the minimum possible punishment for their actions, even though it was proven that they had conspired to carry out actions that could have resulted in serious injuries or deaths.¹⁹⁰

The bomb attack in Erzsébetváros, Budapest

The struggle of the parliamentary elections in 1922 was disrupted by a series of events that also provided the state with another opportunity to take stronger action against political extremism and radical right-wing militias. In the spring of 1922, the members of the District 9 National Defence Department of the Association of Awakening Hungarians – despite the Government's measures to

¹⁹⁰ Zinner, *op. cit.* 159–160.

disarm various irregular military forces in several stages, the Awakening Hungarians were still operating such armed paramilitary units, which were operating practically without any real state control – decided to commit a bomb outrage against the Democratic Circle of Erzsébetváros, a liberal political-social organisation at 76 Dohány Street, presided by opposition liberal MP Vilmos Vázsonyi, thereby killing several people they considered enemies of the nation. The assassination and the subsequent trial of the alleged perpetrators was one of the most shocking and publicised events of the 1920s, and was largely referred to in the press as the ‘bombing trial’ and the ‘Márffy trial’ after the accused number one called József Márffy.¹⁹¹ Unsurprisingly, the name of the Double Cross Blood Union also appears here, and the documents of the criminal trial include one of the most valuable and fundamental archival sources of the secret military organisation's activities. This document is the testimony of the Minister of Defence, General Count Károly Csáky.¹⁹²

On 2 April 1922, a bomb exploded at a meeting of the Democratic Circle of Erzsébetváros, killing eight people and wounding twenty-three. Given the extremist political situation of the time, assassinations of Jews and of persons and institutions perceived to be pro-anti-Jewish, and the fact that behind them there was the Association of Awakening Hungarians in nearly each cases, and, more specifically, the figures of Iván Héjjas and Pál Prónay, the bomb raid of Erzsébetváros was no longer tried alone,

¹⁹¹ HU-BFL-VII-5-c-16193/1923. József Márffy and his associates' trial.

¹⁹² Ibid.

but was finally tried in a triple indictment, together with other anti-Semitic and anti-Entente crimes:

1. The explosion the Democratic Circle of Erzsébetváros was linked to an attempted pogrom against the Újpest Synagogue, planned by two young individuals associated with the Association of Awakening Hungarians named Tivadar Péter and János Salló, but this assassination plan was not finally carried out.

2. There was also an attempted bomb attack against the Court Palace of Koháry Street and the French and Czechoslovak embassies in Budapest, and it was only by luck that these bombs finally did not explode.

3. Liberal newspaper owner and journalist Andor Miklós and Károly Rassay, a liberal politician and member of the parliament, well-known opposition political characters of the time, were sent packages containing grenades, and it was also only by luck and the vigilance of those present that these bombs did not explode when opening. At the same time, the Headquarters of the Hungarian State Police in Budapest, the Speaker of the National Assembly and the French Embassy received a life-threatening letters signed by some people under the name of the 'Committee 101'

The investigation was personally led by Dr. József Sombor-Schweinitzer, one of the prominent leaders of the political police of the era, and the Royal Criminal Court of Budapest accused the young national defence militiamen on the basis of documents seized from the Awakening that the militiamen had deviated from

the central national defence objectives, prepared anti-social attacks, and sought to make it impossible for citizens of the Israelite religion to remain in Hungary by so-called Jewish beatings and bomb raids.¹⁹³ József Márffy and his associates were also accused of organising a so-called blood court, an internal, arbitrary judiciary body of the organisation, which was to impose death sentence in the event of disobedience, desertion or any acts of treason by its members, József Márffy, in turn, used intimidation and death threats to persuade his accomplices to help organise and carry out the assassinations. This is however contradicted by the fact that, according to the documents, József Márffy only ordered the establishment of a blood court on 14 April 1923 when many of the crimes charged had already been committed. The political gravity of the case is illustrated by the fact that Minister of Defence General Count Károly Csáky and Prime Minister Count István Bethlen were called as witnesses at the main trial. As Károly Csáky told in his testimony,¹⁹⁴ after the fall of the Soviet Republic of Hungary, during the turbulent civil war, Hungary had no unified regular army, and in addition to the semi-irregular National Army organised by Admiral Miklós Horthy there were about fifty civilian militias in Budapest alone. Among these were the national defence units of the Association of Awakening Hungarians. In this chaotic situation, the consolidating new Hungarian Government needed these armed paramilitary units to maintain order, and in 1919–1920 Chief of the General Staff Béla Berzeviczy tried to bring these militias under the control of the Hungarian Army. Among

¹⁹³ Ibid.

¹⁹⁴ Ibid. p. 457–469.

other things, this led to the creation of the Double Cross Blood Union as an umbrella organisation for the various irregular military formations under the control of the Army. In order to preserve the honour of the armed forces, the Minister of Defence also stressed in his testimony that although the various militias were under some degree of military control, the Army had no real influence on personnel matters, including the composition of the national defence militias of the Awakening Hungarians, and the members were not seriously trained and armed by the Army, but they were rather treated as a kind of reserve military force which could be deployed if necessary to restore the very fragile order.¹⁹⁵ According to the Minister's interpretation, they basically had no real authority in the legal sense, at most they had arbitrarily authorised themselves to do so, and the members of the various national defence militias were only actually called in one time, on 23 October 1921, during Charles IV's second attempt to return, and the militiamen mobilised were only given weapons and salary for that short period. After that, the Ministry of Defence no longer needed the various irregular military units. The restoration of the Soviet Republic of Hungary and a possible new Communist takeover were no longer a real threat by 1922, so paramilitary units such as the national defence militias of the Awakening Hungarians that mostly consisted of radical right-wing young men became superfluous for the consolidating Horthy–Bethlen Government and the Kingdom of Hungary which was seeking to settle its relations with foreign countries after the signing of the Peace

¹⁹⁵ Tibor Zinner, *Adatok a szélsőjobboldali egyesületek megalakulásának körülményeihez*, *Történelmi Szemle*, 1979/3-4, 562–576; 566–567.

Treaty of Trianon. It was precisely because some of its members had committed serious crimes that the government had to disband the Double Cross Blood Union in 1923. Of course, by the dissolution of the Double Cross Blood Union, Károly Csáky most probably meant the dissolution and/or regularisation of the various paramilitary units and the creation of an auxiliary police force called the earlier mentioned National Labour Protection on their basis. At the time of the bomb outrage Erzsébetváros, the members of the National Defence Department of the Awakening Hungarians of District 9 led by József Márffy were already operating as a self-proclaimed civilian militia without any serious military control or instructions, and what they did was committed entirely of their own free will.

Prime Minister István Bethlen appeared as a witness before the court less because of the political implications of the case rather than clearing himself as a private citizen.¹⁹⁶ Namely, József Márffy, in order to show off his own importance and influence, had claimed at an early stage that he was on good personal terms with the incumbent Prime Minister and his family, that he had played tennis with István Bethlen's sons and that he had also often travelled in the Prime Minister's car. Bethlen, on the other hand, categorically denied in court that he or any of his family members knew Márffy even superficially. The Márffy trial, in Tibor Zinner's correct view, was primarily necessitated by foreign pressure for the Hungarian state to demonstrate to the Entente, and especially to France that the revolutionary and civil war years following the

¹⁹⁶ HU-BFL-VII-5-c-16193/1923.

First World War were over.¹⁹⁷ The Government wanted to prove, that political and social order had been restored, Hungary accepted the territorial losses imposed by the Peace Treaty of Trianon, and that the process of consolidation had finally begun. Nevertheless, we cannot and do not intend to claim that the bomb outrage the Democratic Circle of Erzsébetváros was not organised and carried out by József Márffy and the militiamen of the national defence unit of District 9 of the Awakening Hungarians, as there is a lot of convincing direct and indirect evidence in this case, as the record of the main trial in the first instance testifies. However, it seems highly probable that the other crimes attributed to them were arbitrarily linked to them by the police for political purposes, and the prosecution and the courts also to linked these crimes to the horrific bombing perpetrated by Márffy and his associates under political pressure. Although Márffy was sentenced to death in the first instance, neither he nor his fellow prisoners who were also sentenced to death were ever executed. The trial was continued at the Royal Court of Appeal in Budapest and at the Royal Hungarian Curia, and ended with much lighter sentences.

The Budapest Royal Court of Appeal sentenced József Márffy, the first defendant, to 6 years of imprisonment as the main defendant and 1,500,000 koronas as a subsidiary penalty.

The Royal Supreme Court sitting in third instance, sentenced József Márffy to 8 years of imprisonment as the principal penalty and a fine of 1,500,000 koronas as a subsidiary penalty, while the other pleas of nullity were rejected or dismissed.

¹⁹⁷ Zinner, *Az ébredők fénykora*, 172.

József Márffy died in 1971 in Kőszeg at the age of 73 as a pensioner.¹⁹⁸ He served most of his prison sentence in the prison of Vác.¹⁹⁹ He was released on parole in 1929 after being diagnosed with severe lung disease. He then settled in Kőszeg where he had family ties, first as local party secretary of the ruling United Party and later as a local leader of the Arrow Cross Party. Márffy never denied his identity or his past in prison, although he never publicly admitted the acts he had previously been accused of either.

The afterlife of the bomb outrage of Erzsébetváros includes a propaganda publication in the form of a small booklet by the Associations of the Awakening Hungarian, published by the unknown author under the pseudonym *Dr. Benevolus (Dr. Benevolent)*, entitled *The real perpetrators of the Dohány Street bomb raid*. The author of the publication has not been clearly identified, but we can only suspect László Budaváry, Ferenc Ulain, Mihály Kmoskó or another enthusiastic contemporary leader and propagandist of the far-right mass association. The severely libellous and provocative pamphlet, for which the Awakening Hungarians were granted a distribution licence for only three months, claims nothing less than that it was radical Jews who killed or had killed their own fellows of religion in order to frame the assassination of decent, Christian Hungarians, and that behind the whole Dohány Street bomb raid there was nothing other than a

¹⁹⁸ [Anonymous author], *Halálözás*, Vas Népe, 1971. 08. 23. Furthermore, the death records in custody of the Vas County Archive of the National Archives of Hungary verify that the man called József Márffy who deceased in 1971 is the same person involved in the bomb trial.

¹⁹⁹ HU-BFL-VII-101-c–fegyenc-I–8184. József Márffy's prison record.

well-organised Zionist conspiracy. As is typical of the anti-semitic propaganda literature of the time, this piece of writing begins its own narrative with citing the *Protocols of the Elders of Zion*, while at the same time it calls on the Jews of Hungary to take action, to join with Associations of the Awakening Hungarians and help Hungary recover from the shameful situation to which their fellow believers had led it through the First World War, the dissolution of the Austro-Hungarian Empire, the Soviet Republic of Hungary and the Peace Treaty of Trianon. The scandalous pamphlet also caused outrage among many and disillusioned many former supporters of the Associations of the Awakening Hungarians.

The bomb attack in Csongrád

In addition to the bomb outrage against the Democratic Circle in Erzsébetváros, the bomb attack in Csongrád a little later was another highly publicised terrorist act of the period, also committed by radical right-wing militiamen, presumably under the leadership of First Lieutenant János Piroška. On 26 December 1923, the terrorists threw an explosive device into the ballroom of the Hotel Hungarian King in Csongrád at a charity event organised by the local Jewish Women' Association, killing three people and seriously injuring twenty-five others, while fifteen people were injured only slightly. Other people involved in the attack were First Lieutenant János Piroška's brothers István and György, and certain local farmers János Sági and János Kővári, local militiamen of the

Brigade of the Hungarian Plain. János Piroška himself had made the explosive device and had also brought it from Budapest.²⁰⁰

The assassination was carried out by Miklós Bölöni and László Sinkó, local farmers and WWI veterans. During his interrogation, Sinkó defended himself by claiming that First Lieutenant Piroška had told him in a meeting at his apartment that the bomb was only intended to cause alarm, but that its explosive power was not sufficient to kill a human being. Yet he was reluctant to throw it when they appeared outside the Hotel Hungarian King at midnight. Miklós Bölöni then called László Sinkó a coward, who finally lit the fuse of the bomb with his cigarette and threw it into the crowded ballroom. The bomb exploded immediately, killing Julianna Nagyjános, a maid, Sándor Wolff, a university student, and Balázs Farkas, a gypsy violinist. Other people who sustained life-threatening injuries were: Mrs. Gézán Barna, Henrik Barna, Mrs. Henrik Barna, Piroška Barna, Dr. Herman Buk, Margit Buk, Ilonka Buk, József Buk, Mariska Buk, Béla Dékány, Mrs. Mihály Engel, Mrs. István Fehér, László Grósz, Magda Grósz, Sára Grósz, Lajos Kovács, Lenke Kovács, Aladár Béla Krizsán, István Princz and Mrs. Sándor Dr. Vida.

The police put a lot of effort into collecting data, soon caught the perpetrators, and the investigation conducted the next day with the assistance of Jenő Zombori, the Szeged Chief Prosecutor, József Szalay, the District Police Commissioner and Jenő Borbolya, a high-ranking Police Inspector, and so much

²⁰⁰ Lajos Serfőző, *A titkos társaságok és a konszolidáció 1922–1926-ban*, Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica, Tomus LVII, 1976, 3–60.

material evidence was collected that on 30 December 1923 the perpetrators also confessed. The police also arrested their accomplices, almost the entire local group of the radical right-wing Race-defending Party, 25 young men in all, including László Sinkó, a farmer, Mihály Zubek, a teacher suspended from his job, Sándor Kasztell, a mechanic, Rókus Sági, a farmer, György Piroska, a merchant, Miklós Bölöni, a young man without a job, and Ferenc Forgó, a farmer. Not surprisingly, it turned out that most of the assassins were also members of the Association of Awakening Hungarians. János Piroska was a professional military officer, so his crimes were subject to military justice, and he was handed over to the Budapest Military Court

The increasingly high-profile investigation also involved Dr. János Diószeghy, the head of the Public Security Department of the Ministry of the Interior (the position was very similar to the National Commissioner of the Police, it was a type of State Secretary of Law Enforcement) which was the superior organ of the Hungarian Royal State Police, and it was revealed that the assassins were members of the Brigade of the Hungarian Plain led by Iván Héjjas, and also had close links with the Double Cross Blood Union.²⁰¹ In the course of the investigation, János Sági was also found to have a letter of appointment from Iván Héjjas appointing him the local commander of his irregular militia, the *Alföldi Brigád – Brigade of the Hungarian Plain's* battalion in Csongrád.²⁰² Héjjas and the Brigade of the Hungarian Plain were

²⁰¹ Csongrád County Archive of the National Archives of Hungary, HU-MNL-CSML-IV-401-a-24/1923.

²⁰² Serfőző, op. cit. 97.

therefore also there behind the Csongrád bomb attack, and the Double Cross Blood Union was deeply involved in the case as well – the Brigade of the Hungarian Plain was also a secret reserve force of the Hungarian army the goal of which was to circumvent the limitations of armament conceived by the Peace Treaty of Trianon.

Minister of Defence General Károly Csáky in order to save the honour of the Hungarian army achieved – otherwise not for the first time in his career – by creating confusion that First Lieutenant János Piroska should not be officially considered a professional soldier in the legal sense. The army argued that First Lieutenant Piroska had previously been the subject of ethics proceedings after he had continued to harass and threaten his former fiancée, who was otherwise of Jewish origin and had broken off her engagement to him, and Piroska had been forced to retire from the military as a result. There were various versions of where János Piroska ended up working, as a teacher of drawing at the College of Fine Arts or the Bocskay Educational Institute, but he was eventually tried as an accused with his accomplices in a civil court. The case was finally heard by the Royal Court of Szolnok, where one of the defence councils was Dr. Ferenc Ulain, one of the leaders of the Association of Awakening Hungarians, and a race-defending member of the parliament involved.²⁰³

The main trial of the bomb case took place in the Royal Criminal Court of Szolnok between 17 and 26 September 1924. The defendants spent relatively little time in prison, as they were

²⁰³ Nemzetgyűlési Napló 1922–1926/XVIII., 344–345. Cited: Serfőző, op. cit. 100.

released on high bail well before the trial. Lawyers Dr. Ferenc Ulain and Dr. István Széchenyi argued the patriotic merits of the defendants, in particular First Lieutenant János Piroska in the establishment of the counter-revolutionary regime, stating that among others it was Piroska who, as a member of the paramilitary formation of Iván Héjjas reorganised the gendarmerie from volunteers in Csongrád after the fall of the Soviet Republic of Hungary, and as the local commander of this paramilitary auxiliary police unit he had made major contribution to the restoration of state and social order. In his defence, Dr. Széchenyi went so far as to say that certain prominent members of the local Jewish community, including a certain lawyer, Zoltán Kalmár harboured grievances against First Lieutenant Piroska who had expelled Kalmár from the Csongrád volunteer gendarmerie force at the time because of his indiscipline, drinking and gambling. The defence lawyer also expressed his strong opinion that János Piroska and the members of the local Awakening militia were not anti-Semites, and that the Jewish-Christian conflict was mainly fuelled by the representatives of the Jewish community in Csongrád who had also tried to influence the investigation of the bomb raid against the Hotel Hungarian King in order to shift suspicion to local Christian nationalist political activists.

The defendants defended themselves, among other things, by claiming that they had been abused by the police during the investigation, and that this was the only reason why they had confessed earlier. The Royal Criminal Court of Szolnok found the witnesses mostly untrustworthy, the investigation insufficiently thorough, the evidence presented insufficiently conclusive and tended to the conclusion that the defendants may have been

tortured into confessing during the investigation.²⁰⁴ Consequently in its judgment of 26 September 1924, the Judicial Committee headed by judge Dr. Gyula Fuchs acquitted László Sinkó, Miklós Bölönyi, first degree, and Andor Fülöp, György Piroska, János Piroska, János Sági and Rókus Sági, second degree of three counts of murder and twenty-five counts of attempted murder. It is highly likely that influential military and political circles intervened to help the defendants, and the acquittal in this case was not a coincidence in this case either.²⁰⁵

The probable mastermind behind of the bomb attack of Csongrád, János Piroska, who was a drawing teacher and painter by his civilian profession, later became fully consolidated and started a political career.²⁰⁶ He graduated in law in 1930, became the chief notary and then mayor of Csongrád in 1933, and during his tenure large-scale construction projects were started in the city. In 1945, after the Second World War he was arrested and tried in the People's Tribunal for war crimes and crimes against the people, but was acquitted of all charges.²⁰⁷ Even so, all his family's property and estates were confiscated and they were kept under constant police surveillance. In 1952 János Piroska was also briefly interned in the forced labour camp at the Great Hungarian Plain,

²⁰⁴ [Anonymous Author], *Egy felmentő és egy marasztaló ítélet*, Világ, 28 September 1924.

²⁰⁵ Kálmán Shvoy, *Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1920–1945*, ed. Mihály Perneki, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1983, 97.

²⁰⁶ Péter Erdélyi, *Képviselőtestületi választások 1929-ben Csongrádon*, Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében 2003, ed. Péter Erdélyi–Judith Szűcs, Szeged, Móra Ferenc Múzeum, 2002, 119–125.

²⁰⁷ HU-MNL-CSML-XXV-8-5-d-NB-148/1945.

Hortobágy.²⁰⁸ In 1956, he took part in the Hungarian Revolution against the occupying Soviet Union, and after the fall of the revolution and war for freedom he was briefly arrested once again. He then retired from public life for ever and deceased in 1987 at the age of 92. János Piroška lived a very controversial life, and during his political career, he indeed did a great deal for the development of the town, and today there is a square named after him in his hometown.²⁰⁹

The crimes of the Kovács brothers and the controversial role of the police and the military

In our case study, we continue our analysis of the domestic political activities of the Double Cross Blood Union whose prominent figures were the Kovács brothers, Árpád, Kornél and Tivadar, three young private officials with military background. Kornél Kovács and Tivadar Kovács had previously served as detectives in the Budapest State Police in the years before and during the Soviet Republic of Hungary, but later, around 1918–1919 – for unknown reasons unknown – left the law enforcement career and took up something completely else.²¹⁰ The three young brothers were among the founders and main organisers of the

²⁰⁸ Martin Gulyás, *Az 1945-ös csongrádi földosztás vesztesei*, Emlékeztető, 2016/1–2, 52–68.

²⁰⁹ Attila Tóth, *Piroška János élete és festésze*, Csongrád, [Private Edition], 2009.

²¹⁰ [Anonymous author], *Leleplezett ellenforradalmi összeesküvés Budapesten*, Népszava, 10 May 1919, 6.

Double Cross Blood Union, and they were also among the founders of the *Nemzeti Múltunk Kulturális Egyesület – Our National Past Cultural Association*, one of the front organisations of the secret military society.²¹¹ In 1922-1923, the Kovács brothers thus created a more restricted sub-organisation within the Blood Union in order to achieve their goals. They had previously been members of the officers' detachment at Hotel Britannia, and they were probably also involved in the irredentistically motivated forgery of Czechoslovakian korona ('sokol') in 1921 the main organiser of which was Gyula Mészáros, a professor of Turkology and close friend of Prime Minister Pál Teleki.²¹² They may have been involved in the murder of piano manufacturer Jakab Reismann,²¹³ took part in the Uprising of Western Hungary, and then started to raise money for a so-called cultural cause in the name of the Our National Past Cultural Association, but in reality they acquired large quantities of explosives and firearms. They were conspiring to overthrow the Government, assassinate several members of the government and introduce a military dictatorship, and they were also planning to blow up the Dohány Street Synagogue.²¹⁴ From among the opposition politicians the Kovács brothers allegedly wanted to murder Vilmos Vázsonyi, Rezső Rupert, Károly Rassay and Győző Drozdy,²¹⁵ mainly liberal members of the Parliament who had frequently spoken out against far-right organisations and

²¹¹ Serfőző, op. cit. 79.

²¹² Ablonczy, op. cit.

²¹³ Kóródi, op. cit. 18.

²¹⁴ Serfőző, op. cit. m. 80.

²¹⁵ Drozdy, op. cit. 195–196.

the atrocities they had committed, but their death list also included Prime Minister István Bethlen and former Interior Minister and incumbent Minister for Culture and Education Count Kunó Klebelsberg. The conspiracy of the Kovács brothers could not remain unnoticed by the police, and in June 1923, during a search of the apartment of one of their accomplices, Sándor Czigány, a railway officer and Christian Socialist representative of the Budapest local government detectives found and confiscated 18 kilograms of explosives.²¹⁶

The Kovács brothers repeatedly referred to the High Command as their superior body, by which they obviously meant the higher military command of the Double Cross Blood Union. Sources also testify that the Kovács brothers' military superior was probably General Károly Csörgey, a senior officer of the National Army, which was later, in 1922 reorganised under the name Hungarian Defence Forces. General Csörgey played a significant role in the leadership of the Double Cross Blood Union.²¹⁷ However, highest ranking protector of the Kovács brothers was probably Dr. Károly Andréka, Deputy Police Commissioner Budapest and head of the Hungarian Political Police²¹⁸ who was himself a member of several far-right organisations, possibly

²¹⁶ [Anonymous author], *Tizennyolc kilogramm ekraxitot találtak Czigány Ferenc pót-városatya lakásán*, Pesti Napló, 23 June 1923.

²¹⁷ [Anonymous author], *Rakorszky belügyminiszter: Andréka Károly holnaptól kezdve nem detektívfnök!*, Magyarország, 6 December 1923, 1–2.

²¹⁸ Krisztián Varga, *Ellenség a baloldalon. Politikai rendőrség a Horthy-korszakban*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015, 51–61.

including the DCBU.²¹⁹ His relationship with Kornél Kovács and Tivadar Kovács presumably dated back to the two young men's past as police detectives. Károly Rassay, a liberal opposition MP, spoke up in the Parliament on the actions of the Kovács brothers,²²⁰ and the three young men were eventually detained on the personal orders of Prime Minister Bethlen.

However, Deputy Police Commissioner AndrÉka himself intervened and made statements to the investigating judge that soon led to the release of the Kovács brothers. AndrÉka claimed, among other things, that the Our National Past Cultural Association had close links with the DCBU, an organisation with patriotic aims, and that he himself as a senior police officer had been able to rely on the Kovács brothers on numerous occasions when they had been informed of left-wing or legitimist plots, and that they had been very useful informants for the political police for years.

The three Kovács brothers were also accused of conspiracy to counterfeit money, and this is what we know most about: the three brothers and their associates wanted to put counterfeit Czechoslovak koronas into circulation in the Highlands, presumably for diversionary purposes. Investigative testimonies show that Tivadar Kovács received the glass cliché for the forgery, some drawings and 2 banknotes as a sample from a Hungarian

²¹⁹ Tibor Wayand, *Önvallatás. Wayand Tibor fogságban írt visszaemlékezései, 1945–1946*, ed. Krisztián Varga, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Kronosz Kiadó, Budapest, 2019, 81.

²²⁰ Rassay Károly felszólalása 1923. november 29-én, Nemzetgyűlési Napló 1922/XIV., 155. Cited by: SERFŐZŐ, op. cit. 78.

first lieutenant named Jenő Jablonszky who was allegedly an intelligence officer in the Highlands. First Lieutenant Jablonszky suggested that the counterfeit money should be granted to the DCBU who would use it for irredentist purposes in the future, thus causing confusion in Hungarian-populated areas that had been annexed to Czechoslovakia. Tivadar Kovács communicated his intention to counterfeit to a certain Pál Tarnovszky, on the grounds that they wished to implement this plan 'at a higher level'. Tarnovszky had received 150,000 Hungarian koronas from a friend in the Highlands, a certain first lieutenant called Jenő Balázsovich for the material preparations for the forgery. Kovács introduced Tarnovszky to the technical draughtsman János Szalay who was entrusted with the construction, and together Tarnovszky and Szalay they bought the necessary materials. The zinc plate cliché prepared in Szalay's laboratory was sent to military officer Artillery Captain Imre Makay, one of the commanders of the Double Cross Blood Union, but the defendants claimed that they had received instructions that they would not contribute to the forgery of the cliché 'from above', so the cliché and the drawings were destroyed. The 'higher authority' in this case also meant the Command of the Double Cross Blood Union, either Colonel Tihamér Siménfalvy himself or the aforementioned General Károly Csörgey; i.e. the senior officers of the military.

Although the accused withdrew their confessions during the investigation and claimed that the equipment confiscated from them was needed for an experimental photographic procedure, the Royal Criminal Court found them guilty of conspiracy to counterfeit money on the basis of detailed and complementary statements, sentenced them to two months of imprisonment on 22

October 1925, and made their sentences complete with their time spent under arrest.²²¹

In the same case, the court also tried Kornél Kovács, Árpád Kovács, Tivadar Kovács, István Becker, János Szalay, Aladár Szobodeczky, Szigfrid Umlauf, Pál Tarnovszky, Szavér Sztahó and Ede Láng who were accused of conspiracy to violently subvert the law and order of the state and society, but were all acquitted for lack of evidence.²²² Interestingly, the trial was held behind closed doors, presumably due to its political importance. In any case, the only physical evidence, the seizure of 18 kilograms of explosive was not sufficient to secure a conviction. Although the indictment submitted by the Royal Prosecutor Dr. Mihály Dolowschiák also included serious charges such as the intention of a bomb raid against the Dohány Street Synagogue, the kidnapping of well-known politicians, the organisation a terrorist groups and the preparation of a bank robbery in Oradea, and the acquisition of various firearms and explosives for the above purposes, the accused were all acquitted and released.²²³

The Royal Criminal Court of Budapest interrogated Artillery Captain Imre Makay Colonel László Bartha, the members of the higher command of the Double Cross Blood Union as witnesses in the closed trial. The two professional military officers also testified and emphasised the Double Cross Blood Union was a secret state organisation under the control of the Hungarian

²²¹ HU-BFL-VII-5-c-10559/1925.

²²² [Anonymous author], *Elmaradt a Kovács testvérek képviselőirtó és zsinagógarobbantó szövetkezetének mai tárgyalása*, Az Est, 16 May 1925, 6.

²²³ HU-BFL-VII-5-c-16193/1923.

Army, although its members were mostly unpaid, and that it was used both for internal counter-intelligence against left-wing movements and for irredentist (diversionary) purposes in the neighbouring countries. Both Captain Makay and Colonel Bartha stressed that they were bound by official secrecy regarding the organisational frameworks and the specific activities the secret military formation, and could therefore only speak in general terms, but they emphasised that they both knew the accused, especially the Kovács brothers, and considered them to be reliable men and true patriots, and that they had no knowledge of any conspiracy to subvert the State or social order, but rather that their activities were aimed to defend the Hungarian State and Government. Captain Makay also pointed out that the Double Cross Blood Union in the form in which it had previously operated had ceased to exist around 1923, but that it continued to within the frameworks of the National Labour Protection, a strike-breaking auxiliary police organisation under the control of the Ministry of the Interior.²²⁴

Finally, the Kovács brothers and their associates, although they seem to have committed and was planning to commit further serious crimes, – presumably thanks to their patrons and secret irregular military service – received essentially no punishment, but Deputy Police Commissioner Károly Andréka paid with his position for his ongoing collusion with the far right, and was

²²⁴ Ibid.

succeeded in the political police leadership by Deputy Police Commissioner Imre Hetényi.²²⁵

The demobilisation and pacification of Hungarian right-wing militias

For the Bethlen Government, which was striving for consolidation in domestic and foreign policy as well, the bomb raid in Csongrád on 24 December 1923, which caused a great outcry and claimed the lives of three people was one of the last drops in the glass. Bethlen promised at the parliament on 3 January 1924 that he would personally interrogate paramilitary commander First Lieutenant Iván Héjjas about the Csongrád bomb outrage among other things, and if his responsibility was to be found, he would be treated in the same way as anyone else.²²⁶ Héjjas was also interrogated by the police in connection with the Csongrád bomb explosion and the conspiracies of nationalist secret societies and paramilitary groups in general, in the presence of the National Police Commissioner Imre Nádosy himself, but in the end it was not proven that he was personally involved in any criminal activity.²²⁷ Of course, this was certainly nothing more than a

²²⁵ Krisztián VARGA, *Az 1945 előtti politikai rendőrség Wayand Tibor detektívfelügyelő ömállomásában*, Betekintő, 2009/1.

http://www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2009_1_varga_k.pdf

²²⁶ Nemzetgyűlési Napló, 1922–1926/XVIII, 337–338. Lajos Serfőző, *A titkos társaságok és a konszolidáció 1922–1926-ban*, 36.

²²⁷ Serfőző, op. cit. 36.

bargain between the paramilitary commander and the Government and possibly Regent Governor Miklós Horthy himself.²²⁸ Besides Horthy, Gyula Gömbös, who later became Prime Minister, must have played a major role in the fact that Héjjas was never brought to trial during the Horthy Era, and was never seriously prosecuted for the acts committed by him and others under his command, even though his crimes were obvious to many people.²²⁹ The example of Iván Héjjas described earlier tells us a great deal about the relationship between radical irredentist-nationalist associations, political secret societies and the paramilitary units with countless links to them and the Hungarian government. Not only did the former paramilitary commander not have to answer for his actions before the judiciary system, but he later received Vitéz's title,²³⁰ a kind of specific Hungarian knighthood that entailed several social advantages, earned a doctorate in law for his book on aviation law, became a member of parliament and was later a well-paid and respected official of the Hungarian state. He owed his political rise to Gömbös, who became Prime Minister of Hungary a few years later, in 1932.

Of all the paramilitary commanders who shared a common past and common crimes, and once possessed formidable power, it was Lieutenant Colonel Pál Prónay who was the most unable to achieve any kind of consolidation. Because of his failure to show sufficient loyalty to the Regent Governor on the occasion of King Charles IV's second attempt of return, and because the brutal

²²⁸ Bodó, *op. cit.*

²²⁹ Bodó, *op. cit.*

²³⁰ *Ibid.*

activities of his detachment, his arbitrary assassinations and adventurer-like political actions he became increasingly burdensome for the Bethlen government,²³¹ and he was eventually forced to retire, become completely sidelined, and was also expelled from the Union of Etelköz, the pro-government political secret society of the era.²³²

In the spirit of consolidation, the paramilitary formations and national defence militias still operating in various areas of the country, such as the Héjjas's Brigade of the Great Hungarian Plain and other armed units of the Association of Awakening Hungarians were then essentially disarmed and regularised, and their law enforcement and military powers which could be traced back to the turbulent civil war, were definitely and unequivocally abolished. At the same time, a paramilitary organisation, the Office of National Labour Protection was set up under the control of the Ministry of the Interior, primarily to break strikes and labour movement organisation. It was a kind of white, right-wing workers' militia whose members were equipped with handguns and had the same powers of action and use of weapons were the same as those of the police, but it was rather an auxiliary police rather than a military force.²³³ The Brigade of the Plain, the State

²³¹ Péter Konok, *Az erőszak kérdései 1919–1920-ban. Vörösteror–fehérterror*, Múltunk, 2010/3, 72–91, 84.

²³² Pál Prónay, *A határban a halál kaszája. Fejezetek Prónay Pál naplójából*, ed. Ervin Pamlényi–Ágnes Szabó, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1963, 322–324.

²³³ Central Archive of the National Archives of Hungary, HU-MNL-OL-K 26-XXII-6010; 5.818. M. E. számú rendelet a nemzeti munkavédelmi

Security Agents and the national defence militias of the Awakening Hungarians were also integrated into this organisation, so they were under much tighter government control, but could essentially continue to operate.²³⁴

The Double Cross Blood Union, the strongly influential secret military organisation of the era also continued its activities within the framework of the National Labour Protection, but it is interesting to note that General Kálmán Shvoy wrote in his diary that the DCBU was founded under this name in 1923, as a kind of successor organisation to the Brigade of the Great Plain led by Iván Héjjas, and that it allegedly continued its activities under the codename *Főtartalék – Main Reserve*²³⁵ as a secret special operations military unit, formally within the Ministry of the Interior and the National Labour Protection, but in reality subordinated to the Ministry of Defence. Shvoy thus dates the genesis of the organisation itself to this period, to the end of 1923. There is also an archival source about the integration of the Double Cross Blood Union into the Office of National Labour Protection: a confidential circular from the Ministry of the Interior from 1926 which forbids the members of the National Labour Protection to refer to the new strike-breaking auxiliary police force as the

intézmény fegyverhasználati jogáról, 1923. augusztus 2., Magyarországi Rendeletek Tára, 1923, 274.

²³⁴ Rudolfné Dósa, *A MOVE. Egy jellegzetesen magyar fasiszta szervezet*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972, 151–152.

²³⁵ *Csak szolgálati használatra! Iratok a Horthy-hadsereg történetéhez, 1919–1938*, ed. Tibor Hetés–Tamásné Morva, Budapest, Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó, 1968, 499–500.

'Double Cross Blood Union' even among themselves, as it is associated with rather bad public memories.²³⁶ The National Labour Protection was a strike-breaking auxiliary police force and a de facto covert military reserve force at the same time. Although it obviously had no significant combat value, its tens of thousands of members who were otherwise civilians in their daily occupations, but who owned firearms and were trained and could be mobilised to a certain extent, made a significant contribution to circumvention of the serious military restrictions imposed by the Peace Treaty of Trianon. In this way, it also helped to pacify the former (in some cases irregular) soldiers of the National Army, which had once numbered over 100,000 and was reduced to a maximum of 35,000 after 1921. In this strange, voluntary auxiliary police and reserve military status many people still felt useful and being in the service of the state. That is, the Hungarian radical right-wing militia movement thus continued to exist partly within the framework of this organisation, in a, so to say, domesticated form.²³⁷

²³⁶ HU-MNL-OL-K 149-1926-6-3473.

²³⁷ Dósa, *op. cit.* 134.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK ÉS IRODALOM

Levéltári források

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (HU-ÁBTL)

HU-ÁBTL-4.1. A-686. Etelközi Szövetség.

HU-ÁBTL-4.1.A-650. Összefoglaló. Prónay-különítmény alakulása és tevékenysége 1919–1945.

HU-ÁBTL-4.1. A-687 Az 1919-es ellenforradalmi kormány által megalakított szervezetek (1947).

HU-ÁBTL-4.1. A-719. Zadravec István tábori püspök “Hét év a táborban” című naplója dokumentumokkal.

HU-ÁBTL-4.1. A-720/1 A Horthy-rendszer jobboldali szervezetei.

HU-ÁBTL-4.1. A-879 1919-es fehérterroristák anyaga.

HU-ÁBTL-4.1. A-881 Rongyos gárdisták, szabadcsapatok, különítményesek anyaga.

Bundesarchiv, Berlin (BArch)

BArch-R 1507/2129. Bajor sörpuccs.

BArch-R 1507/400. Organisation Escherich. Orgesch Orka.

BArch-R 707/142. A bajor-magyar kapcsolatokra vonatkozó iratok.

Budapest Főváros Levéltára, Budapest (HU-BFL)

HU-BFL-IV-1407-b-XI. üo.-151/1922. A Budapesti Főkapitányság főkapitányi jelentése Budapest székesfőváros tanácsának.

HU-BFL-VI-15-c-205/1945. A Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányság Államrendészeti Osztálya jelentése a Kettőskereszt Vérszövetség felosztatott egyesület adatai tárgyában Budapest főváros főpolgármesteréhez, Budapest, 1945. december 03.

HU-BFL-VII-1-d-10935/1924. Keő-Kucsera István büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-8821/1920. Illy László és társai büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-16193/1923. Márffy József és társai büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-11717/1923. Bedő József és Dula József büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-10559/1925. A Kovács testvérek büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-198/1940. Kiss Gábor Jenő pere.

HU-BFL-VII-18-d-8963/1925. Kmetty Károly büntetőpere.

HU-BFL-VII-18-d-1923-03/041. Apor Viktor és társai büntetőpere.

HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0610. Ulain Ferenc és társai büntetőpere.

HU-BFL-VII-18-d-193/1926. Windischgrätz Lajos és társai pere.

HU-BFL-VII-101-c-fegyenc-I-8184. Márffy József fogolytörzskönyve.

HU-BFL-XXV-1-a-1945/778. Budaváry László
büntetőpere.

HU-BFL-XXV-1-b-4587/1946. Márffy József igazolási
eljárása.

HU-BFL-XXV-2-b-8311/1947. Dr. Minich József igazolási
eljárása.

HU-BFL-XXV-2-b-4767/1946. Kovarcz Emil
népügyészeti büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-e-1949/20630. Héjjas Iván és társai
népbíróági büntetőpere.

Hadtörténelmi Levéltár, Budapest (HU-HL)

HU-HL-VKF. A Magyar Királyi Honvéd Vezérkar Főnöke
Levéltára, 1919–1945.

Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára, Szeged (HU-MNL-CSML)

HU-MNL-CSML-XXV-8-5-d-NB-148/1945. Piroska
János háborús és népellenes büntette.

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Budapest (HU-MNL-OL)

HU-MNL-OL-K 27. Minisztertanácsi jegyzőkönyvek,
1867–1944.

HU-MNL-OL-MOL-K 64-1920-2-60. Külügyminisztérium
– Politikai Osztály rezervált iratai – Megállapodás az elszakadt
részeken folytatandó irredenta szervezéséről, 1920.

HU-MNL-OL-K 64-1920-41-515. Külügyminisztérium –
Politikai Osztály rezervált iratai – Előterjesztés a külügyminiszter

részére az elcsatolt területeken megvalósítandó diverziós és terrorcselekményekről, 1920.

HU-MNL-OL-K 64-1921-41-187. Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Feljegyzés az elcsatolt területeken folytatandó diverziós tevékenységről, 1921.

HU-MNL-OL-K-64-1921-41-199. Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Schitler vezérkari alezredes feljegyzése a német és a magyar irredenta szervezetek közötti együttműködés tárgyában, 1921.

HU-MNL-OL-K-64-1921-41-221. Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Jelentés a német ORKA és Orgesch irredenta szervezetekkel való tárgyalásról, 1921.

HU-MNL-OL-K 64-1923-41-81. Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Masirevich Szilárd bécsi magyar követ számjeltávirata a külügyminiszter részére, melyben arról számol be, hogy Ludendorff német tábornok nála járt, és titkos tárgyalást kezdeményezett Siménfalvy ezredessel, mint a kormányzó bizalmi emberével, Bécs, 1923. február 6.

HU-MNL-OL-K 65 – Külügyminisztérium – Politikai osztály – „D” (defenzív) referatúra iratai.

HU-MNL-OL-K 67. Külügyminisztérium – Politikai hírszolgálati osztály.

HU-MNL-OL-K 149-1926-6-3473. Belügyminisztérium rezervált iratai – A Magyar Királyi Belügyminisztérium bizalmas körlevele a törvényhatóságoknak és a rendőrkapitányságoknak a Nemzeti Munkavédelmi Tartalék a megszűnt Kettőskereszt Vérszövetséggel való kapcsolatba hozása tárgyában, Budapest, 1926. március 5.

HU-MNL-OL-K 149-1926-6-4250. Belügyminisztérium rezervált iratai – A titkos társaságok felfedése, 1926.

HU-MNL-OL-K 149-1924-1-2042. Belügyminisztérium rezervált iratai – Siménfalvy Tihamér vszkt. ezredes felterjesztése a Kormányzó Katonai Irodájához Károlyi Mihály szabadkai tartózkodásáról, Budapest, 1924. október 1.

HU-MNL-OL-K 429-1926. 05. 07.–10. 14. A Magyar Távirati Iroda – Napi hírek – Frankper, 1926. május–október.

HU-MNL-OL-KS 274-f-11. cs.-44. őrzési egység. Jelentés az Etelközi Szövetségről.

HU-MNL-OL-K 429. Belügyminisztériumi levéltár – Kozma Miklós iratai.

HU-MNL-OL-P 1360. Magyar Országos Véderő Egylet.

HU-MNL-OL-P 2249-7. sorozat. Ébredő Magyarok Egyesülete.

HU-MNL-OL-P 2249-81. sorozat. Magyar Fajvédők Országos Szövetsége.

OSZK 1956-os intézet Oral History Archívuma, Budapest (1956-os Intézet OHA) (Ma: Veritas Történetkutató Intézet és Levéltár)

OSZK 1956-os Intézet OHA – 45. sz. 53. Mester Miklós – interjú. Készítette Gyurgyák János–Varga Tamás, 1986.

Politisches Archiv, Berlin, (PA)

PA-AA-(B)-R 30531-Bd. 1. Szigorúan titkos bizalmas jelentés Budapestről a német–magyar jobboldali együttműködésről, 1923. augusztus 23.

PA-AA-(B)-R-30531-Bd. 1. Boltze német követségi titkár szigorúan bizalmas feljegyzése az Ulain-ügyéről, 1923. november 10.

PA-AA-(B)-R-30531-Bd. 1. A német külügyminisztérium átíratva a közrendvédelmi felügyeletet ellátó birodalmi megbízottnak, 1923. november 14.

PA-AA-(B)-R 30531-Bd. 1. Welczeck budapesti német nagykövet jelentése a Külügyi Hivatalnak az Ulain-ügyről, 1924. január 26.

Szakirodalmi források

ABLONCZY Balázs, *Teleki Pál*, Budapest, Osiris Kiadó, 2005.

ABLONCZY Balázs, *A frankhamisítás. Hálók, személyek, döntések*, Múltunk, 2008/1, 29–56.

ABLONCZY Balázs, *Keletre, magyar! A magyar turanizmus története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2016.

ABLONCZY Balázs, *A miniszterelnök élete és halála. Teleki Pál (1879–1941)*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2018.

ÁDÁM T. István, *A nyugat-magyarországi felkelés története*, Külpolitika Kiadása, Budapest, 1935.

A Horthy-korszak Magyarországája jugoszláv szemmel. Délszláv levéltári források 1919–1941, forráskiad. HORNYÁK Árpád, Pécs–Bp., Kronosz Kiadó–MTA BTK Történettudományi Intézet, 2016.

ANDAHÁZI SZEGHY Viktor, *Trianontól Bledig. A Magyar Királyi Honvédség szervezése és lehetőségei 1920–1938 között*, Hadtudomány, 2019/3, 15–23.

ANGYAL Béla, *Érdekvédelem és önszerveződés. Fejezetek a csehszlovákiai magyar pártpolitika történetéből*, Fórum Intézet–Lilium Aurum Kiadó, Dunaszerdahely, 2002.

ARDAY Géza, *A Johannita Rend Magyar Tagozatának arcképei. Hálakötet 90 esztendőért*, Budapest, L’Harmattan Kiadó, 2014.

A Wilhelmstrasse és Magyarország. Német diplomáciai iratok Magyarországról (1918–1934). I. kötet. Az 1920-as évek, forráskiad. NÉMETH István, Budapest, Magánkiadás, 2017.

A XX. század magyar beszédei, szerk. Vajda Barnabás, Budapest, Agave Kiadó, 2007.

Az Endre-Bakj-Jaross-per, forráskiad KARSAI László, MOLNÁR Judit, Budapest, Cserépfalvi Kiadó, 1994.

BALLA Tibor, *A trianoni békediktátum és az önálló magyar haderő*, Honvédségi Szemle, 2020/3, 109–122.

BARTHA Ákos, *Bajcsy-Zsilinszky Endre. Életút és utóélet*, Budapest, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2020.

BARTHA Ákos, *Az utolsó csepp a pohárban. Soltra József rendőr meggyilkolása*, in *Csoportosulás, lázadás és a társadalom terrorizálása. Rendészettörténeti Tanulmányok 2.*, szerk. Jámbor Orsolya Ilona, Tarján G. Gábor, Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019, 28–44.

BARTHA Ákos, PÓCS Nándor, SZÉCSÉNYI András, *Egy bosszuan „ébredő” túlélőművész. Zsabka Kálmán pályarajza (1897–1971) I. rész*, Múltunk, 2019/2, 138–180.

BELLÉR Béla, *Az ellenforradalom nemzetiségi politikájának kialakulása*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1975.

BEREND T. Iván, *Magyarország gazdasága az első világháború után 1919–1929*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1966.

Bethlen István titkos iratai, forráskiad. SZINAI Miklós, SZŰCS László, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1972.

BODÓ Béla, *The White Terror in Hungary. The Social World of Paramilitary Groups*, Austrian History Yearbook, 2011/42, 133–163.

BODÓ Béla, *Héjjas Iván. Egy ellenforradalmár élete*, 2000, 2010/10, 9–27.

BODÓ Béla, *Pál Prónay. Palamilitary Violence and Anti-Semitism in Hungary, 1919–1921*, The Carl Beck Papers in Russian and East-European Studies, No. 2101, Pittsburgh, University of Pittsburgh, 2011.

BODÓ Béla, *Favorites or Pariahs? The Fate of the Right-Wing Militia Men in Interwar Hungary*, *Austrian History Yearbook*, 2015/46, 327–359.

BODÓ Béla, *The White Terror. Antisemitic and Political Violence in Hungary, 1919–1921*, London, Routledge, 2019.

BOROS Ferenc, *Magyar-csehszlovák kapcsolatok 1918-1921-ben*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1970.

BORSI-KÁLMÁN Béla, *Öt nemzedék, és ami előtte következnek... A temesvári Levente-pör, 1919-1920*, Budapest, Noran Kiadó, 2006.

BORSI-KÁLMÁN Béla, *Ifj. Niamešny Mihály és a temesvári Levente-per, 1919–1920*, Budapest, Helikon Kiadó, 2010.

BORSI-KÁLMÁN Béla, *Kisfiúk a nagy viharban. A temesvári „Levente-pör” – az első román „irredenta per” története, 1919–1922*, Budapest, Kortárs Kiadó, 2020.

BOTLIK József, *A nyugat-magyarországi felkelés. 1921. augusztus 28.-október 4.*, Valóság, 2007/3, 24–47, illetve 2007/4, 39–58.

BOTLIK József, *Nyugat-Magyarország sorsa, 1918–1921*, Vasszilvagy, Magyar Nyugat Könyvkiadó, 2012.

BÖDŐK Gergely, *Vörös- és fehérterror Magyarországon, 1919–1921*, PhD-értekezés, Eger, Esterházy Károly Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2018.

Csak szolgálati használatra! Iratok a Horthy-hadsereg történetéhez, 1919–1938, szerk. HETÉS Tibor, MORVA Tamásné, Budapest, Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó, 1968.

CSELÉNYI Zsuzsanna, *Az Ébredő Magyarok Egyesülete (ÉME) működése 1918-1920*, *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis. Sectio Historia* 1991/20, 51–67.

CSONKA Laura, *Nemzetközi és hazai fellépés a népbiztosok megkegyelmezése érdekében*, *Archívnet*, 2015/3.

<https://archivnet.hu/politika/nemzetkozi-es-hazai-fellepes-a-ne-pbiztosok-megkegyelmezese-erdekeben.html>

CSUNDERLIK Péter, *Radikálisok, ateisták, szabadgondolkodók. A Galilei Kör története (1908–1919)*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2017.

Dokumentumok az 1918/19-es forradalmak Duna-Tisza közti történetéhez, szerk. ROMSICS Ignác, Kecskemét, Bács-Kiskun Megyei Levéltár, 1976.

DOMONKOS László, *A Héjjas-nyárfa árnyékában*, Budapest, Kairosz Kiadó, 2018.

DÓSA Rudolfné, *A MOVE. Egy jellegzetesen magyar fasiszta szervezet*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972.

DROZDY Győző, *Elvett illúziók. Drozdy Győző emlékiratai*, szerk. PAKSY Zoltán, Budapest, Kossuth Kiadó, 2007.

ERDÉLYI Péter, *Képviselőtestületi választások 1929-ben Csongrádon*, Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében 2003, szerk. ERDÉLYI Péter–SZÚCS Judit, Szeged, Móra Ferenc Múzeum, 2002, 119–125.

ERDEŐS László, *A magyar honvédelem egy negyedszázada 1919–1944*, szerk. BABUCS Zoltán, Gödöllő, Attraktor Kiadó, 2007.

FÁBIÁN Máté, *Borbély-Maczkó Emil (1887–1945). Politikai életrajz*, PhD-értekezés, Eger, Esterházy Károly Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskola, 2019.

FÁBIÁN Máté, *Egy fajvédő főispán. Borbély-Maczkó Emil (1887–1945)*, Budapest, Kronosz Kiadó–Magyar Történelmi Társulat, 2020.

FEGYÓ János, *Adalékok a szélsőjobboldal fokozódó szervezkedésének történetéhez a gazdasági világválság éveiben*, A Magyar Munkásmozgalmi Múzeum Évkönyve, 1967–1968, 261–289.

FIZIKER Róbert, *Habsburg kontra Hitler. Legitimisták az Anschluss ellen, az önálló Ausztriáért*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2010.

FODOR Miklós Zoltán, *Az Etelközi Szövetség története*, Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve, 2007/XXXI, 118–156.

GARAMI Erika, *Az 1920-as évekbeli magyarországi frankhamisítás numizmatikai vonatkozásai*, Numizmatikai Közlöny, 2003-2004/CII–CIII, 65–71.

GERGELY Ernő–SCHÖNWALD Pál, *A Somogyi–Bacsó-gyilkosság*, Budapest, Kossuth Kiadó, 1978.

GERGELY Jenő, Gömbös Gyula. *Politikai pályakép*, Budapest, Vince Kiadó.

GELLÉRT Ádám, *Horthy Miklós és a politikai alapú büntetlenség. Gellért Ádám viszontválasza Máthé Áronnak*, Clio Intézet honlapja, 2020. 04. 13. <https://www.clioinstitute.hu/single-post/2020/04/13/Horthy-Mikl%C3%B3s-%C3%A9s-a-politikai-alap%C3%BA-b%C3%BCntetlens%C3%A9g-Gell%C3%A9rt-%C3%81d%C3%A1m-viszontv%C3%A1lasza-M%C3%A1th%C3%A9-%C3%81ronnak?fbclid=IwAR26NycbSt8AmGPiRp3EiMVho3zmyHl1Cnott6nmqb3MePgyo1xwTtBK24> Letöltés ideje: 2020. 04. 14.

GELLÉRT Ádám, *Béla Bodó: The White Terror. Antisemitic and Political Violence in Hungary, 1919–1921, (Mass Violence in Modern History 5.)*, Routledge, London–New York 2019. 333 oldal, Századok, 2020/4, 892–894.

Robert GERWARTH, *The Vanquished. Why the First World War Failed to End, 1917–1923*, Farrar, Straus and Girou, 2016.

Robert GERWARTH–John HORNE, *Paramilitarizmus az első világháború után*, ford. VÁRADY Péter, in *Háború béke idején. Paramilitáris erők Európában az első világháború után*, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017, 13–32.

Robert GERWARTH, *Harc a Vörös Szörnyeteggel. Ellenforradalmi erők Közép-Európa vereséget szenvedett államaiban*, ford. VÁRADY Péter, in *Háború béke idején. Paramilitáris erők Európában az első világháború után*, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017, 71–92.

GOTTFRIED Barna, *Thuróczy István és a román király elleni merénylet*, Székelyföld, 2010/7, 79–101.

GOTTFRIED Barna–NAGY Szabolcs, *A Székely Hadosztály története*, Csíkszereda, Csíkszereda Kiadóhivatal, 2019.

G. SOÓS Katalin, *A nyugat-magyarországi kérdés 1918–1919*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967.

G. SOÓS Katalin, *Magyar–bajor–osztrák titkos tárgyalások és együttműködés, 1920–1921*, Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica, 1967/XVII, 3–43.

G. SOÓS Katalin, *Burgenland az európai politikában 1918–1921*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1971.

GULYÁS László, *A Horthy-korszak külpolitikája 1. Az első évek 1919–1924*, Máriabesenyő, Attraktor Kiadó, 2012.

GULYÁS Martin, *Az 1945-ös csongrádi földosztás vesztesei*, Emlékeztető, 2016/1–2, 52–68.

GYURGYÁK János, *Magyar fajvédők*, Budapest, Osiris Kiadó, 2012.

Háború béke idején. Paramilitáris erők Európában az első világháború után, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017.

Hadtudományi Lexikon. Új kötet, főszerk. KRAJNCZ Zoltán, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019.

HATOS Pál, *Az elátkozott köztársaság. Az 1918-as összeomlás és forradalom története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2018.

HATOS Pál: *Rosszifűk világorradalma. Az 1919-es magyarországi tanácsköztársaság története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2021.

HÉJJAS Iván, *Légi jog*, Első Kecskeméti Hírlapkiadó- és Nyomda Rt, 1934.

HETÉNYI IMRE, *Amikor a rend őre voltam*, Budapest, Pantheon Kiadás, 1941.

HOLLÓSI Gábor, *Országgyűlési választási rendszer a Horthy-korszak Magyarorszáján*, Pro Publico Bono: Magyar Közigazgatás 2015/1, 115–133.

Horthy Miklós titkos iratai, forráskiad. SZINAI Miklós, SZŰCS László, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1965.

HORTHY Miklós, *Emlékirataim*, Budapest, Európa Kiadó, 1990.

HOLLÓS Ervin–LAJTOS Vera, *Horthy Miklós, a febérek vezére*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1985.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. I. Az ellenforradalom hatalomra jutása és rémuralma Magyarországon 1919–1921, forráskiad. KARSAI Elek, KUBITSCH Imre, NEMES Dezső, PAMLÉNYI Ervin, Budapest, Szikra Kiadó, 1956.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. II. A fasiszta rendszer kiépítése Magyarországon 1921–1924, forráskiad. KARSAI Elek, NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. III. Az ellenforradalmi rendszer gazdasági helyzete és politikája Magyarországon 1924–1926, forráskiad. KARSAI Elek, NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. IV. Az ellenforradalmi rendszer külpolitikája 1927. január 1–1931. augusztus 24., forráskiad. KARSAI Elek, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1967.

Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez 2., szerk. HORVÁTH Ibolya–SOLT Pál–SZABÓ Győző–ZANATHY János–ZINNER Tibor, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1993.

JANKOVICH Arisztid, *A Nemzeti Hadsereg (1919)*, forráskiad. GYÖRGY Sándor, Budapest, Szülőföld Könyvkiadó–Trianon Múzeum, 2019.

Nigel H. JONES, *Hitler's Heralds. The Story of the Freikorps, 1918–1923*, Dorset, Barns and Noble, 1995.

KÁDÁR Gábor, VÁGI Zoltán, *Antiszemita atrocitások, gyilkosságok, pogromok a fehérterror időszakában*, ELTE Társadalmi Konfliktusok Kutatóintézete, 2010.

http://konfliktuskutato.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=138:antiszemita-atrocitasok-gyilkossagok-pogromok-a-feherterror-idszakaban-&catid=16:esetek

KÁDÁR LYNN Katalin, *Eckhardt Tibor amerikai évei, 1941–1972*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2006.

KARSAI Elek, *Számjeltávirat valamennyi magyar királyi követségnek*, Budapest, Táncsics Kiadó, 1969.

KARSAI László, *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz*, Budapest, Balassi Kiadó, 2016.

Janet KERÉKES, *Álarcosbál a Fehér Keresztben. A zsidó asszimiláció*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2018.

KERÉKES Lajos, *Olaszország, Magyarország és az osztrák Heimwehr-mozgalom*, Történelmi Szemle, 1961/2, 199–216.

KEREKES Lajos, *Ausztria történelme 1918–1955*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1966.

KEREKES Lajos, *Hitler-puccs a sörházban*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1976.

KEREPESZKI Róbert, *A politikai és társadalmi élet határán. A Társadalmi Egyesületek Szövetsége a Horthy-korszakban*, in „...nem leleplezni, hanem megismerni és megérteni”. *Tanulmányok a 60 éves Romsics Ignác tiszteletére*, szerk. GEBEI Sándor – IFJ. BERTÉNYI Iván – RAINER M. János, Eger, Esterházy Károly Főiskola, 373–388.

KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945. Egyetemi ifjúság és jobboldali radikalizmus a Horthy-korszakban*, Máriabesenyő, Attraktor Kiadó, 2012.

KEREPESZKI Róbert, *A Vitézi Rend, 1920–1945*, Máriabesenyő, Attraktor Kiadó, 2013.

KEREPESZKI Róbert, *Darányi Kálmán. Pályakép, személyiség, korrajz*, Budapest, Kronosz Kiadó, 2018.

David KING, *The Trial of Adolf Hitler. The Beer Hall Putsch and the Rise of the Nazi Germany*, London–New York, W. W. Norton and Company, 2017.

KOLONTÁRY Attila, *Alekszej von Lampe, Vrangél báró katonai képviselője Magyarországon*, Pécs, PTE BTK Történettudományi

Intézet –Modernkori Oroszország és Szovjetunió Történeti Kutatócsoport, MOSZT-füzetek 1., 2015.

KOMORÓCZY Géza, *A zsidók története Magyarországon II. 1849-től a jelenkorig*, Pozsony, Kalligram, 2012.

KONOK Péter, *Az erőszak kérdései 1919–1920-ban. Vörösterrore-fehérterror*, Múltunk, 2010/3, 72–91.

KÓRÓDI Máté, *Adattár a Magyar Nemzeti Hadsereg különítményes csoportjai és más fegyveres szervek által elkövetett gyilkosságokról, 1919. augusztus 3.–1921. október 23.*, Budapest, Clio Intézet, Clio Kötetek 2., 2020.

KOVÁCS Tamás, *Adalékok a Magyar Királyi Külügyminisztérium szerepéhez az államvédelemben és az államrendészetben*, Fons, 2008/1, 81–94.

KOVÁCS Tamás, *Az ellenforradalmi rendszer politikai rendészetének genezise, 1919–1921*, Múltunk, 2009/2, 64–92, 75.

KOVÁCS Tamás, *Megfigyelés, internálás, deportálás. Az internálás és a toloncolás kérdésköre a két világháború között, különös tekintettel a II. világháború korára*, PhD-értekezés, Pécs, Pécsi Tudománytem Bölcsészettudományi Kar Interdiszciplináris Doktori Iskola, 2013.

KOVÁCS Tamás, *A Nemzeti Hadsereg és a tiszti különítmények, in Csoportosulás, lázadás és a társadalom terrorizálása. Rendészet-történeti*

Tanulmányok 2., szerk. JÁMBOR Orsolya Ilona–TARJÁN G. Gábor, Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019, 151–172.

KOVÁCS Tamás, *A Honvédelmi Minisztérium „T” Szervének létrejötte és működése, avagy elhárítás és kémkedés az I. világháború végétől a bethleni konszolidációig*, Budapest, Nemzeti Közszerológiai Egység, 2020.

KOVÁCS Zoltán András, *Láday Istvánnak, a Szálasi-kormány belügyminisztériumi államtitkárának fogságban írott feljegyzései*, Lymbus, 2008/6, 321–355.

KOVÁCS M. Mária, *Liberalizmus, radikalizmus, antiszemitizmus. A magyar orvosi, ügyvédi és mérnöki kar politikája 1867 és 1945 között*, Budapest, Helikon Kiadó, 2001.

KRISTÓ NAGY István, *A nyilasok*, Budapest, Ezredvég Alapítvány, Z-füzetek 28., 1991.

John T. LAURIDSEN, *Nazism and the Radical Right in Austria, 1918–1934*, Koppenhága, The Royal Library–Museum Tusulanum Press, 2007.

L. NAGY Zsuzsa, *Szabadkőművesek*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1988.

L. NAGY Zsuzsa, *Egy politikus polgár portréja. Rassay Károly*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2006.

Magyarország a második világháborúban. Lexikon A-Zs, főszerk. SIPOS Péter, Budapest, Petit Real Könyvkiadó–Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete–Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum–Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem–Magyar Hadtudományi Társaság, 1997.

Magyarországi politikai pártok lexikona, 1846-2010, főszerk. VIDA István, Budapest, Gondolat Kiadó, 2011.

Magyarország történeti kronológiája 3. 1848–1944, szerk. BENDA Kálmán, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1983.

Magyar pokol. A magyarországi fehérterror betiltott és üldözött kiadványok tükrében, szerk. MARKOVITS Györgyi, Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1964.

MÁRKUS László, *Károlyi Gyula-kormány bel- és külpolitikája*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1968.

Megfigyelés alatt. Dokumentumok a borthysta titkosrendőrség működéséről 1920 –1944, forráskiad. BERÁNNÉ NEMES Éva, HOLLÓS Ervin, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1977.

Jun NAKATA, *Der Grenz- und Landesschutz in der Weimarer Republik 1918–1933. Die geheime Aufrüstung und die deutsche Gesellschaft*, Rombach Verlag, Freiburg im Breisgau, 2002.

NÁNÁSI László, *A jogrend szolgálatában. Váry Albert élete és működése, 1875–1943*, Budapest, Magyarország Legfőbb Ügyészsége, 2015.

NÁNDORI Pál, *A hirtenbergi fegyverszállítás*, Hadtörténelmi Közlemények, 1968/4, 636–657.

NÁNDORI Pál, *A Marseilles-i gyilkosság nemzetközi jogi vonatkozásai*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972.

NEMES Dezső, *Az ellenforradalom története Magyarországon 1919–1921*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967.

NÉMETH István, *Magyarok és németek (1914–1934)*, Budapest, Magánkiadás, 2017.

NÉMETH István, *Császárságból diktatúrába. Németország a 20. század első felében*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017.

NÉMETH István, *A Wilhelmstrasse és Magyarország. Az 1920-as évek (1. rész)*, Valóság, 2017/6, 45–80.

NÉMETH István, *Német haditengerészeti és légügyi lépések a versailles-i békeszerződés kijátszására a weimari köztársaság (1919–1933) éveiben*, Acta Academiae Agrimensis. Sectio Historiae, 2017/XLIV, 523–534.

OLASZ Lajos, *A kormányzóhelyettesi intézmény története, 1941–1944*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007.

OLASZ Lajos, *Tervek a Felvidék visszafoglalására 1920-ban*, Közép-Európai Közlemények, 2020/4, 89–114.

ORMOS Mária, *Hitler*, Budapest, T-Twins Kiadó, 1994.

ORMOS Mária, *Mussolinitól Hitlerig*, in *Akik nyomot hagytak a 20. századon. Diktátorok – diktatúrák*, szerk. ERÉNYI Tibor, Budapest, Napvilág Kiadó, 1997, 27–47.

ORMOS Mária, *Egy magyar médiavezér. Kozma Miklós*, Budapest, PolgArt Kiadó, 2001.

PAKSA Rudolf, *Szélsőjobboldali pártok és mozgalmak a Horthy-korszakban*, Kommentár, 2007/5, 68–75.

PAKSA Rudolf, *A magyar szélsőjobboldal története*, Budapest, Osiris Kiadó, 2012.

PAKSA Rudolf, *Magyar nemzetiszocialisták. Az 1930-as évek új szélsőjobboldali mozgalma. pártjai, politikusai, sajtója*, Budapest, Osiris Kiadó–MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2013.

PAKSA Rudolf, *A numerus clausus, Gróf Bethlen István és kora*, szerk. NAGY Zsejke, Budapest, Osiris Kiadó, 2014, 137–157.

PAKSA Rudolf, *A fehérterror „logikája”. Események, olvasatok, kontextusok*, in *Terror 1918-1919. Forradalmárok, ellenforradalmárok, megszállók*, szerk. MÜLLER Rolf, TAKÁCS Tibor, TULIPÁN Éva, Budapest, Jaffa Kiadó, 2019, 217–245.

PAKSY Zoltán, *Nyilas mozgalom Magyarországon 1932–1939*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2013.

PÁSZTOR Mihály, *A fehérterror néhány jelensége. Pest megye 1919–1920*, Budapest, Pest Megyei Levéltár, 1985.

PATAKI Ferenc, *Az ellenforradalom hadserege 1919–1921*, Budapest, Zrínyi Kiadó, 1973.

PELLE János, *Gázkamra a sörgyárban? Munkaszolgálatosok Kőszegen és orvosuk népbírósági pere*, *Életünk*, 2017/1, 1–29.

PINTÉR István, *Ki volt Horthy Miklós?*, Budapest, Zrínyi Könyvkiadó, 1968.

PÖLÖSKEI Ferenc, *Hungary After Two Revolutions 1919–1922*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1980.

PRÓNAY Pál, *A határban a halál kaszájál. Fejezetek Prónay Pál naplójából*, forráskiad. PAMLÉNYI Ervin, SZABÓ Ágnes, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1963.

PÜSKI Levente, *A Horthy-korszak szürke eminenciása. Károlyi Gyula (1871–1947)*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2016.

PÜSKI Levente, *A Horthy-korszak politikai rendszere*, in *A Horthy-korszak vitatott kérdései*, Budapest, Kossuth Kiadó, 55–74.

ROMSICS Ignác, *A Duna–Tisza köze hatalmi-politikai viszonyai 1918–19-ben*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1982.

ROMSICS Ignác, *A trianoni békeszerződés*, Budapest, Helikon Kiadó, 2015.

ROMSICS Ignác, *A Horthy-korszak*, Budapest, Helikon Kiadó, 2017.

ROMSICS Ignác, *A nagy háború és az 1918–1919-es magyarországi forradalmak*, Helikon Kiadó, Budapest, 2018.

ROMSICS Ignác, *Bethlen István*, Budapest, Helikon Kiadó, 2019.

Thomas L. SAKMYSTER, *Hungary's Admiral on Horseback. Miklós Horthy, 1918–1944*, Washington, Columbia University Press, 1994.

SERFŐZŐ Lajos, *A titkos társaságok és a konszolidáció 1922–1926-ban*, Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica, Tomus LVII, 1976, 3–60.

SHVOY Kálmán, *Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1920–1945*, forráskiad Perneki Mihály Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1983.

SIPOS Péter, *A konspiráció mítosza. Titkos szerveződések Magyarországon 1919–1944*, Beszélő, 1995/29–30.

SOMBOR-SCHWEINITZER József, *Rendőrségi célkeresztben a szélsőjobb. Dr. Sombor-Schweinitzer József feljegyzése a szélsőjobboldali mozgalmakról*,

1932-1943, forráskiad. KOVÁCS Tamás, Budapest, Gondolat Kiadó, 2009.

SOÓS László, *A Nemzeti Munkavédelmi Szervezet létrehozása és tevékenységének első évei, 1921–1926*, Levéltári Szemle, 1979/1–2, 277–291.

SŐREGI Zoltán, *Egy felemás diverzánsakció. Szabadcsapatok Kárpátalján 1938 őszén*, Felderítő Szemle, 2009/4, 148–156.

SŐREGI Zoltán, *Adalékok a marseille-i merényletbe*, Archívnet, 2013/4.

https://archivnet.hu/hadtortenet/adalekok_a_marseillei_merenylet_hatterehoz.html

SUBA János, *Karhatalmi formációk Magyarországon 1918–1920*, Rendvédelem-történeti Füzetek 2008/18, 131–142.

SUBA János, *A Nemzeti Hadsereg csendőralakulatai 1919–1921*, Közép-európai Közlemények, 2015/4, 47–60.

SUBA János, *Polgárőrség szervezése 1919–1921*, Rendvédelem-történeti Füzetek, 2018/56, 131–144.

SZABÓ Ferenc SJ, *Probászka Ottokár élete és műve (1858–1927)*, Budapest, Szent István Társulat, 2007.

SZAKÁLY Sándor, *A magyar katonai felső vezetés, 1938–1945*, Budapest, Ister Kiadó, 2001.

SZAKÁLY Sándor, *Homvédség és tisztikar 1919–1947*, Budapest, Ister Kiadó, 2002.

SZAKÁLY Sándor, *Napló, naplószerű emlékirat, emlékirat?. Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1918–1945 nyomán a naplóíró felelőségéről és a forráskritika fontosságáról*, in *Emlékirat és történelem*, szerk. HORVÁTH Jenő–PRITZ Pál. Budapest, 2012. Magyar Történelmi Társulat – Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság. 82–98.

SZAKÁLY Sándor, *Az önálló magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás létrehozása 1918–1922*, in *A XIX–XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági testületei*, szerk. BODA József–PARÁDI József, Budapest, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi Tudományos Társaság–Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, 2014, 101–116.

SZAKÁLY Sándor, *A 2. vkf. osztály, Tanulmányok a magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás történetéről, 1918–1945*, Budapest, Magyar Napló Kiadó–Veritas Történetkutató Intézet, 2015.

SZAKÁLY Sándor, *Az Evidenzbűrőtől az önálló magyar katonai hírszerzés megteremtéséig*, *Felderítő Szemle*, 2016/11, 64–74.

SZÁSZ László, *Bánffy Miklós. Az erdélyi szellem arisztokratája*, Budapest, Magyar Művészeti Akadémia, 2020.

SZÁVAI Ferenc, *Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásának következményei. Az államutódlás vitás kérdései*, Pécs, Pro Pannonia Kiadó, 2004.

SZEKÉR Nóra, *A Magyar Közösség története*, PhD-értekezés, Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2009.

SZEKÉR Nóra, *Titkos társaság. A Magyar Testvéri Közösség Története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2017.

SZERÉNYI Ildikó–VISZKET Zoltán, *Buzgó Mócsing, az igazi Trebitsch*, Archívnet, 2006/3.

http://www.archivnet.hu/kuriozumok/buzgo_mocsing_az_igazi_trebitsch.html

Dmitar TASIĆ, *Paramilitarism in the Balkans. Yugoslavia, Bulgaria, and Albania, 1917–1924*, Oxford, Oxford University Press, 2020.

TÓTH Attila, *Piroska János élete és festészete*, Csongrád, Magánkiadás, 2009.

TÓTH Imre, *Egy polgári arisztokrata. Kánya Kálmán (1869–1945)*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2016.

TÓTH Imre, *Két Anschluss között. Nyugat-Magyarország és Burgenland Wilsontól Hitlerig*, Budapest, Kronosz Kiadó, 2020.

TÓTH Tibor, *A hungarista mozgalom emigrációtörténete az „Út és cél” és a „Hungarista Tájékoztató” című sajtótermékek tükrében*, Debrecen, Debrecen University Press, 2008.

TURBUCZ Dávid, *Horthy Miklós*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2011.

UJSZÁSZY István, *Vallomások a holtak házából. Ujszászy István vezérőrnagynak, a 2. vkf. osztály és az Államvédelmi Központ vezetőjének az ÁVH fogságában írott feljegyzései*, forráskiad. HARASZTI György, KOVÁCS Zoltán András, SZITA Szabolcs, Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Corvina Kiadó, 2007.

UJVÁRY Gábor, *„Egy európai formátumú államsérífi”. Klebelsberg Kuno (1875-1932)*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2014.

UNGVÁRY Krisztián, *A Horthy-rendszer mérlege. Diszkrimináció, szociálpolitika és antiszemitizmus Magyarországon 1914–1944*, Pécs, Jelenkor Kiadó–Országos Széchenyi Könyvtár, 2012.

Uğur Ümit ÜNGÖR, *Paramilitarism. Mass Violence in the Shadow of the State*, Oxford, Oxford University Press, 2020.

UNGVÁRY Krisztián, *Horthy Miklós. A kormányzó és felelőssége 1920–1945*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2020.

VÁGI Zoltán, *Endre László. Fajvédelem és antiszemitizmus a közigazgatási gyakorlatban 1919–1944*, in *Tanulmányok a Holokausztról*

II., szerk. Randolph L. BRAHAM, Budapest, Balassi Kiadó, 2002, 81–154.

VARGA Krisztián, *Az 1945 előtti politikai rendőrség Wayand Tibor detektívfelügyelő önvallomásaiban*, Betekintő, 2009/1.

http://www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2009_1_varga_k.pdf

VARGA Krisztián, *Ellenség a baloldalon. Politikai rendőrség a Horthy-korszakban*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015.

VARGYAI Gyula, *A biatorbágyi merénylet. Merénylet a merénylet ellen*, Budapest, Hadtörténelmi Levéltár–Paktum Nyomdaipari Társaság, 2002.

VÁRY Albert, *A vörös uralom áldozatai Magyarországon*, Vác, A Váci Királyi Országos Fegyintézet Könyomdája, 1922.

VESZPRÉMY László Bernát, „Ne hagyjátok őket elcipelni!”. *Zadraveczi István és a holokauszt*, Sapientiana, 2016/1, 78–91.

VONYÓ József, *Jobboldali radikálisok Magyarországon 1919–1944. Tanulmányok, dokumentumok*, Budapest, Kronosz Kiadó, 2012.

VONYÓ József, *Gömbös Gyula*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2014.

VONYÓ József, *Gömbös Gyula és a hatalom. Egy politikussá lett katonatiszt*, Budapest, Kairosz Kiadó, 2018.

Robert G. L. WAITE, *Vanguard of Nazism The Free Corps Movement In Post-War Germany 1918-1923*, New York, W. W. Norton and Company, 1969.

Bernard WASSERSTEIN, *Az igazi Trebitsch. Az átváltozóművész*, ford. MOLNÁR György, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2016.

WAYAND Tibor, *Önvallatás. Wayand Tibor fogságban írt visszaemlékezései, 1945–1946*, forráskiad. VARGA Krisztián, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Kronosz Kiadó, Budapest, 2019.

Thomas WIEDER, *Genre fasciste. Dans les années 1920, Adolf Hitler était surveillé par les services français. La fiche rédigée sur le futur Führer dort dans une armoire des Archives nationales*, Le Monde, 2009. november 20.

ZADRAVECZ István, *Páter Zadravec z titkos naplója*, forráskiad. BORSÁNYI György, Kossuth Könyvkiadó, 1967.

ZAKAR József, *Fajvédők az 1920-as évek Magyarorszáján*, in *Tanulmányok a Holokausztról V.*, szerk. Randolph L. BRAHAM, Budapest, Balassi Kiadó, 2011, 52–111.

ZEIDLER Miklós, *A revíziós gondolat*, Pozsony, Kalligram, 2009.

ZEIDLER Miklós, *Külpolitika és revízió – Mindent vissza?*, in *A Horthy-korszak vitatott kérdései*, Budapest, Kossuth Kiadó, 175–196.

ZINNER Tibor, *Adatok a szélsőjobboldali egyesületek megalakulásának körülményeihez*, Történelmi Szemle, 1979/3-4, 562–576.

ZINNER Tibor, *Adatok az Ébredő Magyarok Egyesületének 1918. november–1920. március közötti történetéhez*, Budapest Főváros Levéltára Közleményei, 1978/1, 251–284.

ZINNER Tibor, *Az egyesületek, pártok feloszlása Budapesten 1945 és 1948 között 1.*, Politika-Tudomány, 1987/4, 60–77.

ZINNER Tibor, *Az egyesületek, pártok feloszlása Budapesten 1945 és 1948 között 2.*, Politika-Tudomány, 1988/2, 76–88.

ZINNER Tibor, *Az ébredők fénykora, 1919–1923*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989.

A trianoni békediktátum 1920. június 4-ei aláírásával Magyarország korábbi területének és lakosságának majdnem kétharmadát veszítette el, és körülbelül 3,3 millió magyar anyanyelvű ember rekedt az országhatárokon kívül. A Horthy-korszak első néhány éve ezért a magyar történelem azon viharos időszakai közé tartozott, mely bővelkedett jobboldali, irredenta eszmék mentén szerveződő titkos társadalmi egyesületekben, társaságokban, szövetségekben és hozzájuk köthető, fegyveres paramilitáris alakulatokban, melyek a politikai életre is bizonyos fokú befolyással rendelkeztek. E szervezetek tagjai az általuk kitűzött politikai célok érdekében nem egy alkalommal terveztek vagy követtek el súlyos bűncselekményeket. Számos ilyen ügyben felmerült a Kettőskereszt Vérszövetség, a korszak befolyásos titkos katonai szervezete, illetve a Kovács fivérek, Kornél, Árpád és Tivadar, három fiatal, katonaviselt magánhivatalnok neve. A Kovács testvérek a Kettőskereszt Vérszövetségen belül saját alszervezetet hoztak létre irredenta céljaik megvalósítása érdekében. Lőfegyvereket és robbanóanyagot szereztek be, terveik között szerepelt bizonyos politikusok elrablása és esetleg meggyilkolása, a Dohány utcai zsinagóga felrobbantása, egy nagyváradi bank kirablása, a Csehszlovákiához csatolt Felvidéken diverziós célból hamis csehszlovák bankjegyek forgalomba hozatala, vagy éppenséggel a politikai hatalom erőszakos úton történő átvétele és a katonai diktatúra bevezetése. Kitűzött céljaikat e radikális fiatalemberek a korszak konszolidálódó politikai viszonyai között persze nem érhették el, ugyanakkor sokáig igen magas rangú pártfogókkal rendelkeztek, ami lényegében büntetlenséget eredményezett a számunkra. Forráskiadványunk a Kovács testvérek tevékenységének vizsgálatán keresztül kíséri meg bemutatni az 1920-as évek első felének kaotikus magyar politikai és társadalmi viszonyait.